नं. ५३२५

प्रमाणवाद रहस्यम्
तैलिङ्गम्

× × × ×

पत्र. - ८३ —— सं. ४

विषय: न्यायवैशेषिकं

प्रमाणवादरहस्यम् गौलिंगदेप्रालि
ख्याम्

५३२५

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
3 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

प्रामाण्यवादरहस्य

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

శ్రియై

ధీకృతివిషయత్వాదితి వకుర్థేః యద్వా కృతివేద్యత్వాదిపాకేపత్రే దానశ్చ కృతిసాధ్యత్వాదితి వం చ వాచ్యః బలవదనిష్టాననుబంధి ప్రవ
ర్త్యన్యత్వ పగవాం సంస్కారత కృతి విషయక్రియాత్వాదితి షష్ఠః కృత్య యపం చ వా వివక్రియాపదస్థానేష్ట్వ జనకత్వాదివక్త్రయా నన్యవాచ్య
తా। బలవదనిష్టాననుబంధిత్వే సతి ప్రవృత్తి జనకశ్రుతకదాత కృతి విషయక్రియాత్వాదిత్యర్థః ఇతి న ఫలత్వ వాచ్యత్వ వశేష
నా తత్తాదిశేషగతయోర్బలవదనిష్టాననుబంధిత్వవిశిష్టతత్వాన్న నభ్యాగత కం లుప్తం తత్ప్రాశ్య ద్యోతకం నాథాగతకం దో
షత్వశ్రుత్యైక్యాదికం అన్యతః సఫలత్వవాక్త్రం సాధ్యం ఫలాం శ్రుతవదనాత కృతివిషయత్వాదిత్యేవ తు అనగత పదం తు ఫలాంశే
శ్రుతకారాణాం త్వసాధనానాం అనిష్టకారవిషయక్రియాత్వరూపవేశత్వం తథా తిన్నివత్రోత్తమతాత్పర్యం ననుత స్యుఃఅవరోపపాదక
కంపరిశేషాంశపాయాం పరపేక్షితం ప్రవారకస్య ప్రవృత్తి రూపా బలవదనిష్టాననుబంధిత్వసాధ్యతా సాధ్యత్వమిత్యపరిశేషాంశవాదనిబలవద
నిష్టాననుబంధి సవాక్యత్వ ఫలకత్వం సాధ్యం తాప్యశసాధ్య నిష్టాననుబంధి సవాక్యవాక్త్రఫలకత్వావ ద్యుత్రకారాల నాన్యత తావవత్రాది జపివ్యద
విచారణ ఇతి పిండాకాదిబలవదనిష్టాననుబంధి సఫలత్వవాచ్యం ఎవం చ విశిష్టసాధ్యకరణ విచ్ఛిన్నశ్చార్యనిష్టత్వ షష్ఠ్యర్థ ఇతి ప్రవృత్తి పురుషేతివ
గకాంవారప్రవృత్తి పురుషత్వథ్థనః ప్రవృత్తయా నన్య వరి శేషాంశవాదిప్రవర్తనానన్యత్వాంతరస్యాంతథాథాశా ఇతి వయాంలభ్యత్ ఇదం
స్థాతాంతివాఙ్గతప్రవృత్తి పురుషేష్టావిషయత్వ స్థాద్యనుపత్తితత్త్వశతవాం గతం సవాక్యత్వరక్రియా వచశ్చార్యాది ఫలకంత తస్య వాదావాది ౪
క్రియావాంగత్వాదితి క్రియాంగ పుష్పితం సవాక్యఫలకత్వప్తితి క్రామతయోర్యథప్రాదివదేతాః తత్వాదిత్యశంకాయాం యుక్తవేదాస్వ
త్రాన కృతశకనాయప్రార్థితసవాక్యరత్వాదిపాలం సకలకారసాని విషయత్వదితి సకలగ్రంథాదిగానసాయాం ఫలయగం తిరఫలత్వ
సన్యగస్య విషయత్వమితి స్థాపితం తథావతత్త్వాత్మసాం తిసాక్రియాంగత్వాదితి వేద స్వరూపాణి కృత ఇతి స్వర్గఫలకత్వాద్యాపసాధనాం
యకృథక్ శంకోపన్యాసః యుక్త ఇతి రాత్రిప్రతిష్ఠా శివా వారియు ఏతా రాత్రిరూపం తదత్రప్రతిష్ఠా క్షంక ఫలం ప్రతితిష్ఠంతీత్యర్థః నావం
కావక్షితం ఫలతయా కల్పితే స్వర్గస్య ఫలత్వకల్పనే తదుపక్షితి ఫలత్వయోగ్యతయోః కల్పనే లతిగౌరవ యద్వానవిశ్యజిత్త్వాఖ్యః క్షి

೨

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ವಿಶಿಷ್ಟೇಷ್ವಿತಾನಾತ್ರ ಸಂಭವತಿ ಅಗುಣಾನಾಂ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪೇ ನೈವ ಫಲಾಸಾಧಕತ ಅವಶ್ಯ ಸ್ವೀಕರ್ತವ್ಯತ್ವಾತ್ । ಸಗುಣಾನಾಂ ಗುಣತ್ರಯಫಲಕತ್ವಂ ತಿಷ್ಠತಿ ನಚೈವಂ
ಪರಿಶೇಷಾನ್ ಗುಣಾನಾಂ ವೈಯರ್ಥ್ಯಂ ಸಗುಣಾನಾಂ ತರಾಂ ಫಲಕತ್ವೇ ಲಾಘವಂ ತದಿತರಫಲಕತ್ವೇ ಗೌರವಮಿತಿ ಲಾಘವಪ್ರತಿಸಂಧಾನೇ ಸಗುಣಾನಾಂ ತರಾಂ ಫಲಕತ್ವಂ
ನಿರ್ಗುಣೇತಿ ನ ತು ಸಗುಣಾನಾಂ ಫಲಕತ್ವಮಿತಿ ತತ್ರ ಗೌರವಂ ತತ್ರ ಸಫಲತ್ವಾದ್ ಗುಣಾನಾಂ ಏಕತ್ರ ಲಾಘವಂ ಸವಾಂ ಕೃತಂ ಪರಿಶೇಷಾನ್ ಗುಣಾನಾಂ ತತ್ರ ಇವ ಪತ್ರ
ತಂ ಇತ್ಯಂ ಪಯಾಂ ಶೇಷಲತ್ವ ನಿಷ್ಕರ್ಷ ಕರ್ತವ್ಯತಯಾ ಉಕ್ತ್ವಾ ಇತ್ಯಾಪಯಃ । ಅತ ಏವ ಲಾಘವಾಪನ್ನ ತತ್ಪರ್ಯ್ಯನ್ತ ಮತಿಯುತಾಶ್ಚೈವ ಗುಣ ಲಾಘವಾಪನ್ನ
ತಸ್ಯ ನ ಪ್ರಕಾರತ್ವ ಮತ ಅವರಾಂ ಯದ್ಧಾವಿತಿ ತದ್ಧಾವಯವಿಷ್ಯ ಸಂಧಿವರೇ ಧಾರಿನಾಂ ಗುಣತಿ ರಿವಲಕ್ಷ್ಯತ್ವ । ಪ್ರಕಾರಕತ್ವಂ ಕಲ್ಪ್ಯತ ಇತಿ ಭಾವಃ । ಸ್ವಸ್ವ ವಾಚ್ಯತ್ವೇತರ
ಯಾಂ ವತ್ವಾ ಶಗಾನ ತೃಸ್ಯಾನಿರ್ಣಯೋ ಅಸ್ಯ ಯಸ್ಯ ಷಿರಾಂ ಶಸ ಕಾರಗತ್ವ ಗ್ರಹರಿ ಶಾಥಾಂ ಪಾರ್ಶ್ವರಿ ರಿಕ್ತಿ ಇತಿ ಯಗ ಭಾರಿಸ ಗುಣಾನಾಂ ಶಿಕ್ಷಣಾ ನಿತ್ಯತ್ವಃ ।
ವಾಂಥಃ । ಪರಿಶೇಷಾಂ ಗುಣಾನಾಂ ತತ್ಸ್ಯಂ ಶಯಸ್ತ್ರಿವಿಧ ವ್ಯಷಿರಾಂ ಶಿಷ್ಟಃ । ತ್ರಿಃ । ರಿಕಾ ಭಿತ್ತೇಲ ಶರ ಸ್ವಶವ್ಯ ಷಿರಾಂ ಶಬ್ದ । ಯಜ್ಞಾ । ಶಿ ಶಾಂ ಭಿ ತದ್ಭೇತ್ರ ಗಿ ವಿತ್ರಂ ವಸ್ತು ತಸ್ಯ
ನ್ಯಾಯಪ್ರಶಯ ವ್ಯಷಿರಾಂ ಶಸಂಧಿ ಶಿರೇ ವಾಚ್ಯತ್ವ ತ್ರಿತ್ವತ್ರಿ ಏವ ವಿಶಾಭಿ ಅತ ಏವಾಂ ಗುಣಾಂ । ಸಂಧಿ ವಸ್ತ್ರತಿ ತತ್ಪ್ರವಾಚ್ಯತ್ವ ಪ್ರತ್ಯತ್ರ ಶಿರಾಂ ಶತಿ ಅಯೋಗ್ಯತಾ ಸಂಶಯಾತ್
ದಿತಿ ಪಯಾಂ ಕತ್ವೇ ಶಿರಾಂ ತಃ । ತಸ್ಯ ಸಂಶಯಸ್ಯ ಅಗುಣಾಂ ಲತ್ವಂ ಯೋಗ್ಯತಾರೇಕ್ಷಿತ್ವೇನ ತದ್ಧಾವಿ ತಿಷ್ಟ ತಂತ್ರ ಪ್ರಮಾಣ ಪಯಾಯಿಕತ್ವೇ ಶಿಷ್ಯ ಸಾಧಾರಣೇ ಗುಣಾನಾಂ ಯಾಪಿ
ತ್ಯಜೇ ದಸ್ತಧಾತ್ರ ಇತಿ ಭಾವಃ । ಅಶಾಕ್ಷಿ ಶಿ ಅತ್ರ ವಶಿ ಪಾಭಿತ ಫಲ ವಸ ನಿಶ್ಚಿತ । ಗುಣಂ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಂಖ್ಯ ನ ತ್ರಿ ಸಾಂಖ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟತಃ । ನಗುಣಾನಾಂ ಶಿಷ್ಟ ಶಿರಾಂ ಶಾನ
ಶಾಸಃ । ತಾವ್ಯ ಶಸಗುಣಾನಾಂ ಸಾಂಖ್ಯ ತ್ರಿ ಸಾಂಖ್ಯ ದಶಾಃ । ಶಿರೇ ವ್ಯಷಿರಾಂ ಶಿ ಇತ್ಯಾಶಂಕ್ಯ ಸಾಂ ಗುಣಾಂ ಯ ರೂಪಿಗಬ ನಿರ್ಣಯಸ್ಯ ಸಗುಣಾನಾಂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯತ್ವ ನಿತ್ಯ ಶಿರಾಂ ಶತ ತ್ರಿ
ತ್ವತ್ರಿ ಭಿಕ್ಷಿತಾಂ ಬಲಾಂ ಶಿಷ್ಟ ಪಕ್ಷ ನ ಗುಣಾನಾಂ ಸಾಂಖ್ಯ । ತಾಂ ಪಾಠ ಶಿ ಶಿ ದಃ । ಪಿ ಭಿ ತ ತ್ಯಾಶಯಿಂ ಶಿರಾಂ ತಾವತ್ಪ್ರವಿಷ್ಟ ಪಬ ನಿ ಶ್ಲಿಷ್ಟತ್ವಾದ್ ವಿಶೇಷ । ಯುಕ್ತಂ ಅತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರ
ಪ್ರಮಾಣ ಬತ ಬಲವದ ನಿಶ್ಚಿತ । ಗುಣಂ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಂಖ್ಯ ನ ತಾಂ ಶಾನವತ್ವಂ ಅಪ್ರಾಪ್ತೇ ಶಿತ್ವಂ ಭಾವ ಗಾಂ ಶಿರೇ ವ್ಯಷಿರಾಂ ಶರಾಂ ಶಂ । ಇಷ್ಟ ಸಾಂಖ್ಯ । ತಾಂ ಶಿ ಪ್ರ ಪಶಿತಾಂ ತತ್ವಂ ಶಿಷ್ಟ
ತ್ವಂ ವಿಲತಾಂ ಶಸಾಂ ಶಿರೇ ತದ್ವ್ಯಾಶಂ ವಿ ಧಾನಿ ತ್ರಿಕ ತ್ವರೂಪ ಪಬ ಗತತ್ವಂ ಅಗಮ್ಯಾಗಮಸಾಧಾರವತ ತತ್ವಾರ ಕಿಮತಿ ಪಕ್ಷಂ ದೂಷಯತಿ ನತ್ವಿತಿ ನ ವಿಪ್ರ
ಷಿಶ್ರೀ ಪ್ರಮಾಣ ಕೃತ ನ ವಿಶೇಷ ಶಿಷ್ಟ ಧಾಮ ನಿ ಪ್ರಪಕೃತ ದೂರಕ ನ ಶವ ಗಾಂ ವರಾಂ ಶರೇ । ಅಪ್ರಮಾಣಕೃತ ಸವಿಶೇಷಂ ತ್ವ ಧಾ ಮನಿ ವಿ ಗತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ವದ ವ್ಯಷಿರಾಂ
ಶಂ ಧಾರಾಂ ತಿಕ್ಷಿ ವಿಶ್ವತ್ರಿ ದಶಾ ಭಿತ ಫಲ ವಸ ನಿಶ್ಚಿತ ನ ಗುಣಂ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಂಖ್ಯ । ತಾರೇ ಕತ್ವಂ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಅಕಪ್ರಮಾಣ ಬತವಶಃ । ಗುಣಂ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಂಖ್ಯ ಶತಾರಾಂ ಶಸ್ತ್ವಪಾ

[illegible]

[illegible]

ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯೈವ ತತ್ವಧರ್ಮಃ ತದ್ವಾಚ ತಾದೃಶಕಾಲಸ್ಯಾಂಗತ್ವೇ ೭೨

ಗತೇ ದೃಷ್ಟಾಂತೇ ಪಾಸಂಭವಿತ ತಸ್ಮಾತ್ ವಿಷಯಂಗತ್ವಂ ತ್ರಯಾಣಾಂ ವಿನಾ ವತ್ರಿಯ ಯೋರ್ಗಯೋ ರುಂಧ ದರ್ಶಯೋ ರಸಾಂಗತ್ವೇ ನಾಫಲ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಫಲವತ್ವ
ರ್ಮಗತಯೋ ರ್ನಿಯಮೋ ವರ್ತತ ಏತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಃ ವಸ್ತುತಾಂಗತ್ವ ಕ್ರುತರಾಣಾ ತ್ವಂ ನಿಯಮ ಪದಾರ್ಥಃ ತಥಾವ ಫಲಾಂತರಾಣಾ ವಿನತಿ ಪ್ರಾಂಗ
ತ್ವ ಕ್ರುಪರ ಣಾತಿ ನ ತತ್ಪೂರ್ವ ಕೃಂ ಕ್ರಿಯ ಯೋಗ ತಾತ್ಪರ್ಯ ದಿತಿ ತ್ರಿಂತಃ ಪರ್ಯವಸ್ಯತಿ ನ ಸ್ವತ್ರಶ್ರದ್ಧಾನೆ ವ್ಯ ಕ್ತಿ ನಾರ ರಾರ ಗರ್ಥ ಪಾತ್ರೆ ಲ ತ ತತ್ಪೂರ್ವ ಕೃತಿ
ವಿಶೇಷ ಗತತ್ವಾದವಸ್ಥಾಂ ಪೂರ್ವವ ತ್ಫಲಜನಕತಾ ವಶಿದ ಕಾವ ಕಿಂಚ್ಛ ರತ್ವ ಫಲವ ದಿತಿ ವ್ಯರ್ಥ ತಲ್ಲವಾರ ತ ವಜ್ರ ಇತಿ । ಇದಂ ಫಲಾಂತ್ತರಾಣಾ
ವಘುಟಂ ತಂ ಪ್ರತಿ ಸಂಧಾನಂ ದುರ್ಬಲ ತಲ್ಲವಾರ ತದ್ಧಾವಿತಿ ಫಲಾಂತರಪ್ರತಿಸಂಧಾನೇ ಜನ [illegible] ನಿಯತತ್ಪೂರ್ವ ಕೃತಿ ವಿಷಯತಾತ್ಪರ್ಯ ದಿತಿ ತ್ರಿಂತ
ತುಃ ವದ್ಧಾ ನಿಯತ ಫಲಾಂತರಪ್ರತಿಸಂಧಾನೇ ಜನ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಧಾವಃ ಸ್ವಪಕ್ಷಾ ವಿತ ಕ್ರರ ಗ ಪ್ರಸಂಗ ಇತ್ಯತ ಆಹ ದರ್ಶ ರಂಭೇತಿ । ದರ್ಶ ರಂಭ ಕಾಲಕ
ರ್ತವ್ಯತ್ವ ಸ್ಯತತ್ಕಾಲಕರಣ ನಿಯತ ಇತಿ ಭಾವಃ । ಫಲಾಂತರಪ್ರತಿಸಂಧಾನಂ । ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾತ ಕರ್ಮ ಫಲಪ್ರತಿಸಂಧಾನಂ । ಅನ್ಯಥಾ ಫಲಾಂತರ ವ್ಯಸ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಸತ್ವ
ವಪ್ರತಿಸಂಧಾನಾ ಪ್ರತಿಸಂಧಾನಯೋಃ ರವೈ ಕತ್ರ ವಿರುದ್ಧತ್ವಾತ್ ಪಾತಾತ್ ಏವಂ ವಪ್ರಧಾನ ಫಲಪ್ರತಿಸಂಧಾನಂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಫಲಪ್ರತಿಸಂಧಾನಂ ಪಾಂಗತ್ರ ಧಾನ
ಧಾವನಿಯೋಗ ಕಮೆ ಕವ್ಯಕ್ತಾ ವಪ್ಯಂ ಗಲತ್ಪಾಂ ಪಾತ್ರಕತ್ವ ಪ್ರಧಾನ ಪಕಾರಕತ್ವ ಯೋಗ್ಯತ್ವಃ । ಕಿಂ ವಿನ್ಯ । ಫಲಾಂತರ ತತ್ವ ಸತ್ವ ಯೋರ ಪ್ರತಿಸಂಧಾ
ನಾ ಪ್ರತಿಸಂಧಾನೆ ಪ್ರಯೋಜಕ ಇತಿ ತದಿವಾಕೃತಂ । ಅವಿರ ಶ ಸ್ವತ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿ ನೀ ದಶಾ ದಾರ್ಯೈ ವಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಃ । ವಸ್ತುತಸ್ತು । ಫಲಾಂತರಾಪ್ರತಿಸಂಧಾನಂ ಫಲಾಂತರ
ಪ್ರತಿಸಂಧಾನ ಪ್ರಯೋಜ್ಯ ನಿಯತ ಪೂರ್ವ ಕೃತಿ ವಿಷಯತ್ವಂ ಯತ್ರ ಶಬ್ದಾ ಬೋಧಿ ನಿ ಫಲಾಂತರ ಪ್ರತಿಸಂಧಾನ ಮಸ್ತಿ ತತ್ರಾಪಿ ಫಲಾಂತರ ಪ್ರತಿಸಂಧಾನ ಜಿತ್ಸ್ಟ
ಯತ ಪೂರ್ವ ಕೃತಾನ ಜಿಜ ಪತಿ ಅನ್ಯ ವಿಹಿತ ತಮೆ ಪ್ರೋಕ್ತ ಪತಿ ಕ್ರತಾವಿಶಾಖ ಇತಿ ವಯಿದ್ದಿ ವಕ್ಷ ವರ್ತಾ ಪೂರ ಕುಶ್ಲ ಭಾವ ಇತಿ ವಸ್ತುತಸ್ತು । ಯದ್ಯಪಿ ವಾರಿತ
ವ ಸ್ಮಾತ್ ಕಾಪ್ಯ ಅ ಗುಪ್ತಿ ಶ್ವ ಫಲಂ ವ್ರತ ತ್ವೇವ ತಥಾಪ್ಯ ತಾದೃಶ ತ್ವೇವ ವಸಂಗತ್ವಂ ಪ್ರಕ್ಷಿಕಾರ್ಯ ಮಿತಿ ಭಾವಃ ತದಿತ್ಯನಂತರಂ ಅಂಗತ್ವಾಸ್ಯತ್ತತತ್ವೇತಿ ಪೂರಣೀ
ಯಂ ಅಂತ್ಯ ಥಾ ಕಿಂಸ್ತಾ ದಿಕಾರಿತ್ವ ಅನ್ಯ ಕ್ರತು ಮೆ ವಲಾಘುವ ಮೆ ವಲನೆನ ತಪ್ಪ ದಶಿ ತಿ ಯೋಗ ಗ್ರಂಥೇನ ಅಸ್ಯ ನ್ಯಿತಿ ಅಂಗತ್ವ ನಿಕ್ತೆ ಫಲಾಂತರಾಣಾ ವನಿತ್ಯ ಯಃ
ತಸ್ಮಿನ್ ಕ್ಷ ನ ತ್ವಂ ಗತಾತ್ಪರ್ಯ ಸ ಪಯೋನ ಹಿ ಶ್ವ ರ್ಥಃ ಯದ್ವಾ ವಿ ಫಲಾಂತರಾಣಾ ವಿಲಾಘು ಕ ಮೆಂತಾ ರ ಸ್ವತ್ರ್ಯಂ ಯತ್ರ ಪ್ರತಿಸಂಶಾ ತಂತ ತ್ರಾಂಗತ್ವ ನಿಶ್ಚಯಾ
ತ್ಪೂರ್ವಂ ಫಲಾಂತರಾಣಾ ಪ್ರೊನಿತ್ಯ ತ್ವಂ ಕೃತ ಏತಿ ತತ್ವೆನ್ ನ್ಯಾತ್ರಯ ದಾಷೋಯ ತಸಂಭವಿತ ತಥಾಪಿ ಪೂರ್ವಾಪರ ಗಾಗು ಗುಗ ತ ತತ್ವಂ ವಸ
ಗತಾ ಪ್ರಸಂಗ ಸಂಗತಿ ನಾರ ದರಗಿಯೆ ತಿ ಪ್ರತಿಸಂಧಾನ ವರತಯೋ ವ್ಯಾವ್ಯಾಪ್ತ ಮಿತಿ ಭಾವಃ ನತು ಪ್ರತಿಸಂಧಾನ ಪತ್ರೇ ಕಸಿ ಕ್ಷಸ್ಯೈ ವಾ ಪಾದಕ ತ್ವಂ ಸ್ಯಾತ್ ಇತ್ಯ

7

ಪಿಂತಂ। ಸ್ಯಾದಂಗಸ್ಯಾಪ್ಯದಿತ್ಯಾಂಗಂ ಸ್ಯಾದೇತತ್ತ್ರಪ್ರಧಾನಸವೂನಾಧಿಕಾರಿಕಂ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯುಕ್ತಂ ತವ್ಯಯುಕ್ತಂ ಫಲಾಂತರಾಭಾವಾತ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಧಾ। ಸಾಧಾರಣ
ಗಾತ್ವಸಾಂಗತ್ವಾಪ್ಯಸಾಧಕತ್ವಾದಿತ್ಯಾಶಂಕ್ಯಾಯಾಂ ವಯಾಲವುವತಾರಯತಿ ನ [illegible] ತತಿವಪ್ರಾಂಗತ್ವ ತಿ ವಕುತ ಇತ್ಯಾಶಂತರಂತ್ರ ತಿಸಂಧಿಯುವಿತಿ ಶಿವ
ಷ। [illegible] ತಿ ತಧ್ರಾವಫಲವದಿತ್ಯಾದಿವಿಶೇಷಣಾನರ್ಥಾತಸ್ಯಾಂಗತ್ವವಹಿಂದಕತ್ವವಿತಿ ಸಿಾಂತ್ವಹಾಷ। ಪ್ರಗಂಗಾಭಾವಾಂತ [illegible] ದವಿತಿ ವಯಾಲವಿವಿತಿಕ್ಸ್ವ
ತ್ಪ್ರ [illegible] ಕರ್ಮಾಂಗಂ ಪ್ರಧಾಂತ್ತರವಾಕ್ಯರಕ್ಷನಾತ್ಮಕಪ್ರಧಾನಕವೂನಂಗಂ [illegible] ವಯುವಾಪ್ತ್ಯಶಫಲವತ್ತ್ವ ರಕ್ಷರಿಫನವೂಾ ನಿತ್ಯಾದಿಬೇಂತುವುತ್ತತ್ವ
ತ್ವಶಕವರ್ಣಾಂಗವುತಿಯುತ್ತ ಕ್ಷ ಕ್ಷನ ವಾಸ್ತ್ರಿರತೌನಿಪ್ರಯೂಾ ಭಾವೆೌ ವೃತ್ತಿನಾರ।। [illegible] ಪ್ರಧಾನಾಂಗ್ಯತ್ತ್ವಸತಿಪ್ರಧಾನಫಲಬ್ಧಿಕತ್ವರೂಾವವುಂಗತ್ವ
ವೂಾತ್ರವಿಂವಸಾಂತ್ವವುತ್ವಾವ [illegible] ಕ್ಷಕವೂಾನಂಗವುತ್ವಶಂತರಂತಧಾವಿತಿಶೇಷ। ನತ್ವಾಂಗತ್ವಸ್ವವಾಸ್ತ್ವಾಸ್ತ್ವನವುಬಂತಧಾನತಿತ್ರದಾನಿಬಿಪ್ರಕ್ತಾಂಗತ್ವ
ರೂಾವಸಾಂಕ್ಷನತ್ವನವಿಾಂತ್ರಾತತ್ವಾಪ್ಯಕ್ಷವುತ್ವಾದಿವಿಶೇಷಣಾನ್ತೈಯುಪ್ಯಧ್ವಾ। ಪಾಂತಾತ್ [illegible] ತ್ವಯುಕ್ತಧಿಕಾರತ್ವ ಕ್ಯಂತಶಾಂಗಂ। ತ [illegible] ವಾಧಿಕಾರತ್ವಕ್ಯವುವಿತ್ವ
ರ್ಥ। [illegible] ವಪ್ರಧಾನಸವೂನಾಧಿಕಾರಿಕವುತ್ವಾಂಗತ್ವಸ್ವಿವವಾಸ್ತ್ವಾಸ್ತ್ವನಂ [illegible] ವಪ್ರಧಾನೇವಧಿವಾರವಾಕ್ಯವಿಶೇಷಣಾದಾನಾಂವುವಪತ್ತಿ। ಸ್ವಿದಧುಬುಂದ
ತನವೂಾನತ್ವಸ್ಯಪ್ರಧಾನೇಪ್ರಸತ್ವಾದಿತ್ವಾ [illegible] ಪ್ರಧಾನಸ್ವರೂಪಾಪಪಾದಕತಯಾ ಪ್ರಧಾನಫಲೋಪಪಾದಕತಯಾವಾಂಗತ್ವಾಂ [illegible] ಪ್ರವರ್ತ್ಯದಿತ್ವ ರ್ಥ
ಗಸ್ಯಸ್ವರೂಪಿ [illegible] ಪಾದಕನಫತಿ ವರವೂಾವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಪ್ರಾಂಗಫಾತಪ್ರಯೂಾಜ್ಞಾದಿರವುತಿ [illegible] ತ್ರಾವುಪ್ರವಾಂತರವಾಕ್ಯರವನಾತ್ಮಕಪ್ರಂಥಸ್ಯರೂಾಬಿ। [illegible]
ರವುವಗಾ। ತ್ವಂಸರೂಾವಸವೂಾಪ್ತ್ಯಾತ್ಮಕತತ್ತಿಬಾರವುಂಗತ್ವಿತ್ವತ್ವಪ್ರಾಯುಗವಂ [illegible] ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ತಿ। ನಿಷ್ಪತ್ತಿ। ಸ್ವರೂಪಂವತ [illegible] ವನವೂಾಪ್ತಿಫಲಕವ
ತ್ವಪ್ರವಾದಸ್ತತ್ರಯೋಾಜಕತ್ವನಿಬಂಧನ। [illegible] ಪ್ರಾಂತ್ರಿರಿತಿಪ್ರಾಂಗತ್ವಪ್ರವುರವಾತ್ರಿರಿತ್ಯರ್ಥ। ಪ್ರಧಾನನಿಷ್ಪತ್ತಿಫಯಾ ಪ್ರಧಾನನಿಷ್ಪತ್ತಿತತ್ವವಿಧಯಾ ಪ್ರ
ಧವುಧ್ಯವುಂಗತ್ವಿಪ್ರಕ್ತತಿಾತಾರನ್ವಾವಾತ್ಫಲಬ್ಧನಕತಾವಧಿದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿಕಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯಪ್ರನಿತ್ವವಾ। ಪ್ರವಾಂತ [illegible] ರ್ಥ। ಇತಿನ [illegible] ಪಸ್ವರ
[illegible] ಕ್ತಯೂಾಗಿಪೂರ್ವಪ್ರಧಾನನಿಷ್ಪತ್ತಿರಪ್ರಧಾನಕಾಲಾನ್ವಕಾಲಪ್ರಯುವೂಾಗತಾಪ್ಯವ್ಯವಚ್ಛೇದಕತ್ವ ತಪ್ರವಾ [illegible] ನಕತಿ ತಿಪ್ರಧಾನತಾವಚ್ಛೇ
ದ। ತಿರರಗಾನ್ವಿತತ್ವರ್ಥ। [illegible] ಪ್ರಧಾನತಾವಚ್ಛತ್ವ ನಧಿಕರಣತ್ವಂ [illegible] ಪ್ರಧಾನಫಲತಾಪ್ಯವುತಾತಿರಿಕ್ತಫಲಾಭಾವಸ್ಯನಿಷ್ಪತ್ತಿಯೂಾಂಗಿಬವ
ತ್ವೇನತಸ್ಯತಿನಾವಾರಣವುತಿಧ್ರಾವ। [illegible] ಪ್ರಧಾನವೃತ್ತ। ನ [illegible] ರಿತಿಯು [illegible] ವಿಪ್ರಕ್ತತಿವಿಶೇಷಿನಯುವ। ಪ್ರಕ್ತಕ್ಷತಿಬಿ [illegible] ವಿನಯುವುಸ್ತ್ರವುಂ

ವ್ಯಾಪ್ಯಸ್ಯ ಫಲಾಂತರಸ್ಥಾವ ಇತ್ಯಾದಿ ನವ್ಯೈಸ್ತ್ರಿತಿ ತ್ವನ್ನಿಧಿ । ಯತ್ತು ಅತ್ರಾಂಶೇ ಕಾರ್ಯಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಂಗತ್ವ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಾಂಶೇ ಕಲೇ ಸಂಗತ್ವ ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವನಿರ್ಧ । ಇತಿ ತನ್ನ । ಪ್ರೌ
ಕ್ತ ಕ್ರಾ ಸಂಗತ್ವ ಸ್ವಾಪಕತ್ವಂ ನಯಿತ ತಕ್ಷಿಪ್ರವೃತ್ತಿ ರಬತ್ವ ತ್ವಾತ್ ಶಿಕ್ಷಿತ್ವ ಅತ್ರಾಂಶೇ ಕಾರ್ಯಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಂಗತ್ವ ವ್ಯಾಪ್ಯ ವ್ಯಾಪಕ ಸ್ವಾಪ್ಯ ತ್ರಾಂಶೇ ಕತ್ತ ವರ್ಣಾಂಗತ್ವ ಸ್ವ ವ್ಯಾಪ್ಯ ವೃತ್ತಿ ತಿಷ್ಯಾದಯ । ಸೌ
ಧ್ಯತ್ವಾತ್ ಶಿ । ಸಾಂಧ್ಯ ವರ್ಣಾಪಾಧ್ಯಾಯ ದಿನ ಫಲಾಂತರಂ ತದಾಂಗಂ ತತತ್ತ್ವನ ವರ್ಣಾನಾಧಿ ಕ್ರಾಂತಿಕದಿ ತ್ವಾತ್ರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಲಾಂಛನ ರೂಪಪಾಂಡ ಕ್ರಾಂ ಗತ್ವ ಸ್ವಿನ್ನ ವಾ ಸ್ಥಾ ತಿ ವಕ್ತತ್ವ
ತದ್ವ್ಯರಾಂ ಲಾಂಛನಾವ ಪಾಂಡ ಕಸ್ಯ ತಿರಂತಾರ್ [illegible] ಪಾಂಡಕಸ್ಯ ಫಲಾಂತರಾ ಸ್ಥಾ ವರ್ಣಾವಸ್ಯಾಸ್ಥಾ ವ ಸಾಧ್ಯ । ಜಟಲಿತ ದಿ ತ್ವ ಧಿ । ರತ್ತ ತ್ರ ರಕಲ್ಪತ್ವಂ ಧಿವ್ಯ ಗೋತಿ ನಲಾ
ತ್ವಿತಿ ವಿಶ್ವತ ಇತಿ ಫಲಾಂತ್ತರಾ ಸ್ಥಾ ತಿ ಸತಿ ಸಧಲ ತ್ವಾದಿತಿ ತಾಂ ತಾ ತಿ ವ ಸಂಗತ್ವಾ ತ ನ ರೂಪತ್ತಿ ಫಲ ಕತಾ ಸಾಂಧ ಕತ್ವಾದಿ ತ್ವಧಿ । ತತ್ರಾ ವ ನ ವೃತ್ತ್ಯಾದಿ ವಾದಿ ನ ಸಾಲಿಪ
ತ್ವತ । ಫಲಾಂತರ ಸ್ಥಾವ ಏವ ರೂಪಾಂತ ತ ಇತಿ ಸ್ಥಾ ವ । ತಾಂತ್ವ ಸ್ಥಾ ವ ತಿ ತಾಂ ತಾ । ಫಲಾಂತರಾ ಸ್ಥಾ ವ ಸ್ವಾಸ್ಥಾ ವ ನಿ ಶ್ರಯಾಂ ತಿ ನಾಂ ಲಾಂಛನ ಪ್ರವೃತ್ತ ನ ನಾ ಧ ಗಾ ಸಂಧ ವಾತಿ ಪ್ರಾಂ
ಗ ತ್ವಾಸ್ಥಾ ವ ಸಾ ಧ ಕ ತಯಾ ಲಾ ಫಲ ಪ್ರವೃತ್ತ ನ ವಾ ಧಿ ಪ್ರಯೋಜತಿ ವಾಂಶೇ ಕ್ರಾಂ ಗತ್ವ ವ್ಯಾಪಕ । ಸ್ವತಾಂಶೇ ಕತ್ವ ಸಾಸ್ಥಾ ವಿರೋಧ ಧಾತ್ತಿ ತಧಾ ಸಾಧ್ಯ ಸನ್ನಪ್ರತಿ ಸಂಧಿಯ
ಸ್ವಲಾ ಧ್ಯ ಶಸ್ಯ ಸಾಂಧ್ಯ ಕಾ ನ ಗ ನೋಯೋತಿ ತ । ಫಲಾಂತರಾ ಸ್ಥಾ ವತ್ತ ಸ್ವಾಸಿನ ತ್ವಾದಿ ತ್ವ ಧಿ । ಅಯಂ ಸ್ಥಾ ವ । ಅಂಗತ್ವ ವಾ ಧಿ ತಿ ತ ತ್ರ ವರ್ಣಾ । [illegible] ಲಾ ಫಲ ವ ಪ್ರತಿ
ಸಂಧಾನಂ ವರ್ಣಾಸ್ಯ ಫಲಾಂತರಾ ಸ್ಥಾ ವಾ ವಾ ಧಿ ತ ಗನ್ತುಲ ಕ್ಷಿಕೆ ಲಾ ಛನ ಪ್ರತಿ ಸಂಧಿ । ಸ್ವಾದಿ ತಿ ಯ ಧಾ ಕ್ರ ತಿ ನಾ ಧ ನಿ ವತ್ತಿ ತ ದ್ವ್ಯ ಕಾ ಅ ಪಾಂಡ ಕ ರೂಪ ವಿ ತಾಂ
ಸ್ಥಾ ವ ಸ್ವಾಸ್ಥಿ ನ ಗ । ಯೋಗ ನಂಗತ್ವಾಪತ್ತಿ । ಯತ್ತು ಸಾಂಧ್ಯ ವ್ಯಾಪಕ ನ ವೃತ್ತ್ಯಸಾಧ್ಯ ಸ್ಥಾ ತಿ ಸಾಧಿ ತಿ ಸಾಧ್ಯ ಸ್ಥಾ ವ ಜ ತ್ವಂ ವಾ ವ ಸ್ಪ್ಯ ಲ ದಿ ವಿ ಪ್ರತಿ ಏ ಧಾ ತಿ
ತಿಯಾ ವ ದ ಪ್ರ ವ ರ್ಣ ಸ್ಯ ಶಂಕಾಯಾಂ ಸ್ಯ ತಾ ಶರ್ಣ । ನ ಘ ವ ತಿ ತದ್ವ್ಯ ಗ ತಾ ವ ಸ್ತ್ವ ವ ನಾಂ ಗ ವರ್ಣ । ವ ರಾ ಜ ಶ । ತಿ ತಿ ತಲ ತ್ವಾ ರ ಗ ದಿ ಲ ತಿ ತತ್ತ್ವ । ತ ಬಾ ವ ತಿತ
ತ್ವ ಶ ಪ ರಾ ಜ ರಾ । ಸ್ಥಾ ತಿ ಕ್ಷೈ ವ ಅ ಗ ದಿ ತ್ವ ಸ ತ್ವ ತ್ತ್ವಾ ನಾ ಧ ವತ್ತ್ವ ನಸ್ಯ ಗ ತ್ರಾ ದಿ ಪ್ರತಿ ಬಂಧ ಕತ್ವಂ ನ ಸ್ವಾಪ್ಯ ತ್ವ ಪ್ರತಿ ಸಂಧಾನ ವ ತ್ವ ಅ ಗ ದಿ ಲ ತಿ ರ ನ ಸಂ ಧ ವಾ ಸ್ತಿ ತಿ
ಫಲಾಂ ನಿ ತ್ವಿ ರ ತಿ ತ ಧಾ ನಾಂ ಗ ತ್ವಾ ಸ್ಥಾ ತಿ ಸಾಧ್ಯ ವಾ ಧ ಇತಿ ಸ್ಥಾ ವ । ಅ ತಿ ಧ ಪ್ರ ಇತಿ ತಿ ನ ತಿ ಸ ತ್ತ್ವ ವಿ ರ ನ ದಿ ತ್ವ ತಾ ಕಾ ಧ ಯ ತಿ ನ ಸ್ವ ತ್ರಾ ದಿ ಗ್ರಂ ಧಾ ರಂ ಧಿ ವ ರಂ
ಗ ಶಂ ಗ ರ ಲ್ಯ ದಿ ತಿ ಸ್ವ ತಿ ರ ಗ ದಿ ಲ ವ್ಯ ತಿ ರೇ ಕ ತ್ವ ತ ಅ ವ ರಾ ಅ ಕ ರ ಗಂ ಇತಿ ತತ್ತ್ವ ಸ ರ್ವ ತ್ರ ಧಿ ಕ ರ ಗ ನ ಸ್ಯ ಭಂ ಗ್ವ ತಿ ಧ ಯ ಸ್ವ ಪ್ರ ಯ ಶ । ಯ ತಿ ವ ರ್ಣಾ ತಿ ತ ನಿ ತಿ ತ
ತ್ರ ಸರ್ವ ತ್ರ ಧಿ ಕ ರ ಗ ನ್ಯ ತ್ವ ಧಿ । ನ ಗ ತ ಧಾ ವ ವ್ಯಾ ಪ ಕಾ ಸ್ಥಾ ತಿ । ವ್ಯಾ ಪ್ಯ ವ್ಯಾ ಪ್ಯ ಸ್ಥಾ ವ ರ ಗ ವ ರ್ಣಾ ನಿ ರಂ ರೂ ಪ ಗಂ ಜ ರ ತ್ತ ಗ ತ್ತ ಲ ಸ್ವಾ ಪಾಂ ಧಿ ಪ ಕ ತ್ವ ರ ಲ ಬ ಸ
ವ ಯ ಸ್ಯ ಸಾಂ ಧಿ ತಾಂ ಕ್ಷೆ ಕ ತ್ರ ಧಾ ನ ಕ ಜ ಗ ನಿ ಸಾಂ ಧ್ಯ ವ್ಯಾ ಪ ಕ ತ್ವಾ ದಿ ವಾ ವ ರಾ ಅ ಜ ತಿ ಅಂ ಗ ತ್ವ ತಿ ತಾಂ ಶೇ ಕ ತ್ವಾ ಸ್ಥಾ ತಿ ನ ತಾಂ ಶೇ ಕ ವ ರ್ಣಾಂ ಗ ತ್ವ ಸ್ಥಾ ತಿ ಸಾಂ ಧ್ಯ

ಶ್ರೀಕಾಂತ

ಪ್ರಶ್ನವಾರ್ಣ

5

8

ದಿನಾಂ ಪುರೋಪಿ ಪಿರ ತಲದ್ವ್ಯ ಯಲಸಾಕ್ಷ ನ ಪಲಗಲ ವಿತಂಲ್ರ ತಾನಿ ದಂ ಪಿರ ತಲಸಾಂ ಥ ನಾಯಲಪುರಾಲ ಪಲಖಿ ತಲಲಾ ಘು ವಪ್ರತಿ ಸಂಧ್ಯಾ ೯ಸ್ಪಪ್ರ ಮೂ ೧ನ ಸ ವರಂ ಕಾರಿ ೧ನಫಲಾಂ
ತಕಾಖ್ಯಾ ವ ವರ್ಕ್ಯ ವ ಸಾಂ ನ ಪ ರ ಜಿತ್ತ್ವಾಂ ವರ ಪಾಥ ನಾ ದಿ ತಿ ತ್ರಿ ತ್ತುಽನ ಸ್ವಪ್ರಯೋಂ ಜ ಕ ತ್ತ್ವ ಶಂಕಾ ಧಿನ ವ್ಯ ಷಿ ನಾ ರ ಸಂಶಯಿ ಚ ವ್ಯಾಪ್ತ ತ್ವಪ್ರ ವರ ತ ಕ ಥ ಪಲ ೧ಲ ಪರಾಂನಿ
ಪ್ರವೃತ್ತಿ ರ ತ ಆ ಪರಾಂ ಯಲಂ ಪಿ ತಾ ಪ್ರ ತಿ ಸಂಧ್ಯಾ ನಂ ತಿ ರ್ಕ ೯ ಽತ ದ್ವಾ ವಾ ಯಲಂ ವರ್ತ್ತ್ವ ಪರಾಂ ೧ನ ಸ್ತ ಕಾ ೯ ಕಾಂ ಕರ ವ್ಯ ಷಿ ನಾ ರ ಶಂ ಕಾ ರ್ ಣ ಕಾ ನ ದ್ವ್ಯ ರಾ ವ್ಯಾ ಪ್ತಿ ಗ್ರಾ ವ ರಂ ಕ ಇತ್ಯ
ರ್ಥ ೯ ಽ ಕ್ತಂ ಪರಾಲ ಕ್ತಂ ತ ಸ್ಪ್ರಿ ತ್ವ ನ ಪರಾಂ ನಂ ನಿ ನ ತ ಕಿ ೯ ೧ಲ ಶ್ರೀ ಯಲ ತಿ ಸ್ವಾತ್ತ್ವ ಕ ಸ ವರಂ ಕಾರಿ ಸಂ ಪಂ ನ್ನ ತ್ರಿ ಯಲ ತಿ ಸ ವರಂ ಕಾಂ ತಾಂ ವ ವ್ಯ ಷಿ ನಾ ರ ಶಂ ಕಾ ನಿ ರಾ ನ
[illegible]

ಧನವ್ಯಾಪಕತಿತ್ವಾಶಂಕತೇ ಯಚ್ಛತಿ ನಾಪ್ರಾಂರ್ಥ್ಯಜನಕತ್ವಂ ಯದ್ಧಾಂತ್ರುತಮತ್ವ ನಂತರಂ ನವಾಂತಾಂಕ್ತಕಕವರ್ಗನವಂಕಾಂಶ್ಯಪಕಾಂರಾಂ ಜನಕತ್ವಂ ತಿವತ್ತಿತಮತ್ತಿ
ನಿಷ್ಟ॥ ಅನಪಿತ್ರನಿಯತಿತಾಂಕ್ಷಕಕವರ್ಗಪಿತ್ರನಿಯಾಂ ಜನಕತ್ವಮತ್ವರ್ಥ॥ ಅನ್ವಧಾಂ ಅಪಿತ್ರನಿಯಜನಕಸ್ಯಾಭಿಪಂಗಕಸ್ಯಾನಪಿತ್ರನಿಯಸ್ಯತ್ವಂ ಜನಕತ್ವನಸಾಂ
ಧನವ್ಯಾಪಕತಾಂಪ್ರಸಂಗಾದತ ಏಪ್ರಾಂತ್ತರತ್ರುತದ್ಧಿವಪತ್ಸಾ। ತ ಏವ ವಿಘಪಾಂಧಿನವರ್ಗವನಿಚಾರೇ ಅಯಂ ವ್ಯತಿತಸ್ಯಪಿತಿವಿಘಾಲಂ ಸಾಂಧನಾಂ [illegible] ವ್ಯಾಪಕತ್ವಪ್ರದರ್ಶನಪರಂ
ನವಂಕಾಂಕಿತಿತ್ವಸ್ಯ ಅಪಿತ್ರನಿಯಶ್ಯಪ್ಪಿ ಪಿತ್ವರ್ಥ॥ ಇತಿ ಧ್ಯಯಂ ಕ್ಷಿತ್ರಸಾಂ ಧ್ಯವ್ಯಾಪಕತಾಂಗ್ರಾವಾಂಕಾಂ [illegible] ಗುಕಾಲತರ್ಕಾವಚರ್ಶನಪರಸ್ಯ ತಸ್ಯಪಿತಿವಿಘಾಲಸ್ಯಾ
ಸಿದ್ಧಿಪಾಂ ಶಂಕತೇ ಯದ್ಯಪಿತಿ ಅನಪಿತ್ರನಿಯಪ್ಪ ತಿತದ್ಧಾಂ ನಾನಪಿತ್ರನಿಯಜನಕತ್ವರೂಪಪಾಂಧಿ ಪಂನಂಗಶ್ಚಿ ನಿವೃತ್ತಿ ತಾಂಕ್ಷಕಾಂನಂಗತ್ವರೂಪವಂ ಸಾಂಧ್ಯಂ ವ್ಯಾಪತರ್ಥ ತ ಇ
ತಿ ಅತ್ರಗುರಾಲಪ್ರದರ್ಶನಮಿತ್ಯಾಪಯ। ನಗುಯದ್ಧಾ ಅಪಿತ್ರನಿಯಜನಕತ್ವಾದ ತಾಂಕ್ಷಕವಚಿವಂಗಶಂ ತಾಂಕ್ಷಕಾಂನಂಗಂ ತದ್ಧಾ ಇಂದ್ರವಾವಯಪೆ ಪೆ ಏಂಧಿ ತಾಂಕ್ಷಕಕ್ತವ ತಂ ೨೬
ಗಂ ಸ್ಯಾತ್ ಇತ್ಯಾಶಂಕಾಯಾಂ ಮಪ್ರಾಂರ್ಥ್ಯಂ ವ್ಯತಾದಿವಿಘಾಲಂ ವ್ಯಾಪತ್ತೇ ಇಂದ್ರವಾವಯವಂಧನಜನ್ಯಮತಿ। ಯದ್ಧಾ ಸಾಂಧ್ಯಾಧಿಕರಣವ್ಯಯಾಂ ಜಾಂ ದರೆ ಪಾಂಧಿನತ್ವಸಾ
ಧ್ಯವ್ಯಾಪಕತಾಸಂಧವತಿತಿತತ್ವರತಯಾಂ ವಿಘಾಲಂ ವ್ಯಾಪತ್ತೇ ಅಪ್ರಾಂರ್ಥ್ಯಂ ತ್ವತಿ ಅತ್ರಕಪ್ಪ ಇಂದ್ರವಾವಯವಂಧನಾದಿತ್ಯತ್ರಾ॥ ತಜ್ಞ॥ ಸಂದಿಜ್ಞನವಯತ್ರಿವಾಂಗಪ್ರ
ಯಾಂ ಜಾರೆ ದಿಗ್ರವರ್ಗ ಇಂದ್ರವಾವಯವಂಧನಸ್ವತ್ರದ್ಧಾನತ್ವನ ತತ್ರಾಂಗತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನ ತಾಂಕ್ಷಕಾರೆ ನಂಗತಾದ್ಧಾ ವಾಂದಿತಿ ಧ್ಯಯಂ ಕ್ಷಿತತ್ವ ವಂಗಕಸ್ಯ ತಾಂಕ್ಷಕಾರೆ ನಂಗತ್ವ
ನ್ಯಾ [illegible] ಕತ್ವ॥ ನಯಿತಸ್ಯ ಪ್ರಧಾನತ್ವ ತಿಂವತದ್ಧಾ ವತತ್ರಾಂಗತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನ ತಾಂಕ್ಷಕತ್ವರೂಪ ತಿಂತ್ವನಿಗ॥ ಯಾಂ ದುಪಾಂಧೇ॥ ಸಾಂಧನಾಂ ವ್ಯಾಪಕತ್ವನಿಗ॥ ಯಾಂ ನಸ್ಯಾದ
ತಾಂ ಗತಾದ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯ ತಾಂಕ್ಷಕತಾದ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನ ಸಾಂಧ್ಯವ್ಯಾಪಕತ್ವ ಪರ್ಥ॥ ತದ್ಧಾ ಸತಿ ಇಂದ್ರವಾವಯವಂಧನಸ್ಯ ತಾಂಕ್ಷಕತಾಂತ್ತ ದವಚ್ಛಿಂ ನ್ನಸಾಂಧ್ಯ ವ್ಯಾಪಕತಾಂತ್ರದರ್ಶ
ನಂ ನ ತತ್ವ ತ ಏವ ನಂಗ ಚ ತ ಇತ್ಯಾಪಯ॥ ಸಾಂತ್ವಾ ವ್ಯರಂಪರಯಾಂ ವಿತಿ ಯದ್ಯಪ್ಯ ದೃಷ್ಟ ಸ್ಯಾದಿ ದೃಷ್ಟ ಸಂಪತ್ತಿ ದ್ವಾರಾ ಅಪಿತ್ರನಿಯತ್ವ ಪತ್ವ ವತದ್ಧಾ ಚಿದೃಷ್ಟ ಸಂಪತ್ತಿ
ನಂ ತಾದ್ಯದ ಪಿತ್ರಿ ತಂ ತದಿವಾ ಪಿತ್ರನಿಯಶ್ಚ ನಿರ್ಮಾಕ್ತಂ ಅಪ್ರಾಂರ್ಥ್ಯಂ ತದೃಷ್ಟ ತಾಂರಗನಂಪತ್ತೌ ನಾಂವಿತ್ರತಂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾರೆ ಭಾವನ್ಯತದಾಪ್ಯ ಪಿತ್ರಿತ ಮಿತಿ ತಿಧಾವ॥ ಅತ್ರಾರೆ
ಕ್ಷಕತ್ವಂ ತಾಂಕ್ಷಕಕವರ್ಗ ನಂಗತ್ವಪ್ರಯೋಂಜಕಮಿತ್ಯಶಯ ನಾವರಂ ಅಪ್ರಸಂಗತ್ವಮಿತಿ॥ ತಿವಂಗಕವಿಲಂಬಿನ ಫಲವಿಲಂಬರೂಪಂ। ವಿಪಂಗಕಸ್ಯ ಪೂರ್ವಜನಕತ್ವನತಿ
ತ್ವಪ್ಯಯ॥ ಅಪತ್ರ ಪತ್ತೆ॥ ವಂಗಕಾಂತ್ರಕಪತ್ರಾ ವ್ಯತ್ರೀ॥ ತದ್ಧಾ ವತದಾಸಾಂಧನಾಂ ವ್ಯಾಪಕತ್ವ ಇತ್ಯರ್ಥ॥ ತದೇವ ಪಂಗಕಸ್ಯಾಪೂರ್ವಜನಕತ್ವ ತಿಂವ ಅತ್ರಯದ್ಯಪಿತ್ಯಾ
ದಿನಾಂ ಕವಾದಿ ತ್ವಂ ತಂ ಸತಿ ಪಿಚ್ಛನ್ನತ್ವ ಸ್ವವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವಾ। ಅನವಧಾಂ ಸಂತಿತ್ವ ಸ್ಯಾನಪ್ಯಯಾಂ ಪತ್ತಿ॥ ಅತ್ರಿಜನಕತ್ವ ಪಿಪಂಗಕ [illegible] ಜಾದೃಷ್ಟ ಸ್ಯಾತ್ತಿ ಜನಕತ್ವ ಬಿನಿಕ್ಷ್ರಾಂಧಾವ॥
ಪಂಗಕಜಾಂಧ್ಯಪತ್ತ ಧಾಂವನಿಕ್ಷ ವಿಪ್ರತ್ಯ ಧಾಂವ॥ ಯದ್ಯಪಿಯತ್ರ ವರ್ಷಂ ದೇವದತ್ತಪ್ರಂ ಧಾಂ ಪಾಂನ ಪಾಂ ದ್ಯತಾಂ ಮತಿ ಕ್ಷತಾಂ ತತ್ರ ದೇಶವತ್ವ ಜಾತ್ಪಿನಾಂ ತಿಂತ ಸಂ
ನ್ಯಾರಿ ಶ್ರಿಕ್ಷಪರ್ಷ॥ ರೂಪಕಾಂಲೋಪಾಂಧಿ॥ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಸ್ಯ ವಂಗಕಾಂದನಾಂಶೆ ನಪಾಂಕ್ಷ್ಯ ಧಾಂ ವಪ್ರ ಸಂಗಿನ ತತ್ರಾತ್ತಿ ಜನಕತ್ವ [illegible] ಪಪ್ಯವಶ್ಯಂ ಕಲ್ಪ್ಯಂ ತದ್ಧಾ ಚಿ ಅದೃಷ್ಟರೂಪ

ಶಿರಾಂತರೇ

ಉಪಪತ್ತಿ ವರೆಯ

9

ರಪೂರ್ವರೂಪಾಪಕಾರಜನಕತ್ವಮುಪಾಧಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ । ತದ್ಧ್ಯಾನೇತಿ ಪಾಕ್ಷಿಕತ್ವಾದ್ವ್ಯಾಪ್ತಾವಂಪ್ರತಿ ಪಾಕ್ಷಿಕಕವರ್ಣಾಂಗತ್ವಾದ್ವ್ಯಾಪಸ್ಯ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಾದ್ವ್ಯಾಪೇ [illegible]ದ್ಧ್ಯಾಪಾರೇ ದಿ
ತಿಕವರ್ಣಧ್ಯಾರಯಃ ಪಾಕ್ಷಿಕತ್ವಾದ್ವ್ಯಾಪರೂಪಾಂದಧ್ಯಾವಾಸ್ನ ಸಾಧ್ಯಸ್ಯ ಪಾಕ್ಷಿಕಕವರ್ಣಾಂಗತ್ವಸ್ಯ ವ್ಯಾಪ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ತದ್ಧ್ಯಾ[illegible] ವಸಾಂಧ್ಯಾದ್ವ್ಯಾಪೇ ನವಾಂತ್ವಧ್ಯಾವಸಾಂಧ್ಯಸಾ
ಧ್ಯಯಾಂನ್ನರೂಪಾಂಖಿಕ್ಷಿರಾಶಂಕಿತಾಂಸಾಂನಿತಿಧ್ಯಾವ । ಯದ್ವ್ಯಾಪ್ಯತಿರಿಕ್ತೇ ಉಪಾಧಿವತ್ತ್ವೇ ಯಾಂಪಾಕ್ಷಿಕತ್ವಸ್ಯ ಪಾಕ್ಷಿಕಕವರ್ಣಾಂಗತ್ವೇ ಪ್ರತಿವ್ಯಾಪಕತ್ವಾದ್ವ್ಯಾಪೇ ತದ
ಧ್ಯಾವಾತ್ ಪಾಕ್ಷಿಕತ್ವಾದ್ಧ್ಯಾವಾತ್ ನಪಾಕ್ಷಿಕಾಂಗತ್ವರೂಪಸಾಂಧ್ಯದ್ಧ್ಯಾವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಕೇಚಿತ್ತು ತ್ರಾಂಬನಷ್ಟೇ ಶ್ಯತ್ವಾನ್ನೇನ ಪಾಕ್ಷಿಕಾನಂಗತ್ವಮುಪಾಕ್ಷಿಕಕವರ್ಣಾಂಗತ್ವಮಿ
ತ್ಯರ್ಥಂ ಕೃತ್ವಾ ಯಥಾಶ್ಯತಗ್ರಂಥಂ ವ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ ಯದ್ಧ್ಯಾಪ್ರತಿ ಪಾಕ್ಷಿಕಾನಂಗತ್ವಸ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವೇ ವರ್ಣಾಂಗತ್ವೇ ಪಾಕ್ಷಿಕಾನಂಗತ್ವವ್ಯಾಪಕತ್ವನಿಯಮೇನ ಕ್ಷತ್ವೇನ ತೇನ ಸಾಂಧ್ಯ
ಧ್ಯಾವಸಾಂಧನಸಾಧ್ಯಪ್ರಸಕ್ತತ್ವಾತ್ ತತ್ರೋಪಾಧಿಪ್ರದರ್ಶನಸಾಧ್ಯಲಗ್ನಕತಾಪಾತಾದಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ ವ್ಯಾಪಕಾಧ್ಯಾವ ಇತಿ [illegible] ಪಾತ್ರೇ ವ್ಯಾಪಕಾಧ್ಯಾವೇತದಧ್ಯಾವಾತ್ ನಸಾಂಧ್ಯದ್ವ್ಯಾ
ಪ್ತಿಸ್ಯವೇಂತರಧ್ಯಾವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಪಾಕ್ಷಿಕತ್ವಾದ್ಧ್ಯಾವರೂಪಸಾಂಧನವತಾವಂಗಕ್ಷಸ್ಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಧ್ಯಾವರೂಪಾಪಕಾರಜನಕತ್ವೇ ಪೂರ್ವರೂಪಾಪಕಾರಜನಕ
ತ್ವಸ್ಯೋಪಾಧೇರಧ್ಯಾವಾತ್ ಸಾಂಧನಾವ್ಯಾಪಕತ್ವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತ್ರ ದರ್ಶಯಂ ವರ್ಣಾಂಗಂ ವ್ಯಾಪ್ತೇ ಉಪಾಧಿತ ಉಪಾಧಿಕಪೂರ್ವರೂಪಾಪಕಾರಜನಕತ್ವೋಪಾಧಿಃ ಪಾಕ್ಷಿಕಾನ
ಗತ್ವಂ ಸಾಂಧ್ಯಂ ಪ್ರತಿಯದ್ವ್ಯಾಪಕತಾ ತದ್ಧ್ಯಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಮುಕ್ತಮರ್ಥಃ । ಯದಿ ವರ್ಣಾಂಗಕ್ಷಜನ್ಯಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಧ್ಯಾವರೂಪ ಉಪಕಾರೋಪಕಾರಕತಕಾರಣಂ [illegible] ಸವಾಂಕಾರೇನ
ಸಾಧ್ಯತ್ವದಾ ವರ್ಣಾಂಗಕ್ಷಂ ಪಾಕ್ಷಿಕಾನಂಗ ಪಿಂವ ಸಾಧ್ಯ ತತ್ರಧ್ಯಾವ ವರ್ಣಾಂಗಕ್ಷೇ ಪಾಕ್ಷಿಕಾನಂಗತ್ವರೂಪಸಾಂಧ್ಯಪ್ತೌ ಪೂರ್ವೋಪಕಾರಜನಕತ್ವಮುಪಾಧಿಸ್ಯಾತ್ ಇತಿ ಸಾಂಧ್ಯವ್ಯಾಪಕ ಸ
ಉಪಾಧಿಃ ಸಾಧ್ಯಸ್ಯ ವಿ ವರ್ಣಾಂತು ವರ್ಣಾಂಗಕ್ಷಜನ್ಯಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಧ್ಯಾವೋಪಕಾರಕ [illegible] ತಕಾರಣಸ್ಯ ಸವಾಂಕಾರ್ಯತ್ವೇತಿ ನ ಪಾಕ್ಷಿಕಾನಂಗತ್ವಂ ವರ್ಣಾಂಗಕ್ಷ ಇತಿ ನ ವ[illegible] ತ್ವೋಪಾಧಿಃ
ಸಾಂಧ್ಯವ್ಯಾಪಕತೇತಿ ಧ್ಯಾವಃ । ಕೇಚಿತ್ತು ಉಪಾಧಿಃ ಸಾಧ್ಯವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕಮುತ್ಯಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯನಷ್ಟಯಾಂ ವ್ಯಾಪಕತಾ ಸಾಧ್ಯವ್ಯಾಪ್ಯತೇತಿ ಯಾಂವತ್ । ತದ್ಧ್ಯಾವಂಕ
ಪ ಮುತ್ಯರ್ಥಃ । ಸವವ್ಯಾಪ್ಯ ಪ್ರೋಕ್ಷ ಶಿಲ್ಪಾಯಿಂ ನವೇ ದಂ । ಯದಿ ವರ್ಣಾಂಗಕ್ಷಂ ಪಾಕ್ಷಿಕಕಾರಣನವಾಂಕಾರಿಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಧ್ಯಾವ[illegible] ದ್ವ್ಯಾವರ್ಣಾಂಗ ನಸಾಧ್ಯತ್ವದಾರ್ಥ್ಯಶಪೂರ್ವದ್ವೇ ತಾಂ ೩
ಶಾಂಗಸಾಧ್ಯದೇವ ತಧ್ಯಾವತ್ರ ಪಾಕ್ಷಿಕಾನಂಗತ್ವ ಸಾಂಧ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿನಾರಿ ಅಪೂರ್ವಜನಕತ್ವಂ ಸಾಧ್ಯದಿತ್ಯಸ್ಯತಾತ್ಪರ್ಯ ಶಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಧ್ಯಾವಜನಕತ್ವೇ ಅಪೂರ್ವಜನಕ
ತ್ವಾಧ್ಯಾವಾತ್ ಸಾಂಧ್ಯ ಪಾಂಧೇ ನಾಶ ಷ್ಯಯಿತಿ ವಾಧ್ಯಾವ ಇತಿ ಧ್ಯೇಯ ತಿನ ವವ್ಯಾಪ್ತತ್ವಂ ಪ್ರತಿಪ್ರೋತ್ತರತ್ರಾನಪೇಕ್ಷಿತಜನಕತ್ವಂ ಪಾಕ್ಷಿಕಾಂಗತ್ವ ಪ್ರಯೋಜಕಮಿ
ತ್ಯುಕ್ತಂ ಅತ್ರ ವವ್ಯಾಪ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ಯನೇ ಉಪಾಧಿ ವ್ಯಾಪಕತ್ವರೂಪಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಾಗುಕ್ತತ್ವೇನ ಚ ದ್ವಿ ಕಾಧ್ಯಾವತ್ತೇರಿತಿ ಪ್ರಾವರ ।। ಗುಯದ್ಧ್ಯಾಸ್ರುತಾ ಪಾಕ್ಷಿಕೈ
ದಿಕಾಂಗ ವರ್ಣಾಂಗಕ್ಷೇ ಸಾಂಧ್ಯವ್ಯಾಪಕ [illegible] ತಾಪತ್ತ್ಯಾ ಪಾಕ್ಷಿಕಕವರ್ಣನವಾಂಕಾರ್ಯಪಕಾರಾಂಜನಕತ್ವಮುಪಾಧಿ ವಾನಸ್ಯ । ತದ್ಧ್ಯಾವ ಪತ್ರಿಪ್ರಯುಕ್ತೋಪಾಧಿಸತ್ತ್ವೇನ ಸಾಂ

ಘಕಂ ಸ್ಯಾದತ ಆಹ ದುರಿತೇತಿ । ದುರಿತಧ್ವಂಸಸ್ಯ ನಿಯತತಯಾ ಪ್ರಕಾರಕೇಣಾಪೂರ್ವಕಸ್ಯ ವಿಶೇಷ್ಯತ್ವಮಿತಿ ಭಾವಃ । ನನು ಮಂಗಳಾಭಾವೇ ಪ್ರತಿಪಾಠಿನಸ್ತ್ಯನಾಂತರ್ವ್ಯಾ-
ಪಕತ್ವಮತ ಆಹ ಇಹೇತಿ ಪ್ರಾಕ್ಖತ್ವಮಿತಿ ಬಂಧಕಧ್ವಂಸಸ್ಯ ವಿಘ್ನೇಶಂ ತಾವದೇವ ದುರಿತವಿಶೇಷಃ ಅತೃಪ್ತೇ ಅದೃಷ್ಟತದಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಕಧ್ವಂಸಸಹಾಭಾವಸಮತ್ವಾರ್ಥಃ ।
ತಥಾ ಚ ತಸ್ಯ ದುರಿತಧ್ವಂಸಸ್ಯ ನಿಯತತಯಾ ಭಾವಾತ್ತತಾಂತೃಪ್ತೇ ಸೋಂಽರ್ಥಃ ಸಾಂಧ್ಯಾಪಕತ್ವಮಿತಿ ಭಾವಃ ವಸ್ತುತಸ್ತು ಪಾಪನಾಶಾರ್ಥೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಪಾಪನಿಶ್ಚಯಃ ಅನ-
ಪೇಕ್ಷಾ ಶಾಂತರ್ಥೇ ಪ್ರವೃತ್ತಾ ಧನಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಯಃ ಫಲಾರ್ಥೇ ಪ್ರವೃತ್ತ ಫಲನಿಶ್ಚಯಸ್ಯ ಹೇತುರಿತಿ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ತದ ಭಾವ ಇತ್ಯಾಶಂಕಾ ತ್ರಯಂ ತತ್ರ ಪ್ರಥಮೇ ವಿಘ್ನಸಂಶಯ ಇತಿ ವ್ಯ-
ತಿರೇಕ ವಿಧಿತಿ ತೃತೀಯೇ ಕಿಂ ಚೇತಿ ಹಯೋಲಮಿತಿ ದ್ವಯಂ ಪ್ರಾಗಾದಿರ ಇತ್ಯತ್ರ ಪ್ರಸಕ್ತಸ್ಯ ತದಂಗತ್ವೇ ವಕ್ತಾರಾಣಾಂ ನನು ಪುಷ್ಪ ಕೇ ವಘಾತ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರಸಕ್ತೇ ಬಾಧೋ ನನಂ
ಕತ ತತ್ತತ್ವ ತ್ರ ಸತ್ತ್ರ ಪಾಠಾಂತರೇ ತಿ ನಿಯೋಗಾ ಪೃಷ್ಟಂ ತ ಸ್ರಾವ್ರ ಅವಘಾತ ಪ್ರಾಪ್ತಾ । ತತ್ರ ಸಂಗೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪ್ರಸಕ್ತೇ ನೈವ ವಿಕೃತಾಂಪ ತಿ ಬಿ ಶಾ ದಿತಿ ಭಾವಃ । ನ ಸಶ್ಯಯೋಗೇ
ನಾಂಷ ವೃತ್ತಿ ಸಾಂ ತ ಸಾಂ ಚಿಂವದ ಶ ಬಾ ಣಾ ನಾ ಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕ ತ್ವಾತ್ ತುಲ್ಯಪದ ವೃತ್ತೇ ಅವಘಾತ ಬಾಧಃ ಅವಘಾತ ವಿಧಿರಿತಿ ಪಾಠೇ ಅವಘಾತ ವಿಧಿ ಬಂ ಬ ತ್ತ
ನ ಮತ್ವರ್ಥಃ । ಸಾಂಪಾಂಸಾ ಧಿಕರಣ್ಯಾ ಏಕ ಥ ತ್ವಾ ವಕ್ಷ್ಯಂ ದ್ವಾ ಸ್ಯಾಯಿ ತ್ವಂ ಅನುಷಂಗ ವಿಚಾರಾ ಕಾಂ ನ ವಿತಿ ನಿಯೋಗಸಾಧನ ಘಾತ ತ್ರಪ್ರಯೋಗ ಇತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷ ಪೂ ೭
ತ್ರೈಯಾಂ ನಿಯೋಗಸಾಧನ ಸ ತು ಕ್ರಂ ತ್ರಷ್ಣ ಪವ ವಾಂತಿ ತ್ವ ಸಾಕ್ಷಾಂ ತ್ರ ತ ದುಷ್ಟ ಥ ಕೃತ್ರ ಗ ವಾ ವಲಿ ತಿ ಯಿ ನ ಸಾ ತುಷ್ಟ ಘುಮಿತ್ತಿ ಕತ್ರ ಕಾರಕತ್ವಂ ನ ಸ್ವೈಷಾಂ ಸ್ವಾದಿ
ತಿ ಭಾವಃ । ಸಾಂಥನ ವಿ ತಿ ಯತ್ರ ಯತ್ರ ದ್ವಾರ ಸಂಶಯಃ ತತ್ರ ದ್ವಾರಿ ಸಂಶಯ ಇತಿ ಸ್ತ್ರ ನ ಮತ್ಯ ತ್ರ ದ್ವಾರ ಸಂಶಯಃ । ಸಾಂಥ ಮತ್ವರ್ಥಃ । ವ್ಯತಿರೇಕ ನಿಶ್ಚಯಃ । ದ್ವಾರ ವ್ಯ-
ತಿರೇಕ ನಿಶ್ಚಯಃ । ಪ್ರಾಚಾಂ ರ ಹಾಂ ತ್ರ ದ ಶ ನ ಸ್ಥಲಂ ಬಿ ರ ತಾ ವಾ ಪಾ ನ ವ್ಯ ವಾ ವ ರ ಗಾಂ ವೃ ತ್ತ ಂ ತ ದ್ವಾರ ಸಂಶಯಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಃ । ತತ್ರ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಘಾತ ನಿಶ್ಚ-
ಯ ವಿ ಷಯ ಕಾ ಟಿ ಕ ತ್ವಾ ತ್ ಬಿ ರ ತಾ ವಾ ರ ಸಾ ಬಿ ಪ್ರ ವೃ ತ್ತೌ ಕ್ತ ಸ್ನೈ ಷ ಸಂಶಯ ಪ ತ ಅತ್ರ ಹೇತು ವಿಶೇಷ ನಿಶ್ಚಯ ದ್ವಾರ ವ್ಯತಿರೇಕ ನಿಶ್ಚಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಃ । ಗಾ ೬
ದ್ವಾರ ವ್ಯತಿರೇಕ ನಿಶ್ಚಯ ತ್ವಾತ್ ಉಪ ವ್ಯತಿರೇಕ ನಿಶ್ಚಯ ತ ತ್ ಕೃಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಾ ವಿ ತಿ । ತ ಸ್ತ್ರ ಪಯೋಲಿ ಪಾ ಕಾರ ಪಾಂ ತಾ ನ ತ್ರಾ ಶಾ ಗಿ ಕೇ ವ್ಯ ತಿ ಯಿ ಬಿ ಸಂ ಜ್ಞ ತಿ ಪಾಂ ಪ
ತದ ಕ್ತ ಮಿತಿ । ಪಯೋತ ಯದ್ವಾರ ಪದಂ ಪತ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾ ಕ ಪ್ರ ವಾಂ ವಿ ಷ ಯ ಪ ರ ಮಿ ತಿ ನ ವಿ ಕಾ ಥಃ ನ ಕೃ ಸ ತ್ತ ನ ಪ್ರ ಸ ಕ್ತಾ ಕಾ ಪ್ಯ ಗು ತ್ತಂ ವೃ ಷ್ಟ ಪ ತ ಅ ಹ ಯ ಧಾ
ಪ್ರ ಕ್ತ ಲ ಇ ತ್ಯ ಸ್ಯ ಪ್ರ ಕ್ತಾ ಸ್ನೈ ಷ ಸಂಶಯ ಸ್ಯ ದ್ವಾರ ಗಾ ರ ತ್ವಾ ಭಾ ವಾ ದಿ ವಾ ರ ರಿ ತಾ ಪಾಂ ದಾ ಪ ರಾ ಯ ಧಿ ತಿ ಅ ತ ಏ ವ ಕೃ ಬಿ ದ್ವಾ ಕಾ ರ ತಾಂ । ವ್ಯತಿರೇಕ ಜ್ಞಾ ತ್ವ ಗ ರ್ಭ ಸ್ವಾತ್ತಿ ರಿ ಷ್ಟ
ಸ್ಯ ನೈ ಮಿ ತ್ತಿ ಕ ಪಾ ಠ ತಿ ಪ್ತ ನಿ ಪೂ ರ್ವ ಕ್ತ ಸ್ವಾ ತ್ತೈ ರ ವಾ ಥ ನಾ ಶ ಸಂ ಗ ತಿ ಮಾ ಶಂ ಕ್ಯಾ ಪಾ ಯ ದ್ವ ರ ಪಾಂ ತಿ ಪೃ ಷ್ಟ ದಿ ಪ್ರ ವೃ ತ್ತಾ ವಿ ತಿ ತತ್ರ ಫಲ ಸಂಶಯ ಮಿ ಬ ಪ್ರವೃತ್ತಿರಿತಿ ಭಾವಃ । ಇ ಹ ರ
ಮಂಗ ಳ ತ ತ್ ವಿ ಘ್ನ ನ ವ ನಿ ಮಿ ತ್ತ ತ್ವಂ ಅ ಧಿ ಕಾ ರಾ ಭಾ ವ ಸ್ಯೇತಿ ಪ್ರ ಧಾ ನಾ ಧಿ ಕಾ ರ ಸ್ಯ ಪಾ ಕ್ಷ ಷ ಸ್ಯ ಪೂ ರ್ವ ಪ ದಾ ನೇ ಅ ಗಾ ಪಾ ದಿ ತ್ಯ ರ್ಥಃ । ನ ನ್ವಿ ತಿ ಪ್ರ ಧಾ ನೇ ತ್ತ ಯಾ ಕಾಂ ಕ್ಷ ಮಿ ತ್ತೇ ತ ಯಾಂತ ೧

ಪ್ರಕಾಶ —

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ —
೧೦

10

ಶ್ರೀ

ಜ್ಞಾ

ವಿಪಕ್ಷಪೂರ್ವಕೇ ಸಪಕ್ಷಾನ್ತಭಾವತ್ವಂ। ಯದ್ವಾ। ಕೃತೇ ಯಾವದುಕ್ತಪಕ್ಷಂ ವಿಪಕ್ಷಕಾರ್ಯಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ತತ್ತದೇವ ಲಿಂಗಜ್ಞಾನಾಶ್ಚೇತಿ। ಯದ್ವಾ ಉಕ್ತಿಶ್ಚ ಶ್ಚ ಜ್ಞಾನೇನೋಕ್ತಿ
ತತ್ಸಂಸ್ಕಾರ ಏವ ಲಿಂಗಜ್ಞಾನಾಶ್ಚ। ತನ್ನಾಶಕಾನಾಂ ಲಿಂಗ ಕಥಿತ ತತ್ತ್ವಾದಿ ಅತ್ರ ತ್ರೈ ವ್ಯಾಪ್ತಿಪ್ರಯೋಜಕಂ ನಾದರ್ಶನಾದ್ದರ್ಶನಾತ್ತು ಸ್ವಸಾಧ್ಯಸ್ಯ ತ ಏವ ಹೇತುತ್ವಂ ಲಿಂ
ಗಜ್ಞಂ ವಿನಾಭಿಪ್ರಪತ್ತ್ಯುಕ್ತಿ ತಸಪಕ್ಷ ದರ್ಶನಾತ್ತಸ್ಯ ವಿಪಕ್ಷ ಕ್ಷೀಯಸಪಕ್ಷಾತ್ತು ತಿ ವ ಹೇತುತ್ವಂ ತತ್ರ ವಿಪಕ್ಷತ್ವಂ ಸನ್ನಿವ ದ್ವಾರ ಕತ್ವಲು ಚಿತ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಲಿಂ
ಗಜ್ಞಸ್ಯ ಪೂರ್ವಸ್ಯ ಸಪಕ್ಷಿ ಹೇತುತಾಯಾಂ ನವ್ಯ ನಿಸಾರ ನಿಶ್ಚಯಃ। ಪ್ರಪತ್ತಾ ಇ ಸಪಕ್ಷಾ ವ ಬ ಜ ಜ್ಞಾಂ ತಕೀಯ ಲಿಂಗಜ್ಞ ಸಂಭವಾತ್ ಅತೋ ವ್ಯಾಪ್ತಿವ ಸ್ಯ
ತ ಇತಿ। ತತ್ರ ವಪ್ರತಿ ಪಾದ್ಯ ಪಕ್ಷಾನ ವಿಪಕ್ಷಾ ವದ್ವಾರ ಕತ್ವಂ ನಾಪೂರ್ವ ವಾದ ಕಂ ಅಪೂರ್ವ ಬನನಿಬ ತದ್ವಾರಾ ವಿಪಕ್ಷತ್ವಂ ಸ ಬನನಂಭವಾದ ತ ಅವರ ಇತಿ ಲ ನ ನ ಕೃತ್ಯಂತಿ
ವಿಪಕ್ಷಕಾಪಸಾಧ್ಯ ವ ಶ ಕತ್ವ ಮಿ ವ ಲ ನ ನಿನಿದ್ರಾಯಿ ತ್ವ ಅರ್ಥಃ। ತಿ ಬತ್ತು। ಪೂರ್ವ ಕ್ತಂ ಗಾರ ಕಾದಿ ಕಂ ಲ ನ ಬ ಕೃತ್ಯ ಸ ತೆ ತ್ವಾದಿ ಕಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಲಪಾ ಹೇತ್ವರ್ಥಃ। ನ ತು ವ ಸ್ಯ ತ
ಇತ್ಯಾದಿ ರಾಖ್ಯಾನ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಇತ್ಯಾಹ ಲ। ಪೂರ್ವ ಕಬ ಇತಿ। ವಿಪಕ್ಷ ಶಂಕಾಯಾಂ ಮೇವ ಲಿಂಗ ಜ್ಞಾನ ಕರಣ ವಿಪಕ್ಷಕ್ಷೀಯ ಸಪಕ್ಷಾತ್ತಾವಿ ವ ಲಿಂಗಜ್ಞಂ ಹೇತುತ್ವ ತ್ರ ವ ವಿಪಕ್ಷ ರಾ
ಶಸ್ವಿ ವ ತದ್ವಾರ ಕತ್ವ ಲಬ್ಧ ತಮುತಿ ಭಾವಃ। ಶಂಕ್ಷ ಇತಿ ಪೂರ್ವ ಕ ತ್ತು ದ್ವಾರ ಸ್ವ ಶಂಕತ್ವಂ ದ್ವಾರ ತ ಯಾ ವ ಯತ್ರಾ ಬಿ ಕಲ್ಪ್ಯಂ ಪದಾರ್ಥಃ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಃ ತ್ವ ಯೋ ರಕ್ಷಾ ಪಾರಸ್ತು
ತೆ ಬಿ ದ್ವಾರ ಕತ್ವ ವ ಬಂ ದ್ವಾರ ಕ ಪ ಕ ಮಿ ತಿ ಅ ತ್ರಿ ಬಿ ತ್ತು। ವಿಪಕ್ಷತ್ವಂ ಸ ವಿ ಶಿಷ್ಟ ಸಪಕ್ಷತ್ವಂ ಪ್ರತಿ ಹೇ ದಿ ನ ಲಿಂಗಜ್ಞಸ್ಯ ಹೇತುತಾ ಬಾಧ ನಿ ವಿಪಕ್ಷತ್ವಂ ಸೇ ಬಿ ಲಿಂಗಜ್ಞ ಬ ಕ ತ್ವಂ
ಬಾಧ್ಯತೇ। ವಿಪಕ್ಷತ್ವಂ ಸ ವಿ ಶಿಷ್ಟ ಸಪಕ್ಷತ್ವ ದರ್ಶನಸ್ಯ ತ್ವಂ ಸಂಬಂಧ ವಿ ಧ ಯೋ ರ್ವ್ಯಾಪ್ತ ನ ತ ಇತಿ ಶಬ್ದಾದಿ ವ ದ್ವಾರ ಕತ್ವ ನ ನ್ಯಾಯ ಇತ್ಯಾಹ ಲ। ತೆ ದ ಕ್ಷಿ ತ್ವಾದಿ ತೆ ರ್ದೋಷ ಪಾರ್ಥ ಬಿ
ತ್ವ ತಾ ವ ತ್ಸ್ನ ಸ್ವ ಕ ಗ್ರಂಥಃ ಪ್ರಕಾರೇ ತಿ। ದ್ವಾರೇ ತ್ವರ್ಥಃ। ತಾ ಕ ತ್ರ ಕಾಂ ಗ ತ್ವ ವಿ ಬಾಧ ಇತ್ಯ ಸಾಧ್ಯಸ್ಯ ಯೋರ್ಥಃ ಪಾ ವ ಾ ಷ ಕ್ತಿ ತೇ। ಇತಿ ಪ್ರಕಾ ವ ಲ ಬಂ ಧ ನ ಕ್ಷೇ ತಿ ತ್ವರ್ಥಃ। ಪ್ರಾಯ
ಶ್ಚಿತ್ತ ದಾ ವ ಬಿ ನ ಶ್ಯ ಯ ಕಾ ವ ಲಿ ತ ಜ್ಞಾನ ನ ವ ಕ ಧಿ ಕಾ ರಿ ಕತ್ವ ಸ ತ್ವ ದ ನಿ ಕ್ತಿ ಸ್ತು ದ್ವಾರ ಕ ಯ ಮಾತ್ರೇ ತಿ। ತ ದ್ವಾ ವ ಲಿ ತ ಜ್ಞಾನ ತ್ವಾದ ವ ಶಂ ಕ್ಷ ಧಿ ಕಾ ರಿ ತ್ವ ತ್ವರ್ಥಃ। ಅ
ಧಿ ಕಾರಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪ್ರಯೋಜಕಃ। ಅನ್ಯ ಥಾ ತತ್ರ ಶ್ರು ಯ ಸ್ಯ ಹೇತುತಾ ವ ತ್ತಿ ರಿತಿ। ವಿಶೇಷ ಇತಿ। ಲಿ ತ ಜ್ಞಾನ ನ ವ ಬ ನ ಧಿ ಕಾ ರಿ ತ್ವ ರ್ಥಃ। ಅ ಧಿ ಕಾರತಯೋ ಪುರುಷ ವಿ
ಶೇಷ ಗ ತಯಾ ನಿ ಶ್ಚಿ ತ ಸ್ಯ ಫಲ ಹೇತು ತಾ ರ ಧಿ ಕಾರ ತಯಾ। ಸಾ ಚ ನಿ ಶ್ಚಿ ತ್ತೆ ತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ। ಅ ಧಿ ಕಾರ ನಿ ಶ್ಚ ಯ ಸ್ಯ ನೈ ವ ಅ ನ್ಯ ತ್ರ ಪ್ರವ ರ್ತ ಕತ್ವಾ ವ ಧಾ ರ ಣ ತ ಕಾ ಲ ಸ ರ್ವ
ಖಿ ಲಾ ಪಂ ವಿ ನಾ ಕಾ ಲ ಕ ಸ ನಿ ರ್ವ ರ್ಹ ಸ್ಯ ಕಾ ಲ ಸಾ ಜ್ಞಾ ಲ ಬಿ ಪ್ರ ವ ರ್ತ ಕ ಮಿ ತ್ಯ ಕ್ತಂ ನಂ ದಿ ಗ್ರಾ ಧಿ ಕಾ ರಿ ಕ ತ್ವ ಕ ತ್ವ ಮಿ ತಿ ತ್ವ ತ್ರ ವ ಕಾ ರ ಲ ಭ್ಯಾ ರ್ಥಃ ಪ್ರ ತಿ ತೆ
ಪ ಕಂ ಸ್ವ ಬಿ ತ್ತ ನ ಶ್ಚ ಯ ಬ ತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಲಂ। ಲಿ ತ ಧ್ವಂ ಸಾ ರ್ಥ ಪ್ರವೃತ್ತಾ ತ ನ ಶ್ಚ ಯ ಹೇ ತು ತ್ವ ಸ। ಪೂರ್ವ ವ ತ್ರ ತ ತ್ವಾ ದ ಬಿ ಬಿ ತ್ವಾದಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಲಾ ಗ ಪ ವ ತ್ತೆ ಕಾ ಲಾ।
ಕ ನಿ ಷ್ಟ ತೆ ತಿ। ತತ್ರ ದರ್ಶನಿ ಸ ತಿ। ಅ ತ್ತ ತ್ವಾ ತ್ತೆ। ಲಿ ತ ಧ್ವಂ ಸಾ ರ್ಥ ನ ವಿ ಶೇ ಷ ತ್ವಾ ತ್ತೆ। ಅ ಸಂ ಭ ವ ಅ ತ್ರ ಯೋ ಜ ಕ ತ್ವಾ ದಿ ತಿ ಶೇ ಷಃ। ಗುಣ ಲ ಪಾ ಧಿ ಕ ತ್ವ ಮೆ ವ ಪ್ರ ಯೋ

ತ್ವಧರ್ಮ। ತತ್ತಾಪಿ ತ್ರಿತ್ವಾತ್ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಭಾವ ಕಾರ್ಯತಾ ಬಾಧಕ ಮಾನ ಸಂಪತ್ತ್ಯಾತ್ ತದ್ವ್ಯಾಪಕ ಕತ್ರ ಮಾನಸಂಪತ್ತ್ಯಾ ಮಬತಾದೃಶ ಮಾನ ಸ್ವೀತಿಲ
ಕೃತ ಸಂಗತಿ ರಿತಿ ಕ್ಷೂಲಾರ್ಥ। ಯೋಗಾದಿ ಪ್ರಧಾನ ದಿಶ ಕಾಲೇ ತತ್ವಾದಿ ಸರ್ವಾಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಯಃ ಸರ್ವ ಯೋಗಾದ್ಯತಿ ನ ಚ ಯೋಗಾದೌ ತದ್ವ್ಯಯ ಇಷ್ಟ ಏವೇತಿ ವಾಚ್ಯಂ
೩ ವಾ ಯೋಗಾಂಗಾಂಗಾ ಮಾಂಸ್ಯಾದಿ ಕಾಂಯ ಕಿಂತ್ವಿ ಬಿತ ದಂಗ ಮಂಗಳಾವರ ಸದಿತಿ। ಯೋಗಾದಿ ವದಿತಿ ಪಾಠಿತಲ್ಪೈ ಕ್ಷಿಕ ಪ್ರಧಾನಕ ಮಾರ್ಗಂಗ ಭೂತಿ ಮಂಗಳ ತ್ವೈದಿ ಕ ಪ್ರಧಾನದಿ
ಶ ಕಾಲಾನ್ವಯಃ। ಸ್ಯಾದಿ ತ್ವಧರ್ಮ। ಯೋಗ ವದಂಗೆ ಭೂತ ಯೋಗ ವಲ್ಲ ಸ್ವಧ್ವಾಂತ ಕಕ ಮರ್ಮ ಗಿ ಕಾಲಾನ್ವ ಮೂರ್ತಿಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಸ್ವೈವ ವಶಾಕ್ತ ಕ ಕರ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಯಿ ಯ
ಗೃತತ್ವಾದ ಸಂಗತ್ಯಾಪತ್ತಿ ರಿತಿ ತದ್ವಿಧಿಂ ವಿನಾ ಕಾಲವಿಧಿಂ ವಿನಾ ಪೂರ್ವಾದಿನ ದಿವತಾ ಪಾಂ ಪಾಠಿ ನಾನೈ ಕಾಂತ। ಸ್ವ ಚ ದಿವ ಪಿಂ ವಪಾಂ। ಪ್ರಧಾನ ದಿಶ ಕಾಲಾನ್ವಯಿತ್ವೇ। ಕಸ
ಧಾರಣ ಪೂರ್ವಭಿನ ಕಾಂಗತ್ವಬಿ ವಪ್ರಯೋಬಿಕ ಮತ್ತೈ ದಿ ಕಾಂಗಸಾಕ್ಷಪ್ರಯೋಬಿಕತ್ವಂ ಕೈ ದಿ ಕಾಂಗತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಸಾಧ್ಯಸಮವ್ಯಾಪ್ತ ಮ ಸಾಧಾರಣ ಪೂರ್ವಭಿನ
ಕಾಂಗತ್ವಂ ಉಪಾಧಿ ರಿತ್ಯ ಕ್ಷಿಪ್ರಾಯಃ ಕಂ ಅಸಾಧಾರಣ ತ್ವಾದ್ಯಭಿಯೋಲ ವ್ಯಾಕರಣತೇ ಅಸಾಧಾರಣ ಇತಿ ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಾಂತಾ ಸದಿ ತಿತಿ ಸಂಬಂಧ ನ ಸಾಧ್ಯಂ ಗತ್ವೇ ವ ತಸ್ಯ
ಸದಾ ಸ್ವಾಯಿತ್ವಾ ಭಾವಾತ್ತ ಧ್ವನಾಥ। ಸ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವ। ಪರ ಮಾಂ ಪೂರ್ವೈತಿ ತತ್ವಾಸ್ಥ ನಯೋಗಾದಿ ತ್ವಧರ್ಮ। ಪರ ಮಾಂ ಪೂರ್ವತ್ವ ಪ್ರಧಾನ ತ್ವಾಭಾವಾತ್ತ ಧಾವ ತತ್ರಾಪಿ
ರ್ಪ ಭಿನ ಕತ್ವ ರೂಪ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವಿನ ನವ್ಯ ಕ್ಷಿನಾರ। ಇದಮುಪಲಕ್ಷಣಂ ಸಾಧ್ಯ ಸತ್ವಾದಿತಿ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಂ ಪ್ರಯೋಮಾತ್ರೇತಿ ತದ್ಧಾವ ಸಾಧಾರಣತ್ವ ಮಿವ ಮಂಗಳ ಸ್ವೇತಿ ಭಾವ
ವ। ತತಾಂ ಗ್ರಂಥಾಂತ ಕಾಲಾನ್ವಯ ಇತಿ ಕಾಲಾನ್ವಯಿತ್ವೇ ಯುವ್ಯ ಕ್ಷಿನಾರ ಸಾಧ್ಯ ಪ್ರಸಕ್ತೇ ರ್ನ್ಯಾಯ ಕ್ಷಿನಾರ ಇತ್ಯಸಂಗತಂ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವ। ಕ್ಷಿ ಬಾಯೋಕ್ಷ್ಯ ಕ್ಷಿ ಬಾಬಂಧಕ
ಶ ಬಾಯೋಸ್ತ್ರಾದೃಶ ನಯೋಗಾಗು ರೂಪ ವಿಶೇಷ ವ್ಯಾ ಪಾರ। ವಿಶ ಖ ಇತ್ಯರ್ಥ। ಗುರುತ್ವಾ ಪಾಂ ಮಂತ್ರ ವಿಶೇಷಿತಿ ಅಪೂರ್ವಭಿ ಕಕ ಮತ್ವಾನ್ ನ ವಿಶಿಷ್ಟಸತ್ವಂ ಕಾಲಾನ್ವ
ಯಿ ವಿತ್ಯಾ ನಿನ ಸಾಧ್ಯಾಸತ್ವಂ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ ಯತಿ ಕಿಂಚಿತ್ಯಾ ತಿದಿ ಕಾಂಗತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪ್ರಧಾನ ದಿಶ ಕಾಲ ಮಾತ್ರಾನ್ವಯಿತ್ವ ರೂಪ ಸಾಧ್ಯ ವ್ಯಾಪಕ ಮ ಸಾಧಾರಣಂ ಗತ್ವೇ
ವಾ ಮಪೂರ್ವಭಿನ ಕಾಂಗತ್ವಾನ್ವೈದಿ ಕಾಂಗತ್ವ ರೂಪ ಸಾಧನಾ ವ್ಯಾಪಕ ಕಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಿಪ್ರಿಂ ಪಾಧಿರಿತ್ಯಾ ಪಾಂ ಅಸಾಧಾರಣೇತಿ ಅತ ಏವಾ ಸಾಧಾರಣತ್ವ ರೂಪ ವ್ಯಾಪಕಸ್ವಾ
ಭಾವಾದಿ ಪಾಬಕ್ಷ ಶಬಾಷಾ ನವ್ಯ ಕ್ಷಿನಾರ। ವ್ಯಾ ಪ್ರಾನಾ ವಸ್ಯ ಪ್ರಧಾನ ದಿಶ ಕಾಲ ಮಾತ್ರಾನ್ವಯಿತ್ವಾಭಾವ ವ್ಯಾಸಾಧ್ಯ ಸ್ಯಯೋಕ್ಷಾ ವ। ಪ್ರಧಾನ ದಿಶ ಕಾಲ ಮಾತ್ರಾನ್ವ
ಯಿತ್ವ ರೂಪ। ನನು ವತಿ ಶಬಾಯೋ। ಪ್ರಧಾನ ದಿಶ ಕಾಲೇ। ಸ ಮಾತ್ರಾನ್ವಯಿನ ತಸ್ಮಾತ್ರಾನ್ವಯಿತ್ವಾಭಾವಾದಿತಿ ಮೂಲಾರ್ಥ ಮಾವರು। ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಶಕ್ತಿತ್ವಾ
ದಿ। ಪೂರ್ವಂ ಶಕ್ತಿ ಭಿನಕತ್ವಾದಿತಿ ಶೇಷ। ನ ಚ ಲಾಘುತ್ವೇನ ಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷಸ್ಯೈವ ಶಕ್ತಿತ್ವಂ ಅಮಿತಿ ಸ್ವಶಾದಿ ನಾಶ ಕರ್ಮ ಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತ್ವೇನ ತಸ್ಯಾಶಕ್ತಿ ಸ್ವೈವ ಲಾಘುತ್ವೇ

ಮ। ಪ್ರ। ಗ್ರಾ ೯೬೩ ಭಾಯಾ ಪ್ರ 2

ಶ್ರೀ

ದಂಗ್ರೈಕಂ ಶ್ರುತ್ಯೈಬಿತಸ್ಯಾಧಿಕಾರತ್ವಾತ್ತದಭಾವೇ ಗುಸ್ತಾಂನಂ ನ ಸಾಂದಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಅಪಿ ಚೇತಿ। ಸ್ವಾಭ್ಯಾ ಧಾತು ತಕಾರ ದಿನಾಪಲಾಂ ನ ಕರ್ತವ್ಯತಾನಿಶ್ಚಯಾನ್ಸ್ತೈವೇತಿ ಭಾ
ವಃ। ಅಧಿಕಾರಸಂಶಯಾಂ ಧೈನ ಸಂಶಯಾಂಪನಿಂದಕ ನಿಶ್ಚಯ ಏವ ಕರ್ತವ್ಯತಾನಿಶ್ಚಯ ಪಧೇನ ವಿವ ತ್ರಿತಃ। ಉತ್ತರದಿನೇ ಕ್ರಿಯಾಂ ಪಾ ಶಾಂಪ ನ್ನಿಮಿತ್ತ ನಿಶ್ಚಯಾಧಿ ಯಾ
ಕಾರಸಂಶಯಾಂ ಧೀನಃ। ಕರ್ತವ್ಯತಾ ಸಂಶಯಃ। ಪೂರ್ವ ದಿನೇ। ಅಪಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾದಿ ಸಂಶಯೇ ಕ್ರಿಯಾಯುಕ್ತ ಇತ್ಯನ್ವಿ। ಪಾಂಪ್ತೇ। ಅಧಿಕಾರಾಭಾವಾಂ ನಿಷ್ಟಂಗೇ ಧಿಕಾ
ರ ಇತ್ಯನ್ವಯ ಕರ್ತವ್ಯತಾನಿಶ್ಚಯಾಂ ಭಾವಾ ನಿಷ್ಟಂಗೇ ಗುಸ್ತಾಂನ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಪಾಂಪ್ತೇಯ ದಿನ ಸ್ಯಾ ದಿ ಚೇತಿ ನಂ ದಿಗ್ಧ ಪರಲೋಕೇ ಪಿತ್ರಾದ್ಯಪಮೇವಾ ಶುಶ್ರೂಷೈಯ ದಿನ ಸ್ಯಾ ಚ
11 ತ್ತತಃ ಕಿ ಸ್ಯಾದತ್ತಿ ಚಿ ನ್ಯಾಸ್ಥಿಕಾ ಪಾತ ಇತಿ। ಅಸ್ಯಾಯ ಮರ್ಥಃ। ಅಶುಶ್ಚಂ ನಿ ಪಿತ್ರಂಕ ಶ್ಯ ಪರಲೋಕ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪಿತ್ರಾದ್ಯಪ್ಯಂತತ್ರ ಪಿಂತು ಪರಾಪಾಂಯ ಏತಿ। ಯದಿ ಪರ
ಲೋಕನಸ್ಯಾತ್ತದಾಂ ಶುಶ್ರೂಷಕ ಪರ್ಣತಾನ್ಯ ಗೆ ಪಿ ಕಿಂ ನ ಸ್ಯಾ ನ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಅಸ್ತಿ ಚೇತ್ಪರಲೋಕಸ್ತದಾ ಸಾಸ್ತಿಕಾ ಅಶುಶ್ರೂಷಕ ತಾಂ ಪಾಂತಕ್ತ ಭಾವ ನಿಷ್ಟ ನಂ ದಿ ಪರೇ ದಪಿ
ನಿಪೃತ್ತಿರಿತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪಯ ದನ್ಯತ್ರ ರ ದಿನೇ ಪ್ರಾನ್ಸ್ನೈ ಹಾನ ಸ್ಯಾತ್ತದಾ ಪೂರ್ವ ದಿನೇ ಆಪಾಂಪಾಂ ಸಾದಿ ಕರಗೆ ಮಿನಸ್ತ್ರ್ಯತಃ। ಯ ದಿ ಪಸ್ಯಾತ್ತದಾ ಕಶ್ಯ ಸಾಂಗ ಪೆಂಪ ಸ್ಯಾದಿತಿ
ನ್ಯಾಯ ಯಾಂ ದಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಅಧಿಕಾರ ತ್ವಸ್ಯ ಗುಸ್ತಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ। ನಿಶ್ಚಿತಾಧಿಕಾರ ಪ್ಯೈ ಪ ಕರ್ತೃಕ ಮಿತಿ। ನಿಶ್ಚಿತಂ ನಿಶ್ಚಯಃ। ಸಾಂ ಪಾಸಾಂ ಪ ಧಿಕಾರ ಪ್ಯೈ ಶ್ರೈತಿ ಕ ಪರ್ಣಧ್ಯಾರಯಃ।
ಅತ್ರ ಸಶ್ರುತ್ರಾಧಿಕಾರ ಪದಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪ್ರಯೋಜಕ ಜ್ಞಾನ ವಿಷಯ ಪರಂ ನ ವ ಪ್ರಧಾನ ಕರ್ತವ್ಯತಾ ಪಿ ಪಕ್ಷ ನ್ಯೈತಿ ಪ್ರವೃತ ಸಪು ನ್ಯಯಃ। ನ ಗುಕಲ್ಪ ಸಾಂ ತರ [illegible] ಪಚ ತಾ
ಶ್ಯಕತ್ವೈ ವಿಪಕ್ಷನಿಶ್ಚಯ ಪತ ಏ ಪಾ ಧಿಕಾರಃ। ಕಥಂ ನ ಕಲ್ಪ್ಯ ತಿ। ಕತ ಆ ಪಾಂ ಅ ಪಾರಾಪಿ ರಾಧ್ಯಾ ಪ್ರಿತಿ ಪ್ರತಿಸಂಧಾನ ಪತ್ರ ನ ಪಾಂಕ್ತಿ ತರಕ [illegible] ಕಂ ಅಂಗತ್ಯ ಸಾಂ
ಧ೬ ಧನ ಪತ್ರಿ ವ್ಯಾಪಕಾ ಭಾವೇ ಸಾಂಗತ್ಯ ಬಾಧಾ ಕಂ ಪಾಂ ನನ್ನತಿ ಪಾಂಲಂ ತತ್ರ ಪ ಪಾಂಕಿ ಕಾಂಗತ್ವೈ ಪ್ರಧಾನ ವಿಧಿ ವಿಧೇಯ ತ್ವಂ ನಾಸ್ತಿ ತ ಆಪಾಂ ತ್ರೈದಿಕ ಇತಿ। ನ ಗುಪ್ರ
ಧಾನಂ ವಿಧ್ಯ ನಂತರ ಪ ಮಿತಿ ಕರ್ತವ್ಯತಾ ಕಾಂಕ್ಷಯೈ ಪಾಂಗ ವಿಧಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ। ನ ತ ಪ್ರಧಾನ ವಿಧಿ ವಿಧೇಯ ತ್ವ ಪಾಂಗಾಂ ಸಾಂ ಪ ತ ಆ ಪಾಂ ಪ್ರಧಾನ ವಿಧಿ ಸಾಪೇಕ್ಷತಿ। ಸಾಂ
ಪೇಕ್ಷತ್ವಂ ತತ್ಸಾರಕಾಂಕ್ಷತ್ವಂ ಏತದ ಪಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾದಕ ಸಾಪೇಕ್ಷ ವಿಧಿ ವಿಧೇಯತ್ವ ಪಪಿ। ಪಾಂಪ್ತೇ ಅಪ್ರಯೋಜಕತ್ವ ಪಾಂ ಪಾಂ ಅಪೂರ್ವೈ ತಿ ತ್ರೈ ದಿಕಾಂಗತ್ವಾ
ಭಾವೇ ಸಾಂಧೈ ಪಾಂಥ ಪಾಂ ಪಾಂ ಅ ಪಾ ರೇ ತ ವಿ ಧಾ ಸಾ ಬಿ ತಿ ಲಾಘವ ವ ಸ ಪಾಂಕಾರೇ ಗಂಗತ್ಯ ಪರ್ಯ ವ ಸಾ ಸಾದಿ ತಿ ಭಾವಃ। ನ ಪಾಂಕ್ತ ನರ್ಥಂ ಪಾಕ್ಯ ರಚ ಗಾದಿ ಕತಿ ನನ್ವ
ಇತಿ ಪಾಂಕಿ ಕಂ ಪ್ರ ಪಾಂ ಗಾಂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕೇ ನ ತಿ ಕಥಂ ನ ಪಾಂಕ್ತಿ। ಸ್ಯಾದಿತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಅ ಪ್ರಾಪ್ತ ಪಕ ತ ತಶ್ಚ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಭಾವ ಸಂಪಾದಕೇ ಪಿ ಪ್ಯಾಪಾಂರಃ
ಕಾರವ ಇತಿ ಪಾಂಗಳ ವಿಷಯಂ ಪಾಂಸಂ ಪ್ರವೃತ್ತ ಪಾಂ ನಂ ಭವತಿ ತತ್ಸಾಪೇಕ್ಷ ಪಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಭಾವ ಸ್ಯೇತಿ ಪಾಂಕಿಕೇತಿ। ಗ್ರಂಥಾದಿ ಕರ್ತವ್ಯತಾ ಸಾಧಕ ಸ್ವೈ ೩೧

ಫಲಕಲ್ಪಬಾಧಾ ಧ೬೭

ತುತಾಂಯೋಃಂ ಪ್ಸ ಷಿನಾರಕಥಿ ಯೋಂಲ್ರ ವಿಶಾಥಿ ತ್ಯಾದಿವಸನಾರಕಗಿವು ಗ್ಯ ಧ್ಞಾವವತಿಸ್ತಾಮಿ ಥೃಗಾಸತ್ತ್ವಂ ಶಿಷ್ಣಸಪ್ಲೋ ಥೃಗಾಂ ತಿನಾ ನವಚಿತ್ತಾ ಶಿತಿವತ್ ಪಂತಿಚ
ತಕಯೋಃವ ಧ್ರುಪು ಶಿರಂತುನವುವಧಾ ನಿ ದಂಶಸತ್ತ್ವ ಪ್ರವೃಪತ್ತ್ವಂ ದಂಶಾನತ್ತ್ವ ಪ್ರವ್ಯಾಪ್ಯಸತ್ತ್ವವುತ್ತ್ವ ವ್ಯಯವೃತಿರಿಕಾವತ್ರಾ ಬಿಷ್ಟ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತಾಥೃಶನವಂನಾರ
ಜಾತ್ಯನಕ್ಕಾಂತಿ ಕತತ್ರನಕ್ತ ಥೃಶ್ಚ ನಾಂವುಂನಾಂಥಿ ಕರನ್ವಿಃ ಕಾರಗಾತ್ಮ ಗ್ರ ವರಾಪ್ಯ ಷ್ಟ ತ್ಯಾದಿತಿನಕುವೃಷಿನಾರ ಜಾತ್ಯನಿಸತಿಕಥಿಮಿವವುತಲ್ರವಂವವೂನಿತಿ ನಸ್ವಿವಂವತ್ವ
ಧೂಂವುವೃಷಿನಾರಗ್ರಶಿರಂಪಿ ಶಾಪ್ಯಪ್ಯ ತಾಂಗ್ರಶಿರಂಲ್ರಗುಪುಂ ಶಾಪ್ಯಕ ತ್ವರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಪಿರಂಷು ತಾಂವಚಿದಕಾವಧಿ ದಿ ನವ್ಯಾವೃತ್ತ್ವ ಜಾತ್ಯನಪ್ರ್ಯಗು ವುತಿ ಪಿರತುತ್ತ್ವ ... ದಸ್ತ
ಧಾವೃರ್ಥಃ ವಿಶಿಷಗಾತಾಂಧಿಕಂನ ದಾಷಸೌಧ್ಯಾದಿತಿ ತದವಚ್ಛೇದಿನೀತಿ । ತದವಚ್ಛಿಂ ಷ್ಟಂಪ್ರತಿ ತ್ವರ್ಥಃ ವೂರ್ಗ್ರಾಶಾವುರ್ಗ್ರ ವೇತ್ರ್ಯ ತರಂತದಾತ್ರಯಿಂತಿ ತದಾಶ್ರಯಕಥೃಷ್ಟನಿಕರಾಥಿಚ
ತಶಿರಂತು ತ್ವಕ್ಷ ತ್ವರ್ಥಃ ನಗುತ ತ್ತ್ವಾ ವುನಾಂ ವಿನಾದತ್ರ್ಯ ಕಥೃಮಿವತಪ್ಪನಸೌಧ್ಯದತಲ್ರವಂಲ್ರನ್ಯಾಧಿತಿ ಕ್ರಾವುನಾಯೋಃಂ ತಪುತ್ತಿ ಖಂವಿಗಾಬತದ್ಯಾಕತಾಯೋಃನ
ಪ್ರತ್ಯಾದಿತ್ವರ್ಥಃ ಲ್ರಪೂರ್ವ ... ದಿತಿ ಪ್ಪಗಕಾವುನಾಯೋಃ ಪೂರ್ವಸೌಧ್ಯಗತ್ಯ ಪೋಯಧಿತ್ಸ್ವರ್ಥಃ ಗ್ರತಥೃರ್ಥಿ ತಿವಚನಿಕ ಪೃಷ್ಟನವೂರ್ತ್ವಿಕಾವಿರಾವುಂಗಶೃ
ವೂರವಶಿ ದಿತ್ಯಾಕಾರಕಶ್ಯತಿರುದ್ಭಯನಿವಿಷ್ಪ ಷ್ಟನವೂತ್ತಿಮಿವಸ್ತ್ರಾತಾಥವುರ್ಗಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ನವೂತ್ತಿ ಕಾವಿರಾವುಂಗಶೃವುಂವಶಿ ದಿತ್ಯಾಕಾರಕಶ್ಯತಿಶ
ಪಲಾಥುವಿಸಿರಾಂ ಷ್ಪಯನ್ಯವತ್ಯಾದಿತ್ವತ್ತ ತಾತ್ವ ಶ್ಯಾತ್ಲ್ರಪ್ಯಧಾಫಲತಾಂವಚ್ಛೇದಕ ತ್ವೈವ ಕಾವುನಾನಿಯವಿ ಗುಯದ್ಯಾರಂ ತನ್ಯಾವಶ್ಯಂ ಕಾವುಗಾಯೋಃವು
ಗತ್ವೈಖ ಇತಿ ಧಯಮಿವೂನಾಧ್ಯಾವ ಇಷ್ಟತಲ್ರವಂವಸ್ತ್ವ ಇತಿ ತಯೋಃಃ ಖಕತ್ವ ಭೃವೃತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವ ಯೋಃ ವಿಶಾಧಾತಿ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದವಿಶಿಷ್ಟಂಪ್ರತಿ ಪೂರ್ವ
ವರ್ತಿ ತಾಯೋಃ ಕಾರಗತಾಥುರುಕತ್ವ ನಪ್ಪವಿಶಿಷ್ಟಂಪ್ರತಿ ತಪ್ಪಪೂರ್ವವರ್ತಿತ್ವ ವಿಶಾಧಾತಿ ನವೂತ್ತಿದಿಷ್ಟವುಂಗಶೃಭೃವೃತಾವಚ್ಛೇದಕನ್ವನಿವನಿಗಾಶಪ್ಪತ್ವವೂ
ವಾನವಚ್ಛಿ ತ್ಯಾದಿನಾತಾಂದವತ್ತ್ವಾದಿ ತ್ವಂತಿ ನವಿಷ್ಪಪೂರ್ವಕತ್ವಂ ವಿಷ್ಪಪೂರ್ವಕನವೂತ್ತಿ ತ್ವಂ ಲ್ರತಿಪ್ರಸಂಗಾತ್ ವುಂಗಶಾನ್ಪವಿಷ್ಪಪೂರ್ವಕನವೂವರ್ತ
ಗತತ್ಯಾತ್ ನಾವಿ ತಿಜಾನ್ಯತ್ವಂ ಪೂರ್ವಕತ್ವಂ ವುಂಗಶನವೂನಕಾವಿಸಿರಾಂಯೋಃ ವಿಷ್ಪನ್ಯತ್ವಂ ನಪೂರ್ವಕನವೂತ್ತಿ ತ್ವದು ... ಕಾರಗಾನ್ಯಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕ
ತ್ತ್ವವಿಶಾಧಾತಿಯಧಾಗವಚ್ಛೇದಕಂ ತಧಾವಿಷ್ಪನವೂನಕಾವಿನಂಯಪ್ತಂಗಶಂ ತತ್ಪೂರ್ವಕನವೂತ್ತಿ ತ್ವವುಬಿನಾವಚ್ಛೇದಕವುತ್ತ್ವರ್ಥಃ ಯದ್ಯಾವದಿ ತಿವು ತುಪ
ತಧಾವತಾತ್ವಶವಿಷ್ಪ ತ್ವಂ ನಪೂರ್ವಕನವೂತ್ತಿ ತ್ವವತ್ಯಯದ್ವಿಷ್ಪನವೂನಕಾಲವುಂಗಶಪೂರ್ವಕತ್ವಂ ತನ್ಯಾವಚ್ಛೇದಕವುತ್ತ್ವರ್ಥಃ ತಧಾವನವೂತ್ತಿನಾ
ವೂನ್ಯೈನ್ಯಾಪ್ಯ ವೃತ್ತಿ ತಯೋಃ ಲ್ರಪ್ಯವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾಪ್ರನಕ್ತ್ವವಿಕಾರ್ಯವಿಶೇಷಿತಧಾತ್ವಂ ಪ್ರನಕ್ತವಿಂಪಿತಿ ಧಾವಃ ಯಧಾಶ್ರುತಿ ಪೂರ್ವಕ್ಷ ವಿಶಾಥಿ ಸ್ಯೈವ ಪೂರ್ವಪ್ಯವಿನಾ

ಪ್ರವಾ

ಶ

ಪ

ಶ್ರ ೯

ಶ್ರೀಕಾಶೀ
ಪ್ರಕ್ಷಪ್ತಾ
೧೨

12

ನಕಲ್ಪನಾದಿತಿ। ನನುಗಂಗಾಜಲಾವಗಾಹನಾದೇಃ ಶುದ್ಧಿಜನಕಸ್ಯಾಂಗಸ್ಯೈಕಾಂಗಿಕಾದೃಷ್ಟಕಹಿನಿತ್ವೇನ ವ್ಯವಹಾರ ಇತ್ಯತ ಆಹ ಅಪೂರ್ವಜನಕತ್ವಂ ಹಿ ತಿ ನ ಶಬ್ದ
ಬಂಧನಸ್ಯಾವಿರ್ಭಾವಃ ಹೂಂಡಾವಸ್ಥಾಯಾಂ ಪ ಸಾಧಾರಣಂ ಪದಿ ನೈವ ಹಾರ ಇತಿ। ಪೂರ್ವಜನಕತ್ವಂ ವ್ಯವಹಾರಂ (ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಗಹುಯುಕ್ತಂ ಚಿತ್ರಹಾರೇ ನ ಸ್ವಯುಕ್ತ್ಯಹುಸಾ
ಧಾರಣ್ಯಂ ವನಪ್ರವೃತ್ತಂ ನಾಂಗದಾವಶ ತಿ ಚಿತ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ನಾಂಗಸ್ಯ ಪೂರ್ವಕಹಾರೇ ನಂಗತ್ವಂ ಅಸಾಧಾರಣತ್ವಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ನಾಂಗ ನ ವರ್ತತೇ ನ ಶಬ್ದ ಬಂಧನ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ನಾಂ
ಗ ಪೂರ್ವತ್ವೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ನಾಂಗಸ್ಯ ಭಾವತಃ ಶುದ್ಧೇ ರುಪಕಾರಕತ್ವ ಸ್ವಾಂಗತ್ವಾತ್ ಯದ್ಭವ ಏತದಸ್ಯ ರಸನಾರ್ಥಂ ವಸ್ತುತ ಇತಿ ರೋಗಹಂತಕನಾಶಕೇತಿ ಯದ್ಧಾನಂ ಖ್ಯಾಯತಾಂ
ಸನಪ್ರಾಣಯಾಹು ಯೋಽರಸ್ಯೇತಿ ಪ್ರಸಂಗಾನ್ನತಾಂತರ ಹಾಂಹಂ ... ಸದಿತಿ ಶಬ್ದಾಧಾರಣಸ್ವೇವ ನ ದಾತನತ್ವಸಂಖ್ಯಾ ದಿತಿ ಭಾವಃ। ನ ದೋಷ ಇತಿ ನಿತ್ಯಾದಿ ನಾ
ವಿಲಕ್ಷಯಾಂಕ್ಷಬಾಹಂತತ ಇತ್ಯಾದಿನಾಂ ವವಿಶಖ ಇತ್ಯಾದಿ ರಿಕವಾಕ್ಯತಯಾಂ ವಿಶಖ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಶಬ್ದಾಂ ಬಂಧಃ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ। ಮಂತ್ರವಿಶೇಷ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ತದಂಗಸ್ಕಂಧನ
ಹಾಂತ್ರಸ್ಯ ಸಂಯೋಗದ್ವಾರಾ ರಂಗತ್ವ ಹುಂತ್ರೋಪದಿಶತಿ ಯದ್ವಾದ್ವಾಕ್ಯ ನವಶ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಷ್ಪ ದೃಷ್ಟ ನತ್ವೇನ ಕರ್ತ್ಯ ತ್ವೈಗುಣ್ಯಪ್ರಸಂಗಃ ಶಬ್ದಾಹಿಂವನೇ। ತದಖಿಷ್ಟನಾಶ
ತ್ರೈಶಿರಾಂಕನಾನಂತರಂ ಬಂಧನಿರಾಪದಿಶಾತ್ ಏತಿ ನ ಸಂಯೋಗ ವಿಶೇಷ ಏ ವಾಂಗ ಖತ್ವ ಹಾಷ್ಟಂ ಶಬ್ದಾ ಶಬ್ದಿಶ್ರಾವಿ ನ ಸಂಯೋಗಸ್ಯ ವಾಧಾರಾತ್ ಹುಂತ್ರೇ ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಶಿ
ಷ್ಟಾ ಬಂಧ ನಂಬ ಸಂಯೋಗಾಽದೃಷ್ಟಜನಕಂ ಏಕಸ್ಯ ಚಾಂಕ್ಷ ಯುಕ್ತ್ಯ ಸಂಯೋಗ ಪೃಥಕ್ತ್ಯ ಖತಿ ನ ಸ್ವಯಾಂ ತಾ ಏಕಸ್ಯ ಪುರುಷ ಸ್ವೀ ತಾಂ ಪ್ರಕಾರಕ ತ್ವೇನ ಪುರುಷಾರ್ಥಃ।
ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಯೋರವಿರೋಧಾ ತ್ಪುಲಾಂತರ ಸತ್ವೇ ಪ್ಯಂಗತ್ವಂ ನವಿರುದ್ಧ ಮತಿ ಕಿಂ ಚಿತ್ ನ ವ್ಯವಹಾರ ಇತಿ ನ ಸಾಹಾಂ ನ್ನತಾಂ ವ್ಯವಹಾರ ದಾಷ ಇತ್ಯರ್ಥಃ। ತದ್ದಾನ್ಯೇ ವಿಪ್ರ
ವಹಾರ(ಗ್ರ)ಹಿ ವಿಲ್ಲಾ ವ್ಯವಹಾರಾತ್ ಅವ್ಯವಹಾರ ಗ್ರಹರೇತ್ ನ ವಿತಿ ನ ಹುತ್ತಿ ಹಾಂ(ತ್ರ)ಸ್ಯ ತದಜನ್ಯತ್ವ ದೃಷ್ಟ ಪ್ರಯುಕ್ತ್ಯಸ್ಯ ವಾನಾನ ಯಾಂ ಇತಿ ಭಾವಃ। ಅತ ಏವ ಪ
ವಿಪರೀತ ಕ್ರಿಯಾದಿತಿ। ತತ್। ಶ್ರುತಿಃ। ತತ್ರ ಅವಹಿದಕತ್ವ ಶ್ರುತ್ಯ ಯಾಂ ಅಸಾಹು ಧ್ರುವಂ ವಿವೃತೋತಿ ಸ್ವಗತತ್ವಾತ್ ಸ್ವಶಂಕ ಖಸ್ಯತ್ವ ತಿ ಅಸಂಖ್ಯವವಿವೃ ತೋತ ಸ್ವಗ
ತ್ವಸ್ಯೇತಿ ಇವರ ಚನಿವಿಶ್ಯ ಸಹುತ್ತಿ ತ್ವ ಹುವಖಿದಕಂ ಕಲ್ಪ್ಯತಾಂ ಉತ್ಪತ್ಸ್ಯತೇ। ತತ್ರ ಸ್ಯ ನಿತ ದುಪಯೋಗ ಇತಿ ತಸ್ಯ ಶಿಂತುತಾಂ ಗ್ರಹಿರ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವಃ। ತ
ತ್ರಕೇರ ಇತಿ ಪ್ರತೀತ ಸಾಧನತಾನುಪಪತ್ತ್ಯಾ ಜಾತಿಷ್ಠ ದಿಷ್ಟತ್ವೇ ಸ್ವಗವದಸ್ಯ ಶಿಷ್ಟಾ ತಿಯು ಸ್ವಗಪರತ್ವನಿಶ್ಯಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ। ತಸ್ಯ ಶಿಂತುತರಯಾಂ ನಿಯತಾಸ್ಯ
ಯಾದಿಗ್ರಾಪರಕತ್ವ ಹುಷಿ ಪ್ರತಿತಾಸ್ಯ ಹಾಗ್ರಾಪರಕಾಭಾವಾದಿತಿ ಯತ್ರ ದಂಶಾಧಾರವ ಇತ್ಯಾದಿ ದಂಶಾಧ್ಯಾಭಾವ ವತಿ ಯಂತ್ರ ಪುರುಷಾಪ ಪ್ರವ್ಯಸತ್ವೇನ ತತ್ತ್ವವದಂಶಸ್ವಾ
ಷಯುತಾಂ ವ್ಯವಹಾರಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಯತ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತಂ ತತ್ರ ಪುರುಷ ಇತಿ ಪಾಠೇ ಪ್ರಸಂಗಾತ್ತಾರಣತಾಂ ವಷಿದಕಾರ್ತಿ ಪ್ರಸಂಗಪ್ರತಿ ಹಾದ ನಂ ಅತ ಏವ ಹಾಂಹುಂ ನಾಥಿ ಕರ ಗೌರವ

ಷ್ಟ ಪ್ರಃ

ಲ್ಪಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ ತಸ್ಮಾತ್ ತ್ರಿವಿಷ್ಣ್ವಾಖ್ಯಾ ವಸ್ತ್ರಿಸಂಗತಂ ದೇವಂ ಕಲ್ಪಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ
ತನಿಯಪೂರ್ವವತೀತ್ಯಕ್ಷತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ಕಾಂಶ್ಚಿದ್ ಗಾದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ತಿಲಲಕ್ಷ್ಮಾ
ಗಾಡೇತಿ ವಲ್ಗ್ಯವಯವಭಾಗಲಬ್ಧಿಯರ್ಸ್ಯ ನತದ್ಧಾವಲ್ಗ್ಯವಯವಸಂಯೋಗ
ತಿ ವತಿ ವಿದಂ ಅತ ಏವ ಪೃಷ್ಟಿಂ ಪ್ರತಿಲಕ್ಷ್ಮಾ ಸ್ವಭಾವಸ್ಥಿತಿ ರೇವ ಪೂರ್ವವತೀತ್ಯ ಗ್ರವರೇಣ
ತ್ಸಂಗಶ್ಚ ಸ್ವನಪೂರ್ವಾ ಕಾಲಶರ್ಮ್ಯ ಶ್ರುತ್ಯ ಹೃದ್ಧಿ ವೇಂತತ್ವಾತ್ ಗ್ರವರೇತ್ಯರ್ಥಃ ಅತ್ರಾಯ

ಆಶಾವಶ—
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ—
೧೩

13

ನ ನಪ್ಪ ಥೇ ಕಂ ಕಾನ ವಕಾರಶಾದಿತಿ ಧ್ವಿಯಂ।ನ ಪೂನ ತಾವಿನ ತ್ವಾದೀ॥ ಏಕಾರಸ್ಯ ತೇ॥ ನಿಕ್ಷ ವಿಷ್ಣುಕ್ಷಾವ ಪೂರ್ವ ಕಾತ್ರಕಾರಾಂತರ ಜಸ್ಯ ವಿಷ್ಣುಕ್ಷಾವ ಪೂರ್ವ ಕಾವಾಲ್ರವರಾ
ವಲಿಂಗಕ ಜಸ್ಯ ವಿಷ್ಣ ಕ್ಷಂನ ಪೂರ್ವಕಾರಿಯ ದ್ವಾ ಏಕಾರನ ತಿಕಾಶ್ಯ ಜಾಂತಯಿವಿಷ್ಣ ಕ್ಷಂನ ಪೂರ್ವಕಾಲ್ರಗ್ಯಾವ ಯುತಿನಾಂಶ್ಯ ಜಾತಯವಿಷ್ಣ ಕ್ಷಂನ ಪೂರ್ವಕಾತ ತತ್ರಾದ್ಯ — ಯಾ
ಯುಕ್ತ ಕ ಶ್ಯ ಯು ಸಪ್ಯ ತಿಪ್ರಸಕ್ತಂ ತತ್ರಪ್ರಕಾರಾಂತರ ನಾಂಶ್ಯ ವಿಷ್ಣ ಪೂರ್ವಕಾನ ತಿನಾಂಶ್ಯ ಜಾತಯವಿಷ್ಣ ಪೂರ್ವಕಾಂ ವಾನ ವಲೋಕ್ತಂಪ್ರತಿ ಗತ್ಯಾದಿ ಕಲ
ಪ ವಲಿಂಗಕ ಸ್ವ ಪಾಂತು ತ್ವಾದಿ ತ್ಯ ಥೇ॥ ನ ಗ ವಲಿಂಗಕ ಜಾಂಸ್ಯ ವಿಷ್ಣ ಕ್ಷಂನ ಜಸ್ಯ ನ ವಲೋಕ್ತಂಪ್ರತಿ ವಲಿಂಗಕ ತ್ವಿನ ನತಿನಾಶ್ಯ ವಿಜಾತಯವಿಷ್ಣ ಕ್ಷಂನ ಪೂ
ರ್ವಕ ನ ವಲೋಕ್ತಂ ಪ್ರತಿನ ತಿ ತ್ವಾದಿನ ರವಾಂ ಪಾಂ ತುತ್ಯ ವಸ್ಯ ತ್ವಾ ಶ್ಯ ಕಾರಣ೦ ತ ರ ನ ರೂಪಿತ ತತ್ರಾ ಶ್ಯ ತಾ ವಚ್ಛೇದಕ ತಾಯಾಂ ವಿರಾಧಾ ಭಾವಾತ್ ವ್ಯಾ ಪಾ
ರವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಯೋಗ ಕ ಪಾಂ ವಜಸ್ಯ ತಾವಚ್ಛೇದಕ ತ್ವತ್ರ ವಲೋ ನಾಶ್ವಾ ವಾಂದ ತ ಅ ವಾಂ ಅನ್ಯಥಾ॥ ತತ್ರಾಪಿ ತತ್ತ್ವ ಜನ್ಯ ನ ವಿಶೇಷಣ ಕಲ್ಪನಾ ತತ್ವಜನ್ಯ ಸ ನಿವೇಶ ಕಾರ್ಯ
ಪರ ಣ ಜಸ್ಯ ತಾವಚ್ಛೇದಕ ಕಲ್ಪನಾ ನ ವಲೋನ ವಿಪತ ದಾಂ ಪಾಂ ವ ತತ್ವಜನ್ಯ ನ ಜಸ್ಯ ಯುಕ್ತಿತ್ವಂ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಂ ಕಲ್ಪ್ಯತಾ ವಿತ್ಯ ಥೇ॥ ವಿಶೇಷೇ — ಶ್ರು ವಿಶೇಷೇ ತಾ — ಮೋ
ಶು ತಿತಿ ಪೂರ್ವಕಂ ಕಾಂಕ ಪರಣ ದಿ ಗಂ ವಿ ತಿ॥ಶೇಷ॥ಅಥ ಯ ಭಾ॥ ಪೋಷ್ಯನ ಷ್ಟ ವಿಶೇಷಸ್ಪುರಣ ಕ್ಷ್ಯಾಂ ತುಲ್ಯ ವಿತಿ ವಿಜಾತಯವಿಷ್ಣ ಕ್ಷಂನ ಜಸ್ಯ ತ್ವಂ॥ನ ವ
ಕ್ಷಿ ವಲೋತ್ರೆ ದ ಕ್ರ ವರಂ॥ವಿಶೇಷೇ ನ ಪ್ಪತಿ ತಿ ತದವಚ್ಛೇದ ಕ್ಷ ವಲಿಂಗಕ ಪಾಂ ತುತ್ವ ಸಂಘ ವಾದಿತಿ ಭಾವ॥ ತದವಚ್ಛೇದಕತ್ವ ಶಂಕರ ಜನ್ಯನ ವಿಶೇಷಸ್ಯ ಕಾಂಕ ಪರಣ ದಿಜ — ಸ್ಫುರ ಕಾ
ಸ್ಯ ತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವ ಶಂಕಾ॥ ಅತಿ ಪ್ರಸಕ್ತ್ಯಾ ಅ ತಿಪ್ರಸಕ್ತಿ ಶ್ಯ ಪ್ರ ವಾಂ ಗ ತತ್ವಾ ಪತಿ ವ ವಿ ಚಾ ರ ಪ್ರ ಪಾಂ ತ್ಯ ಥೇ॥ ಕೃತ ದವಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ॥ ಕೃತ ದವಚ್ಛೇದಕತ್ವ ಪ್ರ ವಂ॥ ಇ ದ — ಉಪಪನ್ನಮಾಃ
ಪ ಪಿತಿ॥ ಕ್ಷ ವದ ಕ್ತ ರಿ ತ್ವಾದಿ ಜಾತಯವಿಷ್ಣ ಕ್ಷಂ ಸಂಪ್ರತಿ ವಲಿಂಗಕ ಸ್ಯ ಪಾಂ ತುತ್ವ ಪ್ರವರ ನಂತರ ವ ತಾ ವೃ ಕ ನ ವಲೋಕ್ತಂ ಪ್ರತಿ ಪಾಂ ತುತ್ವ ಪ್ರ ವರ ಗ ಸ್ಯ ದಾಂ ನಿ
ಕ್ತಿ ಶ್ಯ ಯು ಕ್ರಾ ವ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವ॥ ನ ಗ ನ ವಲೋಕ್ತ ಪಾಂ ಕ ತ್ವ ಪ್ರ ತ್ವಾ ವಾ ತಿ ತೆ ಅ ತ್ತ ರಕಾರಯಂ ತತ್ತ ವೃತ್ತಿ ತ್ವ ಮಿವ ಕಾರ್ಯ ತಾ ವಚ್ಛೇದಕಂ ಕಲ್ಪ್ಯ ಕಾರ್ಯ ತಾವಚ್ಛೇದಕಾ
ಲಿಂಗ ಪ ಸ್ವ ದಾ ಷ ತ್ವ ತಿ ಕಾಂಕ ಪರಣ ದಿ ಶ್ರವಣ ದಿ ಕ ವ ಮೋತ್ರ ವಿಶೇಷ ಪಾಂ ತುತ್ವ ವಿಷ್ಣ ಯಿ ವಿ ತ್ಯ ತ ಅ ವಾಂ ವ ನ ಸ್ತ ತ ಇತಿ ತ್ವ ತ್ವಾ ದಿ ಕ ತ್ವಾದಿ ಪ ದಿ ನ ಸ್ವ ತ್ವಾದಿ ಪ
ಕಿ ಪ್ರ ವಂ॥ ತ ಕ್ಷ ಕ ಕಂ ಪಾಂ ತು ತಾ ವಾ ಕ ಕಂ॥ ತ ಕ್ಷಿ ತು ತ ಯಾಂ ಅ ವಾಂ ರ ಪಾಂ ತು ತಯಾಂ ತ ಕ್ಷ್ಣನ ಜ ಕಂ ಫಲಾನ್ವಯ ವ್ಯ ತಿರೇಕಾಂ ಗ ವಿಧಾಯಿ ತ್ವ ಬನ್ನನ ಜ ಕಂ ವಿ
ದ ವಲೋಕ್ತಿ ಪಿ ದಿ ತ್ಯ ಸ್ವ ಯ॥ ನ ವನ ವಲೋಕ್ತಿ ಕಾಂ ಪಿ ರಾ ವಲಿಂಗಕ ವಲೋವ ರಿ ದಿ ತ್ವಾ ಕಾರ ಕಾಂ ನಾ ರಾ ಗ ವಿಶ॥ ವಿ ದ॥ ಅ ಥ ಯ ಭಾ ವಲಿಂಗಕ ಸ್ಯ ನ ವಲೋಕ್ತ ಜ ನ ಕ ತ್ವ ತ ಕ್ಷ ಕ ಜ
ನ ಕ ತ್ವಿ ವಾ॥ ಯ ದ್ವಾ ಅ ಥ ಯ ಭಾ ನ ವಲೋ [illegible] ಕ್ತಿ ತ್ವ ಸ್ಯ ಕಾರ್ಯ ತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವ ತ ದ ವಚ್ಛೇದಕತ್ವ [illegible] ಷ ವ ಶ್ಯ ವಲೋನಿ॥ ನ ವಲೋಕ್ತ ತ್ವಂ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಂ ನ ಕ — ನೀಲಾಕೃತ್ಯಾ ಕಲ್ಪಿತಂ ನಾಮ
೧೯॥ ಭ ವ ಸ್ಯ ನ ಮಾ ಓ ತ್ವಂ ಕಲ್ಪ್ಯ ಯ ತಿ ತಿ॥ ಅ ಥ ಯ ಭಾ ಕ ಭಾ ವ ವಿ

[illegible]

ಮ್ನ ೧

14

[illegible]

ಇತಿ ಸ್ಥಿತಂ ದಂಡ ನ ಶ್ಯು ಕಾಂತಿ ದಂಡ ಸತ್ಯ ಸ್ಯಾತ್ರು ನಿ ದ್ಧ್ಯಾ ನಂ ಶ್ವ ನ ಋ ತಿ ಷಂ ನ್ಯಾ ನ್ಯ ತ್ವಂ ತಂ।ಯತ್ತು ಪುಂಗ ಸ್ವರೇ ಖಾವ ಶೂಂ ವ ವಿ ಪ್ರ ಪ್ರವಿಂ ಕು ಪು ತಿ ಪುಂಗ ಶ ತ ದ್ಧ್ಯಾ ಸ್ತ್ರಿ ತರ
ಯೂಂ ವ ಪ್ಪ್ರ ಕ್ಷ ವಿಂ ತು ಸಪು ವ ಧ್ಯಾ ನ ಕಾಂತಿ ಪುಂಗ ಶ ಸ ತ್ವಂ ಸ್ಯಾತ್ರು ನಿ ದ್ಧ್ಯಾ ತತ್ರಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ರ ಶ।ಸ್ಯಾ ಖಾವ ಷಂ ಗ್ನಾ ನ್ಪ ಷ್ಯ ಬ ವಿ ಶೇಷ ಗ ಖಿ ಖಿ।ತ ಕ್ಷಯೂಂ ವ ತೇ ಕು ಸ್ಪ ಸ್ಪ ಷ್ಪ
ಷ್ಯ ಷಂ ಸ್ಯಾ ಸು ವ ವೃತ್ತಿ ಷು ಸ ತೇ ಕು ಪುಂಗ ಶ ಸ ಶ್ರೈ ವಿ ಪ್ರ ಪ್ರಾಗ ಖಾ ವಾ ಖಾ ವ ಸ್ಯಾತ್ರು ತ ತ್ರೈ ನ ತ ತ್ಪ್ರಿ ಶೇಷ ಗ ಕಾ ಬ ತ್ಯಾ ತ ನ ವ ತ್ಯಾತ್ರ ಸ್ಪ ಸ್ಪ ವ್ಯಾ ಪ್ತಿ ತ ರ ಯೂಂ ವ ಪ್ಪ್ರ ಪ್ರ ತಾಂ
ತು ತ್ರೈ ನ ಘು ರು ವಿಂ ತು ತ್ರೈ ನ ವಾಂ ವೃ ಕ್ತ ಯೋಂ ನಿ ವಿ ಪ್ರ ಯಿ ನಾಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸ್ಯಾ ದ ತಿ ಪ್ರ ವೃತ್ತ್ಯಾ ಪ್ರೈ ಕ ಬ।ವೃ ತಾಂ ಯೂಂ ಏ ವಿ ದಂ ಲ ತ್ರೈ ಗಂ।ತ್ರಿ ಗಾ ಕಾ ಶಾ ಷ್ಟ್ಯ।ಧಿ ಕರ ಗ ತ್ರು ಗ ಪ್ರು
ಬ ಧ್ಯಾ ತ ಜ್ಞ ನ ವೃ ಶ ಬ್ದ ಸಂ ಗ್ರ ಹಾಂ ಬ ನ ದಾ ಷ।ಯ ದ ತ್ವ ಯ ದ ನ ಧಿ ಕರ ಗ ತ್ರು ಗಿ ರಾಂ ತ್ತ ರ ತ್ರು ಗ ತ್ವೈ ನ ಯ ದ ನ ಧಿ ಕರ ಗ ತ್ವ ವ ರೂ ಹಾ ದ ಯು ಕುಂ ನ ರ್ವ ತಿ ತ ತ್ವ ತಿಂ ವ ವ್ಯ
ತಿ ರಿ ಕ ಖಾಂ ದ ಸ್ಯಾ ರ್ಥ:ಏ ತ ನ್ನ ತಿ ಚ ದಂ ಡಾ ದಿ ನ ಶ್ಯು ಕಾಂ ತಿ ತ ದ ಖಾ ವ ಸ್ಯಾ ಹಾಂ ದ ನ ಯಿ ರ್ಗ ನ್ಯ ತ್ವಾ ತ ಖಿಂ ಸ್ಯಾ ಕ್ಷಂ ಬ ವಿ ಶೇ ಷ ಗ ಪು ಸ ಪಾಂ ದಿ ಯ ತಿಂ ವ।ಪ್ರ ಧಿ ಕರ ಗ ತ್ವಾ।ಧಿ ಕರ
ಗ ತ್ವೈಂ ಚ ಸ್ಪ ಸ್ಪ ವ್ಯಾ ಹಂ ರಾ ನ್ಯ ತ ರ ಸ್ಯ ವಿ ವ ಕ್ಷಿ ತಿ ಅ ತಿ ರೂಂ ನ ಯೂಂ ಗಾಂ ಖಿ ಬ ನ್ಯ ಸ್ಪ ಗಾ ರ್ತ್ವ ವ್ಯಾ ಪ್ತಿ।ಯ ದಾ ಯ ದ ವ ಷಂ ಗ್ನ ಧಿ ಕರ ಣೇ ತ್ವೈ ಬ ಪಾಂ ರ ಸ್ಯ ಸು ಗ ಪು ಏ ವ
ತ್ರಿ ಬಿ ತ್ತ್ಂ।ಸಾಂ ಧ್ಯ ತ್ರೈ ನಾಂ ಷ ಪು ತಂ ಯ ತ್ತ ತ್ರು ಖಿ ಯೋಂ ಗ್ಯ ಗ ಯೋಂ ಗಿ ಖಾ ವ ಸಂ ಬಂ ಧಾ ಶ್ರ ಯೋಂ ಯ ಕ್ತ ಗ್ನ ನ ಕ ಸ್ಪ ಸ್ಪ ವ್ಯಾ ಧ್ಯ ಸ್ಯೆ ಖಾ ವಾಂ।ವೃ ಸ ಕ ಲ ಸ ಪು ವ ಧಾ ನಿ ನ ತಿ
ಯ ತ್ಸ ತ್ರೈ।ಯ ಧ್ವ ತ್ವಂ।ಯ ದ ನ ತ್ರೈ ಯ ದ ಸ ತ್ವಂ ತ ದಿ ವ ತ ಜ್ಞ ನ್ಯ ಖ ಪಾಂ ತು ವಿ ವ ಕ್ಷಿ ತ ಧ ಹಾ ಧ್ಯ ಶ ಷ್ಯ ದಂ ಡಾಂ ದಿ ಪ್ರ ತಿ ಸಾಂ ಧ್ಯ ತ್ವಾ ಖಿ ಪು ತ ಘು ರೂಂ ಖಿ ಪ್ರಾ ಗ ಖಾಂ ಕ। ೮
ಪುಂ ಗ ಳ ಸ್ಥ ತಿ ಸಾಂ ಧ್ಯ ತ್ವಾ ಷಿ ಪು ತ ಏ ವ ವಿ ಪ್ರ ಪ್ರಾ ಗ ಖಾ ವ ಯು ಕ್ತ ರೂಂ ಪಿ ಗ ತ್ವೈ ಗ ಗ ಪು।ಏ ವಂ ಚ ನ ರಾಂ ಸ ಖಾ ದಾಂ ವ ತಿ ವ್ಯಾ ಪ್ತಿ:ರಾಂ ಸ ಧ್ಯ ತ್ವಾ ಪ್ರೈ ತ ರ ಯೂಂ ವ ಪ್ಪ್ರ
ಬ ಪ್ರಾ ಗ ಖಾಂ ವ ನಾಂ ಶ ಕ ಸ್ಯ ಘು ರು ಸಾಂ ಪು ತ್ರೈ ರೂಂ ಪ ಸ ವೃ ಸ ತ್ರೈ ರಾಂ ನ ಖ ವ್ಯ ತಿ ರಿ ಕಿ ಗ ಘು ವಿ ಸ್ಯ ವ್ಯ ತಿ ರಿ ಕಾಂ ಬ ಕ್ತಿ:ಪೂಂ ರ್ವ ಪ ದ ಸ್ಥ ಕ್ತಿ ವಾಂ ರ ಗ ಯೂಂ ನ್ಯಾಂ ತಂ ನ ಪ ತ್ರ
ಖಾಂ ವ್ಯ ಪ್ರ ನಿ ಕ್ತಿ:ಘು ರು ಪ್ರಾ ಗ ಖಾಂ ವ ಸ್ಯ ಘುಂ ರು ಸ್ಯಾ ವಿ ತಾಂ ಧ್ಯ ಶ ಸಂ ಬಂ ಧಾಂ ಶ್ರ ಯ ತ್ರೈ ನ ತ ನ್ಯಾ ಶ ಕ ಸ ಪು ವ ಧಾಂ ನಾಂ ಪ ತ್ವಾ ತ ಏ ವಂ ವಿ ಪ್ರ ಸ್ಯಾ ವಿ ತ ಧಾಂ ತ್ವೈ ನ ತ ನ್ಯಾ ಶ ಕಾಂ
ಸ ಪು ವ ಧಾಂ ಸಾಂ ತ್ತಾಂ ಧ್ಯ ಶ ಸ್ಯ ಪ್ರಾ ಗ ಖಾಂ ವಿ ಶ್ವ ಕ್ತ ವ ಪ್ರಾ ಗ ಖಾಂ ವಿ ವ್ಯಾ ಪ್ತಿ ರಿ ಖಿ ವಾಂ ಚ್ಯಂ ತಾಂ ಧ್ಯ ಶ ಸಂ ಬಂ ಧಾಂ ಶ್ರ ಯೂಂ ರ ಘೂಂ ತ ಯ ತ್ತ್ರಿಂ ಬಿ ತ್ವ ದಾಂ ರ್ಥ ನ್ಯ ಯ
ವ ನ್ಯಾ ಶ ಕ ಸ ಪು ವ ಧಾಂ ನಿ ನ ತೇ ತ್ವ ಸ್ಯ ವಿ ವ ಕ್ಷಿ ಗ ತ ಪ್ರ ಕೃ ತಿ ವ ತಾಂ ಧ್ಯ ಶ ಘು ಬು ಯ ನಾಂ ಶ ಕಾಂ ನ ತ್ರೈ ವಿ ತಾಂ ಧ್ಯ ಶ ಘು ರು ಪ್ರಾ ಗ ಖಾಂ ವ ಸ್ಯ ಯೂಂ ವ ನ್ಯಾ ಶ ಕ ಸ ತ್ವಾ ತ
ಅ ತ್ರ ವ ತಾಂ ಧ್ಯ ಶ ಯ ನ್ಯಾ ಶ ಕ ಯೂಂ ವ ತ್ಸ ತ್ರೈ ಯ ತ್ಸ ತ್ವಂ ತ ನ್ಯಾ ಶ ಕ ಯೂಂ ವ ತ್ಸ ತ್ರೈ ಯ ತ್ವ್ಯ ತಿ ರಿ ಕಿ ಯ ಧ್ಯ ತಿ ರಿ ಕ ಖಿ ವಾಂ ಚ್ಯಂ ತಿ।ತಾಂ ಧ್ಯ ನ ಘು ರು ಗ ಶ ಕ ಯೂಂ
ವ ತ್ಸ ತ್ರೈ ರಾಂ ನ ಖ ವ್ಯ ತಿ ರಿ ಕಿ ಘುಂ ರು ಷ್ಟ ತಿ ರಿ ಕಾಂ ತ ತಾಂ ದ್ಯ ಶ ಘುಂ ರು ಪ್ರಾ ಗ ಖಾಂ ವ ನಾಂ ಶ ಕ ಬ ಯೂಂ ವ ತ್ಸ ತ್ರೈ ರಾಂ ನ ಖ ಸ ತ್ರೈ ಘು ರು ಸ ತ್ವಾ ಪ್ರ ಶ್ವ ರಾಂ ಸ ನ್ಯಾ।ಡೇ ನಾಂ ತಿ ಸ್ಯಾ ತ್ತಿ:
ಏ ತ ದ ರ್ಥ।ಪಿಂ ವ ನಾಂ ಸ್ಯ ಯ ವ್ಯ ತಿ ರಿ ಕ ಯೋಂ ಕು ಪಾಂ ದಾಂ ಗಂ।ಅ ತ್ರ ವ ತಾಂ ಧ್ಯ ಶ ಸಂ ಬಂ ಧಾಂ ಶ್ರ ಯ ಯ ತ್ತ್ರಿಂ ಬಿ ತ್ವ ದಾಂ ರ್ಥ ನ್ಯ ತಾಂ ಧ್ಯ ಶ ಯೂಂ ವ ತ್ತಾ ರ ಗ ಸ ಪು ವ ಧಾಂ

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ತ್ರಿಕಾಂಡ

ಪ್ರಶ್ನವರ್ಗ

೨೬

16

ನಿಖಿತ್ರಿವಪಾಶ್ಯಂನಥುಸಾಂಕ್ಷಿತಿಗಾರಪಾದಿತ್ಯಾಪರು॥ ಚಂದ್ರರೂಪಾಂಶ್ಯತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಪರಾಂಶಂಕ್ಯಾಪಾಂತತ್ಸ್ವೈತಿ। ಯದಿ। ಯತ್ಯಾಖ। ತದಾ। ತಥಾ। ಅತ್ರತದಸ್ಯತ್ರಿ
ನಾಶಿತ್ಯನಂತರಾವಿಯಾಂಖ್ಯಃ ತಥಾಶಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಪ್ರಕೃತಿಷುವಿಷಕ್ಷಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯಪ್ರಾಗಭಾರಾಭಾವಾಂಶ್ಯಂಗಕ್ಷಬುಸಬತಾನಸ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಅಕಾಶಾದಿವ್ಯಾಪ್ತಿತಿ। ಚಂಶಾಂಶ್ಯ
ಭಾವಕಾಂವಿಪ್ರಾಕಾಶಾತ್ಯಂತಾಭಾವಸತ್ವಸಾಕ್ರಾಂಶಿಖಿಚಂಶಬಿಸ್ಯತಾಂಪತ್ತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಯಸ್ಯಾಪವಕ್ತ ಯಾ ಖಂತಾದಿಃ ಪ್ರಯಿರಾಬುನ್ನಪಂಗಕ್ಷಭಾಂಶ್ಯವಳಿತಿತ ಮೂಹ
ಧಾವವಿಷಕ್ಷಪಾಂಶುನವವಥಾನಿನತಿಪಂಗಕ್ಷವ್ಯವಿರಿತಿಸತತದಗ್ರಪತ್ರ್ಯನಿವಿಷಕ್ಷಪ್ರಾಗಭಾರಶರಿಭಾರಾಸ್ಯವಿಥಿನಾಂಕಇತಿಭಾವಃ। ಇತ್ಯಾದಿತ್ಯಾದಿವದಿನಸದ್ವಿತಶ
ವಿಶಿಂಗಯಿರಾರ್ಮಿಭ್ರಾಬುಸ್ಯತಾಂಪತ್ತಿರಿತ್ಯಾದಿಗ್ರಃ ಪಾಂಙ್ನಶಥ। ನಥುಧ್ಯಂನವರಾತ್ರವವನಶ್ರುಖತಿಭಾವಃ। ನಳುಯುಕ್ತ್ಯಾಶ್ರಯಸ್ಯಾಪತಃ। ಸಷ್ಯಂಪಾಂತ್ಯಭಿನಂ
ತತ್ರಾಕ್ರಿತಾಂವಚ್ಛಿದಕಖತಿವತಿನಿದವತಅಶ್ವಾಂವರೂಶಿಕ್ಲಿಂಚಿತಿಸವರಾಂಕ್ತಿಪರಂ ತಂಯತ್ರವಿಷಕ್ಷಕಾರಣಂಸ್ವಾಧಾಂತ್ರಿಚಂಪಾಥ್ಯಂ।ಎವಪಳಿತಿವಂನಥಿ
ತ್ಯರ್ಥಃ। ಪಂಗಕ್ಷಸವರಾಂನಕ್ರಾರಂಯಬ್ಯ ಸ್ವತ್ರಾರಣಂತನಾಕ್ಷಶಬ್ಯಶಾಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯಪಾಂಥ್ಯತ್ತ್ಯಂತದ।ಂತಶತ್ಯಂಗ್ರತಥ್ಯಂನಶಬ್ಯಶಾಪಾಲಿಶ್ಯವಿಷಕ್ಷಥ್ಯಂನಿತಿ।ಎಂ
ತ್ರಿಪಂಗಕ್ಷಸ್ಯತಿ। ನಸ್ಯಶ್ಯಮಿಥಪಾಂಖಿಯವಬ್ಯಖಿಂಗ್ಧರಾಂಪಾಂವಖಿಂಗ್ಧಂಪ್ರತಿಖಃಕತ್ರ್ಯಮಿಂವತಿಕಲ್ಪಶಶಿಬಿತ್ತರ್ಥಃ। ಇತ್ಯರ್ಥಃ। ಕಿಂಚಿತಿ। ಆತಿರಾಕಿ। ಭೂಮಾಪ್ರಯುಖ್ಯತ್ರ
ತ್ರಿಕೃವಿಶ್ರಿಂಚಿತಿತಿಪಾಂಶಃ। ತತ್ರಕಿಂಶಪ್ರಥಾನತ್ಯುಖತ್ಯಾದಿಸವಸ್ತಮಿಪಾಕ್ರಾಶತಖಿತಿಧ್ಯಯಂ।ಎಕಿನಪಂಗಕ್ಷನಅನಿಕಸಜ್ಞಾತಿಯವಿಷಕ್ಷಥಂಚಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾದಿಗಾದಿ
ತ್ಯರ್ಥಃ। ಅನಿಕಾಪಾಂದನಾದಿತಿಪಾಂತಿಅನಿಕಸ್ಯವಿಷಕ್ಷಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯತಾಂವತ್ರಾಲಪವಸಾಕ್ಷಪಸಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಕಾರಣತಾಂವಚ್ಛಿದಕಸ್ಯವಿಷ್ಯನಮಸಂಖ್ಯಪಂಗಕ್ಷತ್ಯಸ್ಯಅ
ಪರಿಚಯಿನ। ಅನಾಗಃ ಯಿನವಿಪ್ರರ್ಧಿತಂಪ್ರಯತ್ಯಾದಿವಿಶೇಷಃ। ಎತದಬಅಗಗವರಾದಿಕವಖ। ಪ್ರಕೃತಯುಕ್ತೇ। ವಿಧೃರ್ಧಿಭಾವಿನಾಂಸ್ಯಧಾಂಖಧ್ಯವಿಶಾಂಕಾವರಾಲ
ಖತಿಸವರಾಂಸ್ತ್ರಾಂಪಂಗಕ್ಷಪಿಂತ್ರುತಾಂಯರಾಂಬಾಂಭಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ। ತ್ರಕ್ಷೈವ।ನತಿವಿಶೇಷಣಿವಾಶ್ಯವ। ಅಪಲತ್ರಗತ್ಯಪತ್ರಿಅಪಲತ್ಯತಾಂವಚ್ಛಿದಕಾರಂತರಸ್ಯಭಾವಾಂಶ್ಯ
ಖಿರಾಂಶಖತ್ಯಾವಾಂಸವರಾಂಕ್ತಿವರಾತ್ರಖತಿ।ವಿಕ್ಷಿಂಯರಾಂಂವಿಪ್ರಾಖಿಭಾವವಿಶಿಷ್ಟಯರಾಂಂಸವರಾಂಸ್ತ್ರಾಂಇದಂತ್ಯಸ್ಯಇದಂತ್ಯಾಪ್ರಿಯಸ್ಯಇದವರ್ಥಃ ಸ್ವಿತಿಪಾಂಶಃ। ಸು
ಗವಎವ। ತಥಾವಿವಾಂಯಿರಾಂವಿಪ್ರಃ। ಸವರಾಂಕ್ಷವಬ್ಯಖ್ಯರ್ಥಃ। ನಾವ್ಯಯಸಾಂವ್ಯಖತಿತ್ರಥವಿರಾಂವಕ್ಷಿತಿಲಾಂಘವನತ್ಯಾದಿತಿಭಾವಃ। ವ್ಯಖಿನಾಂರಿಗನವರಾಂತ್ರಿಪ್ರವ್ಯಖಿ
ವಾಂರಿಗಾವಿನಗವಳನಿತಿ ತಥಾವನಸ್ಯಯಸ್ಯವ್ಯಖತಿಭಾವಃ। ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಗತ್ಯಾದಿಬಿಶಗಾಂಚ್ಯಶ್ಯಕವಿಷಕ್ಷಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯವತ್ತರಕಾರಲಮವಸಾಕ್ಷನಿಖ
ಅತ್ರಿತನಿತಿವಶ್ಯಾದುಶ್ಯಂಸ್ತಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಪ್ರತಿಬಂಧಾಂಶಿಶಾಗಾಂಶ್ಯಾಂತ್ರಕಪ್ರತಿಬಂಧಖಃಗಾಂಶಮಧ್ಯಿವಿತಿಬಂಧಖಃಗಾಂಶ।ಮಧ್ಯಿವಿತಿ। ಪಂಗಕ್ಷಬುನ್ಯಾಪ್ರಾಕ್ತ್ಯೇಂ
ಪಶ್ಯದುಶ್ಯಂಕ್ಷಸ್ಯಾಖದುರಿತಸ್ಯನಾಕಿಪಧ್ಯಿಅಕಿಂತಪಂಗಕ್ಷಸ್ಯಾಖಸವರಾಂಕ್ತಿಸ್ಯಾತ್ತಭಾವಮಧ್ಯಿಪಂಗಕ್ಷಾಂವಕಗಂವನರ್ಥಃ ತಿಮವಸ್ಯಾಶ। ಅತಾನಾಪ್ರಾಂ

తి నాం సార్వపక్షధః వాధనాం గురూలతావచ్ఛేదకజాతిత్వేనానుగతానాం న వుః పదప్రవృత్తినిమిత్తత్వం ప్రతీత్యకమిదవనవుః | పదశక్తిరిత్య
క్షత్రితాన్యవాయద్ధృతి | వస్తుతస్తు జాత్యవచ్ఛిన్నవిశేషే నవుః పదవాచ్యలావుపవాత్మాయి కాదిష్వపి బత స్వసంబంధవాదత ఏవమానస ఏవనేవా
త్రుటికాదిరశుద్ధవాత్వాదేః నశ్వరత్రా సంబంధవాద్ధ వయాం లాక్షప్రకారత్వయువుపియత్రనిజాత్వే యాంశినయాది నాం సార్వపక్షధర్మతానుగతత్రప్రధ
మసాధ్యవిప్రసంగాత్ సంబిరాంగి కవుః జాతత్వశిష్టాత త్వాది జాతత్వసంకరనయినతనాశినాం త్వి శక్తైవ వరవువర్గః వృత్తితావది నైత్రీయత్వాద
జాతత్వసంకరభయేన తం సాక్షినా త్వి అసంత జాతికల్పనాం పత్వావరవుప్రకారసాధ్యవిశిష్టతావది త | నిష్టవృతి త | అత్రవిదప్రామాణ్యాత్ షష్ఠ్య
పగవుకావియాంవత్వం వ్యాకాంః నవువాయరూపసంసర్గవిశేషాంపఖం వ్యవికాశ్య వృష్యపగవుండ్యనాం వృత్వావాస్తాం వత్వత్వం విశిష్టత్వవు
త్వధః | శిష్టతానంతరసౌక్షసాధ్యవివికాశ్య వృష్యపగవుధ్వంసమాదాయ తారవత్వం వ్యాకాంక్షావసత్వాదనాది త | ఖ్యాకికాశ్య వృష్యపగవుక్ష
సమానకాలీనత్వసంబంధేన వృత్తికాది శిష్టిత్వా వాదుత్తరకాలివతదక్షావాసత్వాదవాప్తిరతః సమవాయిత | కృపిత్వం సగార్థభావేపదవు
ధిత దధః విలవఅధి కంవిస్తరభియాం నలిఖితం నగుణిదనశిఖ్యాకత్వః వ్యనిబంధనశిష్టశ్య వవరకావాక్ష బిసాధ్యదత్తాదయాంశియత్వాదిదత్రా
మాణ్య వృష్యప గంధృత్వే సతీతి సత్వజాత్యవిత్వాదిత సత్వఖిత్వస్య విలధ్వ్యజాత్యనవానసానారూపజాతింస్వావినరాగాదవ్యభావాదితిఖ్యా
వః నసువ్యవవరకాశ్రికం తత్త్ర అంశంసాధ్యదత్ల అవరంఅభునకానానుతి | వస్త్వామృత్తత్ల అంధ్యపరంపరానకాసాంత్య నిదానుమానః ఇతి ఖ్యాపః
శనవసత్ర్యత్రదిక్ష్ణు గమాంతఃయిమినవుః | అవసరసంగతిమంఖిత్రితాన్వవాం వంగశితి ప్రవృత్త్యంగమితి తదఖిధియమిత్యస్వవిశేషణాత్రయాంబనాశిత్రః
యుజ్ఞానస్వప్రవర్తకత్వాదితి భావః | అన్వుక్తేతి అన్వుక్తేప్రతిపాదితాధః ప్రతిపాదకత్వ్యనఫీతి నాస్యఫలవత్వమితి భావః | త్రదశఃయలన్స్వయత్ర
ధస్వ తిశేషః అనంతశ్వపరిశిత్తిఅవసరసంగతిత్రతిపత్యర్థం అధశక్త్వేనేతి అధశబ్దాత్రకమంగళం కృత్వైశ్వర్థః | తదబిధియమితిధ్వంశ్యః తః లంఅ
శిధియం ప్రమాణతత్త్వం స్వయంగ్రంథస్యాదౌత్వన్వయః | స్వతస్త్వవాదినోమీమాంసకస్యనియమముక్తిష్ఠః రితఇత్వతఅవావమాధ్య మకేఇతిరగు
యదిప్రామాణ్యస్య మరవధారణతయా ప్రమాకరణత్వరూపం ప్రమాణత్వం మరవధారణం తథా బాధకత్వరూపమివతదవధార్యతామిత్యత్రేతి

ತಿಥಾಂತಾ

ಪ್ರಕರಣ
೧೭

17

ತಾ ತಾಂಕಿಕ ತಿ ಖನ ಪತ್ರಾಂದ್ಯಾ ನಯು ನ ಯುನವ್ಯಾಪಾಂರ ವಾಂರ ಸಯುತ್ವೈ ದ ಕಿತಿನ ತಿನಾಂಶ್ಯ ಜಾಂತಿಯೋಂ ವಿ ಪ್ರಿತ್ಯೆ ೯ ಗು ತಿ ನಾಂಶ್ಯ ಇತಿ ಪಾಂ ಠಃ ತಥಾಂ ಚ ವಿ ಜಾಂ ತಿ
ಯುವಿ ಫ್ಲ್ಕ್ಷನಾಂಶ್ಯ ತ್ರ್ಯಿ ಕಾಂರವ ತಾಂನ ತಿ ತ್ರ್ಯಿನ ಕಾಂರ ೧ ತಾಂ ಎ ವಂ ಗು ತ್ಯಾದ್ವಿ ದಿಪ್ತ ತ್ವೆಳು ತಿ ನವ ವಿ ಷಿನಾಂರಃ ನ ತ್ರೈ ವಂ ಏ ಕ ತ್ವಾಂ ವ ನ ತ್ಯಾತ ಜ ಡ್ವಾ ತಿಯ್ಯಯುಂ ವ ಛ್ವಿ ಫ್ಲ್ಕ್ಷನಾಂ ಶ್ಚ
ನ ತ್ವಂ ತ ರಾಂಕ ಠ ೧ ಪ್ರ ನಂ ಗಃ ಅಂ ಗ ತ್ವೈ ಗು ೧ ಶ್ವ ಶಂ ಕ ಯೂಂ ತ ತ್ವಂ ಪ್ಪ ವಾಂ ದಿತಿ ತ ಜ ಡ್ವಾ ತಿಯೂಂ ಸ್ವ ನಾಂ ಶ್ವ ತ್ವ ಮಿ ವ ಕಾಂ ರ್ಶ್ಯ ತಾಂ ವ ಛಿ ದ ಕ ಮು ತಿ ಪಂತಿ ನು ತಿ ನಾಂ ಶ್ಯ ಜಾಂತಿ
ತಿಯೂಂ ಸ್ವ ತ್ವಂ ತಾಂ ಝ ಶ ಸಾಂ ಕ ವೂಂ ತ್ರ ಪ್ರ ತ್ತಿ ರ್ಧ ವರ್ಃ ಎ ಜಾಂ ತಿಯ ವಿ ಫ್ಲ್ಕ್ಷ ನಾಂ ಶ ತ್ವ ಮಿ ಡಿಠೂಂ ವ ತಿಯ ಧಾಂ ಶ್ರೂ ತಿ ಪ್ಪ ಷಿ ಮಾಂ ರಾಂ ದ್ವಿ ಗ ರ ವಾಂ ಪ್ಯ ತ ಧಾಂ ವ ಪೂಂ ರ್ವ ಕ್ತ ರ
ರ್ಥಃ ವಸ್ತ್ರ ತತ್ಪ್ರ ತಿ ಅ ನ ಯೋಂಃ ವಿ ಕ ಲ್ಪ ಯೋಂ ರಾಂ ಧ್ವ ಕಲ್ಪಃ ಏ ವ ನ ವ್ಯ ಕ ಲ ಸ್ವ ಧಾಂ ಯೂಂ ಗಾಂ ಪಾಂ ವ ಬ ಸ್ವ ಗಃ ಬ ಃ ಕ ತ್ವ ದಿ ನಾಂ ತಿ ದ ಪಾಂ ಇ ತ ತ್ಪ್ರ ನ ಕಾಂ ರ ೧ ತ್ವಿ ಸ್ವ ಗಾಂ
ಬಾಂ ವ ಲಿ ತ್ವೈ ಜಾಂ ತ್ವ ಕ ಲ್ಪ ನಾಂ ನ ಸಾಂ ವ್ಯ ತಿ। ಏ ವಂ ತಾಂ ಶ್ರು ಶ ವಿ ತಾಂ ತ ತ್ವ ಮ ಬ ತ್ರಿ ಕ ಮು ತಿ ಧ್ವ ಯ ಗು ಂ। ಕಾಂ ಮ ನಾಂ ಯೂಂ ಮು ವ ಪಾಂ ತು ಪ್ಪಾ ತಿ ತ್ವ ತಿ ಯಾಂ ಗು ವ ವ ತ್ತಿ ರ ತ ಅ ಪಾಂ ಕ ರ
ಮು ನ ಯು ತಿ ತ ಧಾಂ ವ ಪ್ರ ಕಾಂ ರಿ ತ್ವ ತಿ ಯ್ವ ತಿ ಶ್ವಾಂ ದಃ ನ ಗು ನ ಪಾಂ ತಾಂ ನ ವಿ ಧ್ವ ತ ಇ ತ್ವ ತಾಂ ತಾಂ ಬ ವಿ ಪ್ಪ ನಿ ವ ರ್ತಃ ಕ ತ್ವ ಪ್ರ ಪ್ಪ ಯ ಗು ನಂ ಘ ವಾಂ ತ್ರ ಧ್ವಂ ವ ಯೂಂ ತಿ ಪ್ಪ ಧ್ವ ತ್ವ ವ ಯು ಕ್ತ ಮು ತ್ವ
ತ ಅ ಪಾಂ ಬು ವ ಚ್ಯಾ ತಾಂ ಖು ತಿ ವಾಂ ಕ್ಯ ಫ್ರಿ ದಿ ತಿ ನಿ ತ್ವ ವಿ ಧಿ ಪ್ರಾ ಪ್ತ ತಿ ರ ವ ಯೂಂ ತ್ವ ವಿ ರ ಮು ವಿ ಕ ರ ವಾಂ ರ ಕ್ಷ್ಯ ಫಿ ದಾಂ ವ ತ್ತಿ ರಿ ತ್ವ ರ್ಥಃ ನ ತು ಪ್ರಾಂ ಪ್ತ ಖ ಯೂಂ ಗು ವಾಂ ಜಾಂ ತ್ರಿ ರ ವ ಯೂಂ ಠ ರ
ತಿ ಧಿ ಶ್ರೂ ತಿ ತಿ ಥ್ವ ಗು ವಾಂ ದ ರೂಂ ವ ವಾಂ ಕ್ಯ ಷಿ ದಃ ವಿ ಷ ಯ ತ್ರಿ ಬಿ ನ ತ ತ್ವಂ ಧ್ವ ವಾಂ ತಿ ಪ್ಪ ರೂಂ ವಿ ತಿ ಶ್ರ ಪ್ಪ ಬಿ ವ ತ ಯೂಂ ರ ಪ್ರಾ ಪ್ತಿ ರಿ ತ್ವ ರ್ಥಃ ವಿ ನಿ ಪಾಂ ತಾಂ ಜ್ಞಾ ವ ಫ ಲ ಕಿ ತಿ ವಿ ಪ
ತಾಂ ಧಾಂ ವ ಫ ಲ ಕಃ ಕಾಂ ರಿಂ ಮ ಇ ತಿ ಬ ಜ್ಞಾ ನಾಂ ಯೂಂ ಮು ತ್ವ ರ್ಥಃ ಯೂಂ ಗಾಂ ಗು ತ್ವ ದ ಫ ಲ ಕಿ ತಿ ಅ ಗು ತ್ವ ತ್ವಂ ತ ಧಾಂ ವಾಂ ಸ್ವ ಪ್ರ ತ್ವ ವಾಂ ಯ ಸ್ವ ವ ಪ್ಪ ತಿ ಇ ತ್ವ ದಿ ರ
ತ್ಯಾ ಪಾಂ ಥ್ವಂ ನ ಷ್ಟ ಪ ದ ಸ್ವೈ ತಿ। ವಿ ನಿ ಪಾಂ ತಾಂ ನ ವಿ ಧ್ವ ತ ಇ ತ್ವ ತ ಕ್ಷ ಸ್ವ ತಿ ಶಿ ಷಃ ಯು ದ್ವ ವಿ ವಿ ನಿ ಪಾಂ ತಾಂ ನ ಸ ತ್ತಾಂ ಶ್ರ ಯು ಇ ತ್ವೈ ವ ಪಾಂ ಧ ಸ್ತ ತ್ರ ವ ನ ಪ್ರಾಂ ಗ ಧಾಂ ವ ಧ್ವಂ ನ ವ
ರ ತ್ವ ನಂ ಘ ವಃ ತ ಧಾಂ ಬ ವಿ ನಿ ಪಾಂ ತಾಂ ಜ್ಞಾ ನಾಂ ವಿ ಧ್ವ ತ ಇ ತಿ ನ ಷ್ಟ ರ್ಥಃ ವಿ ಶಿ ಷ್ಟ ಕ ಪಾಂ ಧ ರಿ ಷಿ ಪ್ರಾಂ ಯು ಗಿ ದ ಮು ತಿ ಧ್ವ ಯು ಂ ವ ಯೂಂ ನಾಂ ಠ ರಾಂ ದಿ ತಿ ಸ್ರು ಯು ಂ ತಿ ಬಿ ದಂ ಪ
ತ್ರ ಸ್ವ ದು ತಿ ತ ಸ್ವ ಪ್ರ ವ ಪ್ರ ತ ಇ ದಿ ತಿ ವಾಂ ವ ಯೂಂ ನಾಂ ದಿ ತ ವ ರ್ಥಃ ವ ಂ ಗ ಖಾಂ ಗು ಶಾಂ ಧಿ ನಿ ತಿ ನ ವ ಪಾಂ ವ ತ್ವ ರೂಂ ತಿ ಶ್ರೈ ವ ಯೂಂ ಗ ವಿ ಶಿ ಷ ಗಾಂ ಧ ಕ ತ್ವ ವ ನ ಸ್ವ ತ ಧಾಂ ಖ
ವಂ ಗ ಖಾಂ ಗು ಶಾಂ ಧಿ ನ ಪ್ರಾಂ ರ ಕ್ಷ ಪ್ರ ತಿ ಬಂ ಧ ಕ ಪಾಂ ವ ರ ತ್ವ ವ ನ ವ ಪ್ರ ವ ತ ತ್ವ ರ ತ್ವ ಮು ತಿ ತಾಂ ತ್ವ ಶ್ಯ ಷಿ ದಿ ವಾಂ ಕ್ಯ ಪಿ ದಾಂ ವ ಶ್ಯ ಕ ತ್ವಾ ದಿ ತಿ ಚ ಸ್ವ ಪ್ರಂ ಥ ಸ್ವ
ತ ಬಿ ಷ್ಟು ನ ವ ತ್ಯಾ ತಿ। ವ ಂ ಗ ಶ ದಿ ಸ್ವ ತಾಂ ವ ತ್ ಇ ತಿ ವ ದಂ ತಿ ವ ಂ ಗ ಶ ನ ವ ನ ವೂಂ ತ್ರಿ ಪ್ರ ತಿ ಬಂ ಧ ಕ ವಿ ಷ್ಟ ದ್ವಂ ನ ಸಂ ಪಾಂ ದ ಕ ತ್ವ ನ ಗ್ರಂ ಥಾಂ ಂ ತ ಗ ಸ ತ ನ್ಯಾ ಬ ವ ೂಂ
ಗ ಶ ತ್ವ ನಂ ಘ ವಾಂ ಂ ತ್ವೈ ತ ಕ ಲ್ಪ ದ್ಯ ಯ ಮು ತ್ವ ಸ್ವ ರ ಪಿ ಂ ಪಾಂ ಥ ವಃ ನ ಸ್ವ ತಿ ತ್ಯಾ ದಿ ರ ೯ ಗು ನ ಮಿ ಕ ಧ್ವಂ ಪ್ರ ತಿ ವ ಕ ವಿ ಥಿ ರ ಷಿ ತ್ವ ತಾಂ ವ ಯೂಂ ತಿ ಗು ನಿ ಅ ಕಾಂ ಷ
ವ ದ ಪ್ರ ಪ್ರ ತ್ರ ವಿ ಮು ತ್ತ ವ ತ್ತ ಯೂಂ ಜಾಂ ಕ್ಷ ನ ವ ವ ನ ಸ್ವ ರೂಂ ವ ಯಿ ಗಾಂ ಗ ವ ಶ ಷ್ಟ ಪ್ರ ಯೂಂ ಗ ಇ ತ್ವ ರ್ಥಃ ಯ ವ ತ್ರಿ ಶ್ವ ತಿ। ಅ ತ್ರ ಜ್ಞಾ ನ ಸಂ ಯೋಂ ಗ ಶ ಬ್ದ ಪ್ರ ತ್ತಿ ಜಾಂ

[illegible]

ಪ್ರಕರಣ—

ಪ್ರಶ್ನವಾದ—

೧೮

18

ತಿ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಮಹಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹೇ ಸಂಸಂದಿಗ್ಧಃ ತದಾ ವಸ ಏವ ಬಾಧ ಇತಿ ಪುನರ್ವಾರ್ಧ್ಯ ಮಕ ವಚ್ಚ ದಿ ಸ್ತಾತ್ ಸಂಶಯಾಯಾಮಯುಕ್ತೇಃ ಯತ್ಯ ಧಕಿ ಹಿತಿ ತ್ಯಾಶಯಿ

ನಾಕಾನನ್ಯತಿ। ವಾರ್ಥ್ಯ ಮಕ ಏವ ಕಾರ್ಯಾಂತರ ವಾರಾವಾ ಅಧಿತಿ ಅಧವಿ ತ್ವರ್ಥಃ ಇತಿ ಕಸ್ಯ ತಿ। ಪರಿತು ಪ್ರಮಾಣಸ್ಯಂ ಕಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯನಂತರ ಮವ ಧಾರಣೇಯಂ ಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಷು ನಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹಾಂ ವಿನಾಸವವರ್ತ್ಯಮಾಣ ಮಾಷಣಗ ಣಾ ಸಾಂಖ್ಯ ಸಂಶ್ರವ ತತ್ವಾಶ್ಚ ಸಂಶಯಾ ಮಾವಾ ಅಧಿಕಿ ಹಿತಿ ತಿ ಪ್ರಾವಃ। ವ್ಯಷಿನಾರಾಡಿಚ

ತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಾವಾನ್ಸ್ಯ। ಅನ್ಯಥಾಸಿದ್ಧಿ ಕಿತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ವಿಶೇಷಲಾಘುವಮಷಿ ಪ್ರತ್ಯವಾಯಶ್ಚ ತಿ ಕಿ ಕ ಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರ ಮಿತಿ। ನಾವಾನ್ಯನವ್ಯ ತಿ ಕಿ ಕ ಜ್ಞಾನ ಸತ್ವೇನ ನಿಯಮಃ

ಪ್ರತಿಬಂಧಕತಾಂ ತದ್ಭಾವ ಕಾರ್ಯ ದೃಶ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತಾಂ ವಿಶೇಷಲಾಭಾರ್ಥಂ ತಿಂ ವ ಯಯೋರುಪಾದಾನಂ ನ ತುತಾ ದ್ರಾಪ್ಯ ಣ ವಿರಂ ತೌ ಪ್ರತಿ ನಿ ಗಾರವಾ ದಿತಿ ಭಾವಃ। ಯತ್ಸಂ

ಶಯವ್ಯತಿರೇಕ ನಿಶ್ಚಯಪ್ರತಿವಧ್ಯಂ ಯತ್ತತ್ತ ಕ್ಷಿಪ್ಯ ಯಸಾಧ್ಯ ಮಿತಿ ಯದ್ಧಾಶ್ರುತ ಮಾಲಾ ... ಗಸಾ ತಿಗತ ಸಂಶಯವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಮಾವಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕೀತಿ। ಅಂಸ್ಯಥಾ

ಸ್ಯ ಹತೇ ಸಂಶಯಾದಿ ವಾಂತಾವ ಪ್ರತಿ ಶಾತ್ತ ದ ಸಂಗತಿ ರಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ ಪ್ರಧ ವಿಂಯತ್ಸಂ ಶಯಯಾಯತ್ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಇತ್ಯತಾವ ನ್ಮಾತ್ರ ಕರ ಣೆ ಸಂಶಯ ಮಾತ್ರ ತ್ಯತ್ರ

ಮಾತ್ರ ಪ ದಿನವ್ಯ ಭಿಚಾರಾಭಾವನಿಶ್ಚಯ ಸ್ಯುದಾನಃ। ದ್ವಿತೀಯ ಯಶ್ಚ ತಿ ರಿಕ್ತ ನಿಶ್ಚಯಯೋ ಯತ್ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಇತ್ಯೇತಾವನ್ಮಾತ್ರ ಕರ ಣೆ ಮಾತ್ರ ಪ ದಿನ ಯೋಗ್ಯತಾಸಂಶ

ಯಸ್ಯು ದಾಸಃ। ನ ಹಯೋಗ್ಯತಾನಿಶ್ಚಯ ಸ್ಯಾಪಿ ಶಾಬ್ದ ಬೋಧ ಹಿಂ ತುತ್ವಾತ್ ಸ್ವಷಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಇತ್ಯತ ಆಹ ನಿಶ್ಚಯ ತ್ವೇನೇತಿ ತಸ್ಯ ಹಯೋಗ್ಯತಾ ಜ್ಞಾನ ಸತ್ವೇ ನೈವ ತತ್ವ

ಹಿ ತಿ ನವತಿ ವ್ಯಭಿಚಾರ ಸಂಭಾವನೇತಿ ಭಾವಃ। ನ ಹವ್ಯಾಪ್ತಿ ನಿಶ್ಚಯ ಸ್ಯಾಪಿ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕಾ ಶೂನ್ಯ ನಿಶ್ಚಯ ತ್ವೇನಾ ಗಮ ತಿಂ ಪ್ರತಿ ಹಿಂ ತುತ್ವಾತ್ ಕೃ ದಾಂತಃ

ಸಾಧ್ಯ ತಿ ಕಃ। ಶ್ರಿಂವ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಜ್ಞಾನ ತ್ವೇನೈವ ಹಿಂ ತುತ್ವಾ ದ್ವಾದಶಃ। ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಸಂಶಯಿಂಸ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಸಂಶಯಸ್ಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಸ್ಯಾಭಾವ ತಿ ಕರ ವರ್ಧ ದಿನ ಪ್ರವೃ

ತ್ತಿರಿ ತ್ಯತ ಆಹ। ನಿಶ್ಚಯಾ ಭಾವ ಇನ ವ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಂಶಯ ಸ್ಯಾಪಿ ಕಾರ್ಯ ವತ್ತ್ವಾತ್ ದಿ ರೂಪ ಯೋಗ್ಯತಾ ನಿಶ್ಚಯ ಪೂರ್ವಕತ್ವೇನ ಯೋಗ್ಯತಾ ನಿಶ್ಚಯಾ ಭಾವೇ ಶಾ

ಬ್ದ ಬೋಧಾ ಭಾವಾ ಪ್ರವರ್ತತ ಏ ತಿ ತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತನ್ನಿಶ್ಚಯಾನ ಧಿ ಕರಣ ಶ್ರೀಗೋತ್ತ ರತ್ರ ಗ ಸುವೃತ್ತಿ ಕರ್ತೃ ನವ್ಯ ಸಾಧ್ಯ ತ್ವಾತ್। ನ ಬಾಧಃ। ನಾನ್ಯಷ್ಟ ದಶೈ ಯದ್ಯರ್ಥ್ಯಃ ಯಃ ತರ ೪

ಭಾಸ್ರತೆ ಸಾಧ ನಾ ಪಾದಾನೆ ಸ್ವಾತ್ತಿ ಜ್ಞಾನೇ ಶತ್ಯ ಬಕಾ ರಿಣ ಯೋಗ್ಯತಾ ಜ್ಞಾನ ನನಿಶ್ಚಯ ಬಿ ನ್ಸ ಶಾಬ್ದ ಬೋಧಿ ಬ ನವ್ಯ ಭಿಚಾರ ಇತಿ। ನ ಪಯುಕ್ತಿ ಯಲ್ಯತೆ। ನಿಶ್ಚಯ ತ್ವೇನಃ

ಜನಕತ್ವ ವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಫಲ ಮಾವಾ ಅವ್ಯಭಿಚಾರ ಪ್ರತಿ ರಿತ್ಯಾ ದಿನಾನ ಗ ನಿಶ್ಚಯ ತ್ವೇನ ಜನಕತಾ ವಿವಕ್ಷೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿಯಮ ಸಂಭ ವಿ ನಿಶ್ಚಯ ತ್ವೇ ಜ ಕ

ತ್ವಂ ವಿವಕ್ಷು ಯತ್ವಾತ್ ತೌ ತ್ವರೆ ಸಂಶಯವ್ಯತಿರೇಕ ನಿಶ್ಚಯ ಯೋರುಪಾದಾನಂ ಸಂಕ್ಷೇಪ ವಿಶ ಷ್ಟ ಮಿತಿ ಬಿಂಷ್ಟು। ಉಪಾದಾನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಣ ಸ ಮಾವರ ಬಂ ವನ್ನಾಪ್ರಾಮಾ ಪ್ರಕ ೧

ಯದ್ಧಾಸ್ಯತೆ ೪

ವಿಷಗ

ವಂಶಿಕೈಯೇನಾಸಾಕ್ಷಾತ್ತತ್ಪತಿಕತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಏ ಕ್ಷಯಾದಾದಿತಿದಿ। ನವಾತ್ರಸತ್ವತ್ರಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಂ ಯದಿ ಕಾರಣೀಭೂತಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿ
ತ್ವಂ ತದಾದ್ಯಶೇಷ್ಠಂ ತಾನಿ ಕ್ಷೇ। ಅತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿನಿಸ್ವಯಿನ ತಾದೃಶಸಂಶಯಾಭಾವಾದಿರಸ್ವಭಾವನಿಷ್ಠತಾಪ್ರಯೋಜಕೀಭೂತಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಾತ್
ತತ್ರ ತಯೋಃ ಕಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಾದಿತಿ ವಾಯ್ಯಾಸಂಗತಿ ರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಸಂಶಯಾಂತರವಿದಪ್ಯ ಕತ್ವಾಗತ್ವಾತ್ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಸ್ಯ ವಿಂಪ ತತ್ರಾಪಿ ತ
ಪ್ರಾಪ್ರಾಗ್ಯ ಸಂಶಯ ... ಸ್ವಾರ್ಥಸಂಶಯಾದ್ಪ್ರರಾತ್ರತ್ವಗತ್ವಾದಪ್ರಯೋಜಕತ್ವೇನ ತತ್ರ ತಯೋರಿತ್ಯಾದಿವ್ಯಾಲಸಂಗತಿಃ ಪ್ರಾಪ್ತಶ್ಚ ಭಾವಸಂಶಯಸ್ಯ
ತು ಸಂಶಯಾಂತ್ತರಾದ್ಪ್ರಕ್ಷೈ ವಾಸುಬಿತ್ವಸುತ್ವತ್ತಿಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಾನ್ನ ಭೃಶೇಷ್ಠಂ ತಾನತಿರಿತಿ। ಅಗ ಉಪಾವಚಿತಿ। ವಿವಿಚಿ ಚಾರಣಕ್ಷಯಸಾಧ್ಯಭಾವತ್ವತ್ರ
ತ್ರಾಶಕತ್ವಾನಿಯತಸ್ಯ ವತ್ರತಾಪಾಥಕತ್ವಾಭೃಷತ್ವಂ ತಾಸಂಗತಿರಿತಿ ಭಾವಃ। ತತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತೌ ತದ್ಭಾವ ತತ್ರಾವ್ಯಚಿಚರಿತತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧನಾಧಿಕರಣ
ಗ್ಯಾಂ ಭಾವಸ್ಯವ್ಯಚಿಚಾರಿಶಿಷ್ಟತಯಾ ತಾದೃಶಾಭಾವತ್ವ ಪ್ರಕಾರಕತಾನಿಯತಸ್ಯ ವಿಶಾಷಿತ್ವಬಿತಿ। ನ ಭೃಶೇಷ್ಠಂ ತಾನಿ ಕ್ಷಿರಿತಿ ಭಾವಃ। ನಸಾಧ್ಯವತ್ವ
ತ್ರಾಂಶ್ರಿ ಕ್ಷಯಾದಿತಿ ತ್ವಾದಿಯೋರಿತ್ವಂ ಯೋಸ್ವಭಾವನಿಷ್ಠಃ ಸಂವನಿಷ್ಠಂ ತಿ ನಾ ... ನಿರಾಕೃತ್ವೈ ತತ್ವ ತ ಅವಾಂ ತದ್ಭಾವಿತಿ। ವಿಶೇಷ ... ಯಾನ ಸಾ ಬಹುವಿತ್ತಿಪ
ಥ್ಯ ಕೃತ್ವಾತ್ಪ್ರಯೋಜಕತಾವಾತ್ರಸ್ಯತಿ ತಾವತ್ಪೈವಾಪೇಕ್ಷ್ಯ ನಯ ಸ್ವತ ಸ್ವತ್ವಕ್ತ ತಯೋಃ ಸ್ಮಶಚಿವತನಿಷ್ಠಿರಿತಿ ಭಾವಃ। ಇವಾಂ ಯತ್ವಾಚವಾಶ್ವಬಿಕವ ಯಾ
ತ ವನಿ ಶಾಕ್ಯತ್ವಮಿಥಾವಾಂ ನಕವತಾ ಶ್ಯಾವನಪಯುಕ್ತಂ ತಧ್ರಾಬತಸ್ಸ್ವತಂ ಮಿಥಾವಾಂ ನಕದ್ಪ್ರರಾನರಾಕ್ಯಥ್ಯತ್ಪತ್ರಿ ಕೈ ವವಾಂಭ ಥಯವತಂ ನಿರಾ
ಕರ್ತುಂ। ಮಿಥಾವಾಂ ನಕವತವಯ ಶ್ಯಾವಯತಿ ನವಸ್ವತ। ಇತಿ ವಯಾಂ ಲಕ್ಷ ರಗಾಸ್ವಂ ತಿಪ್ರವಾಂ ಕರಣತ್ವ ತಾತ್ವತ್ವ ತಂತ್ವಾರ್ಥ। ನವಜ್ಞಾನವ ಧ
ಸ್ಯಬಿಕರಣ ಸ್ವತ್ವತ್ತಿ। ನಸಂಸ್ವವತಿಕಥಂ ತತಾಬ ಸ್ವವನಿರಾನ ಇತ್ವ ತ ಅವಾಂ ಜ್ಞಾನ ವಧಸ್ಯತಿ ನವ ತದ್ಭಾವ ವ್ಯಾಪ್ತಿಜ್ಞಾನಾದಿ ವೃತ್ತಿತ್ವಾತ್ಪ್ರವ ಅಲಾಕ್ಷೈ ೯
ಕರಣತ್ವಸ್ಯ ಕಥಂ ಕರಣತ್ವ ವನಿರಾಸಾ ಜ್ಞಾನತ್ವ ನಿಯತ ಮತಿವಿವ ತ್ರಿತಿ ವಿ ಅ ನಮಿತಿ ಕರಣತ್ವ ಜ್ಞಾನತ್ವನಿಯತತ್ವಾತ್ ತದ್ಪ್ಯರಣಮಿತಿ ವಾ
ಸ್ಯ। ಯಾಂ ಭೃಶಯ್ಯ ಶಂತಿ ಪ್ರತ್ವಂ ಸ್ವಪ್ರವಾಂಗ ಪಚಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತತ್ವಾತ್ ವಚಿ ದಿನ ಜ್ಞಾನತ್ವೈ ಕೈ ಯತ್ವ ಮಿತಿ ವ ತ್ರಿತತ್ವಾತ್ ಕರಣತ್ವ ತ್ವ ಸ್ವತ್ರ
ವಾಂಗ ಪಚಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ತು ಪ್ರವಾಂ ಕರಣತ್ವಂ ವತ್ರಾದಿ ವೃತ್ತಿಬಿತಿ ನಜ್ಞಾನತ್ವ ನಿಯತಂ ತದಿತಿ ಭಾವಃ। ಪ್ರವಾಂ ಸಂಜ್ಞಾತ್ ಕರಣತ್ವ ವಾಂ ಸಂ
ಪ್ರವಾತ್ ನಸ ಪ್ರಾಪ್ತಗ್ಯಪ ಶಂಪ್ರದಾಂ ವೃತ್ತಿತ್ವ ಸಾವಾಂತ್ಯ ನಪ್ರದಾಂಗ ವೃತ್ತಿಪ್ರಕರ್ಷಪರವ ತಾಪ್ರ ವಸಂಪ್ರವನ್ನ ತ್ವತ ಅವಾ ವಿಶೇಷ್ಯ ವೃತ್ತಿ ತ ವಿಶೇಷ್ಯ
ವೃತ್ತಿ ಪ್ರಕಾರಕತ್ವಾದಿ ಸಂಭಾರಗಂಯಸ್ತ್ರ ವಾಂ ವೃತ್ತಿತ್ವ ಸಾವಾನ್ಯಂ ತ ದವಚ್ಛಿನ್ನ ವರತ್ವ ಇತ್ವರ್ಥಃ। ಯಭಾಸ್ರ ತಿ ಕರಣತ್ವ ವಸಂಪ್ರ ವಿನ ವೃತ್ತಿಶಂ
ಕಾಗತ್ವಾಗಾತ್ ಪ್ರವಾಂಗವೃತ್ತಿತ್ವ ತಿಪ್ರವಾಂಗಪ ಶಂಭಾವಚ್ಛದಂ ತಂ ವಾತ್ರ ಶಂಯಾವದರ್ಥಃ ಕಂ ಅಂಶಯೋರ್ವಿಶೇಷ್ಯ ವೃತ್ತಿ ಪ್ರಕಾರಕತ್ವಾದ

ತ್ರಿಕಾಂಡ

ಪ್ರಭಾವಲಿ ೧೭

ಯದಭಾವವತ್ವಪ್ರಕಾರಕತ್ವೇತಿ

ಅಸಾಧುಸ್ತ್ಯನಿಶ್ಚಯಃ। ಫಲವ್ಯತಿರೇಕನಿಶ್ಚಯಶ್ಚೇನ ಸಾಕ್ಷಜ್ಞಾನಪ್ರವೃತ್ತೇಃ ಕಿತ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಮಿತಿಮತಮಾಶ್ರಿಯಸ್ಯ ಯದಿತಾರ್ಥ್ಯವಚ್ಛೇದಪಿ ವಸ್ತುಸ್ತ್ವಚ್ಛಿನ್ನ ತಸ್ಯ
ಕನಿಶ್ಚಯಸ್ಯೇತಿಪಾಠಃ ಸಮಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕತ್ವಾದಿತಿ ತ್ರಿತಃ। ಗ್ರಾಹ್ಯಪ್ರತಿಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥಿತಿ ವಿಷಯಕತ್ವಾಂತರ ಮಾಪಾವನ್ನು ತಾಯದ್ವ್ಯತಿರೇಕಿತ್ವಾದಿ
ತತ್ರಗ್ರಾಹ್ಯನಿಶ್ಚಯಿಂತತ್ರಿತಿ ಪಕ್ಷಸ್ಯಾರ್ಥಃ ಸತ್ತಮಾಂತಸ್ಯವ್ಯತಿರೇಕನಿಶ್ಚಯೇನಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಗ್ರಹಾಸ್ಯಪ್ರತಿಬಂಧಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಸ್ವಮಿತ್ತತ್ರ ವ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವನಿಶ್ಚಯ
ನಿತಿಪಾಠಃ ತದಭಾವೇತಿ ಅವ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವೇತ್ಯರ್ಥಃ ಯದಭಾವವತ್ವಪ್ರಕಾರಕಯೋಶ್ಚ ಸಂಶಯವ್ಯತಿರೇಕನಿಶ್ಚಯಯೋರ್ನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಂ
ತದಾವಯದಭಾವಾವಗಾಹಸಂಶಯಯುಕ್ತಪ್ರತಿಬಂಧಕತಾಮುಪದಭಾವತ್ವಪ್ರಕಾರಕಸಂಶಯವ್ಯತಿರೇಕನಿಶ್ಚಯಪ್ರತಿಬಂಧ್ಯತ್ವೇ ಸತಿಯೋ ಯದಭಾವ
ಸಂಶಯನಿಶ್ಚಯಪ್ರತಿಬಧ್ಯಃ ನತನ್ನಿಶ್ಚಯಸಾಧ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ। ತತ್ರ ಪ್ರಕೃತಾವಿರವಾನಿಶ್ಚಯೇ ಸಂಶಯೇ ವಾ ಕಿಂಚಿತ್ಸಮವ್ಯಾಪ್ತತ್ವಭಾವವಿಷಯಕತ್ವ
ತ್ವಭಾವತ್ವಪ್ರಕಾರಕತ್ವೇ ಅಗುಮಿತಿಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವ ಸತ್ವಾತ್ ಕೃತ್ಯಂತಿ ಸಾಧನಸ್ಯೈಕವ್ಯವಹಿತಮುಕ್ತಂ ಮದಭಾವಾವಗಾಹನೇತ್ಯಾದಿ ಏತಾದೃಶ
ಸಂಶಯಾಂಪ್ರತಿಬಧ್ಯತ್ವೇ ನ ತೇತ್ಯಾದಿ ತತ್ಸ್ವರೂಪ ವಸ್ತ್ರಣೇಯತ್ವಂ ನ ತಸ್ಮಿನ್ನಿಶ್ಚಯಂ ಗಾರ ಕಾಂತೇನ ಗುಪ್ತಾಮಾರ್ಗ್ಯ ಭಾವಜ್ಞಾನಸ್ಯಾನಪ್ರವೃತ್ತೇಃ ವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಭಾವಜ್ಞಾ
ನತ್ವೇನಾಗುಮಿತೌ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಾತ್ ಪ್ರಮಾಣ್ಯವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಭಾವತ್ವಪ್ರಕಾರಕಸ್ಯಾಪಿ ಸಂಶಯಾದೇಃ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವೇ ಸಂಭವಾತ್ ತಯೋಃ ಸಾನ್ನೈಕ
ವ್ಯಪತಅಪಾಸ್ತ್ರ ಇತಿ ತದಭಾವತ್ವಪ್ರಕಾರಕಸ್ಯಾಪಿ ತದಭಾವಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ನಸ್ಯೇವ ಪ್ರತಿವಪಸೇವ್ಯಭಿಚಾರ ಸಂಶಯಸ್ಯ
ವ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವಪ್ರಕಾರಕತಾನ್ನೈಯತ್ಯಾಭಾವೇನ ತತ್ಪ್ರತಿಬಧ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಜ್ಞಾನೇ ವ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವಾಭಾವವ್ಯತಿರೇಕನಿಶ್ಚಯಪದಂ ವ್ಯರ್ಥಮಿತ ಅಪಾಸ್ತ
ಮಿತಿ ಅಯಂ ವ್ಯಭಿಚಾರವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಾವಿತಿ ತದಭಾವಶ್ಚಯಮಾತ್ರಕಾಮಃ। ಸಂಶಯಾನಧವತ್ವೇತಿ ವ್ಯಾಪ್ಯದಯಂ ಪ್ರಕೃತಿವ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವ
ತ್ವಪ್ರಕಾರಕತಾನ್ನೈಯತ್ಯಂ ಕಥಂ ಸಾತ್ವತಅಪಾ ಪ್ರಕೃತಿವಿತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಜ್ಞಾನಪ್ರತಿಬಂಧಕೇನ ತೇ ವಿಶೇಷಃ। ಅವ್ಯಭಿಚಾರಜ್ಞಾನಪ್ರತಿಬಂಧಕೇ ತದ
ಭಾವತ್ವಪ್ರಕಾರಕೇ ವ್ಯಭಿಚಾರಜ್ಞಾನೇ ನತಿ ತದಭಾವಸ್ಯ ವ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವಾಭಾವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ। ನನು ಯತ್ರ ವಿಷಯವಿಶೇಷೇ ಅವ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವತ್ವಪ್ರ
ಕಾರಕತಾವಿವವ್ಯಭಿಚಾರ ಸಂಶಯ ನಿಶ್ಚಯಿತತಾದೃಶನ್ನಾಯವ್ಯಾಪ್ತಿಜ್ಞಾನೇ ವ್ಯಭಿಚಾರ। ನನು ವ್ಯಭಿಚಾರತ್ವರೂಪೇಣಾವಿರವ್ಯಭಿಚಾರಪ್ರಕಾರಕ
ಜ್ಞಾನಸ್ಯೈವ ವಿಶೇಷತ್ವಾದೃಶಜ್ಞಾನಸ್ಯ ನವಿರಾದಿತ್ಯಪಿತವಾಸ್ಯಂ। ಅವ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಪಿ ಸಾಕ್ಷಾದೇವ ವಿರಾಧಿತ್ವಾತ್। ನನು ಬಯತ್ರ
ವಿಷಯವಿಶೇಷೇ ವ್ಯಭಿಚಾರ ಭಾವಾಭಾವತ್ವೇನ ವ್ಯಭಿಚಾರತ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ವ್ಯಭಿಚಾರಪ್ರಕಾರಕಃ ಸಂಶಯಾದಿಸ್ತತ್ರ ವ್ಯಭಿಚಾರಾಗದಣ್ಡಕಾನ್ಯತಿ ನಿತ್ಯೇ

ಅವ್ಯಭಿಚಾರಜ್ಞಾನಂ ಪುಟ ೩

19

[illegible]

ಅ[illegible]ಕಾ

ಪ್ರಕಾರ ೨೦

20

ಅನುಭವತ್ವಭಾಗ ಇತಿ। ಪರಮತೇ ಸ್ಮೃತಿತ್ವಸ್ಯ ಜ್ಞಾನತ್ವರೂಪಸ್ಯ ತಸ್ಯ ವರತ ಏವ ಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ। ಜ್ಞಾನೇಚ್ಛಾಸಂಸ್ಕಾರಸ್ಮೃತಿಸಂಖ್ಯಾ ಏತತ್ತ್ರಿತಯಸ್ಯ
ಯಃ। ತತ್ರ ಶೀತಮುಷ್ಣಂ ಇಚ್ಛಾವೃತ್ತಿತ್ವೇನೇತಿ ಇಚ್ಛಾವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಗ್ರಹಣೇ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಗೇ ಪತ್ನೀಕೃತಗ್ರಹಣೀಯಮಿತ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥಃ। ಪುರುಷಪದ ಜ್ಞಾನಾಂಶಸ್ಯ ಮತ್ಯಾ
ದಂ ಪಗುರುಮತೇ ಮಿಶ್ರಾದಿನಯೇ ತ್ವತ್ರ ತದನುವ್ಯವಸಾಯಾಂಗೀಕಾರಾತ್ ಇತಿ ಹಾರ್ದಂ। ಏವಂ ಸರ್ವತ್ರಯಗ್ರಾಹಕತ್ವ ತ್ರಿವಿಶ ಅಗ್ರಿಮೇತಿ। ಸರ್ವತ್ರಯಗ್ರಾಹಕೇ ನಾನುವ್ಯ
ತ ಏವ ನ ತತ್ತ್ವಂ ರೂಪೇತ್ಯರ್ಥಃ। ವಿಶೇಷಣೇತಿ ತದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಾಹಕೇ ತದ್ವಿಶೇಷಣ ಇತ್ಯರ್ಥಃ। ಅತ ಏವೇತಿ ವಿಶೇಷಣಪ್ರಕ್ಷೇಪೇ ಪಕ್ಷಾಂಶಸಂಕೋಚೇತ ಶ್ರುತಿಮೇವ ಪಕ್ಷಸಂಕೋ
ಚ ಇತ್ಯರ್ಥಃ। ತೇದಾವಿತಿ ನ ಚ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಣೇ ದತ್ತೇ ಬತಸ್ಯ ಭಾಯಾಮನುವೃತ್ತೇಃ ಕ್ರಾಂ ವರ್ತಕೋ ನಾಗ್ರವಂ ಗೆ ಕ್ರಾಷ। ಜ್ಞಾನಪದೇನ ಜ್ಞಾನತ್ವಘಟಿತಸ್ಯ ತದ್ವೃತಿ ತತ್ರ
ಕಾರಕಜ್ಞಾನತ್ವರೂಪಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ ಲಾಭಾದಿಭಾಯಾಂ ಸ್ವತದಾಂತ್ರ ಯತಾರ್ಯ್ಯ ಭಾವೇನ ವಾಧ್ಯಾಂತ್ರ ಸಂಗಾದಿತಿ ನ ರ್ಮನಿರುಕ್ತನಿಷಯಕರೂಪೇಚ್ಛಾಗ್ರಾಹಕಸಾಂ
ಮಗ್ರ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ಗೃಹ್ಯತ ಏವೇತಿ ತದ್ವ್ಯರ್ಥಕಂ ಜ್ಞಾನಪದಂ ವ್ಯರ್ಥಮಿತಿ ವೃತ ಅವರಾಯ ದಿತಿ। ತದ್ಧರ್ಮಿತಿ ತದ್ವೃತಿ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕತ್ವರೂಪೇಚ್ಛಾಧವೇತ್ಯರ್ಥಃ। ತದ್ಧಿತಿ
ಖಂ ನತ್ರ ಮಸ್ತೇ ನ ಅಖನಾಂತಭಾವ ಜ್ಞಾನಾಂತರ್ಭಾವೇ ಕ್ಷಿತ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥಃ। ತದಂತರ್ಭಾವಪ್ರಯೋಜನಂ ಕ್ವಚಿತ ಅವಾಂತರಭಾವೇತಿ ಅಗೃಹೀತೇತಿ ಅಗೃಹೀತಪ್ರಾಮಾ
ಣ್ಯಮಿಯಃ ಜ್ಞಾನತತ್ತ್ವರೂಪವಿಷಯಕೇಚ್ಛಯೋಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ। ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯೇ ಅಜ್ಞಾಯಮಾನತ್ವರೂಪಸಾಮರ್ಥ್ಯಲಾಭಾಯ ವಅಗೃಹೀತಪ್ರಾಮಾ
ಣ್ಯಕತ್ವೇನ ಜ್ಞಾನೇಚ್ಛಯೋರುಕ್ತೇತ್ಯರ್ಥಃ। ಸಂತದಾವ ಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಇಚ್ಛಾವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಸಾಯತ್ತಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಮಗೃಹೀತಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಅಜ್ಞಾಯಮಾನಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಭಾಷಾವ
ಕಗಯ ಜ್ಞಾನಪದಂ ಜ್ಞಾಯಮಾನ ವಕಂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿಶೇಷಣಮಿತಿ ಭಾವಃ। ಜ್ಞಾನಾನಂತರ್ಭಾವೇ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದಿತಿ ಕ್ವಚಿತ್ ತಾದೃಶ ತತ್ರ ನ ಪಾಠೇ ಅಸ್ಮಾತ್ ತ್ವಂ ತಂ ಪ್ರಾಪ್ನು
ವತ್ಪ್ರಪ್ರಕ್ಷೇಪಾಂತಭಾವೇ ತಾದೃಶಿ ನಿಷ್ಠಾಂತೇ। ಕ್ವಚಿತ್ತು ಜ್ಞಾನಾಂತರ್ಭಾವೇ ಬಿಂದ್ವೇತ್ಯಸಂಕ್ಷೇಪ ಇತಿ ಶೇಷಃ। ಯಾವತ್ಸರ್ವತ್ರಯೇ ಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹಕಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಂ ಸಂಖ್ಯಂ ಕಾರ್ಯ
ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ। ನಸ್ವಿದಮೇವ ಪತ್ರೇ ಜ್ಞಾನಪದಂ ವ್ಯರ್ಥಮತ ಅವಾಂತರಭಾವೇತಿ ತದ್ಭಾವಿತ್ವಾರ್ಥಃ। ಅಗೃಹೀತೇತಿ ಅಗೃಹೀತಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ಯದ್ಜ್ಞಾನಂ ತತ್ತ್ವಮಾನವಿಷ
ಯಕಾರಯಾಂ ಇಚ್ಛಾತದ್ವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಗೃಹೀತಂ ಯತ್ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ತತ್ರ ನಾರ್ಥವಾಚಕಂ ಯಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಗೃಹ್ಯಮಾಣ ಪಕಂ ಪತ್ರೇ ಜ್ಞಾನಪದಮಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಅತ್ರತ
ಸ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ ಇಚ್ಛಾಯಾಂ ವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಗ್ರಹೇ ತದ್ಗೃಹ್ಯಮಾಣಮಾತ್ರಪರತ್ವೇ ಜ್ಞಾನಪದೇನ ನ ವಾಧವಾರಕಗಾನಂ ಭವ ಇತ್ಯತ ಆ ಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿತ್ವೇನೇತ್ಯುಕ್ತಂ। ಏತ
ತ್ಪ್ರಯೋಜನಪ್ರದರ್ಶನಾಯ ವಕ್ಷ್ಯಾ ಇಚ್ಛಾವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಗೃಹೀತಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ। ಏವಂ ಚ ಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಗೃಹ್ಯಮಾಣಂ ಯತ್ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ತದೇವ ಪಕ್ಷ ಇತಿ ನವಾ
ಧ ಪಕ್ಷ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಇತ್ಯಾದ್ಯರ್ಥಃ। ವಸ್ತುತಸ್ತು ತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಾಗುಕ್ತಜ್ಞಾನಪದದತ್ತೇ ಇತ್ಯಾದಿ। ಪಕ್ಷಸಂಕೋಚಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಕತ್ವಾದಿತ್ವಂ ತ। ಪ್ರಕೃತೇ। ಪ್ರಮಾದಿಕ। ಜ್ಞಾನೇ
ರ್ಥ

న తు ప్రామాణ్యవిషయత్వే ఽనుగతం తద్వృత్తితత్ప్రకారకత్వం సర్వజ్ఞానవృత్తికం పత్ర [illegible]
విశేషణత్వే [illegible]
స్వవృత్తి [illegible] తస్య [illegible]
[illegible] జ్ఞానం [illegible]
[illegible] జ్ఞాన [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

శ్రీరామ

ప్రత్యక్షపరా ౨౧

సామాంగాభిజ్ఞ వరస్వేర

21

ప్రవృత్త్యేన సామాన్యస్య విశిష్టసాధనాత్ తాదృశసామాన్యం। యత్సామాన్యం తద్వత్త్వాదికం తత్ప్రవృత్తియత్కించిద్రూపావృత్తిత్వే సతి తద్రూపానాధికరణత్వం
తేన సాంఖ్యాత్వేనాక్షావచ్ఛిన్నరాదినిష్ఠత్వరూపకరణత్వస్య రూపావృత్తిత్వే సత్యేవ తద్వత్త్వాద్యస్య రూపానాధికరణత్వాత్ తత్ర సాధారణ్యయజ్ఞానపదస్య
ర్థ(కి)త తద్భావత్వాది నాశయోరపి న తద్వత్త్వాదిరివ పక్షత్వనిర్దేశాత్ ద్విరాధః। ఇత్యస్య రసాంబావావస్థితత్వే తిప్రసక్తియవిశిష్టం। ఆశ్రయవిశిష్టరూపపదప్ర
వృత్తినిమిత్తత్వరూపధర్మావచ్ఛిన్నం। అనుభవతత్వం శరీరాంతం పక్షః। జ్ఞానపదశక్తి నవజ్ఞానప్రమోషయసాక్షిత్వకారణతి రితి వాచ్యం। జ్ఞానత్వరూపజాతిసమ ౦
నాధికరణత్వస్య విపక్షిత త్వాత్ జ్ఞానపదప్రవృత్తినిమిత్తసమానాధికరణప్రరూపపదప్రవృత్తినిమిత్తం విపక్షితం। ద్విపదశేషాని ఖతాం నావచ్ఛేదకత్వాదితత్రత్రవి
శేషణత్రైకత్వస్య వివక్షితత్వాం। సాధుత్వయకరణమితి తకేవితి। అత్ర తద్వత్త్వాదిసామాన్యస్య వలాపుపతేనప్రరూపపదప్రవృత్తినిమిత్తత్వం। నతు విశేష్య
వృత్తిత్వాదిరితి నతత్రనాంశ ఇతి ధ్యేయం। తస్య ప్రకారత్వస్య వైశిష్ట్యం విషయ ఇతి సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నవైశిష్ట్యస్య గుణమతి ప్రతీతం క్రియత్వాదితి భావః। తద్భా
త్వాత్ విశిష్టధితాప్యత్ యద్విశిష్టరూపపదప్రవృత్తినిమిత్తత్వేన ఆశ్రయవిశిష్టే నపక్షతాయాం న ధర్మ(వి)కల్పాప్రకాశాస్యభావతమః। పక్షతాయ వాగాం
విలయప్రసంగాత్ తద్భావనమోక్షకార్యదావాన తేతి వగవచ్ఛిన్నత్వావచ్ఛేద్యం। యద్వయావాచ్యం। చ। అసంసర్గాగ్రహాకాలేనంతదవ్యవచ్ఛేద
స్యతదతివ్యాప్తిరిత్యర్థః। తద్విశిష్టత్వగావరత్వం తస్య విశిష్టత్వగావరత్వం నద్వైవము గృహీతత్వాద్వివ్యధికరణ విశిష్ట(వి)స్తయోః। పరస్పరనిరూపితధర్మత్వ
విశిష్టత్వగావరత్వలాభాయాగ్రే సంసర్గకపదయోరుపాదానాదితి। కేచిత్తు సంయోగస్వత్వత్తత్వాత్ ప్రకారకసామాన్యమేవ పక్ష ఇత్యాహుః।
అత్రేదం। జ్ఞానపదం జ్ఞానత్వరూపేణ ఘటజ్ఞానాదిపరం సామాన్యపదం చ ప్రరూపపదప్రవృత్తినిమిత్తత్వేన ఘటత్వవతి ఘటత్వప్రకారకత్వాదిపరం తేన
విశేష్యతాశ్రయపక్షతాయాం పక్షతావచ్ఛేదకస్యైకస్యైవ నాంశతః సిద్ధసాధననిరాసః సమర్థనసమర్థనలక్షణదూషణమపాస్తం। అత్ర త్వేకం సాధ్యాభిసంబంధ ఇతి
ఘటత్వవతి ఘటత్వప్రకారకత్వం యోగ్యతావచ్ఛేదకసామాన్యమితి త్రితయసాధ్యాభిసంబంధ ఇత్యర్థః। స్వసామాన్య ఇదం తు వతి ఇదం త్వప్రకా
రకత్వం న త్వసామాన్యవత్ సామాన్యప్రకారకత్వం గుణమతే ఘటత్వప్రకారకజ్ఞానే అసామాన్యాసామాన్యవత్వేన తత్ర తాదృశసామాన్యస్య
భావాత్। గుణమత ఇతి మతాదితి నకస్య విశేషసామాన్యస్యాప్రవర్తితి భావః।। నవ ఇదం తు వతిత్వాదిసామాన్యప్రతిబంధకత్వం తత్త్వాదిత్తాదృశయ ౦
వదసామాన్యత్వేనావత్త్వేర్ధగాయో సామాన్యాసామాన్యసామాన్యస్య సాధనకత్వేకధర్మధర్మకతాత్వం శంకనీయమితి వాచ్యం। తత్ర సామాన్యవిశేష ఏవ పక్షః। ౦

ఎక ర విశేషణాద్వైయధ్యం। గా యం। దం। వ్యాపి స్మృతేరం। ద్వయమస్మృతే చ విశేష్యేవం। దర్శనాత్

[illegible]

22

[illegible]

ಪಿಸತ್ವೇನ ತತ್ರ ವಿಷಯಗ್ರಾಹಕತ್ವವ್ಯವಹಾರಾತ್ ಪ್ರಯೋಜಕಾಭ್ಯುಪಗಮೇ ಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹಕತ್ವಂ ವಿಷಯಗ್ರಾಹಕತ್ವವ್ಯಾಪ್ಯಮಿತಿ ಯದಿ ತದಾ ಘಟಾದಿ ಜ್ಞಾನಪದಾರ್ಥಂ
ಸ್ತಂ ತತ್ತು ಘಟಿತಾರ್ಥತಾದವಚ್ಛಿನ್ನ ಏವ ಪುನರ್ವ್ಯವಸಾಯೋ ವಿಷಯವ್ಯವಸ್ಥಾಪ್ಯೇತ ತತ್ರ ಸ್ವತ್ವಾಂಶಗ್ರಹೇ ಸಾಧ್ಯ॥ ನ ದ್ವಿತೀಯಃ ಪ್ರಯೋಗಸಂತಾನವಿಷಯಗ್ರಹೇಣ ವ್ಯಾ
ಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಗ್ರಹೇ ವಪ್ತ್ರರ್ಥ ಸ್ವತಾಯಾಃ ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವೇನಾತಿರಿಕ್ತಾ ವಿತ್ತ್ಯತಿ। ನ ತೃತೀಯಃ। ವಿಷಯವಿಶಿಷ್ಟಜ್ಞಾನ ಹಾನಕ ಇತಿ ನ ತತ್ತು ದಿನಪ್ರತ್ಯಯಯೋರ್ವ
ಪದಾಂತರೇಣ ಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹಕೇಣ ಪ್ರವರ್ತ್ಯತೇ ನ ಬಾಧಿತಾದವಸ್ಥಾಪ್ಯ ತ ಅತ ಏವ ನ ಚ ತದ್ಧಾರಾ ಯತ್ರ ಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹಕತ್ವೇನ ಯಸ್ಯ ವಿಷಯಗ್ರಾಹಕತ್ವಂ ತ
ಸ್ಯ ತಿಸಾಮಗ್ರೀ ವಿಪತ್ತಿಃ ತಾಯತ್ತಿಯೇನ ವಿನಿತಿ ಸ್ವಾಭ್ಯಯಾತ್ ತದ್ವ್ಯವಸಾಯಾನುವ್ಯವಸಾಯಾಭಿಪ್ರೇತವಿಷಯತ್ವೇ ತಸ್ಯ ಹಿ ಜ್ಞಾನಪದಾರ್ಥಾನು ಘಟಪದತ್ವೈ ವಿಷಯಗ್ರಾ
ಕತ್ವ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ॥ ನನ್ವೇವಂ ಪ್ರಯೋಜಕಾಭಾವಂ ತದಾ ವಿಷಯಗ್ರಾಹಕತಾ ವ್ಯಾಪ್ತಾ ತಿನಯಾ ಅನುವ್ಯವಸಾಯೇ ತಾ ಅಪ ನ ತತ್ಪ್ರಯೋಗ್ಯ ಗ್ರಾಹಕೋ ವ್ಯವಸಾಯವ್ಯಾಪಾರಾಯಾ ಇಕ್ಷಸಾ
ಧನೇನ ತಾಪ್ಯಕ ಕತ್ವಾಪಿ ತತ್ತ್ವ ಅನುವ್ಯವಸಾಯಿ ವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯ ಸಂನಿಕರ್ಷಃ ವಿಷಯಾವಿಷಯಾಂ ಪನಾಯ ಕತ್ವೇತ ತತ್ತ್ವ ತ್ವಂ ಘಟ ವಿಷಯಕ ಘಟ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕ ಜ್ಞಾನ
ತ್ವಂ ವಾ ತತ್ತ್ರ ತತ್ತ್ವ ತಾಪ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನಂ ಪ್ರತಿ ಹಾರ್ಥಕಸಂನಿಕರ್ಷಣಾ ಘಟಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಂ ಪ್ರತಿ ಹಾ ಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕಮಿ ಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹಕತ್ವಸ್ಯ ವಿಷಯಗ್ರಾಹಕತಾ — ತಿ
ವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾತ್ ಅತ ಏವ ಏಕಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನ ವಿಷಯಗ್ರಾಹಕತಾ ಇತ್ಯಪಿ ನ ಜ್ಞಾನಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇ ಜ್ಞಾನತ್ವ ಸ್ವವಿಷಯತ್ವ ಸ್ವಪ್ರಕಾರ ಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾತ್। ನನು
ವ್ಯವಸಾಯೋತ್ತು ತಿತ್ಯ ನ ವಿಕಾತ್ತರತ್ರ ನ ತದುಕ್ತಯೋ ಘಂ ತರವತ್ತಿನ ತನ್ನ ಹಾನತ್ವಾತ್ತ್ವ ತ್ರಿ ವಾಪ್ಯ ವಗಾಹಿನೀ ವಯಾ ಸಾಮಗ್ರೀ ಸೈವ ವಿಪತ್ತಿರಿತಿ ವಾ ಸ್ವಂ। ಇದಾನೀಂ
ಘಟವಿಷಯಕಂ ಜ್ಞಾನಂ ಏತದಾ ಕ್ಷಪ್ತು ತ್ತಿ ಶಬ್ದಸ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯೋಪಾತ್ತು ತ್ರ ವ ತ ಥ ನ್ಯಗೆ ಜ್ಞಾನಜನಕತ್ವಸಂಭವೇನ ತಾದೃಶ ಜ್ಞಾನೇನ ಪ್ರಯೋಗ್ಯಾಗ್ರಹೇಣಾ ವಾಕ್ಯಾದಿ ತಿ।
ಯದವಿಯತಾಧ ಸಾಮಗ್ರೀ ಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವೇ ವಿಷಯಾನವಚ್ಛಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರತಾನಿರೂಪಿತ ಪ್ರಕಾರತಾ ವಾ ವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಜನ್ಯ ಯಾವದ್ಗ್ರಹೇ ವಿಷಯವಿಷಯಕತ್ವಂ ತಾ
ದೃಶಸಾಮಗ್ರೀ ವಿಪತ್ತಿತಾ ಪತ್ರ ಪತಿ ಜ್ಞಾನಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವೇನ ಯದಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಮಾನ್ಯತ್ವೇನ। ಗು ರು ಮತಿ ಜ್ಞಾನಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವೇನ। ಜ್ಞಾನಸಾಮಗ್ರೀತ್ವೇನ। ವೃತ್ತಿಮತಿ ಜ್ಞಾನಾಂಶ
ಮತಿತ್ವೇನ। ಜ್ಞಾತತಾ ಪರಾಮರ್ಶತ್ವೇನ ಕಾರಣಕಾರಣಕಾರಣ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾದಿ ವಾ ದಾಯ ಪ್ರ ವೃತ್ತಿಸಂಗತಿಃ। ತತ್ಸನ್ನ ಯಾವದ್ಗ್ರಹೇ ವಿಷಯ ವಿಷಯಕತ್ವನಿಯಮೋಕ್ತು
ರು ಜ್ಞಾನವಾನಿತ್ಯಾದಿ ನ ಸಮತಾ ಪ್ರಾಕಾರಕಾರ ನ ತಾ ಘಟ ರೂಪವಿಷಯಾವಚ್ಛಿನ್ನ ತ್ರಿವಿತಾ ನ ತತ್ವಾ ಪ್ಯತ್ವೇನ ಬಾಧಃ। ತೃತೀಯಾ ಗ ವ್ಯವಸಾಯಿನ ಪ್ರಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ತಿನೇ
ಷ್ಟ ಸಾಧನ ಮತ ಇಯಾನ ದಿತಿ। ಅನುವ್ಯವಸಾಯಿನಾ ಕರಾಬಿ ಪ್ರಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ತಾಸ್ತ್ವ ಇತ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ್ಯಾಗ್ರಾಹಕೇ ಅ ಇತ್ಥಂ ಪ್ರಕಾರ ಪದೇನ ಪ್ರಯೋಗ್ಯ ಗ್ರಾಹ ಗಿತ್ವಾ
ದಿಗ್ರಂಥಾಯ ದಾಸ್ತ್ರ ತಾ ಪತ್ರಯೋಗಃ। ತತ್ರ ವಿಷಯೋ ನ ವಚ್ಛಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರತ್ವ ತಾಪ್ಯ ಘಾ ವಾತ್। ನ ಚ ಘಟ। ಜ್ಞಾನವಾನ ಇ ಶಾ ಸ್ವಪಾದಿ ಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಬಾಧ ತಾಪ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನಂ ಪ್ರತಿಯೋ
ಗಿತಾ ಕಿಯೋ ಕೋ ಮತ್ವಾತ್ ತಸ್ಸನ್ನ ಯಾವದ್ಗ್ರಹೇ ವಿಷಯ ವಿಷಯಕತ್ವನಿಯಮಪ್ರಾಪ್ತೇನ ಪ್ರಯೋಗ್ಯಾಗ್ರ ಪರಾ ಬಾಧಕಃ। ತತ್ರ ಜ್ಞಾನ ರೂಪ ಯೋಗ್ಯತಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಜ್ಞಾನವಿ

ನವತ್ಯಾ ೧

[illegible]

ಪರತಸ್ತು ಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹಕತತ್ತ್ವಬಾಧಿರ್ಯಾಂ ಸಾಂ ಸಾಮಗ್ರೀವಶಕ್ಷ್ವಧ್ವಿನ ವೃತ್ತಾನತ್ವರು ಧೀಃಯತಾ ಧೃಕಶಾಲೀನ ತಾಧೃಶಯಾಂ ವಚ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹಕತತ್ತ್ವಬಾಧಿ
ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ನಾತಿತಿ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿಃ। ತತ್ರ ತತ್ತ್ವಾತಿಪ್ರವಾಂಪದಾರ್ಥಿಕಾಂ ಸಾಮಗ್ರೀರೂಪವಾಯಸಿ ಕೃತಾಂಧವಾಕಗಾಯಯಾಂದವಿತಿ ಪ್ರವಾಂಪದಾರ್ಥಿಕಾವರೂಢಾಯ
ವಾಧ ಇತಿ ಅಗ್ರಾಹಕಾಂ ತಂ। ಘುಟ ಜ್ಞಾನ ನಿಬಿ ಪದಾರ್ಥಿಕಾರೂಢಾಯ ವಾಧ ಇತಿ ಜ್ಞಾನ ಗ್ರಾಹಕತಾ ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಾದಿ ವಿಪತ್ತಿರೀತಿ ವರು॥ ಇದಂ ಘುಟ
ಜ್ಞಾನ ಮಪ್ರಮೇತಿ। ನವಾ ಗಿತ ಇತಿ ರೂಪೋಯಾಂ ಪ್ರಸ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಗ್ರಾಹಕತ್ವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವಿಷಯಗ್ರಾಹಕತ್ವಾಭಾವಾತ್। ಕಥಂ ವಾಧ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಏಕಸ್ಮಿನ್ ವ
ಪಕಾರ ಪಕ್ಷಸ್ಯ ಅಥ ಯತ್ರ ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಾದಿ ಪ್ರಪಪದಬಾಸ್ಯ ಜ್ಞಾನೇ ನಾಬಿತತ್ಪ್ರವ ಶೀಶ ಚ್ಯತ ಸ್ಯ ವಾತತಿಪಾಂ ದಾಂಗಾದಿ ಇತಿ ಇತ್ಯಾಹ
ಷುತಿ ಇದಂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಸುಷಿಪ್ರೇತ್ಯವಸ್ಯ ತಾಕಬಿತತ್ವ ಪ್ರಕಾರಕ ಜ್ಞಾನೇ ಕಬಿತತ್ವಾಭಾವ ವಚ್ಛೇಷ್ಯ ಕತ್ವಂ ಯಚ್ಛಂದಾದಿ ಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ತದಾಕ
ವೇ। ಸಿಬಿಷ ಕಿಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ। ಅಗೃಷ ವಾತ್ರೇತಿ। ಅಸಿ ಷವಾ ನಂತರಃ ಇದಂ ಪ್ರವರ್ತ ಧಿಯಂ। ಇದಂ ಜ್ಞಾನಂ ತದ್ಭಾವವತಿ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕಂ ಅಪ್ರಮೇತಿ ತಾನಂದ
ಗೇ। ಕಿ ಜ್ಞಾನ ಧೃಯಸಿತ್ವ ವಸಾಕಾರಕ ಕಯಾವ ಧ್ರಿಪಾಂ ಬಿನ ಕಾಸವಿ ವತಾತ ತ್ಯನ ಸಾಮಗ್ರೀ ವಿಶೇಷಸ್ಯೇತಿ ನಾನ್ಯತರವಾತ್ರಾರಾವಾದಾನಿ ಶೃತ್ಯಂತಿ ತಾಧೃ
ನಸಾವಗ್ರಾಹ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ್ಯಂ ಗ್ರಹಾ ವಾಧ ಇತಿ। ನಸಿಲಿ ಸಂ ನಗಾರ್ಗ್ರವಾಂ ರೂಪ ಪ್ರಮಸತ್ವಿಬ ಪ್ರಮಾಣ್ಯ ಗ್ರಹೇಂ ವಾಧ ಕಾರ್ಯಾಂ ಪರೀತ ಗಿಸಿ ವತೇ ಅಗ್ರಾಹ
ಕಾಂ ತಾವಾಂ ಬಾನಂ ವ್ಯರ್ಥ ವಿಶತ ಅವಗಿದಂ ತು ತಿ। ಯದಾ ಶಾಪಸ್ತ ಬಾಧ ಪೇತಿ ಅತ್ರಯ ಬಾತ ದೇಪದಯೋ ಶತ್ತ್ವ ತಂ ಯತ್ರ ತತ್ರೇತಿ ಪದವ ಕ್ಷ್ಯಾಪ
ಕತ್ವಂ ಯದಾ ಯತ್ರ ತಾಪ್ಯ ವಿಷಯಾಂ ಸಾಂ ಧಾರಣಾ ಧೃಷ್ಟಾನ ಸ್ಯ ಪ್ರಾಣ ಇತ್ಯರ್ಥಃ। ಅಸಾಧಾರಣ್ಯಂ। ಅಪಾಪ್ಯರ ವಿಶತ್ವಾದಿ ವ್ಯಾಪ ಪತನಕಲ ಶಕ್ಯತ್ವಾದಿ

೭ ಪ್ರದಾತಪ್ರಾರಪ

ಪ। ಯಥಾಶ್ರುತಿ। ಅಪ್ರಮಾಣ್ಯ ವಿಷಯ ಕತ್ವಾರ್ಥ ಕೃತ್ಯ। ಜ್ಞಾನಾಗಿ ಷವಸ್ಯತಿ। ಇದಂ ಜ್ಞಾನ ಮಪ್ರಮಾ ತಪ್ರ ಇದಂ ಜ್ಞಾನ ಸತಿ ಜ್ಞಾನಾಗಿ ಷವಸ್ಯ
ವ್ಯಧಾ ಖ್ಯಾತಾ ವ್ಯಷ್ಟಿ ಶೈನ ಸ್ಫುಲಿತ್ಯ ವನ ತಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವಿಷಯಕತ್ವಾ ತ್ತಿ ಭವ ದಾಷ ದಶಾಂ ಸ್ವಾರಸಿ ಗಿಪ್ರವೇಗಾ ಪತ್ತಿ ಬಿತಸ್ಮಿನ್ನಿತಾ ಧಃ। ಸ್ವಾದಿತ್ಯ

೮

ರ್ಥಃ। ಜ್ಞಾನಾಗಿ ಷವಬಿನ ಕಸಾಂ ಮಗ್ರ್ಯಂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಗ್ರಾಹಕತ್ವ ಸ್ಯ ನಂ ಷಾಂ ತ್ರೇ ಪ್ರವಾಗ್ರ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಪಂಚ ತಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಂ
ಪ್ರಯ ಜ್ಞಾನಗ್ರಹಾಸ್ಯ। ಅನಿಷ್ಟಂ। ಅಪ್ರಸಿದ್ಧಂ। ತದ್ಭಾವತತ್ಪ್ರಕಾರಕ। ಸಾಂಕ್ಷ್ಯಪ್ರವಿ ಕಿಸಾರ ಕಯತತ್ವ ಪಕಿ ತಯಾ ವ್ಯಾರ ಗಾದಿತಿ। ಪಾತೇ ಧ್ಯಾರ ಗಾ
ತ್ತ ತ್ವಪಕಂ ನಾರ್ಥಃ ಕಿ ಸಿತ್ವ ಧ್ವಬಾ ವಚ್ಯತ್ಯವಾ ಪ್ರಯಾಯಾಂ। ಇಯಂ ತಾ। ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಃ। ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಗ್ರಾಹಕಾ ಸಾಮಗ್ರೀಯತ್ರ ಅಪ್ರಾಮಾ
ಣ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ನಿತ ವ್ಯಷಯಾಂ। ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತ ನಸ್ಯ ವಿಷಯೇ। ಇದಂ ಶಬ ತದಿ ತಿ ವಿ ಪದ ಸಾಂ ಯಾ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವತ ಅಪ್ರಮಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರಕ ಜ್ಞಾನದ ತೃ೧

ಶ್ರೀಪಾದ

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ

೨೪

ನಿಷ್ಠಪ್ರಕಾರತಾಕತ್ವೇನ ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾರಕತಾಶ್ರಯತ್ವಸ್ಯೈವ ಭಾವತ್ವಾದವಚ್ಛೇದಕತ್ವಪ್ರಕಾರತಾಪ್ರಯೋಜಕತ್ವೇನ ವಿಷಯಸ್ಯ ಸ್ವಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾದಿತಿ ।। ಅನ್ಯಥಾ
ಜ್ಞಾನಪದಾರ್ಥಕಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಪ್ರಾಕಟ್ಯೇತಿ ತತ್ಸ್ವರೂಪೇ ಜ್ಞಾನರೂಪಸ್ಯೈವ ವಿಷಯಸ್ಯ ವಿಷಯತಾಪತ್ತೇಃ ಸವಿಷಯತ್ವಾದ್ವಿಷಯಕಜ್ಞಾನಪ್ರವೃತ್ತಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾರ್ಯ
ತಾನಿರೂಪಿತಕಾರಣತಾಪ್ರಯೋಜಕತ್ವೇ ಪ್ರತೀತೇಃ ತದ್ವಿಷಯವಿಷಯಕತ್ವನಿಯಮಸ್ತಾದೃಶಸಾಮಗ್ರೀವಿಷಯತಾ ಜ್ಞಾನಪದಾರ್ಥತ್ವೇ ತತ್ಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಃ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ
ಪ್ರತೀತೇಃ ಸ್ವವಿಷಯತಾಶ್ರಯತ್ವೇ ಸ್ವಾಂಶೇ ಪ್ರಕಾರತಾನ್ಯವಸಾಯಾವಸಾಯಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಅನ್ಯಾಪ್ರವೃತ್ತೇಃ ಸಂಯುಕ್ತಸಮವಾಯೇನ ಸ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವ
ಲಕ್ಷ್ಯವಿಷಯತಾಪ್ರತೀತಿ । ಏವಂ ಚ ಸತಿ ಬಾಧಕಾಭಾವೇನ ಜ್ಞಾನಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವೇ ತದಿಯಸಂಯುಕ್ತಸಮವಾಯಸ್ಯ ಕಾರಣತಾಕಾರಣತಾಪ್ರಯೋಜಕತ್ವ
ಸಂಗತಿಃ । ತತ್ರ ಕಾರ್ಯತಾಯಾಮಪ್ಯಾತ್ಮಕವಿಷಯಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾತ್ । ಏವಂ ಚ ಸತಿ ಪ್ರಸಂಗವಃ । ತತ್ರ ಜ್ಞಾನತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಾಂಶೇ ಸತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸ್ಯೈವ ಭಾವಸ್ಯ ತ
ವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇತಿ ವಚ್ಛಿನ್ನಯಾವತ್ಪ್ರಕಾರೇಷು ವಿಷಯಕತ್ವನಿಯಮಾತ್ ಅತ ಏವ ಜ್ಞಾತತಯಾ ತತ ಜ್ಞಾನಾಂಶೇ ವಿಷಯವಿಷಯಕತ್ವಾದಿತಿ ವಿಶೇಷ
ವಿಷಯಿತ್ವಸ್ವರೂಪಕತ್ವಂ ಅಲಾತ್ಮನಿಕತ್ವಂ ಶಕ್ತಿಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ಪ್ರಸಕ್ತಪ್ರಕತ್ವಶೂನ್ಯತ್ವಮೇಕ ನಿಕಸಂಗಿತ ಬಲಾದನುಪಸಕ್ತ ಪ್ರಕತ್ವಂ ವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವ
ಪ್ರಯುಕ್ತವಿಷಯಾನುಪಸಕ್ತಪ್ರಕತ್ವಂ ಪತಾಕೃತಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ವಿಶೇಷಣಾಂ ವಿಯಂ ವಿನತತ್ವ ಪದಸ್ಯ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಪದಾರ್ಥತ್ವಸ್ಯ ವಕ್ತೃಣಯಾ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಅಧಿಕ
ಕಸಂಗತಿ ತತ್ವಂ ವಿಶೇಷ್ಯಪದ ಜ್ಞಾನಾಂಶ ಸಕ್ತಪ್ರಕಸ್ಯ ಪದ ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾರಪದಮತಿ ಸ್ಥಾಪಕತ್ವಾದಿತ್ಯಸ್ಯ ಪರಾಂಶಸ್ಯ ಪ್ರಕಾರಣಂ ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾರಕತಾತ್ರಯಾಣಾಂ ಬಕತ್ರ
ಪ್ರಯುಕ್ತವಿಷಯಗ್ರಾಹಕತಾಕತ್ವ ವಿಪತ್ತೇಃ ಪ್ರತಿಪದ ಜ್ಞಾನವಿಷಯತ್ವಾದಿ ಶಬ್ದನಿರಾಸಃ । ಜ್ಞಾತತಾಲಿಂಗಕಾನುಮಿತೇಃ ಜ್ಞಾತತಾರೂಪಲಿಂಗವಿಶೇಷ ಎ
ಷಯಪ್ರಕಾರಪ್ರಯೋಜಕ ಇತಿ ಮನ್ತ್ರೀಕ ವಕ್ತ್ಯೇ ವೇ ಪ್ರಮಾಣವದ್ರಷ್ಟವಚ ಪದಾದಿಕವಾಚಾಯವಯಾವಪದಾದಿಸಾಂದೃಶ್ಯ ಕಾರಣಮತಿ । ತದವಸಂದರ್ಭ ಯುಕ್ತಿಸ್ಥ
ವಾಪಕತ್ವಂ ವಾಪಕಸ್ಯ ಗತ್ವಾಯುಕ್ತಿಷ್ಠಂ ಯತ್ತತ್ಪ್ರವೃತ್ತಕತ್ವಂ ಯುಕ್ತಿಷ್ಠತ್ವೇನ ಬಾಧಕತ್ವಂ ನಾಭಿವೃತ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣ ಪದಸ್ಯ ಪ ಯುಕ್ತಿಷ್ಠ ವಾಪಕತ್ವೇನ ತಿಷ್ಠೇವ ವಾಕ ನಿಯ
ವತ್ವ ದಕ್ಷ್ಯಸ್ಯ ಕಾರ್ಯದ್ಯೋತಿತ್ವಾತ್ ಪ್ರಕರ್ಷಃ । ತದ್ವದಾದಿ ತತ ವಿನಾ ಶೀಘ್ರಕಾರಣ ಬಾಧಕತಾಯಾಃ ವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಾದಿನಾ ತಿಅಸ್ಯ ವಾಂ ಪ್ರಮಾ ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಶಬ್ದ
ಕ್ತೇತ್ವಂ ತ್ರಿಶಾಮತ್ವಂ । ತದ್ಭಾವಿತಾ ವೃಶ ವೃತ್ತಿದಾಂ ಜನ್ಯನಾಶ ಬಾಧಕಬನ್ಧಸಂಸ್ಕಾರ ಬುದ್ಧೇ ತಿಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಸ್ತು ವ್ಯಾಪಕತ್ವ ತ ವೃತ್ತಿಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಶಬ್ದಶಕ್ತಿ
ಷಣ ಸತಯೋರ್ಭಿನ್ನ ಸಾಮ್ಯ ವಾಕಣತಿ ಕಥಂ ಸ್ವಾರ್ಥಃ । ಏವಂ ಭಾಗಪದಾದಿನಾ ಸಂಬಾದಿ ಸಾಲಾತ್ಕಾರ ಬಾಧಕತೇನಾಪಿ ತದ ಪ್ರವರ ದಾದಿ ಕ್ಷತಿ । ಅಪ್ರವೃತ್ತೇ ।। ಯಸ್ಯ
ಪುಂಸಿ ರೀವ್ಯವಸಾಯಾನುವ್ಯವಸಾಯ ಜ್ಞಾತತಾಲಿಂಗಕಾನುಮಿತಯಃ । ಪ್ರವರ್ತಾದಿ ವರ್ತ್ಯಂ ತ ಕಾತರೀ ವಾಪಿ ಮದೀಯ ಬಾತಾಂ । ಪುಂಸಃ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಮಿತ್ಯಾ
ದೃಶ್ಯತ್ವಕಪದಾದಿರೂಪಾಪ್ರಮಾಪದಾರ್ಥಕಾರ ಪ್ರಮಪದರ್ಶಿಕಾವಸಾಯಸ್ಯ ತಕ್ತ ಧ್ವನ್ಯವೃತ್ತ್ಯಾ । ಪುಂಸ ಜ್ಞಾನವಾನನುಮಿತ್ಸಾವತ್ತ್ವಾದಿರೂಪಾ ಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ । ವಿಷಯ

ವಿಷಯ

24

ತ್ರಪರತ್ವಾಂ ಏವಾಂಶೇ ಏಕದೇಶೇ ಪ್ರಾಮಾಂಶೇ ಅನಿಶ್ಚಯ ಇತಿ ನವವಂ ವಿಶಿಷ್ಟ್ಯವ[illegible]ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟ್ಯಪ್ರಕಾರಕತ್ವರೂಪಸ್ಯ ತತ್ರ ಕೃತ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ ತಾದೃಶ ಸಂಶಯರೂಪತ್ವೇ
ಲಂ ಏನಾಂತರಿಕ್ಷ ಸ್ಥಳೀಯರೂಪಸ್ಯ ವಿಷಯೋದಿಕರೂಪಾಯ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿಸಂಶಯೇ ಪ್ರಕೃತಾನುವ್ಯವಸಾಯಾದಿಕ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಾಹಕತ್ವಸಂಶಯ ನಾರೆಯ
ತತ್ವದಾಪಾದಾನಂ ನಯುಕ್ತಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಶ್ಚೇದಿನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಖಂಡ ಇತಿ ಮತೇ ನೇದಂ ಯತ್ರ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷೇ ಏಕಾಂಶೇ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಂಶಾಪಸಂತಾಂತಮೆ
ವಾನುವ್ಯವಸಾಯಾದಿಕಂ ಧಾರಂತಂ ತತ್ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಗ್ರಾಹಕ ವಾರಣಾಯ ವಾ ತದ್ಧಾ ಘಟಾಂಗಾದಿ ತತ್ಸರ್ವ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಮಿತಿ ನವ ತತ್ವದಸ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಪರ
ತ್ವೇ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಪದಸ್ಯ ವಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿಶಾಷ್ಯ ರ್ಥಃ ಕತ್ವೇ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವಿಶಾಧಿ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ತದ್ಭಾವಾ ಕೃಯಃ ತತ್ವದಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಪರತ್ವೇನ[illegible]
ಕ್ಷಿಪ್ರ ವಶಾಂತಸ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಪದಸ್ಯ ಜ್ಞಾನೇ ನನಾಂತ್ಯಯ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ನ ಕ್ವಚಿತ್ ವಾಚೀ ತತ್ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವಿಶೇಷ್ಯತ್ವನೇ ತಸ್ಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಯೋಽಪ್ಯುಂತ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಯ
೭ ತಪ ತ್ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ತದ್ವಿಶಾಷ್ಟ್ಯ ಸ್ಥಲಾಂ ಧಾರ್ತೆ ನಚೈವಂ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಮುತ್ಯನೇ ರಪ್ರಾಮಾಣ್ಯೇ ನಸವಂ ತತ್ವದಾಧ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯ ಯತ್ರದಶ ಂವಿರಕ್ಷಂ ತಸ್ಯೈತ್ವಂ ತ
ರಂ ತತ್ವದಮಧ್ಯಾವ್ಯಾಪ್ತ್ಯ ತದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ. ತಸ್ಯ ತದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯೇ ತ್ವಸ್ಯ ಘಾಂಗಸ್ಯ ತತ್ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವಿಶಾಷ್ಟೇತಿ ನಸ್ಯಾವ್ಯಾಪ್ತ್ಯ ಸಿಂಗಾರ್ಥ ಇತಿ ತತ್ರ ಯೋಂಧನಾ
ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ಶೇ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಪ್ರಕಾಶ ದಂಶಾವಚ್ಛೇದೇನ ತತ್ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವಿಶಾಷ್ಟ್ಯಪ್ರಾಕಾರಕತ್ವಂ ವಾಚ್ಯಂ. ತೇನ ಘಟತ್ವವತಿ ಶಾಬ್ದೇ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವಿಶಾಧಿ
ಘುರು ತಾತ್ಪರ್ಯ ವಿಗ್ರಾಹಕತ್ವೇನ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ವಂಚಿತ್ತೇ ವಿಸಮಾಂ ವಾರಲಂ ವ ಸ್ಥಿತಿ ವ ತದ್ಭಾಷ. ತಜ್ಜ್ಞಾನೇ ತಿ ಅತ್ರ ತಜ್ಜ್ಞಾನಂ ಪಕ್ಷೇ ಕೃತಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಶ್ರಯೋ ಜ್ಞಾ
ನಂ ವ್ಯತಿರೇಕ ಪ್ರಾಗಭಾವೇ ಪ್ರಯುಕ್ತತ್ವಂ ತದನ್ಯಯೋ ರ್ವ್ಯವಧಾರಯಿತ್ಯುಕ್ತೇ ರಸಮಯ ಸಂಬಂಧೇ ಅನ್ವಯ ವ್ಯತಿರೇಕಾನುವಿಧಾನಂ ವಕ್ತೃ ತತ್ಪ್ರಾಗಭಾವತ್ವೇನ ತ ೭
ಕ್ಷವತಿ ವಿಂಯದಾಂ ತಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಕ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ವಶಾವಸ್ಥಾರ್ಥ ದೇ ಪ್ರಾಗಭಾವ ಸ್ತದಕ್ತ ರಕ್ತಾದೇ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾನುಮಿತಿ ಪ್ರಾಗಭಾವ ಯೋದ್ಯಾಂ ತತ್ಪ್ರಾಗಭಾವ
ವ್ಯತಿರೇಕಃ ವಶಾವಸ್ಥಾರ್ಥ ತ್ವಕ ಸ್ತದನ್ಯವಕಾಂತಾತ್ತರ ತತ್ಕಾಲೇ ಅನುಮಿತಿ ಪ್ರಾಗಭಾವ ವ್ಯತಿರೇಕ ಇತಿ ತತ್ಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯ ತಾದೃಶ ಪ್ರಯುಕ್ತತ್ವಂ ಅನುವ್ಯವಸಾಯ ೮
ದಿ ಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯ ಚ ನ ತದ್ಧಾತ್ವಂ ಅನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯ ತದ್ವಿಷಯಕ ಜ್ಞಾನತ್ವೇ ಸ್ವಪ್ರಾಗಭಾವೋತ್ತರಕ್ಷಣೇ ಸ್ವೋತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ವೇ ಸ್ವಪ್ರಾಗಭಾವಾಭಾವಾತ್ ನವ್ಯವಸಾ
ಯ ವಿಷಯಕ ನಾಂಶಾದಿ ಜ್ಞಾನಾಂ ವ್ಯವಹಾರಾನಂತರತ್ವಂ ಜ್ಞಾನುವ್ಯವಸಾಯಾದೇಃ ಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯ ತಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಕ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಗಭಾವ ಪ್ರಯುಕ್ತತಾ ವೃತ್ತಿಕೃತಿ ತಾಧ್ವ
ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತದನುವ್ಯವಸಾಯಮಾದಾಯ ತತ್ರ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಸಾಧ್ಯಾಪತವಿ ಅನುವ್ಯವಸಾಯಾಂ ತದಮಾದಾಯ ವಸಾಧ್ಯ ಸತಾತ್ಪರ್ಯ ಅತ ಏವ ಪುರುಷಾಂ
ತದಿಯ ತಜ್ಜ್ಞಾನ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನಮಾದಾಯ ಸಾಧ್ಯಾ ವಿಷಯಂ ಮದೀಯ ಜ್ಞಾನೇ ನಮಾಂಗಾಧಿಕರಣಾತ್ಯಂ ವಿಶೇಷಣ ಮಬ ನಿಸ್ಪ್ರಯೋಜನಂ ತತ್ರಾಪ್ಯನುವ್ಯವಸಾಯಾಂ
ಮ

ಶಾಬ್ದ ೩

೨೩.೨೪
ಪ್ರಕರಣ
೨೫

ಸ್ವಸ್ವವಿಷಯೀಭೂತಂ ಯದಿದಂ ಜ್ಞಾನಂ ಅಪ್ರಮಿತಿ ಜ್ಞಾನಂ ತದ್ವಿಷಯೀಭೂತಂ ಯತ್ರ ಭೂತ ಭವತಿ ಜ್ಞಾನಂ ತತ್ರ ವಾಪ್ರಮಾತ್ವ ಪತಿತ್ವಂ ಶೈಲ
ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ಪಗಾಶೇಸಾದಿತಿ ಭಾವಃ ನವಗುಣವತಿ ಅಂಶ್ಯಧಾ ಖ್ಯಾಂತ್ಯ ಭಾವೇ ಕತ್ರ ಧವಪ್ರಾ ಮಾಣ್ಯ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಕಬೀತ ಜ್ಞಾನಂ ವಿಷಯ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತದ್ವಿ
ಷಯ ಇತ್ಯಸ್ಯ ತದ್ವಿಷಯೀಭೂತಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಗ್ರಹಿತಾಂ ಸಂಸರ್ಗಕೇ ಜ್ಞಾನ ಇತಿ ತದರ್ಥಾತ್ ನೈಯಾಯಿಕ ಮತೇ ಪಾತಭಾವಿ ಧ್ರಾಷಿ ಭಾವಮತಿ
ಷಟ್ಟ ತತ್ಪುರುಷ ಇತಿ ತಸ್ಯ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ತದಗ್ರಾಹಕತ್ವಂ ರೂಪ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ತಸ್ಯತ ಇತ್ಯಪಲಕ್ಷ್ಯ ನ್ಯಾಯಮತೇ ಮತಭೇದಾರ್ಥಃ ಸ್ವಗ್ರಾ
ಹ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಂ ಶ್ರಯೀಭೂತ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಂ ಸಿದ್ಧಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಯತ್ರ ಜ್ಞಾನೇ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾ ಸಂಸರ್ಗಗ್ರಹಃ ತತ್ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ
ಸ್ವಗ್ರಹಣ ಇತಿ ಶೇಷಃ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಬಾಧಕಾಭಾವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ನವಿಷಯವಿಷಯೀಭಾವ ಇತಿ ತದ್ವಿಷಯತಾ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹಣೇ ಬಾಧಕತ್ವರ್ಥಃ ಇದಂ
ಜ್ಞಾನ ಮಪ್ರಮಿತ್ಯತ್ರ ಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹಕೇ ಅಂಶಸ್ಯಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾವಿಷಯತ್ವೇನ ತದಗ್ರಾಹ್ಯತಯಾ ಬಾಧಃ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವಃ ಯತ್ರ ತತ್ರ ತ್ವಸ್ಯಗ್ರಾ
ಹಕತಾಭಾವಾದಿನಸಮುಅಸ್ಯಯಿಸಾಯಂ ಬಾಧ ಇತಿ ತದಸತ್ ಇದಂ ಜ್ಞಾನ ಮಪ್ರಮಿತ್ಯತ್ರಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ ತೇರಿಶವಂಶೇ ತಥ್ಯಬಾಧೇ ಅಪ್ರಾಮಾ
ಣ್ಯಗ್ರಾಹಕತಾಭಾವಾದಿನ ತಜ್ಞಾನಂ ಭಾಷಾತ್ ತತ್ಸ್ವವಿಕತಾ ಸಂಸರ್ಗತಾಪ್ಯಾದಿಸ್ಮೃತೌ ನೈವಾವ್ಯವಹಾರ್ಯಾದಿತಿ ಏವಂ ಸತಿ ತೃತೀಯಾಂ ತತ್ಪುರು
ಷೇ ಬಿನ ತಜ್ಞಾನ ಇತ್ಯ ವಾರ್ತಿನೇತಿ ತ್ರಿನಾಗ್ಯಹಿತಾಸಂಸರ್ಗಂ ಯದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ತದಗ್ರಾಹಕತ್ವರ್ಥಃ ಏವಂ ಸತಿ ಷಷ್ಠೀ ತತ್ಪುರುಷೋ ಬಿ ಸಾಧ್ಯ
ನಿತಿ ಬಾಧ್ಯ ಸವಾಗ್ರತ ನೇತಿ ಅಗ್ರೇತನೇ ಪತ್ರ ಸ್ವಗ್ರಾಕಾರಯಾ ಸಂಶಯಾನುಪಪತ್ತಿ ಸ್ತದಾತ್ವ ಕಬಾಷೇತ್ಯರ್ಥಃ ಸಂಶಯಸ್ಥ ವಿಧಿ ಭಿನ್ನ ವಿತಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯೈ
೮ ತೇಹಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹಸಾಮಗ್ರೀತ್ವೇನ ತತ್ಸವಿತ್ರಾ ತಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹಕಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಗ್ರಾಹಕತ್ವ ಸ್ಯತ್ತೈರಕಸ್ಯ ವಗಮಾತ್ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾನಿ
ಶ್ಚಯೇ ಸಂಶಯಸ್ಯಾಸಂಭವತ್ವೇ ಇತಿ ಭಾವಃ ಪ್ರಥಮಂ ಭಿನ್ನ ಜ್ಞಾನಂ ತಥಾ ಸಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯತಿಃ ತತಃ ಸಂಶಯ ಇತಿ ತ್ರಿಮಿಗನ ಸಂಶಯೋತ್ಪತ್ತೌ ಪ್ರಾಥಕಕೃಷ್ಣಬ ಮಿಗ
ನಸ್ಯಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯತ್ವಸಮತಾಂತ ಸಾಮಗ್ರೀ ಬನ್ಯತ್ವೇ ನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿಷಯಕತಾಪ್ಯಾತ್ ನಸಂಶಯಃ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯಾಪಾತ್ರಾಗಿ ತಿವಿಷಯೀಭೂತಂ ಗ್ರಾ
ಹ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯಾ ಶ್ರಯಸ್ಯೇದಂ ಜ್ಞಾನ ಮಪ್ರಮಿತಿ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ವಿಷಯೀಭೂತಂ ಯದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ತದ್ಗ್ರಾಹಕತ್ವರ್ಥಃ ತದುಪಾದಾನಂ ತ
ಸ್ಯ ಭಿನ್ನಾಂಪಾದಾನಂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿಶಾಧಿಮಾತ್ರೇತಿ ವಕ್ಷ್ಯತ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿಶಾಧಿಮಾತ್ರಪರತಾಪ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಮಾತ್ರಪದಂ ಕೃತ್ಸ್ನಾರ್ಥಕಂ ವಿಷಯೀ
ಭೂತಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ಶಬೀತತಾಪ್ಯಭಾವವತಿ ಶಬತತ್ಪ್ರಕಾರಕತಾಪ್ಯರೂಪಂ ಅನ್ಯಥಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಪದಸ್ಯ ತದಭಾವವತಿ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕತ್ವಮಾಂ
ದ

న జన్య[illegible]తాత్తదజన్యజన్యజ్ఞానే ప్రత్యక్షమిత్యర్థః। క్వచిత్తు। తద్ధర్మవిషయకజ్ఞానాజన్యాయాం స్వరజ్ఞానే తద్ధర్మప్రకారవ్యాప్యత్వస్యైవ లాభాత్స్వ
యుతయోరంతస్యత్తేవిధి కాటేః అప్రత్యక్షత్వేన నిశ్చితసాధ్యనే బాధః అప్రకాశసాధ్యప్రతియోగిప్రత్యక్షస్యైవ బాధత్వాత్తత్ బాధాప్రజన్య విశేషణదానేన న
త్రేతి తత్వావయః। తస్యావిధి కాటకో పక్షసాధ్యస్యైవ పరకాయత్వేరాంధ త్వేసదూషణస్త్యేదోషోపపత్తేః। తద్ధర్మవిషయకత్వాదిప్రత్యక్షయాపత్తేశ్చే
తి వక్తవ్యత్వాగన్యాపత్తితి యోగిత్వవివక్షణస్య ప్రకారత్వవివక్షణ[illegible]స్యప్రయోజనమాహ తాదృశేతి తాదృశ స్వరజ్ఞానాజన్యత్వేన తద్ధర్మవిషయ
కజ్ఞానాజన్యజ్ఞానప్రత్యక్షత్వేనిత్యర్థః। పక్షేతి నవపదార్థాంశ్చైరస్వరూపంగికారాత్ స్వపక్షసాధ్యకం తథాభావస్యైవ యత్కారణాంనిషేధకాయకత్వ
పక్షత్వాత్ యత్రాత్మన్యనుమితి ప్రత్యక్షప్రతిబంధకత్వేనాంగుమాంతరనైయాయికైః పక్షసాధ్యసంశయానపేక్షితత్వాత్ ప్రాయశః అనుమితిప్రత్యక్షః పక్షసాధ్య
మిత్యర్థః। అప్రత్యక్షయుక్తకత్తిస్వరజ్ఞానస్యేతి ప్రత్యక్షమంపక్షసాధ్యయుక్తతాదప్రయుక్తే తత్రాధియత్వసామాన్యజ్ఞాననిబంధనపక్షసా
ధ్యకారణస్యత్రకారత్వం సద్ధేతుత్వాత్తత్ర ప్రకారస్యాంశత్రయిత్యాద్యపాధ్యయనస్యతీవం ప్రయోజనంతదావశ్యేన వేదవృత్తియత్వమయజ్ఞాన
యోగ్యమానాధికరణత్వంజన్యత్వంవా విశేషణమిత్యర్థః। అధిపదాధికరణాంత్రవిశిష్టత్వసామాన్యప్రత్యక్షస్యత్వాదిత్వాదిస్వతయజ్ఞానవిశేష
ణస్య సంగ్రహః। యద్యపి సమానాధికరణత్వవిశేషణేన పక్షసాధ్యకారణం స్వరజ్ఞానస్యాపి గ్రాహ్యప్రత్యక్షయోగ్యత్వాత్తత్సమానాధి
కరణజ్ఞానాజన్యతత్సమానాధికరణజ్ఞానగ్రాహ్యత్వస్య ప్రామాణ్యసంశయాభావతత్త్వసపదినాప్రత్యక్షజ్ఞానమేవ తత్ర సమిత్యాశయః
వృత్తేః తియద్యపి పక్షసాధ్యకారణత్వే సాధ్యసంశయవత్యప్యనుమిత్యాపత్తిరితి విశేషణస్యైవ పరకాయత్వే సాధ్యకత్వాత్తద్ధర్మస్య భావ్రత్యమజ్ఞా
నపదంత్యవాంగ్రాహ్యాంశస్య తద్గతేనవతత్ప్రత్యక్షత్వాత్ భాసత్వప్రకారకానుపదస్యైవ ఏతదర్థకత్వేన సర్వసామాన్యజ్ఞానస్య ఏతద్విశేష
ణాప్రయోజనాభావాదితి తత్రతాత్పర్యం సామాన్యప్రత్యక్షాస్తత్వారేదధ విశేషణస్యాప్రసిద్ధ్యా నైయాయికమతేపి కమితి నను ప్రయుక్తత్వం జ్ఞాన
త్వంనవాప్రత్యక్షాతి తదస్తి సంశయితత్వాదిగ్రాహ్యత్వే సపక్షసాధ్యపరత్వ అవరంయథా విప్రతిపత్తిప్రతిపత్తివంశయస్త్రామాత్ర్యసామాన్యజ్ఞానే జ
త్తద్విషయత్వేత్యర్థః। ప్రమాత్వమప్రత్యక్షాతాధిప్రాయః। సామాన్యాతిశయమాత్రంసంశయోపపత్తేః। పక్షసాధ్యసంశయాయోగ్యానుపపత్తేః జ్ఞాన

ಅನುಮಾನ

ಪ್ರಕರಣ

೨೬

26

ಅವಶಿ

ತರವಾಂಡಾಯ್ಮಿತಸಾಧ್ಯಸತ್ವಾತ್ ನವೀನಾಯಾವಂತಿಲಾಂಗವ್ಯವಸಾಯಾಸ್ತದವ್ಯವಹಿತಪೂರ್ವಂ ಪುರುಷಾಂತರಸ್ಯ ತದ್ವ್ಯವಸಾಯವಿಷಯಕಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸ್ಥಾ
ಸ್ಯತೀತಿ ನಿಯಮೋ ಪ್ರಮಾಣಪ್ರಸ್ತಿಯೆ ನ ಸಕೃತ್ ತತ್ಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯೈವ ತಜ್ಞಾನವಿಷಯಕಪುರುಷಾಂತರೀಯಜ್ಞಾನಪ್ರಾಗಭಾವಪ್ರಯುಕ್ತತ್ವೇನಾಭಾವಾದಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ಸನ್ನೈವಮನಾ
ಪ್ರಾಸಂಗಿಕಸಕೃಜ್ಜ್ಞಾನಕೇಂದ್ರಮೆಂಯುಮಿತಿ ಸಾಕ್ಷಿಸ್ಯಾವಶ್ಯಂ ಭಾವತ್ವಾತ್ ಅನುವ್ಯವಸಾಯಾದಿಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯ ತತ್ಪ್ರಯುಕ್ತತ್ವಾದಪ್ರಸಕ್ತಿತಾಂದವಸ್ಥೈವ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಯದಾ ತಾ
ದೃಶಜ್ಞಾನಪ್ರಾಗಭಾವವ್ಯತಿರೇಕಸ್ತದುತ್ತರಸ್ಮಿನ್ನನುವ್ಯವಸಾಯಪ್ರಾಗಭಾವವ್ಯತಿರೇಕಾನ್ನಾವಾಪ್ ಏತದರ್ಥಮೇವ ತತ್ಪ್ರತಿಕಾಪಂಡರಗಾತ್ ಏವಂ ಚ ವ್ಯತಿರೇಕಾನುವಿಧಾನ
ಸ್ಯಾನುವ್ಯವಸಾಯಾದಿಪ್ರಾಗಭಾವೇ ಸ್ವರೂಪಾಯ ಸತ್ವಾತ್ ಅನ್ಯಪ್ರತಿಕಾಪಂಡಾನ ಇತಿ ಸಶ್ಯಂ ಸವಂ ಭಸಂ॥ ನೈವಂ ನಿಧ್ಯುತ್ತರಪರಾಂಮಶ್ವೇನ ನಿಕ್ಷಿನಾನರೇ
ಂತರಾ ತ್ವಾಪಿತಾಂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾನುಮಿತಿ ಪ್ರಾಂಡಾಯ ನಿಕ್ಷಿಸಾಂಧ್ಯ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ವ್ಯತಿರೇಕದಿಕ್ಷಿತದುತ್ತರಕ್ಷಣಸ್ಯ ತದ್ಧ್ವಂಸಾಧಿಕರಣತ್ವಾರ್ಥೇ ಕತ್ವಾತ್ ಪರಾಮರ್ಶಪ್ರಾಗ
ಭಾವವ್ಯತಿರೇಕಸ್ಯ ಪರಾಮರ್ಶಸ್ಯ ನಾಶತ್ವೇನ ಅನುಮಿತಿಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯಾಭಾವಾತ್ ಪರಾಮರ್ಶಜ್ಞಾನಪದಂ ತ್ವನುಕ್ಷಣಪದಂ ತ್ವೇನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ ತಾದೃಶಸ್ಯ ತ್ಪ್ರಕಾರತಾ
ಯಾನಭಿಜ್ಞಸಾಂಧ್ಯ ಇತಿ ಗುರುತರಗಸತ್ವಪ್ರಯುಕ್ತತ್ವಂ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಂ ವ್ಯಾವೃತ್ತಿಸ್ಸ್ವಭಾವಲಕ್ಷಿತಭಾವತಜ್ಞಾನೋತ್ತರಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಜ್ಞಾನೇ ಕ್ಷಿಂಚ ತಜ್ಞಾನವಿಷ
ಯಕಜ್ಞಾನಪ್ರಾಗಭಾವವ್ಯಾಪಕಪ್ರಾಗಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಜ್ಞಾನಸ್ಯ ವಕ್ತವ್ಯಂ ತಜ್ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕಾರ್ಥಿನಶ್ವಾದಿರೂಪತಜ್ಞಾನವಿಷಯಕಜ್ಞಾನಪ್ರಾಗಭಾ
ವಂ ಪ್ರತ್ಯನುವ್ಯವಸಾಯಾದಿಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಾದಸಂಭವ ಇತಿ ಉತ್ತರಾಂತಂ [illegible] ಪುರುಷಾಂತರೀಯತಜ್ಞಾನವಿಷಯಕಜ್ಞಾನಪ್ರಾಗಭಾವವ್ಯಾಪಕತ್ವಾದಸಂ
ಭವ ಇತಿ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇನಾನುವ್ಯವಸಾಯ ತಜ್ಞಾನವಿಷಯಕತ್ವೇನ ಪ್ರಾಗಭಾವವ್ಯಾಪಕಪ್ರಾಗಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಾದಸಂಭವ ಇತಿ ತಜ್ಞಾನಕ್ಷಿಂಸ್ತೈತಿಪ್ರಾ
ಮಾಣ್ಯಗ್ರಾಹಕತ್ವೇನಾಭಿಮತಜ್ಞಾನಕ್ಷಿಂ ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಕ್ಷಣಂ ತಜ್ಞಾನವಿಷಯಕಜ್ಞಾನಸ್ಯ ವಿಶೇಷಣಂ ಯತ್ರ ತದ್ಗ್ರಾಹ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಂತ್ರಯೋರಭಾವಂ ತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಾಮಾ
ಣ್ಯವ್ಯಾಪ್ಯಪರಾಮರ್ಶೋತ್ಪತ್ತಿಕಂ ತಜ್ಞಾನ್ಯಾನುಮಿತಿಸ್ತಜ್ಞಾನೋತ್ತರಂ ತಾದೃಶಜ್ಞಾನಪ್ರಾಗಭಾವೇ ವ್ಯಾಪಕಪ್ರಾಗಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವೇ ತದ್ಗ್ರಾಹ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವ್ಯಕ್ತೇ
ರಭಿಕ್ಷಸಾಂಧ್ಯನಂ ತಜ್ಞಾನಪದಿನ ತಾದೃಶಜ್ಞಾನಾನುಪರಿಗ್ರಹೋಕ್ತಿ ವಚನ ನಿಯಮಂ ವ್ಯಾವೃತ್ತಿಶ್ಚ ತತ್ಪ್ರಾಗಭಾವ [illegible] ಂತೇನಯದಾ ತಜ್ಞಾನವಿಷಯಕತಾದೃಶಜ್ಞಾ
ನಪ್ರಾಗಭಾವೇ ತದಾನುವ್ಯವಸಾಯಪ್ರಾಗಭಾವ ಇತಿ ರೂಪಾಂತರೇಣ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಭಸ್ತಿ ಅತ್ರ ವಸಮಾನಾಧಿಕರಣತ್ವಸ್ಯಾವಶ್ಯಂ ನಾವಶ್ಯಕತಾ ಶ್ವೈತ
ಭಿಸ್ತತ್ವಾಭಯದ್ಯಭಿನಭಾಷಸ್ತಭಾವಪ್ರಕೃತಸ್ಯ ತದಘಟಿತತಯಾ ನಶ್ಯೈಯಸ್ಯ ಪ್ರಥಮಾತ್ವಾಚ್ಚ ತ್ರಿರೂಪಗಮಲಕ್ಷಕಂ ಭವತೀತಿ ಸಂಬಂಧಃ ಪರರಾಜ್ಞ
ನಿಪ್ರಾಗಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವವಿಶೇಷಣಸತ್ವೇ ವ್ಯಾ[illegible] ಅಸ್ತ್ಯತ ಇತಿ ಭಾವಃ ಪ್ರಕೃತಿಭಾವಃ ಭವನಜ್ಞಾನಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯಾಪ್ಯಸ್ತಿ ತಜ್ಞಾನವಿಷಯಕೇ ಸ್ವಪರಜ್ಞಾ
ಹೂಂ

ತ ೩

తాద్రూప్యసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసత్త్వాభావ ... [illegible]

[illegible]

౹౯

౪౬

౨౨

త్రికాలా
(ఈశ్వర)
౨౨

27

తస్యైవ ప్రకాశత్వేన అజ్ఞాతసాధారణ్య సార్వ్య సత్త్యైత్వేష శ్రీ ఘటం తజ్జ్ఞానే ప్రమాణత్వస్య ప్రకాశకత్వ లఘోగాదితి భావః ॥ కించిత్తు యదితి
మాన్యమజ్ఞాతమేవ అసత్త్వ స్తదా ప్రమేయత్వసామాన్య ప్రత్యాస త్త్యా విశేషణ జ్ఞాన స్వరూప విశేష కారణాభావ వశాత్ సర్వ విషయక అనిర్వి
కల్పకం జ్ఞానం అయం తదా న ఘటం ఇత్యాకారక జ్ఞానసంభవాత్ ఘటం ఇత్యాకారక సంశయానుపపత్తేః అ [illegible] ప్రత్ర ౯౩
సంసర్గ ప్రతేరానసత్త్వ సంశయ సామగ్రీ విరహాత్ న న తాదృశ నిర్వికల్పకానంతరం ఘటతయా ఘటస్య జ్ఞానస్య ఘటత్వం నిర్వికల్పకం
జ్ఞాన స్వరూప తయా ఘట త్వాంశే అంశ ప్రకారకనిర్ణయాసంభవాత్ ఘటత్వాంశే అంశాప్రకారక ఘటస్య తత్వాది సంశయో
అపపన్న ఇతి వాచ్యం ఘట ఇత్యాకారక జ్ఞానప్రతి ఘటత్వాంశే నిర్వికల్పకాత్మక జ్ఞానస్య తేరతాతయా తస్యాపి సంభవాత్ అ
స్వరూపయోగ్యం స్వవిషయక నిర్వికల్పకానంతరం ఘట ఇత్యాకారక జ్ఞానానుపపత్తేరిత్యాకారక ప్రవృత్తేః సాధ్యాత్ న వ
ధ్యా [illegible] దంతాత్వ ధ్యవచ్ఛేదేన ఘట త్వాది ప్రకారక జ్ఞానస్య సంశయ విరోధి సర్వలాభాత్ సంశయోపపత్తేః అ పంసర్గాగ్రహార్థ నై
వతాదృశ జ్ఞానసంభవాత్ అంశ ప్రాధాన్యవత్త్వః సంయోగేపి అయం ఘట ఇత్యాకారక జ్ఞానే లాభాత్ ప్ర సంగ ఇత్యాహుః ॥ కశ్చిత్తు ॥
ఘటాశే పదితి ఘట త్వ ప్రకారక సత్వ ఘటాభావం జ్ఞానప్రామాణ్యే తచయః సంశయాపపత్తే దితి సర్వత్ర ఘటత్వస్య తత్రాన
త్వాదిత్యాహుః ॥ తన్న ఆవంతి ॥ యత్ర ఘాయాం ఘట ఇత్యు తత్ ఘటత్వ ప్రకారకత్వం విశకవిత పదార్థః పక్షితాం వాద సాంగ్రుతి తంత్ర
త్వాన సత్త్వ ప్రతి కథం సిద్ధ సాంఖ్య సాంరదర్శ ॥ నవ జ్ఞాన పదం ప్రామాణ్య ఘటకే ఘటత్వ ప్రకారక త్వాదిరాత్ర యుపపదం శబ్ద ఘటానం గ్రహణం ప్రసం
గాత్ తత్ర త్రైజ్ఞాత తరయా అవిత [illegible] త్వతత్ త్వప్రకారకత్వాదితి విత ప్రమాణత్వ ఘటక ఘటత్వ ప్రకారకత్వాదేః స్వరూప సంబంధ తయా జ్ఞా
నాంశే స్వ తయా తజ్జ్ఞానస్య ప్రమాణత్వ ప్రయ జ్ఞాన విషయకత్వ నియమాదితి ॥ తస్య ప్రమాణత్వ ప్రయస్య యస్యాం వ్యక్తౌ అనుమిత్యే
ప్రమాణత్వం గృహీతం తదన్య ప్రమాణత్వేః సామాన్య లక్షణాభావాత్ జ్ఞాన విషయత్వ తస్యా ఏవ ప్రభాజ్ఞానం కమిత్యా
ద్రామత్వ విత్యా ప్రమాత్వ సత్త్వ అనుకృత తత్వత తజ్ఞాన విశేషత్వాదిత్యాహుః ॥ కించిత్తు అనుమానాంశే అయుగావాద్యపి
తదైవాశక్య శ్రియాయుగా వాక్యవిదితి శక్తి గ్రహకాలే ప్రమాణత్వసామాన్య ప్రత్యాసత్త్యా తస్య అవిషయాంకరణాంతయా

[illegible]

త్రికాణ్డ

ప్రతిబన్ధవాద

౩౫

28

ప్ర శా

సత్త్వాయాం యథార్థప్రామాణ్యానాం జ్ఞానం తతః ప్రామాణ్యత్వరూపావచ్ఛిన్న ప్రామాణ్యసత్త్వాయాం యథార్థప్రామాణ్యప్రకారకం యావత్ప్ర
మావిశేష్యకం జ్ఞానం తత్ర ప్రామాణ్యత్వవత్త్వాంశే తత్ప్రకారకత్వాదినా ఉపవిషయతాత్వనిష్ఠసాంశం తద్విషయకజ్ఞానసామాన్యా
భావత్వాత్ తత్పక్షే న్యూనత్వశంకాయాః ఇష్టాంతస్య ధర్మిభేదాత్ జ్ఞానవిష యో యత్ర ప్రామాణ్యమేవ ధర్మత్వం తత్ప్రాపత్తి ఘటత్వవతి ఘ
టత్వప్రకారకత్వస్య ఉభయధర్మాంతజ్ఞానవిషయతావచ్ఛేదకత్రయ జ్ఞానజన్యత్వే నైవ ఉపసంశ్లేష సాంశే పరిహారః ఇత్యంశావాత ఏవ యోగిత్వావి
త్యంశాభిసాంశసంగచ్ఛతే యత్ర విజ్ఞానగావరణాదిధర్మానగాదిభాస్యత్వే నైవ ఉపసంశ్లేష సాంశే ఏకగతే అత్యంతా తత్త ద్విషయకవిధర్మానస్య
తత్త ద్విషయకత్వం తత్త్వం ... ప్రకారకత్వపగతం జ్ఞానలక్షణప్రత్యాసత్తి గతాంశే త్వయోగజ ధర్మస్య ప్రత్యక్షప్రసంగాదితి ప్రామాణ్యం యత్రావ
ఘటితం నైతి కల్ప ఏతదంశం ఆస్వభావవిశేషణ జ్ఞానాంశే తత్ప్రామాణ్యాంశే ప్రత్యక్షజ్ఞాని ... తత్తత్ప్రమాయాం ఉపవిషయతావచ్
ఛేదకాంశ ఉపపత్తిరిత్యాదరః ॥ ప్రత్యక్ష వ్యాప్యాయాం తత్ర తదేతత్త్వాదికం ఇత్యంశవ్యాప్యాయాం యోగిజ్ఞానే ప్రామాణ్యప్రకారకే చ
ప్రమాయాః జ్ఞానం నిరస్తః ॥ తత్తద్విశేష్యకత్వ సమానాధికరణ తత్ప్రకారకత్వరూప ప్రామాణ్యస్యాపి సామానాధికరణ్యఘటకతయా
ప్రమాయామ్ అవయవ్యాదిత్వాభావసామానాధికరణ్య తదేతత్ అతిశయానాగతేతి తదభావకల్పనా భజ్యతే స్వప్రామాణ్యసంశ్లేషసాంశే తత్త్వ
నాయః ॥ ప్రత్యక్షత్వాత్ స్వయోగిజ్ఞానం తద్భావవ్యాప్యయత్ ప్రామాణ్యం అవచ్ఛిన్నత్వధర్మః అన్య భావస్య ఇతి విశేషణజ్ఞానాంశకతాదిధర్మ
సంశయత్వధర్మః యదభావజ్ఞానే ఉత్పత్త్యయత్వం తదాధర్మాంశం ... కలజ్ఞానే విషయకం తత్త్వవృత్త్యుపస్థిత వయోగి సాంశ తత్త్ర సిద్ధత్వా
శయక ఇతి వస్తుతః ప్రామాణ్యస్య తం ఉభయత్ర న యోగిజ్ఞానం న తద్విషయకం ... ఇంద్రియయోగ్యవస్తుమాత్ర ఉభ ధర్మ
యోగజ ధర్మ సంశ్లేషత్వ సత్తి తయోః ఉభయోగాత్ తత్ప్రమా ధర్మత్వ సాంశాః యత్ర వ్యతిరేక ... శుష్కత్వాభావ విలంఘ్య గాత్రే
మాత్రసాంశ్లేష ఉభ ప్రాసాది ష్వరూపి ప్రత్యక్షవృత్తి ఇతి అత ఏతత్త్వాదికం తదుపని తత్పారాయణ ప్రత్యయ గావ్యవాయవశత్ ప్రా
మాణ్యవిశిష్టః ప్రామాణ్యాంశత్వం తద్ధర్మః అస్య వ్యవసాయస్య జ్ఞానే ప్రత్యక్షసత్తి ప్రామాణ్యజ్ఞానస్య తద్దశాంతనిషేధజ్ఞాన ౨౮

భో

తత్స్య

ತ್ವೇನೇಷ್ಟಸಾಧನತಾಜ್ಞಾನೇ ತತ್ರ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾಯಾಃ ಕೃಷ್ಟಪ್ರಮಾವಿಷಯತ್ವೇ ತಾದೃಶಾನಾಂ ಸಾಧನತಾಪತ್ತೇರಿತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾ ಇಷ್ಟಾಯಾ
ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಪಿ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕತ್ವಮಿತ್ಯನಂತರಂ ಯೋಜನೀಯಂ ॥ ತೇನ ತಯೋರಿತ್ಯರ್ಥಃ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಪ್ರಕಾರಕಸ್ಯಾಪಿ ಪರಮತೇ ಽವಿರುದ್ಧತ್ವಾಪತ್ತಿರಿತ್ಯಾಯಂ ಇದಮಪಿ ಪ್ರ
ಮಾ ... ತ್ವಮೇ ... ಕಮತ್ಯಪಿ ಪ್ರತ್ಯ ಇತರಥಾ ತತ್ಸ್ವಾನ ಪಶ್ಚಿಧಿಯಪದಿತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕಾರತಾವ್ಯಾವೃತ್ತಪ್ರಮೇತ್ಯೇವಂ ರೂಪಜ್ಞಾನೇ ವಿಶೇಷ್ಯಪ್ರಕಾರಕತ್ವಲಕ್ಷಣಾಯಸ್ಯ ಮತೇ
ಪರಮತೇ ವಸ್ತು ದಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ ತೇನ ಪರಮತೇ ಜ್ಞಾನತ್ವರೂಪೇ ಗುರುಜ್ಞಾನಾದ್ಯುಪಸ್ಥಿತೌ ಯೋಗ್ಯತಾದಿವಶಾತ್ ಪಟುಜ್ಞಾನಾದಿವಿಶೇಷ್ಯಕಂ ಚ ಧಿಯತ್ವೇ ಪ್ರಾಮ
ಣ್ಯಪ್ರಕಾರಕಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರಮಾಣಾಯಾ ಅನವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರವೃತ್ತೇ ವಸ್ತುತಃ ಬುದ್ಧಿಶ್ಚಾಪಿ ಧರ್ಮ್ಯಂಶೇ ಸಾಧ್ಯಂ ಮತಾದ್ಯದಿಶಬ್ದೇ ವಕ್ರೋ ... ತದ್ವಾನ್ ... ತತ್ತ್ವಪ್ರ ... ಷ
ಯಾಂಡಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ವ್ಯತಿರೇಕಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸ್ತು ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಇತ್ಯನ್ಯಾಯಃ ತತ್ತ್ವದಸ್ಯ ತತ್ಸ್ವಾನಪದಸ್ಯ ಉಕ್ತಪ್ರಮೇತಿ ಸಾಧ್ಯಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸ್ತು ಸ್ವಮತೇ ಅಂಗತ್ವಾದಿತ್ಯ
ರ್ಥಃ ॥ ಇದಮಪಿ ಸ್ವತಾತ್ಪರ್ಯ ... ಸ್ವನಿಷ್ಠಕಾರಕೇ ಅನ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವಿಶೇಷ್ಯವೃತ್ತಿಪ್ರಕಾರಕೇ ತತ್ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿವಿಶೇಷಣಾಯ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕಸ್ಯೈಕಸ್ಯಾಭಾವಾದಸಂ
ಗತ್ಯಾಪತ್ತೇಃ ತದಾಪ್ರಮಿತಿಪ್ರಾಮಾಣ್ಯೇತಿ ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಜ್ಞಾನತ್ವೇ ಪೂರ್ವಾನುಪಸ್ಥಿತಯೋರಿತಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಪ್ರಕಾರಕತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ ಅತ ಏವ
ಜ್ಞಾನತ್ವೇ ವಿವಾದಾಪನ್ನಗುರುವಿಷಯತ್ವೇ ಪುಂಸಾ ವಿಶೇಷ್ಯತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಗುರುಪ್ರಕಾರಕತ್ವೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿರ್ನಾಸ್ತೀತ್ಯಾಲಂಬನಾತ್ ವಿಧಿಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಾಲ
ಭ್ಯಾತ್ ನಸ್ವೈ ವಮಸ್ತಿ ಏವ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಸಾಧ್ಯಪ್ರಸಿದ್ಧಿನಿರಪೇಕ್ಷಾ ಪ್ರಮಾಣಾನಿತ್ಯಗುಣಾತಿವಿಷಯತಾಯಾಂ ಗೃಹೀತ್ಯಾಮಾನೇ ತಿ ಗೃಹ್ಯಮಾಣಸಕ
ಲಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವೃತ್ತಿ ಸಕಲಸ್ಯೈವ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಕಾಗುಣ ವ್ಯವಸಾಯಾದಿಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವೇ ಮಾನಾಭಾವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ನತ್ವೇ ತಿ ಇದಂ ಜ್ಞಾನಮಪ್ರ
ಮೇತ್ಯನುಮಿತಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಯುಕ್ತಸ್ಯ ತತ್ರೋತ್ಪಾದಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ನ ಗುಣಸತ್ತ್ವಂ ಜ್ಞಾನನಂ ಗುಣ ಇತಿ ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ ಮನುಮಿತಿ ತಥ್ಯಾನ್ವಿ ವಿಷಯಕ ಜ್ಞಾ
ನಜನಂ ಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಮಪ್ರಮಾಣ್ಯಾಯೈ ಚ ತಥಾಪ್ರಕಾರಕತ್ವ ತದವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಚ ಇದಂ ಜ್ಞಾನಮಪ್ರಮೇತ್ಯನುಮಿತಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯತಿರಿಕ್ತಪ್ರಾ
ಮಾಣ್ಯೇ ವಿತಸ್ಯ ರೂಪವತಸ್ತ್ವಾದಿತಿ ಚೇತ್ ನ ಅಭಿಧೇಯತ್ವಾದಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತಾರಕ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಇದಂ ಜ್ಞಾನಾವಿಮಾತ್ಯಾಕಾರಕ ಜ್ಞಾನೇ ವಿಷಯಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ಏವ
ದಂ ಸ್ವತಸ್ತ್ವಂ ನ ತಟಸ್ಥಾ ಶಸ್ಯಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಇತ್ಯತ್ರ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ ಅತ ಏವ ಗುಣ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾನಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಮಾಕಾಂಕ್ಷಾ ಭಾಷಃ ಅಪ
ರ್ಯ್ಯಾಯಮತ ಮಾಪ್ರಾಯತ್ವಾತಿ ಸಾಧ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಾನಾದಿರಿತ್ಯಾದಿ ಪದೇನಾಭಾವಪರಿಗ್ರಹಃ ॥ ಇಯಂ ಸ್ಫುಷ್ಟ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕತ್ವಂ ಜ್ಞಾನನಾಂ ತತ್ಕಿಲ ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾರಕತ್ಯ

[illegible]

29

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

తస్య

దుంతస్య త్వర్థః। యావత్ప్రపంచం తస్యైవ విశేషణతయా ల్పయోగస్య వచ్ఛేదలాభ ఇత్యన్వయః। ఇత్యాదినే తత్ర పూర్వమేవ సర్వత్రయస్య ప్రకాశకత్వ
వ్యతిరిక్త విశేష్యసంగత్యైవ కాలకపత్రైవ నమాత్ర సిద్ధిరర్థ స్యైత్యాదిప దార్థః। విశేషణేతి విశేషణం ల ప్రాప్తమాన్య ప్రాప్తకరూపం జ్ఞానే త్యైనేతి యద్య ప్ర
జ్ఞానపదం ఖ వతిప్రతిపత్తా వనిస్సర్వత్రయపకమేవ నచ తత్ర జ్ఞానాం తర్థాపాపస్సత్వతి ధృత్యైకావర్ణ్యమోవ। యాంతత్ర సర్వత్రయజ్ఞానే వదం ఇవేంతు సర్వత్రయాం
త్రపరకిలతత్స్యైదఇతివాచ్యం వత్రయజ్ఞానపదసంగ్రహ కతాత్పర్యం తత్ర వాత్రానిసంధిన జ్ఞానాంతర్థాపవస్య వశకతాత్పర్య తత్ర ప్రాప్తాం వాంకేణ తత్ప్రాప్తం
న్యత్ర వాంచ్ఛప్పైత్యతత్ర తదుక్తం వస్తుగతాత్య తన్నిష్ఠైవేత్యాసాత్ర సంధిన జ్ఞానాంతర్థాపఇతిభావః। నమియమపదార్థస్వాంశ్యత్యతల్ల వాం। నమా ఏనం
యావత్సర్వత్రయగ్రాహకగ్రాహ్య రూపప్రకారాంతరేత్రిప్రాప్యాన్యత్ర ప్రకారాంతరేత్యర్థః। సవిషయకేత్యత్ర జ్ఞానస్తైనాత్ర మాన్యగ్రాహకపదవ్య
నైదః। జ్ఞానపదాదితవాదిపదనప్రాప్యాంతలితిత్రవః। తథాచ యావత్త్వమునదియనితిభావః। సత్యస్యైవ జ్ఞానేత్రాప్యాన్యస్యతథాత్వ జ్ఞానపదం
దిప్రతిపాద్యత్వేవృత్తేన ... ఇదం సాంక్ష్యం వతద్వయం వయరాశిశత్రుయో। పూర్వోక్తే సాంక్ష్యద్వయంత్రితయసాధారణ ఇతిపూర్వయోః పూర్వవిప్రతిపత్తి
త్రిం। సాంక్ష్యయోః విధినిషేధరూపయోరితి శేషః। ... తాలపూర్వయోరనతద్వివాక్యాన్వితి గురులఘుతలవిప్రాక్షాదేత్యర్థః। నన్వేతావతా పూర్వవిశేష
త్వమేనసహాంశితమేవేత్యత ఆహ సాంధ్యేనేతి నగులఘు ... నివర్తితే తత్ర మేవ సాధుమస్తు తలవాక్యం వేతిసర్వత్రయస్యత్రాపితియా
పాఠే। త్యని సర్వత్రయగ్రాహ్య యావత్తావదేవ సర్వత్రయమోక్షవతిగురుజ్ఞానం ప్రమేయత్వాకాంకత శాస్త్రసాధారణేకాపలి గురుత్వవతి గురుత్వప్రకారకత్వాత్। న
జ్ఞానపదాదికం స్యజ్ఞానేజ్ఞానత్వరూపేణ గురుజ్ఞానగ్రాహకేగురుత్వవత్తాత్పర్యేకసతాత్పర్యస్తైవకుతివాచ్యం తాద్యశజ్ఞానేనయాంబాద్యాది వా
కవాంశయసవిషయకసర్వత్రయగ్రాహకత్వసర్వవత్త్వవాచ్యస్య గురుత్వవతేత్యాదన్యాసంత్రయుత్వనయతాస్వత్తథావిత్రయామాన్యం ... యపు ...
తశేషకత్వపుంటుంగురుజ్ఞానం ప్రమేయత్వాదేవ గురుత్వవతావయలఘువిశేష్యత్వవిలతికతస్య గురుత్వవతి గురుత్వప్రకారకత్వాత్రయుతం నస్యైవం గు
కవతిత్యవసాయస్యమలపవాంబాణమాత్యాద్యకాంకకత్వాత్ప్రాప్యాన్యం సాత్రయత్వ ప్రసంగః। తత్ర గురుస్వజ్ఞానవిశేషణత్వేన పతుల్య
విశేష్యతాద్యపాదితివాచ్యం లయం గురో గురుమేవాంబాసామాత్యాద్యకాంకకస్యైవవ్యవహాంయస్వతినాం ప్యవగమాంతేపుటుమైవికేవిషయ
తాయాం లభావాదితిభావః। ... వశేకతేతియధారూపం మత్వవాప్యనిలధూర్వాపతాద్యతేః యుక్తస్యైవ మన సర్వత్రయగ్రాహకగ్రాహ్యత్వం
లనిత్యతాత్సర్వత్రయగ్రాహ్యత్వవాచ్యస్యమితి త్రైయస్యర్థః। దల కల్పకం నవాచ్యత్వ గురుజ్ఞానం ప్రమేయత్వకాంక్షమోక్షాత్మక సర్వత్రయగ్రాహకగ్రాహ్య

లఘువ

శ్రీ రామ

ప్రతిబింబవాద

౩౦

30

ర్థః। అప్రామాణ్యజ్ఞానేతి కృష్ణత్వప్రకారకజ్ఞానేత్యర్థః। జ్ఞానాంతరేతి జ్ఞానాంతరస్యాపి గ్రాహ్యావచ్ఛిన్నప్రామాణ్యాశ్రయత్వేన తత్తాప్యస్య తద్జ్ఞానే వి
షయకజ్ఞానజన్యజ్ఞానమాత్రగ్రాహ్యావచ్ఛిన్నత్వాదితాత్పర్యాశయః। తదిదం తత్త్వప్రామాణ్యపరమేవ। అనుభావసత్త్వస్యాపి జ్ఞానే స్వగ్రాహ్యావచ్ఛిన్నప్రామాణ్యాశ్రయ
తయాంశే అవతే వ్యాప్తిః జ్ఞానస్యాపి యద్విశిష్టప్రామాణ్యాశ్రయజ్ఞానవిషయకతయా నాధాపత్తేః తద్భావవద్విశేష్యకజ్ఞానసాంకర్యస్య కృష్ణజ్ఞానవిషయ
కజ్ఞానాజన్యజ్ఞానగ్రాహ్యావచ్ఛిన్నప్రామాణ్యాశ్రయతయాంశే అవతే వ్యాప్తిజ్ఞానస్యాపి యద్విశిష్టప్రామాణ్యాశ్రయజ్ఞానవిషయకతయా నాధాపత్తేరత
ద్భావవద్విశేష్యకజ్ఞానసాంకర్యస్య కృష్ణజ్ఞానవిషయకజ్ఞానజన్యజ్ఞానగ్రాహ్యావచ్ఛిన్నత్వాన్న తత్ర కృష్ణజ్ఞానప్రామాణ్యస్య తత్ప్రవృత్తికరప్రసక్తిరిత్యాశయః। తత్ర
గ్యస్యేత్యాదినా [illegible] ప్రమాపదప్రవృత్తినిమిత్తతాత్పర్యాదినా సమానాంతేతి అనుక్తవృత్తికత్వా[illegible]యోరిత్యర్థః। [illegible] సాంకర్యస్య [illegible]
వకతాయాం అనిష్టే [illegible] సంకావాసంభవ ఇత్యభిప్రాయః। నన్వేవం తద[illegible] విషయకత్వే [illegible] వ్యాపార[illegible] తాదృశా [illegible] విశేష[illegible]
త్రైతు [illegible] కృత్యా [illegible] తదా [illegible] యం [illegible] అప్రామాణ్యస్య [illegible] జ్ఞానే [illegible] వప్రామాణ్యజ్ఞానం తస్య వ [illegible] విశిష్ట [illegible] విశేష [illegible] తత్త్వ
స్య [illegible] కారా [illegible] వ [illegible] స్య [illegible] తస్యాం [illegible] కృష్ణత్వస్య వృత్తి [illegible] తదా [illegible] వృత్తితా [illegible] సంబం
ధేన ప్రకారకత్వ [illegible] సాధ్య [illegible] కాశం [illegible] ఇత్యర్థః। [illegible] నవ[illegible] ప్రమాపదం [illegible] ఆకాశ [illegible] ప్ర
కారకత్వ [illegible] ప్రామాణ్యా[illegible] వృత్తి [illegible] ఇత్యస్య [illegible] తత్త్వమేవ [illegible] స్యత
స్య [illegible] ఇత్యర్థః। అసంభవేతి అప్రామాణ్యప్రకారావృత్తి ప్రామాణ్యస్యేత్యర్థః। [illegible] విశేష [illegible] దానస్య [illegible]
[illegible] సంభవతి [illegible] ఇత్యర్థః। వ్యావృత్తి [illegible] విశేష [illegible] దానస్య [illegible]
వతీత్యర్థః। అత ఇత్యం [illegible] దోష [illegible]
ఇత్యప్య

[illegible] ప్రామాణ్య [illegible] స్వప్రామాణ్య [illegible] తాదృశప్రామాణ్య [illegible]
[illegible] ఇదం [illegible] తత్ర [illegible] ఇత్యాది [illegible] యత
ఇత్యం తేన తద్భావ [illegible] తస్య [illegible] యావదంత [illegible] తం యత్ర తస్య [illegible]

జః

ವೃತ್ತಿತ್ವೇಪಿ ತತ್ರತ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಾಮಿತ್ವಪಕ್ಷೇ ಸ್ವತ್ವೇತಿ ಸಾಂಭ್ಯವಿಶೇಷಣೇ ತತ್ರ ತ್ರುತಾಯಾಂ ಭಾಷ್ಯ [illegible] ವರ್ಣಾಂ ವಿಶೇಷಣತ್ವೈಯರ್ಥ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ

ತ್ವಮತ್ಯವಲಕ್ಷಣಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮೇವ ತಾಂತ್ವಸ್ಯಂ ಪ್ರತಾದ್ಯಸತ್ತ್ವೇತಿ ಯದ್ಯಪಿ ಇದಮಪಿ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷಯಾ ಸಂಗತಂ ಸ್ಯಾದ್ಯಪಿ ಶ್ರುತಿಮತೋಕ್ತ ಸ್ವಮತೇ ವಾಯಿಲಾಭಾವಾತ್ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ

ಮಪಲಕ್ಷಿಗದ್ಯವಾದ್ಯತ್ ಗುರುಮತೇ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯಾಭಾವಾತ್ ಸಮವಾಯಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದ್ಯಭಾವಾತ್ ತದಭಾವನೈಯಾಯಿಕನಿಷ್ಠಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಾಹಕಸ್ಯ ಜ್ಞಾನತ್ವೇತಿ

ಪ್ರಕಾರಸ್ಯ ತದತ್ವೇನ ವಿವಕ್ಷಿತಂ ಅತ ಏವ ಸಮ್ಯಗಮತಾದ್ಯಪಿಶಾಂಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ವಿನಿರಾಸಃ ಪಕ್ಷಸಂಶಯ ಇತಿ ಪ್ರಮಾಣವಕ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತ್ವಮಾಪೇಕ್ಷಯೋರ್ಜ್ಞಾನಾದಿಪ್ರಾ

ಮಾಣ್ಯಂ ವಿವರಣಯಾ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಂತರಸ್ಯ ಪಕ್ಷತ್ವೇ ಪಕ್ಷಸಂಶಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯೇತಿ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಾಹಕೇ ತದ್ವಿಶೇಷಣಾನುಪಾದಾನೇ ಪಕ್ಷಸಂಶಯಃ ಪಕ್ಷ

ಸಂಶಯೇ ತದ್ವಿಶೇಷಣದಾನಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಮೇತದ್ವಿಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹಕಮಾತ್ರಗ್ರಾಹ್ಯಂ ನ ವೇತ್ಯತ್ರ ಸವಿಷಯಕತ್ವವಿಶೇಷಣೋಪಾದಾನಮಪೀಶ್ವರ

ಮಿತಿ ಭಾವಃ ಅತ ಏವೇತಿ ನಿಷ್ಠಜ್ಞಾನತ್ವಮತ್ಯಸ್ಯ ಸವಿಷಯಕಜ್ಞಾನತ್ವಪರತಾದ್ಯಭಾವಾದೇವ ಅಗ್ರಿಮೇಣೇತಿ ತದ್ವೃತ್ತಿತತ್ಪ್ರಕಾರಕತ್ವಸ್ಯ ಯಲ್ಲಾಘವಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಸಕಲ

ಲಕ್ಷಣಪಕ್ಷಯೋರೇವ ವಕ್ತವ್ಯಂ ತಸ್ಯ ನಾಸಂಭವಃ ಅಸಂಸರ್ಗಗ್ರಹಾಂಶೇ ತಸ್ಯ ತದ್ವಿಷಯಾಂಗುಣತಾದ್ಯಭಿತ್ಯರ್ಥಃ ನ ವೇತಿ ನ ವೇತ್ಯರ್ಥಃ ವಿಶೇಷಣಜ್ಞಾನಂ ವಿನೇತ್ಯರ್ಥಃ

ಕಥೇನಂ ಯದ್ಯಾಕಸ್ಯ ತಾದರ್ಥ್ಯ ವಷ್ಟುತಗುರುತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ವಿಶೇಷಣಸ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯಾತ್ಮಕತ್ವಪಕ್ಷೇತಿ ಸತ್ತ್ವಾದಿತಿ ತ್ತ್ವಮಿವಸಾರ್ಥ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ ಜ್ಞಾನತತಾವಿಶೇಷ ಸ್ಯ ಪ್ರಮಾ

ತತ್ವಕಾಲವಸ್ಯ ಪ್ರಕರ್ಷ ಮಲಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹಾಪೂರ್ವಕಂ ಪಕ್ಷ ಮಾನಂ ತದ್ವತಿ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕತಾದ್ಯಭಿಲಾವಂ ಕಸ್ಯತಿ ಸ್ಯದ್ದವೃತ್ತಿಗುರುತ್ವಪ್ರಕಾರಕತ್ವ ವಿಶೇಷ್ಯ ಇತಿ ಅ

ಪ್ರವಗುರುತ್ವಪ್ರಕಾರಕ [illegible] ಪ್ರವವಿಷಯಕತ್ವಾದ್ಯತ್ವಗ್ರಹಾಂಶೇ ಪ್ರಮಾವಿಷಯಕತ್ವಾತ್ ತತ್ಜ್ಞಾನವಿಷಯಕಜ್ಞಾನಮನಸ್ಯತ್ವನಿಯತೇನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಂಭವಾಭಾವಾತ್ ಅಥ ಗುರು

ತ್ವಪ್ರಕಾರಕಜ್ಞವಿಶೇಷ್ಯಃ ತತ್ರಾಪ್ಯಾಲೇತಿ ಗುರುತ್ವಪ್ರಕಾರಕೇತ್ಯರ್ಥಃ ತದ್ವಜ್ಜ್ಞಾನತತ್ವೇ ವಜ್ಞಾನತತ್ವಾರ್ಥೇನ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತ್ಯನುಪ್ರವೇಶಸ್ಯ ವ್ಯರ್ಥತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ಜ್ಞಾನಾಂತರ

ಯಸ್ಯ ಇತಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಗತಸ್ಯ ತಾದ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ ವಸ್ತು ಜನ್ಯತ್ವಂ ತದಿಯಸಂಸ್ಕಾರಾತ್ ವದ್ದಾವತದ್ವತಿ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕತ್ವೇನ ವಸ್ತುತೋ ಗೃಹ್ಯಮಾಣ ನತು ವಿ

ಶೇಷವಾನ್ ವೃತ್ತ್ಯಪ್ರಕಾರಕತ್ವಮಪಿ ನ ಸಾರ್ಥ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ ತಲ್ಲಿಂಗೇತಿ ವ್ಯಾಪ್ಯಲಿಂಗಂ ಸಾರ್ಥಕ್ಯೇತ್ಯಭಿಮಾನಃ ಪ್ರಕಾರಸಂಭವಾತ್ ವಸ್ತುತೋಪಿ ಘಟಪ್ರಕಾರಸಂಭವಾತ್

ಜ್ಞಾನತತಾಯಾಂ ಗುರುತ್ವಪ್ರಕಾರಕತ್ವಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ ಏವ ಗೃಹ್ಯತ ಏವೇತಿ ಭಾವಃ ಪ್ರಮಾತ್ವಸ್ಯ ಬಿಂದ್ವಂತ ವಿಯಸಂಸ್ಕಾರಾ ದಿಪಕ್ಷೀತಾ ಪ್ರಮಾಣಾತ್ವ

ಸಜ್ಞಾನತತಾನಿಕ್ಯಜ್ಞಾನೇತ್ಯತ ಅನಂ ಪ್ರಾಕ್ ವಿಯೋಗವಿಶಿಷ್ಟೇತಿ ಪ್ರಮಾತ್ವವಿಶಿಷ್ಟೇ ತತ್ವರ್ಥಃ ಮಾನಾಭಾವಾದೇವಿತಿ ವಕಾರಃ ಪ್ರಾಕ್ ವಿಯೋಗಸಂಸ್ಕಾರಕತ್ವತ್ವನಂ

ತ್ತರಂ ಭಾಜ್ಯಃ ಪ್ರಮಾತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಜ್ಞಾನಾನಭ್ಯಾಸೇ ವಸ್ತುತ್ವೇ ವಮಾನ ವತ ಅನಂ ವಿಶಿಷ್ಟಜ್ಞಾನೋಪಾಯಿತಿ ಜ್ಞಾನತತಾಂ ಮಾತ್ರಂ ಶಕ್ಯ ಜ್ಞಾತೃತಾಯಾಂ

ಶೇಷಃ ಸಃ ಆಕಾರಃ ಗುರುತ್ವಪ್ರಕಾರಕಜ್ಞಾನ [illegible] ಸವಾನತ್ವಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಗುಣಂ ಗಃ ಗುರುತ್ವವಿಶಿಷ್ಟವದ್ವಿಷಯಕತ್ವ ಇತಿ ತದ್ವಿಶೇ

31

[illegible]

ಕ್ರಿಃ

ಶಿರೋ ಘಾಂಕರಸ್ಯೈವ ವರರಿತಿ ನಿಷ್ಕಂ ಪತ್ರವೃತ್ತಿ ಜನಕಸ್ಯೈವ ಪತ್ರಕೃತಕಾರ್ಯ ದಿತಿ ಘಾವಃ [illegible]

[illegible]

ತಗ್ನಾತಿಜ್ಞಃ ಗುಪ್ರತಪಕ್ಷ ರಾಮತತಗ್ನಾತಿ

ಪ್ರಮಾಣ
ಪ್ರಮುಖವಾರ
೨೨

32

೩

ಷ್ವಕತ್ವೇ ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಃ ಪ್ರಕಾರಕತ್ವ ಪಕ್ಷ್ಯ ಷ್ವಕತ್ವ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವಾನ ವಿತ್ತಿರಿಕ್ತತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ ಪ್ರಮಾಣತ್ವ ಸ್ಯ ಜ್ಞಾನತ್ವ ಮಿತಿ ಪ್ರಮಾಣ್ಯ ಸ್ಯ ಜ್ಞಾನತ್ವ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ತದ್ವ
ಗಮನ ಜ್ಞಾನವಿಷಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇ ನ ಪ್ರಸ್ವ ಪಗಮನ ತಥಾಭಾವ ವಿತಿ ವ್ಯವಸಾಯ ವಿಷಯ ವಿಷಯಕ ತ್ವ ತ್ವರ್ಥಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ವಿಸಂವಾದ ಕಾ ತ್ರಿ ಜ್ಞಾನ ಸ್ಯ ಸುಮಿಯ ತ್ವಾಲ್ಲಿಂಗ ಜ್ಞಾನಾದಿ
ನಾರೀತ ನಾಶ್ಚಕಾರ್ಥ ಪ್ರವರ್ತಮಾನ ಪ್ರತಿ ವಾಚನಿ ಎಕಿನ ವ್ಯವಸಾಯಿನ ಜನತಾರಯೋಃ ಜ್ಞಾನತಾಯಾಃ ವ್ಯಾಪ್ತಿಬಿಶಿಷ್ಟ ವತ್ತ ಕೃತತಾ ಜ್ಞಾನ ನಿಖಿಲ ವಿಷಯತ್ವೇ ತ್ತಸ್ಯ
ಪ್ರಜ ತತ್ತ ಕಥಾ ವಿಷಯ ವಸಾಯ ಯೋಃ ತ ರಸ್ಥ ವಾರವರ್ತಮಾನ ಸ್ಯ ಸುಮಿತಿ ವಿಷಯ ತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ ಜ್ಞಾನ ನಿತ್ಯ ತ್ವಪದಿತಿ ಕರ್ತೃಕಾನ ಸಮಾನ ಜ್ಞಾನ ನಿತ್ಯ ತ್ವ ಪದಿತ್ಯರ್ಥಃ
ಕೃಚಿತ್ತದೈವ ಪಂತಃ ಅತಥಾ ಪ್ರಾಂತ ಸಪ್ತತ್ವ ಪಕ್ಷ ತಾನ ವ ನಿದರ್ಶ ರಾತ ಸ್ಯ ಅತ ಏವ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಮನಪಾರಿಗ ಗುರು ಮತೇ ಮತಇ ತಿದ್ರಿಷಃ ನ ಸಂತ ಪ್ರಲಾಪ ಮವ ಮಿಂದ
ವರ ತಜ್ಞಾ ಶೃಂಕ ಕಿ ಮಪ್ಪ ತತ್ವತ ಅವರ ತಿದ್ರಿ ತಿ ಯದಿ ವಿಷಯಂ ವಿಸಾಮ ವ್ಯವಸಾಯ ಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ ತ್ವ ತ್ವ ಪರಿಯಂ ತದಾ ವಿಷಯಾಂ ವ್ಯವಸಾಯಿಕಾ
ಜ್ಞಾನ ಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಕಾರಕತ್ವ ವಿಶೇಷ್ಯಕತ್ವಾಂ ಶೇಷ ಜ್ಞಾನ ವಿಪ್ತಿ ವೈದ್ಯ ತಿಸ ಕಪ್ತಿ ತ್ರಿ ತ್ವರ್ಥಃ ನೇತದ್ಯಾದಿ ನಿಬಂಧ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಜ್ಞಾನಾಧಿಕರಣ ಗಮನ
ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪರ್ತಮಾನ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವಕೀಯ ಜ್ಞಾತ ತಾವಿಂಗ ಕವ್ಯಾಪ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ್ಯ ಪ್ರಕಾರಕಾಂ ಗುಣ ತಿತಾ ವ್ಯಪ್ರ ಪ್ರಕೃತಿ ಜನಕತಾ ಕಪ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮನಮಾಂ
ಜಾನಾಮೀ ತಾವ್ಯಾಕಾರ ಕಾನ ಫಲಾತ್ಮಕ ಫಲಬಲಾದಿತಿಭಾವಃ ಸಮವಾಯಿನೇ ವಿ ತತ್ತಲಾಂ ಷಿ ಷಿಕ್ತ ತಾಂಥಾ ತ್ಮಿನೇ ತ್ಯರ್ಥಃ ಸಮವಾಯ ಸ್ಯ ಶಕ್ತಿ ರ ತ್ವಪಗಮ
ಅನಿಶ್ಚಿ ಮತಿ ತಲ್ಲಂ ಸ್ವ ಭಾವ ಪ್ರಪುರು ಪರ ಜ್ಞಾನ ನಿತಸ್ವ ಪರಾಂ ಜ್ಞಾತ ಇತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಪತ್ತಿ ರಿತಿಭಾವಃ ವ್ಯವಸಾಯ ಜ್ಞಾನಾದಾವತಿ ವಿಷಃ ತವಾಯ ಪ್ರತಿಷ್ಟೇ
ಪ್ರಜ್ಞಾ ತಾಪ್ರಪುರು ಇತ್ಯ ಗುಣವಾದಿತಿಭಾವಃ ಅನ್ಯ ಧಾತಾದೃಶ ಸಂಬಂಧಾನ ಪ್ರಪಗಮ ನಿಯತಾಂ ಶಿಕರ ಕಾಕಿತಿ ತಸ್ಯ ತ ಇತಿ ಶೇಷಃ ಪ್ರೈ ಪ್ರಕಾಗಪ್ರಕಾರಕ
ತಥಾರ್ಥ ಪಿಗೇ ರಕವಾದಾ ವರ ತಥಾ ತಪ್ತ ನಿತ್ಯ ತಿ ನತಿ ತಥ್ಯತಿ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕ ಜ್ಞಾನ ತ್ವಾದಿಶ್ಚ ಪ್ರಮಾಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸ್ವವಾಪನಿಗತ ತ್ವಾತ್ತತ್ರ ವಪ್ರವ
ಪಶವ್ಯವರೀ ಕಾಥಾವಾದ ತಲಾವ ಪ್ರಪ್ರತ ಇತಿ ವಾರ ಗಿಯೆಂ ನಿಶ್ಚಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ರ್ವಯುಕ್ತ್ಯ ನವಿಚಾರ ಗಿಯೆಂ ಅತಾಲಾ ಮವಾ ಪ್ರಪ್ರಾತಾ ಸ್ಯಂಗತಿಃ
ತತ್ರನಿಶ್ಚ ತಿಕ ತ್ವಿ ಪ್ರತ್ಯ ತಃಸ್ತನಿಷ್ಟಯಾಂ ದಿತಿ ತತ್ರ ನಿಶ್ಚಿ ಪಂತ ನೈಶ್ಚಿತ್ಯ ನಿಶ್ಚ ಜ್ಞಾನ ಸ್ಯ ಸ್ವತ ಸ್ಥಾನಪರವಾ ಕಿಮಿತಿ ಶಂಕಾಂ ನಿರಸ್ಯತಿ ತತ್ಪ್ರ ದಿತಿ ನೈಶಿ
ಪೂರ್ವ ವಿಷಯಿ ಕತ್ವಾಂ ಸಮವಾಯ ಸ್ಯ ತಂ ಪ್ರಿಯ ತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅನ್ಯ ಇತ್ಯ ಪ್ರತಿ ಶ್ರ ಕಾಶಯಿಂ ಸ್ವಾನೈವ ಪ್ರಸ್ತ ತತ್ತ್ವ ತಿನ ಸುಗಕ ಪ್ರತಿ
ಪ್ರಮಾಣ್ಯ ಸ್ವತಃ ಸ್ವರೂಪಾಯಿ ಯುಕ್ತಿಃ ವ್ಯವಸಾಯ ಕಾ ಪ್ರಶ್ರ ತ್ವ ಸತ್ತೇ ತ್ವರಿತಾಂ ವಿಯುಕ್ತಿ ಮಿತಿ ಶ್ರ ಪರತ ಏವ ಸಂಶಯ ಪಾತ ಅತ ಅವರಂ ಸ್ವತ ಇತಿ ಯದ್ಭಾವ
ಪ್ರಮಿತ್ಯ ನೇ ಸಾಂಪ್ರತಂ ತತ್ತ್ವಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷ್ಣು ರಾಜನೇಃ ಸ್ವಗತ ಪ್ರಾಂ ಸ್ವತಾಗ್ರಾಪ್ರಾ ಸುಗತ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಿತಿ ಪಾಂತಿ ಸ್ವತ ಸ್ಯಗತ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ತಿತ ಪ್ರಮಾಣ್ಯಂ
ತಥ್ಯತಿ ಜ್ಞಾನ ತ್ವ ನಿಶ್ಚ ತ ರಪ್ಪಾವರ್ತಕ ತ್ವಿ ವಿನಿಷ್ಟಂ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯ ನಂ ಗ್ರತ್ರಿ ನವಿಚಾರಾ ನಪರಂ ತಾವ್ಯದಿ ತ್ಯರ್ಥಃ ಸಮಸ್ಯಾಯ ವದತಿ ಪಾಠಃ ಸಪ್ತ್ಯಕ್ಷ್ಯ ಯ ವದತಿ ಪಾ

೪ ೬೭

ಪ

[illegible]

೩೧

ದ್ವ

ತ್ರಿಂಶಿಕಾ

ಪ್ರಮಾಣವಾದ
೩೩

33

ಭಿನ ತಾದೃಶಧೀ ಜಂನ್ಯತ್ವಂ ತಿನ ಘಟುತ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟಜ್ಞಾನಜಂನ್ಯತಾದೃಶಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿಷಯಘಟುತ್ವಾದೌ ನವ್ಯಭಿಚಾರಃ। ಸಾಧ್ಯಾಬಧೇ ಪದಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪರಂ ಏವಂಚ
ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟವಿಷಯಕಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾವಿಷಯತ್ವೇ । ಸತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿಷಯತ್ವಂ ಸಾಧ್ಯಾರ್ಥಃ । ನಿಷ್ಕರ್ಷಸ್ತು । ತಿನ ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟವಿಷಯಕಜ್ಞಾನವಿಷಯ ಜನ್ಯಜ್ಞಾನವಿಷಯಕತ್ವೇ ಸತ್ಯ
ಪಿ ।। ಇದಂ ಚ ಕೇವಲಮುತ್ಪನ್ನತ ಏವ ಲಕ್ಷಣಮತಿಧ್ಯೇಯಂ ।। ಜನ್ಯತ್ವಸ್ಯ ಚ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜ್ಯವ್ಯವಸಾಯಿತ್ವಾದಿ ಪಂಕ್ತೌ ಪರಿಯುಕ್ತೇತಿ ಪತಾಕ್ಯತ್ವಂ ಅನುಸ್ಯೂತಮಪಿ ವ್ಯಾವೃತ್ತ ಪ್ರಯೋಜಕ
ತ್ವಪರಿಚ್ಛೇದಾಯ ವ್ಯವಸಾಯಿತ್ವಾದಿ ಕೇವಲಪದಸ್ವಾರ್ಥಕತ್ವೇನ ವಾಚ್ಯತ್ವಾರ್ಥತೇನ ವ ತತ್ರಾಪಿ ದಾಘದತ್ತ ಏವ ತಿವಾಚ್ಯಂ ವಿಷಯಾನಿರೂಪ್ಯತ್ವ ಸ್ವವಿಶೇಷಣಾಂಸಾ
ಕತಿರಂಗಯಾಂ ವದ್ವಿಷಯಾನಿರೂಪ್ಯತ್ವ ಸಾಧ್ಯಭಾಗಸ್ಥಿತೇಃ ಸ್ವಪ್ರಕಾರಕಗ್ರಹ । ವಿಷಯಾಂ ವದ್ವಿಷಯಾನಿರೂಪ್ಯತ್ವಂ ಯುಕ್ತಿರಾಂ ಕೃತಂ ತತ್ತ್ವಾಂಶಧ್ರಾನಾಂಶ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ
ವಿಷಯಧ್ರಾನಧ್ರಾ ಕವಂತರಾಂ ಪ್ರತಿತಿ ಕರಾಂ ಪಕ್ಷೇಲಕ್ಷಾ ವಿಸಾರಿಕೃಷ್ಟವಿಶಿಷ್ಟೈ ವ ತತ್ರ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಕಲ್ಪನಾ ದಿತಿ ದಿಕ್। ಗು ಕಾಪಿ ತಿ ಅನ್ಯಧ್ರಾ ಖರ್ವಾಂ ತ್ವಧ್ರಾವ
ದಾಂಕಾಂ ಲತಾ ಏವಿ ತಾತ್ವ ದಿತಿ ಅಕೃತ ಕೃತ್ಯ ಮಿತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥೋ ನ ಕೃಷ್ಟ ಮಿತಿ ಸಂಗಚ್ಛತೇ ತಸ್ಮಾತ್ ಲ ಪರಿಮಿತಿ ವಿಕೃತಾತ್ವ ಕತ ಅವಾರ ವಾಂ ದಿತ್ರಯಾ ತದ್ಧಾದಿಯೆಂದರೆ
ದಿತಿ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿತ ಸ್ವೈವ ಪ್ರಕಾರಕತ್ವನಿಯಮಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಸತಿ ಅಧ್ರಾವತ್ವಂ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಂ ವಾಂ ಅವಗತ್ಯ [illegible] ಅಧ್ರಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿನಾ ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟ
ಧೀರಿತಿ ನವೀನ ತ್ವಸ್ವಂ ಯಃ । ಪ್ರವೃತ್ತಾವ ದ್ರಾವ ಇತಿ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾದಿ ಘಟುತ ಸಪ್ರವೃತ್ತಾ ದ್ವವಿಷಯಕೇನ ಜ್ಞಾನೇನಾವಿಷಯೀಂ ಕರಣ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾದಿ ಸ್ವಪ
ಕ್ಷಮ ನುಪಕ್ಷಿತ ಸಪ್ರಕಾರಕತ್ವ ಯೋಗಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ । ನಿತ್ಯಕಲ್ಪಕಂಧ್ರಾವತ್ವ ಪ್ರಕಾರಕಂ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವ ವದಿತಿ ಯಂ ದ್ರವ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಂ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಸ್ವ
ರೂಪಂ ತಪ್ಪ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿತ ಮೆವ ತದ್ಧಾ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಂ ವಚ್ಛೇದಕ ಪ್ರಕಾರಕಜ್ಞಾನ ಸೈವ ತಸ್ಮಾತ್ ತಾಂ ತು ತಯಾಂ ಸಕೃತ್ ಪ್ರತಿಯೋಗಿನಃ । ಪೂರ್ವೋಪ
ಕ್ಷಿತಿ ನಿಯಮೋ ನಾಸ್ತಿ ತಿತಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಾಂತ ತಿ ಧ್ರಾವ । ಉಕ್ತಿ ಪ್ರವ್ಯ ವಿಷ್ಣೇ ನಾನ್ಯ ಧ್ರಾವ ರಕರಾಂ ಪಿತ್ಯರ್ಥಃ । ನ ಸಂ ತವಾಂ ಸ್ಥಾಂ ಸ್ಥಿತ ಪ ಧ್ರಾನ ಮ ಫಲ ಮತ
ವಾಂ ತಸೈ ತಿತ ಧ್ರಾವ ವಿಧ್ರಾಗಾಂಶ ನಿಮೆವ ಪದ ಧ್ರಾನ ಮತಿ ಧ್ರಾವಃ । ನ ತ್ವ ತಿ ಅಧ್ರಾವ ಧಿ ವಿಷಯಾಯ ತತ್ ಅಧ್ರಾವತ್ವಂ ಕತ್ವಂ । ನಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಅನ್ಯಧ್ರಾ ತನ್ಯ ಪ್ರ
ಧ್ರಾವ ಧೀ ತೆ ದೃಷ್ಟೇ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿತ ಸೈವ ಪ್ರಕಾರಕತ್ವ ವ ಅನ್ಯತ್ರ ಪ್ರವಾಂ ದ್ರವ್ಯಧ್ರಾ ತೆ ಅನವ ಸಾಕ್ಷಿ ಪತ್ತಿರಿತಿ ಘಟುರಾಂ ಧ್ರಾವ ಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ಷಾಂ ತಸ್ಯ ಧ್ರಾವ
ತ್ವಸ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿತ ರಿವಂ ವ ಕ ಪಕ್ಷಿತಾ ವ ಅಧ್ರಾವತ್ವಂ ಪ್ರಕಾರ ಇತಿ ತಸ್ಯ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿತ್ವಂ ತರ ಮೆವಂ ತತ್ರ ತತ್ರಾಪಿ ಇತ್ಯನ ವ ಪ್ಲಿ ತತ್ಯರ್ಥಃ । ಸ್ಮರಣಾ ಮತಿತ

ಪತ್ರ

[illegible]

ತ್ತರತ್ರ ತ್ವತ್ರೈವನಾಪ್ಯದರ್ಶನತ್ವೇನ ಪ್ರಾಂತೇ ತ್ವಮೇವ ತತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಮತ ಆಹ ಯದಿ ವಿರೋಧಿ ತದ್ಭಾವನಂಶಯೋತ್ತರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಾತ್ರೈವನಾಪ್ಯದರ್ಶ
ನಂ ನ ತೇರಂ ತೇಋತಿ ತ್ಯರ್ಥಃ । ಅತ್ರೈವಾಪಕ್ಷಂ ಶಂಕತೇ ಮಾಂಪಾಂ ಅತ ಏವ ತಿ ಯತ ಏವ ವಿಶೇಷದರ್ಶನತ್ವೇನ ನಿರಾಧಿತ್ವಂ ತ್ರಿಂತ್ಯಾವಿ ರಾಧಿನಿಶ್ಚಯ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ
ನತವಾಲ್ಲೋಕ ಸಹಕೃತ ಭಾನೇ ಪೃಥ ಏ ವಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಆಲೋಕಸಹಕೃತ ಭಾನಕಾರಣೇ ಆಲೋಕಸಂಯೋಗಾತ್ತುತ್ತಿ ಕಾರಣೇ ಗುಣ ತದಾರ್ಥ ಪಿತ್ರವ್ಯತ್ತಿರೀಕಾಂ ಪಿನಾ
ಪ್ರತ್ರು ನಿಶ್ಚಯ ಸ್ಯ ಸಾಮಗ್ರೀ ಸಂಕ್ಷಿಪತ್ವೇ ವಿತ್ಯತ ಆಹ ಸಂಶಯ ವಿಶೇಧಿತಿ ಸಹಕಾರ ಪ್ರಕಾರ ಕಠಿತಿ ಕಾರಣಂ ತಾರತಮ್ಯ ದಕಾರಂ ಶಿಕ್ಷತಾರತಮ್ಯ ದಕಾರಂ ಶಿವನ ಸಹ
[illegible] ನತ್ರ ಕಾರಕ ತ್ವಂ ಕಾರಣಂ ಕ್ಷತ್ವಾಸ್ತು ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಯ ಭಾವೇ ಕಾರಣ ಪದಾರ್ಥ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅತ ಏವ ತದ್ಭಿ ನಾಕಾರಕಂ ದರ್ಶಯತಿ ಭುವಿ ಇತ್ಯಾದಿನಾ ತದಾ
ಸಂಶಯ ಕಾರಣೇ ತದ್ಭಾವೇ ಲೋಕ ಸಹಕೃತ ಭಾನಕಾರಣೇ ಸಂಶಯೋತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ವೇತ ಫಲ ಏವೇನ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಫೇ ಃ ಕಲ್ಪ್ಯತ ಇತಿ ಭಾವಃ । ವಿಶಿಷ್ಟ ಜ್ಞಾನ ತಯೋರ್ವಿಲಕ್ಷಣ
ಜ್ಞಾನ ತಯೋರ್ವಾಕ್ಷುಷ ತಯಾ ತಯೋರ್ವತ್ ನ ಕೃ ಕಲ್ಪ ಕಾರಣ ತಾನ ಕೃ ಕಲ್ಪ ಕಸ್ಯಾ ದಿಃ ಕಾರಣಂ ವಕ್ಷುಃ ಸಂಯೋಗಃ ವಕ್ಷುರ್ಶ್ಮ ನ ಸ್ಸಂಯೋಗಾದಿಃ ತಸ್ಯಸಂ
ಶ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಸಪವಾಕ್ಷುಷ ಸಂಶಯೋಂ ಶಿಕಾಧೇ ನ ತತ್ಸತ್ವ ಮಾಂ ವಶ್ಯ ಕಮತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಆಲೋಕ ಸಹಕೃತ ಭಾನಂ ವಿನಾ ಚಾಕ್ಷುಷ ಸಂಶಯಾಸಂಭವಾ
ತ್ ಮಾನಸ್ಯೈವ ಸಂಶಯ ಸ್ಯ ಅಪಗಮಾದಿ ತಿ ಯದ್ಬಾಂಶಪ್ರತೇ ಕಾರಣಂ ಸ್ಯಾತಿ ಕಾಮಪಸ್ಯ ಸಂಶಯ ಕಾಮಪಸ್ಯ ವಾವಿಶೇಷಣ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಸತ್ವೇ ನಾಸಂಗತ ತ್ವಾಪಾ
ತಾದಿತ್ಯ ವಧಿಯಂ ಯಸ್ಯ ತಾಲ್ಲೋಕ ಸಹಕೃತ ನಸ್ಯಾಶ್ವವಕಾರ ತಾತ್ತ್ವಕಂ ಖಪಶ ತನಿಶ್ಚಯಃ ತತ್ರಾವೇ ತಿಸಂಶಯೋ ಗೃಹತ್ಯೇತಿ ವಶ್ಯದಯಂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಸಾ
ಮಗ್ರ್ಯಾಃ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವೇ ಮಣಿ ಪೂರ್ವ ಮುಕ್ತಂ ದೋಷಯತಿ ಮಣಿಸ್ಥಿತೇ ತ್ವಿತಿ ಮಣ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಣೇ ದಾಹಪರಿಭಾವ ಕ್ಷ ಮಣ್ಯ ಭಾವ [illegible] ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಏವತ್ವಿ
ನಾಂ ಕಭಾವಾಬಿತಿ ಭಾವಃ । ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕೇತಿ ವಿಪರೀತ ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕೇ ತ್ಯರ್ಥಃ । ಅತ ಏವ ಗ್ರಾಹ್ಯಾರ್ಭಾವ ನಿಶ್ಚಯ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಇತಿ ಸ್ವಯಮೇವ ವಕ್ಷ್ಯತಿ
ಅಸ್ಯಭಾವಾಪ್ಯ ದರ್ಶನಾದಿ ಸಾಮಗ್ರೀ ಕಾರಣೇ ಸಂಶಯೋ ಗುಪ್ಯತ್ತೇನಾಪತ್ತಿ ರಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ ನ ಸಾರ್ವತಂತ್ರ್ಯೇಣ ನವನಾಪ್ಯದರ್ಶನತ್ವೇನ ತದಾತನಿ ತಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾರ
ಕ್ಷತಿಮತ್ಯರ್ಥಃ । ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಾಪ್ಯ ಸಂಶವಾದಿ ತಿ ವಂಶಿತ್ರ ಸ್ವಕಿರ್ಶಂಭಾವಾದಿತಿ ಶೇಷಃ । ಸ್ವಾಂತಪಿಕ್ಷು ಮಂದ್ಭಾವ ಇತಿ ಜ್ಞಾನಾನಂತರಂ ಭುಮಂಭಾವ ವದನ್ನಾಶಲ
ಮತ್ರ ಶ್ವತ್ರೈವ ಶಿನಾಶರಾಜಾಪಂ ಪ್ರವಾನ್ತಿ ತಕ ಇತಿ ಪ್ರತಿಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತರತ್ಯಸ್ವೇಧಿ ಏವಯತ್ರ ವಾಂ । ತೇ ನನ ಕೃ ಪುಕಾರ್ಯಾವ್ಯಭಾವಃ [illegible] ಏವಂ ಪಕ್ಷ
ವಿಶೇಷಣ ಕಾರಂಣ ಮತಿ ನಾಪ್ಯ ಕಾರಣೇ ವಕ್ಷ ವಿಶೇಷಣ ಕಾರಣ ಮತ್ತ್ವಾರ್ಪತ್ತಿ ರಿವಕಾಂಕ್ಷಕಂ ತ ತವತ ಭಾವ ಮತ್ಯಂಗಕ ತ್ಯನ್ನಾರ್ಥನ ಕ್ಷಮತಿ ಭಾವಃ । ತದ್ಭಾಸತಿ ತಾಪ
ಸ್ವಾರ್ಕಂ ತನ್ನಿಯ ಮವಕ್ಷ ಇತಿ ಕಪ್ರತ್ರ ವಿಶ್ವನಾಪಕ ಪರಾಮರ್ಶ ಕಾರಬುಧ್ಧಾಂತ ರೇವೇತಿ ಭಾವಃ । ಇದಂ ವಾರ್ಶಾಂತತಃ ಯತ್ರ ವಂ ವಜ್ಞಾನ ಭಾವ ವಾಚ್ಯಪ್ಯವಾನಯ ಮ

ಧ್ವಾಂತ್ಪ್ರತಿಬಂಧಕತಾವಚ್ಛೇದಕಾನಾಂ ತ್ರಾಂತತ್ವಾದಿತ್ಯಾವಃ ಪೃಪ್ಪಃ ಶಿಇತಿನಿರ್ಣಯಸಾಮಗ್ರೀತ್ವೇನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತಾರೆಯಿಂ ವ್ಯಾಪ್ಯಾದಿಗ್ರಹಸಾಧಾರಣ್ಯಾತ್:
ತ್ರತ್ರಾಭಾವಾದಿತಿಭಾವಃ ಪೃಥಗಿತಿ ನಿರ್ಣಯಸಾಮಗ್ರೀತ್ವೇದನ್ಯನಶೂಪ ಸ್ತೈವ ಶ್ಯ ನಿರ್ಣಯಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಉತ್ತರಕ್ಷಣೇ ಸಂಶಯಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಂ ಯದ್ಧ್ವಾಂತ
ಧ್ವಾಂತಜ್ಞಾನೀಯತ್ವಗ್ರಹಸ್ಯಾಪ್ಯುತ್ತರಕ್ಷಣೇ ಸಂಶಯಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಃ ಮಿಷ್ಟಮಿತ್ಯಾಶಂಕ್ಯಾಹ ನನ್ವಿತಿ ಏವಂ ಸತಿ ಸಕಲಲೋಕಸಿದ್ಧಸ್ಯ
ತದುತ್ಪತ್ತಿಕ್ಷಣೇ ಸಂಶಯಾನುತ್ಪಾದಸ್ಯಾಯೋಗ ಇತಿ ಪ್ರತಿಕೂಲತರ್ಕಸ್ಯ ತದಯೋಗತನ್ನಿರ್ಣಾಯಕತ್ವಾತ್ ತಸ್ಯ ಸಾಮಗ್ರೀಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಕಲ್ಪನೀಯಮ
ತ್ರಾಭಾವ ಧ್ವಯಸ್ಯ ಕಾರಣತಾವಿಯೋಗಾಶ್ರವಮಿತ್ಯಾಹ ನ ತುಲ್ಯ ಇತಿ ತಜ್ಜ್ಞಾನೀಯತ್ವಗ್ರಹೇ ಪ್ರತಿಬಂಧಕೇ ಕಿಂತು ತತ್ಸಾಮಗ್ರೀ ಏವಾತ್ರ ಮತಾ ನ ಗಾರವಮಿತ್ಯ
ತ್ರಾಹ ತಜ್ಜ್ಞಾನೀಯತ್ವೇತಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಜ್ಞಾನಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಃ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಮಿತಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಯುಕ್ತ್ಯಾ ಧ್ವಾಂತಸ್ಯೇತಿ ದಾಷಪರಾಶಂಕ್ಯೇತಿ ನ ಚೇತಿ ಏವಂ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರತಿಬಂ
ಧಕತ್ವೇ ತದ್ಧ್ವಾನ ವ್ಯಾಪ್ಯ ದರ್ಶನಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಃ ಪ್ರಾಕ್ ತತ್ರ ವಿಶಿ ಸಂಶಯಾನಿತ್ಯಾದಿತಿಭಾವಃ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಸ್ಯೇತಿ ತಾದೃಶಿ ಸಾಮಗ್ರೀ ಧ್ವಾಂತ ವ್ಯಾಪ್ಯ ದರ್ಶನಸಾಮಗ್ರೀ ತತ್ಪ್ರತಿಬಂ
ಧಕತ್ವೇ ಪಕ್ಷವತ ಇತಿ ಭಾವಃ ವಿಶೇಷಮಿತಿ ಮಿನ ತತ್ಸಾಮಗ್ರೀತಾದೃಶಿ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಇತಿ ಶೇಷಃ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಇತಿ ಗ್ರಾಹ್ಯಾಭಾವಾನವಗಾಹಿತಯೇತ್ಯರ್ಥಃ ಅತ ಏವಾಹ ಕಿಂತ್ವಿತಿ
ಪಕ್ಷತದರ್ಶನ ಮಿತಿ ತದ್ಭಾವಗ್ರಾಹ್ಯಾಭಾವಾವಗಾಹಿತ್ವನಿರ್ಣಯಸ್ಯ ತತ್ಸಾಮಗ್ರೀ ಇತಿ ತಾದೃಶಿ ತದಜ್ಞಾನಾಂತರಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಇತಿ ಭಾವಃ ಅ
ಅತ್ರೇದಂ ತತ್ತ್ವಂ ಕಾರ್ಯಕಾಲವರ್ತಿನಃ ವಿಶೇಷಣತಯಾ ಪ್ರಕಾರೀಭೂಯ ಸಾವಚ್ಛೇದಕಂ ಕಾರ್ಯಪ್ರಾಕ್ತ್ವಾದಿ ಕಾರ್ಯಕಾಲವರ್ತಿನಃ ಸಿದ್ಧಿವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಃ ಸ ತತ್ತ್ವತೇನ
ಕಾರಣತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ಸ್ಯ ಪೂರ್ವ ಸತ್ವಮೇವ ಕಾರ್ಯೋಪಧಾಯಕಂ ಲಾಘವಾದಿತಿವಾಚ್ಯಂ ತದ್ಭಾವ ಭಾವಸ್ಯ ಯತ್ಕಿಂಚಿದ್ದ್ರವ್ಯಸಮಾನಕಾಲೀ
ನಸ್ಯ ಪೂರ್ವಂ ಸತ್ವ್ಯ ತೀಮ ಗ್ವ್ಯ ತೃಪ್ತಿ ಕಾರಣಾದಾವಶೇಪತ್ತ್ಯಾ ತತ್ತತ್ಕಾರ್ಯಕಾಲವರ್ತಿತ್ವಸ್ಯ ತತ್ತತ್ಕಾರ್ಯೋಪಧಾನೇ ನಿಯಾಮಕತ್ವಕಲ್ಪನೇ ಅನಂತಕಾ
ರ್ಯಕಾರಣಭಾವಾಪತ್ತೇಃ ತಸ್ಮಾತ್ತತ್ತತ್ಕಾರ್ಯೋಪಧಾನೇ ತತ್ತತ್ಕಾರ್ಯಕಾಲವೃತ್ತಿತ್ವಂ ಕಾರಣಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಸತ್ತ್ವಾನಾಂ ಯನಿಯಾಮಕಂ ನ ಕಾರಣತಾವಚ್ಛೇ
ಸಂಬಂಧೇನ ಕಾರಣಪೂರ್ವವರ್ತಿತ್ವಸ್ಯ ಕಾರ್ಯೋಪಧಾನೇ ನಿಯಾಮಕತ್ವಾತ್ ಕಾರ್ಯಕಾಲ ಸಂಬಂಧೇನ ಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ವಕಾಲೇ ಅಸತ್ವಾತ್ ತ ಮಿತಿ ತದ್ವಿಚಾರ್ಯ
ಕಾರಣತಾವಚ್ಛೇದಕೀಭೂತೇನೈವ ಕಾರಣತಾವಚ್ಛೇದಕ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯ ಪೂರ್ವಕಾಲವರ್ತಿತಾಯಾ ಏವ ಕಾರ್ಯೋಪಧಾಯಕತ್ವಾದಿತಿ ಯುಕ್ತಂ
ನಿರಂತರಪರಾಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಸತ್ರೈತೀಪತ್ತೌ ಏತತ್ಪರಾಮರ್ಶಾನಂತರಪರಾಮರ್ಶಾತ್ಪಾದಕಾವಿಪ್ರಕ್ಷೇಪಪರಾಮರ್ಶಾತ್ ಅನುಮಿತ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ
ಕರಣೀಯಕಾರ್ಯಸಹಾಭಾಂತತ್ವಮಾನವಶ್ಯಕಮಿತಿ ತಂತ್ರ ಬಸ್ಥಾದಿವಶೇನ ಶ್ರೂಗಮಗ ಮತ್ಯಗಭಾವದಸಂಭವಾತ್ ತಿಮಯದಮಿಕಾರಣಸವಾಂಶಾ

ತ್ರಿಕಾಂಡ

ಪ್ರಬಿಂಬವಾ —

३८

ತಿ ಪರಾಮರ್ಶನಂತರಂ ವಹ್ನಿವ್ಯಾಪ್ಯವಾನಿತಿ ಪರಾಮರ್ಶಃ ತತ್ರ ತಯೋಃ ಪರಸ್ಪರಪ್ರತಿಬಂಧಕನಿರ್ಣಯಸಾಮಗ್ರೀತುಲ್ಯಬಲಾತ್ ಸಂಶಯೋ
ಪ್ರತಿಬಂಧಾಪತ್ತೇಃ ತಸ್ಮಾದ್ವ್ಯಾಪ್ಯದರ್ಶನತ್ವಾದಿನಾ ಬುದ್ಧಿಪ್ರತಿಬಂಧಕತಾಯಾಮನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಾಭ್ಯಾಮಿತಿ ತೇನಾಪಿ ರೂಪೇಣ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಮಾಸ್ತಾಂ
ನ ತ್ವೇತಾವತಾ ಜಿಜ್ಞಾಸಾಧೀನನಿರ್ಣಯಸಾಮಗ್ರೀತ್ವೇನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಂ ಸ್ವೀಕ್ರಿಯತೇ ಅನ್ಯಥಾ ಕಸ್ಯಚಿದ್ಭಾವಗಂಧಾದಿಬಾಧ್ಯಾನಾದ್ದೋಲಾಂಘಟವೀ ತಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಸ್ತತ್ತ್ವಾತ್ ಅ
ಏವ ತ್ರಿಂಚಿತ್ತ್ವಾದ್ಯನಾಂ ವ್ಯಾಪ್ಯದರ್ಶನವ್ಯಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಕಥಮದರ್ಶನಾದೇಃ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯೇಣ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಂ ವಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ವಿಶೇಷ್ಯ... ರ್ವಿರೋಧಿಶಯೋಃ ವ್ಯಾಪ್ಯದ
ರ್ಶನಿರೋತ್ತರಂ ಇತ್ಯಸ್ಯ ವಿಷಯೇಣ ವಿಪರೀತದರ್ಶನಕಾಲ ಏವೇತಿ ಸಾಕಾರ ಪಾಠೇನ ಏವ ತ್ರಿವಿಧ ವ್ಯಾಪ್ಯದರ್ಶನೋತ್ತರತ್ವೇನ ವಿಪರೀತನಿಶ್ಚಯೋರ್ಥಕರಣತ್ವೇನ ವಿ
ವಕ್ಷಿತ ಇತ್ಯಪಿ ಕೇಚಿದಿತ್ಯಾಂ ಪ್ರಾಶಜಃ ತತ್ರಾಪಿ ವಿಪರೀತನಿಶ್ಚಯಕಾಲೇತ್ಯರ್ಥಃ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಭಾವಸ್ಯೇತಿ ತದಭಾವವಿಪರೀತನಿಶ್ಚಯಪ್ರತಿಬಂಧಾದಿ
ವ ತತ್ರಾಪಿ ಸಂಶಯೋಭಾವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ತಸ್ಯೈವ ವಿಪರೀತನಿಶ್ಚಯಸತ್ತ್ವೇತ್ಯರ್ಥಃ ಅಸ್ಯೇತಿ ವಿಪರೀತನಿಶ್ಚಯೋ ನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ... ನಪಿ ತ್ವಗಾದಿ
ತ್ಯರ್ಥಃ ತಸ್ಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಭಾವಸ್ಯ ತದಾಕಾಂಕ್ಷ್ಯ ನ ಪದಾವೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ ಇಷ್ಯ ರಾದಿ ಅಥಯೋರಭಾವೇತಿ ಮನ್ಯಭಾವತಸ್ಯ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಭಾವೇತ್ಯರ್ಥಃ ಅ
ಸ್ಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಭಾವಸ್ಯ ಚಕಾರ್ಯಕಾಲವೃತ್ತಿತ್ವಮವಚ್ಛೇದಕತ್ವಮಾತ್ರಂ ಕಲ್ಪ್ಯತ ಇತ್ಯಾಶಯಃ ನನು ಪ್ರಕೃತೇ ವಿಪರೀತನಿರ್ಣಯ
ತ ತಸ್ಯ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಭಾವಯೋಃ ಕಾರಣತ್ವಕಲ್ಪನೇ ಗೌರವಮತ ಆಹ ಪ್ರಕೃತೇತಿ ವ್ಯಾಪ್ಯದರ್ಶನೇ ಕಾರ್ಯೇ ವ್ಯಾಪ್ಯದರ್ಶನೋತ್ತರತ್ತ್ವೇ ಕಾರ್ಯೇ ತದಭಾವವ್ಯಾಪ್ಯದರ್ಶನೋ
ತ್ತರಕಾಲೇ ಸಂಶಯೋತ್ಪಾದಕೋಪಯುಕ್ತ ಅರ್ಥಸ್ಯ ಬಾಧಾದಿತಿ ತತ್ಕಾಲ ಸತಿ ವಿಪರೀತನಿಶ್ಚಯೋತ್ತರಂ ಸಂದೇಹೋತ್ಪತ್ತ್ಯನುಭವಸಾಮ್ಯೇ ಸಾಧ್ಯತನಿಶ್ಚಯಕಾಲೇ
ಸಂಶಯಸ್ಯ ವಿಷಯೋ ತಾತ್ಪರ್ಯೇತಿ ಭಾವಃ ಅಗ್ರಿಮಗ್ರಂಥೇತಿ ಗ್ರಂಥಸ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿರಿತಿ ಗುಣಸಾಧಾರಣತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ನನು ಗ್ರಂಥಾಬಲ್ಯಮಿತಿ ಗುಣವಿಶೇಷ
ರ ಇತ್ಯತ ಆಹ ಕೇವಲೇತಿ ತಜ್ಜ್ಞಾನಾತಿಯತ್ವಗ್ರಹಕಾಲೇ ನ ಸಂಶಯ ಇತಿ ಸಾಮಾನ್ಯಕಾರಣಾ ತಜ್ಜ್ಞಾನೀಯತ್ವಗ್ರಹೋತ್ಪತ್ತಿಕಾಲೇ ಬ ಸಂಶಯೋತ್ಪತ್ತಿ
ತ್ತಿ ನಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಪಷ್ಟತ್ವಾತ್ ತೇ ಸಂಶಯ ಏತಿ ಭಾವಃ ಅತಿಪ್ರಸಂಗಾದಿತಿ ನಿಷ್ಕಂಪ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಭಾವಪ್ರಸಂಗಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಆದಿ ಸ್ಮೃತೇ ತತ್ರ ವಿಷಯೇ ಜ್ಞಾನ
ಸ್ಯ ವಿಪರೀತತ್ವೇನ ನಿಷ್ಕಂಪ ಪ್ರವೃತ್ತಿಜನಕತಯಾ ತದುತ್ತರಕಾಲಾವ್ಯರ್ಥನಿಶ್ಚಯೇ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯೇ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷೇ ಏವ ತದಾ ಸಕಲವಿಷಯಾಂ ಭಾವಃ ಸ್ಯ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಭಾವಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಾತ್ ಕಾರಣಾಪಿ ನನು ನಿರ್ಣಯಸಾಮಗ್ರೀತ್ವೇನ ಸರ್ವಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯ ತತ್ಕಲ್ಪನೇ ಸಂಶಯವಿಶೇಷಾದಿತ್ಯಂ ನ ತದುತ್ಪತ್ತಿ ಕೃಷ್ಣೇ ತತ್ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾ
ಶಂಕ್ಯ ನಿಷೇಧತಿ ನ ಸಾಂತ್ರಿವೇತಿ ತತ್ರಾಬತಜ್ಜ್ಞಾನೀಯತ್ವಗ್ರಹವಿರಹಬಲೇ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾ ನರಾಬತಿ ತದ್ಭಾವತಜ್ಜ್ಞಾನೀಯತ್ವಜ್ಞಾನಮುತ್ತರಕಾಲೇ ಸಂಶಯಮಬನಿರೋ

ಪ್ರಕಾಶ
ಪ್ರಕುಕ್ಷರ
೩೨

37

ತದ್ವ್ಯಕ್ತಿನಿಯಾಮಕತ್ವೇ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಃ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಾಪತ್ತೇಃ ಕೋಟ್ಯಾಲಂಬಿಕಾರ್ಥಃ ಯಾವತಾ ಧರ್ಮಿಜ್ಞಾನಸ್ಯೈವ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹಾತ್ತೈಸ್ಸಪ್ರಾಮಾ-
ಣ್ಯಗ್ರಹವಿರೋಧಾವಸ್ಥಿತತ್ವಾತ್ ವಿಕಸಿತತ್ವೇನೈವ ತತ್ತ್ವಾವಿನ ಸಂಶಯೋಂ ಭಾವಾಪಪತ್ತೇರಿತಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹವಿರೋಧಿತತ್ಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಪ್ರತಿಬಂಧಾತ್ತದುತ್ಪತ್ತಿಕಾಲೇ ಸಂಶಯೋಂ ನ ಭ-
ವತೀತ್ಯುತ್ತರಗ್ರಂಥತಾತ್ಪರ್ಯಾತ್। ಅತ ಏವ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹಂ ಪರತಸ್ತತ್ಸಾಮಗ್ರೀ ತ್ಯುಕ್ತಾರಮಂ ತದ್ಭಾವಾತ್ ಮಾಮೇ ವಿ।ತದ್ಭಾವಸಾಮಗ್ರೀತ್ವೇನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಂ ಕಿಂತು ತತ್ತದಸಾಧಾರಣ-
ಕಾರಣಾನಾಂ ತತ್ತದ್ರೂಪೇಣ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಾನನುಗಮಸ್ಯ ದೋಷತ್ವಾದಿತಿ ತತ್ಪಕ್ಷಂ ತತ್ರ ತತ್ರ ನಿವೇದಯಿಷ್ಯತೇ ಅಧಿಕಮಾಲಂ। ಧರ್ಮೀಂದ್ರಿಯಸನ್ನಿಕರ್ಷಸ್ಯ ವಿಶೇಷನಿರ್ಣಯಸಾಮ-
ಗ್ರೀತ್ವೇನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಾತ್ ಸಂಶಯೋತ್ಪನ್ನ ಇತಿ ನ ಘಟತೇ ಸಂಶಯಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಂ ಘಟಿತನಿಶ್ಚಯಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಬಾಧಕತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಅತ್ರ ಚ ಶಂಕಾಯಾಂ ಯ- ಭಾವ
ಥಾ ಕೃತಂ ಉತ್ತರಂ ನ ಸಮ್ಯಕ್ ನಿಶ್ಚಯಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಃ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವೇ ಸಂಶಯೋ ನ ಸ್ಯಾದಿವ ತದಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವೇ ಧರ್ಮಿಜ್ಞಾನಘಟಿತತತ್ಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಪಗಮೇ ನ ಸಂಶಯಾನು- ಸಂಶಯ
ಪಪತ್ತೇಃ ಏವ ಸಂಶಯಸ್ಯ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಾಧಿಗ್ರಸ್ತತ್ವೇ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಂ ಪ್ರತಿ ಧರ್ಮಿಜ್ಞಾನವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಮಾನ್ಯತತ್ತ್ವ ಶ್ಲಿಷ್ಟಾನಸಿಕಾರ್ಥಃ। ಇತ್ಯಸ್ಯ ಧಾನ್ವಯಂ ಪಕ್ಷೇ ವಿರುದ್ಧಾ ಕೋಪಿ ತೇತಿ ಏ- ಜ
ವಂ ಚ ಮಿಶ್ರಾನುಸಾರೇಣ ಕೋಟ್ಯಾಲಮಿವ ವಾಕ್ಯ ಬೋಧಯಂತು ಧರ್ಮಿಜ್ಞಾನಘಟಿತಾ ಸಂಶಯಸಾಮಗ್ರೀ ಧರ್ಮಿಜ್ಞಾನೇ ಚ ತದಿವ ಧವತಾಂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಂ ತದಜ್ಞಾನೇ-
೪ ಚ ಸಂಶಯಸಾಮಗ್ರೀ ಶ್ಲಿಷ್ಟಾರ್ಥಶಯಿ ನಾಮ ವಿರುದ್ಧತ್ವಾದಿತಾದೃಶಸಾಮಗ್ರೀ ಸಮಾಜೇ ದಿಹಾನ್ವಯಾಂ ಕೋಪ ಇತಿ ಯೋಂಧನಾಂ ಕೃತಿ ಚತಾಂದೃಶಸಾಮಗ್ರೀ ನಾಸ್ತಿ ಧರ್ಮಿ-
ಜ್ಞಾನಾಭಾವಾದಿತ್ಯಭಾವಃ ನನು ಸ [illegible] ಪ್ರತಿಪತ್ತುವಶ್ಚ ರಸ್ಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಿನ ಸಾಮಗ್ರೀ ಕಜನಕತ್ವಾತ್ ಕಿಂ ಧಮುಭಯೋರಾಕಾಪ ತ್ಯತ ಆಪಾನ ಪ್ರಕೃತಿ ಅನಿರ್ಬಾಧಾದಿತಿ
ಸಂಶಯರೂಪ ಫಲದರ್ಶನಾದಿತಿ ಭಾವಃ ನ ಸ್ಮೃತಿ ಧರ್ಮಿಶಿವ ಸಾಮಗ್ರೀ ಧರ್ಮಿಜ್ಞಾನಾರೋಪ ಘಟಿತಾತ್ ಧರ್ಮೀಂದ್ರಿಯಸನ್ನಿಕರ್ಷಸ್ಯ ನಿರ್ಣಯಸಾಮಗ್ರೀತ್ವಂ ವಿವಾಸ್ಯಾದಿತ್ಯಾಶ- ಸ್ಥಿ..ವ
ಯೇನಾಂ ವಾನ ಸಾಪ್ಯಯೇತಿ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಕಾಶಾವೇತಿ ತತ್ರ ಚ ಧರ್ಮಿಜ್ಞಾನಂ ವಿಂತುರತಾ ಸಾಂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾರಂ ಶಾಕಾಪ ಸಾಮಗ್ರೀತಿನ ತತ್ತು ಯಯುಕ್ತಾ ನಿರ್ಣಯಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಭಾವ ಇತ್ಯ-
ರ್ಥಃ ಪುರುಷ ಧರ್ಮಿಕ ಪರುಷ್ತಂ ಭಾಷಯ ಕಾಮುಕ ಸಂಶಯಸ್ಯಾರ್ಥಯ ಕಾರ್ಯಾವರೋಧಾಪತ್ತ್ಯಾದಾವರಂ ಆಲೋಕೇ ಆರೋಪತ್ವಾನ್ನಿಯಮಾದಿತಿ ಸ್ಥಾಣುಧರ್ಮಿಕಸ್ಥಾಣುತ್ವಪ್ರಕಾರ
ಕಾಮುಕ ಸಂಶಯಸ್ಯ ಸ್ಥಾಣು ಕಾರ್ಯ್ಯಂಶೇ ಅನಾಕಾಪತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ವಿಶೇಷಾದರ್ಶನಂ ತದಭಾವದರ್ಶನಾಭಾವಃ ಅಶೇಷವಿಶೇಷದರ್ಶನಾಪ್ರಮು ತಕೋಟ್ಯಾರ್ಥಿತಿ ವಿಶೇಷಸತ್ತ್ವ- ಯ
ಮಿಾಂಕಾಟ್ಯು ಜ್ಞಾನತಯೋರಿತಿ ವಾರ್ಥಃ ನ ವಿ ವಿಂ ತಿತದ್ಭಾವ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹಾವಿಶೇಷಾಂದರ್ಶನಂ ನಾಸ್ತೀತಿ ಭಾವಃ ಸಂಶಯಃ ಸಾಮಗ್ರೀ ಆರೋಪ ಸಾಮಗ್ರೀ ಕೃವಿಪ್ರಾಕರಣಮಿತಿ ವಾ-
ಪಾಠಃ ತಜ್ಜ್ಞಾನಜನಕತ್ವೇ ನ ಆರೋಪ್ಯಸ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷತ್ವೇನ ಜ್ಞಾನಂ ಸಾಧಾರಣಧರ್ಮವತ್ತದಾ ಜ್ಞಾನಂ ಅತ ಏವ ಧರ್ಮಿನಿಯಮಾದೇವ ಆಕಾಪಾಂತಕಿ ಸಂಶಯಭಿಂನಾ-
ಕಾಪೇ ವಿಷಯ ಮಾವಕತ್ವಾರೇ ಮಮಾತ್ವಾ ತಿಶಯರೂಪಂ ತಿಷ್ಠಾಂ ಧರ್ಮಿವಿ ವಿಂ ತೂಣಾನಾಂ ನ ಗುಣ ಧರ್ಮಿದ್ಧಿ ಸಾಮಗ್ರೀತ್ವೇನಾನುಗಮೇ ಪ್ರ ಧಮೋಪಸ್ಥಿತತ್ವಾಭು ತ್ಲಾಘವಾ-

ಪಃ

ನ್ನೈವ ದರ್ಶಿತತ್ವೇನ ಯಥಾಶ್ರುತಸ್ಯಾಸಂಗತ್ಯಾಪತ್ತೇಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯಃ । ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಪ್ರಕಾರಕತ್ವಸಂಶಯಾಭಿನ್ನಸಂಶಯಃ ನ ತದ್ವಿಷಯ ಇತಿ ಅತ್ರಾಪ್ಯನನ್ಯಥಾಸಿದ್ಧ ಇತಿ ಶೇಷಃ ಜ್ಞಾನೋ-
ಪರಾಗೇಣ ಸವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯ ಬಿವಿಷಯಿಘುರುತ್ವಪತ್ತ್ಯಾಪ್ಯವಗಾಹಿತ್ವಾತ್ ತದ್ವಿಷಯ ಇತಿ ಯತ್ಪ್ರಯಮಸಾನಂ ಕಿತಾತ್ಪರ್ಯಕಃ ವಿಷಯಿಘುರುತ್ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾನುವ್ಯವಸಾಯವಿ-
ಷಯತ್ವೇನ ಸಂಶಯಾಭಾವಸ್ಯೋಕ್ತೇನಾಪ್ಯನಾಶಂಕಿತತ್ವಾತ್ ತಥಾಪಿ ಯದಿ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿದ್ವರ್ಮಾಶಂಕಿತ ತತಂಪ್ರತಿ ಶಂನ ವರ್ಮಾಭಾನಂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯಪ್ರಕೃತ ಮುಪಪಾದಯತಿ ಇವಾ-
ತ್ವೀತಿ । ಪರಿತು ಘುರುವಿಷಯಕಜ್ಞಾನವಾನಿತ್ಯನುವ್ಯವಸಾಯಿಪ್ರಕಾರತಾನಿಘುರುತ್ವಮಪಿ ಪ್ರಕಾರಃ ತಥಾ ವತಾಪ್ಯಸಾನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯ ಪ್ರಮಾತ್ವಸಂಶಯಾಕ್ಷಾವೇಬಿವಿಷಯಿ-
ಯ್ಯಘುರುತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಘುಟಿತ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಂಶೇ ಪ್ರಮಾತ್ವಸಂಶಯೇ ಕಿಂ ಬಾಧಕಮಿತಿ ತದ್ವಿಷಯತ್ವೇ ತಾದೃಶೀ ಕರ್ಥಃ । ನನು ವ್ಯವಸಾಯತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಮಾತ್ವನಿಯತತ್ವಾತ್ ತತ್ರ ತದೇಕದೇಶಂ ಪ್ರ-
ಮಾತ್ವಸಂಶಯ ಇತ್ಯುತ ಇತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಃ । ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯಃ । ಪ್ರಮಾತ್ವಸಂಶಯಾಭಿನ್ನಃ ಸಂಶಯಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ವಿನಾಪಿ ತದ್ವಿಷಯಗತಘುರುತ್ವಂ ವಿ-
ನಾಪಿ ಘುರುತ್ವವದ್ವಿಶೇಷ್ಯಕತ್ವಪ್ರಕಾರಸ್ಯ ಸಂಭವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ । ತಥಾ ವ್ಯವಸಾಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಂಶೇ ಕನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯ ನ ಪ್ರಮಾತ್ವನೈಯತ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ ತ ದಿವಾಕಾ-
ತ್ವಾ ೪ ಅನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯೇತಿ ಘುರುತ್ವವಿಷಯತ್ವೇತಿ ಪ್ರಕಾರತಾನಿವಿಶೇಷ್ಯಕತ್ವೇ ತ್ಯರ್ಥಃ । ಏವಂ ಘುರುವಿಷಯತ್ವಮಿತಿ ಮೂಲಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಕಾರತಾವಿಶೇಷ್ಯಕತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥ ಇತ್ಯಾಶಯಃ । ಚ
ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯಾನುಪಪತ್ತಿಮುಕ್ತ್ವಾಪಿ ವಿಷಯಸಂಶಯಾನುಪಪತ್ತಿಮಾಹ ವರ್ಮಾಂತರಮಾದಾವೇವ ಮನಸ್ಯತ್ರಾಹ ನ ವಿಷಯೇ ಸಂಶಯ ಇತಿ ತದರ್ಥಸ್ತು ಸ್ಯಾದಿತಿ ಶೇಷಃ ಅ-
ಲೋಕೇ ವಿಷಯಸಂಶಯಸ್ಯಾನ್ಯಥಾನುಪಪತ್ತ್ಯಾಕಲ್ಪ್ಯ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ಪ್ರವೃತ್ತಿರೇವ ಪಾಠಃ ಸಾ ಅನುಪಪತ್ತಿಃ । ದರ್ಶನಾದಿ ವಿತ್ವಪ್ರಕಾರಕೇಣಾವಿಶೇಷಾಂ ದರ್ಶನ ನವ್ಯವಚ್ಛೇದಃ । ಅನುಪಪತ್ತೇ-
ರಿತಿ ವಿಷಯಸಂಶಯಸ್ಯೇತಿ ಶೇಷಃ । ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯಸ್ಯೇತಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯಸ್ಯ ವಿಷಯಸಂಶಯಂ ಪ್ರತಿ ಹೇತುತಾಂ ಪ್ರಮಾಣ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ವಿಶೇಷ ದರ್ಶನೇ ವಿಪರೀತ ದರ್ಶನೇ
ನ ಏವ ಮತ್ರೋಪಿ ಸಂಶಯಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯಃ । ಇತ್ಯಸ್ಯ ಮೇತಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯೇ ಸತಿ ತದುತ್ತರಕ್ಷಣೇ ವಿಷಯಸಂಶಯ ಇತ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥಃ । ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ [illegible] ಸಂ-
ಶಯಾ ಸಂಭವೇ ಕಸಂಭವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅಶಕ್ಯೇತಿ ತಥಾ ಚ ಸಂಶಯಯೋಃ ತ್ವಾದೃಶ್ಯಗಾವಿಲಂಬಃ । ಸಿದ್ಧಾಂತಕೃದ್ಭಿರಿತ್ಯಾಹ ವಃ । ಅತ್ರ ಸತ್ರಂ ದ್ವೈತಿ ಇದಂ ಕಥಿತಂ ಭಾನಾಂಶಾ ಅತಿತಾರೋಕ್ತಾ ರೋ-
ಶಾನಸ್ಯಾದಿತ್ಯತ್ರ ಮತ್ರಂ ಧಿ ವಿಶಿಷ್ಟೈ ಶಿಶಿಷ್ಟ್ಯಾವಗಾಹ್ಯಾಂಶ್ಚ ಶಿಶೇಷಕಜ್ಞಾನೇ ನೋಕ್ತಾ ಬಾಧಿ ಜ್ಞಾನತ್ವ ನಿಕೃಷ್ಟಾನಂತರಭಾವಿಘುರುವಿಷಯಕಂ ಜ್ಞಾನಮಿತ್ಯಾಕಾರಕಂ ।ಚ
ಪ್ರತಿಯಂ ಜ್ಞಾನಪತ್ರಸಾಂ ಸವ್ಯವಸಾಯಪದೇನ ಗ್ರಾಹ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ವಿಶೇಷಣೇತಿ ಯದ್ಯಪಿ ವಿಶಿಷ್ಟೈಶಿಷ್ಟ್ಯಬೋಧೇ ವಿಶೇಷಣತಾವಚ್ಛೇದಕಪ್ರಕಾರಕತ್ವನಿಯಮೇ ತಸ್ಯಾಪ್ಯಸ್ತ್ಯೇ-
ವ ತಥಾಪಿ ಸಮಾನವಿತ್ತಿವೇದ್ಯತ್ವಶಿಕ್ತಸ್ಥಲ ಏವ ತಥಾ ಜ್ಞಾನತ್ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಂ ತು ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಸಮಾನವಿತ್ತಿವೇದ್ಯಮಿತ್ಯಾಶಯಃ । ವಿಶೇಷ್ಯೇ ವಿಶೇಷಣಮಿತಿ ರಿತ್ಯಾಬತತ್ವಂ ಪ್ರವಾ-

ಅಕಾವರಿ
ಪ್ರಮಿಷ್ಯವರಿ
೨೮

38

ಘುಟಿಭಾವವಿವೇಪ್ರಕರಣ

ನನುಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಜ್ಞಪ್ತಿವದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಜ್ಞಾನವಧೀಕತದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯತಿವಿಪರೀತವಿಷಯತ್ವಂತಜ್ಞಜಾಮಿತ್ಯತ್ರ ತೇಂತುಮಾರವಾವ್ಯಾಪ್ಯದರ್ಶನಿತಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿತ್ವಂ
ನಜಿಜಾಮಿತ್ಯತ್ರ ತೇಂತುಮಾವಂದನುಜತ್ವಾದನಿತಿತದ್ವಿರುಕ್ತಿತತದ್ವಿರುಕ್ತತಯೋಗ್ಯಪಿತಿ ತ್ಯರ್ಥಃ ತತ್ಪಕ್ಷೇನಪೂರ್ವತ್ರ ಸಂಶಯವಬಾಧಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ
ಜ್ಞಾನಸ್ಯಪರತ್ರವನಶಕ್ಯಪಾತ್ತಸ್ಯವದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯಪರಾಮರ್ಶಃ ಯದ್ಯಪಿಘುರುಪಲೀವಿತ್ವಾದಿಜ್ಞಾನೇಘುರುತ್ವವತ್ವಶ್ರೇಷ್ಠಕತ್ವಮೋನತಾವ್ಯಕ್ಷವಿಕಾಶಃ ತದ್ಧರ್
ಬಿಕಾಜಾವ್ಯಕೌವಪ್ಷಿಬಿನ ಸಂಯೋಗತದ್ಧಾವಯೋರಿವಏಕವಿಶೇಷ್ಯಕತ್ವಾವಶಿಬಿನತಯೋರಕಬವಿಕಾಧ್ಯಾತ್ಸಂಶಯಕಾಮತ್ವಮಿತಿಭಾವಃ ಏಕಮಾತ್ರವಿಶೇಷ್ಯ
ಕತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಯೋಸ್ತಯೋರ್ವಿರೋಧಃ ಇತ್ಯಬಿಕೌತಿಲಿನಥ್ಯಾಸದಶರೇಜಿಸ್ವನಬಾಧ ಇತಿ ಏವಂವಜ್ಞಾತ್ವಾತಿ ತಿತ್ತ ತಿಯುರ್ಯ ಅಷಿದಿಧಾಸ್ಯನಥನವಾನಿತಿವದಿತಿ ದ್ವಿಯೋ
ಅತ್ರಾಪಿತ್ರಯಮಿತಿಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹೇ ವಿರೋಪಲಬ್ಧಿತಜನನಸಾಮರ್ಥ್ಯತಿಪ್ರಸಕ್ತ್ಯಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರವರವಿಶಿಷ್ಟಮಿವಜನನಂಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹಾನಿಯಾಮಕಂವಾಚ್ಯಂ ತದ್ಧಾವಾ
ತ್ಪ್ರಿತ್ರಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಅಗ್ರಹವಾತ್ವಾದಿತಿಯದ್ಯಪಿ ದುಗ್ರಹತ್ವಬವಸ್ತ್ವತ್ವವತದ್ಧಾಬಿತ್ರನಂತಾರಾನಾಂ ತತ್ವಾಲಪ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಕಲ್ಪನಾಪ್ರ
ಯೋಕ್ತಸಾಂಗ್ರಾಹ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಾಹಕತ್ವಕಲ್ಪನೇಯೋ ಏವಮಾಘವೇನೋಚಿತತ್ವಾದಿತಿ ಕಸ್ಯವಿಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಭಾವಾಭಾವತಿಶಂಕಾಸ್ಪದಮವೀತಿ ಅಪ್ರ
ಶಿತೇಶಂಕಾರೇಸುದಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ವಿಯೋವಿನಸಂಶಯಃ ಅನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯಪುತ್ವಸಂಶಯಾಧೀನಃ ಸಂಶಯಃ ವ್ಯವಸಾಯಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಬತತ್ರಾಗವಾಕ್ಯವರಾ
ತಾನುವ್ಯವಸಾಯಪ್ರಮುತ್ವಸಂಶಯಾಧೀನೋನಸಂಶಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಕಥಮಿತ್ಯತ ಅವಂಅನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯತದ್ಧಾನಾನುವ್ಯವಸಾಯತ್ವಜ್ಞಾನಮಿವವ್ಯಾ
ವತ್ಯಕಥಶ್ಚದರ್ಶನವಿಷಯಾಅನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯಪುತ್ವಸಂಶಯಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಮಿತಿ ನತದ್ಧಿಕ್ತಸ್ವಷಯಮಿಷ್ಟಜ್ಞಾನಸ್ಯಘುರುವಿಷಯತ್ವಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಮಸಂ
ಶಯಇತಿಭಾವಃ ಅನ್ಯತ್ರನಪ್ರತಿಘುರುತ್ವವತ್ವಿಶೇಷ್ಯಕತ್ವವಿಷಯಕತ್ವಮನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯವ್ಯವಸಾಯಗತೇನಘುರುತ್ವವದ್ವಿಷಯಕತ್ವನವಿನಾಬಿಸಂಭವತಿ
ಘುರುತ್ವಸಂಸರ್ಗಾವಗಾಹಿತ್ವೇಕವ್ಯವಸಾಯೇಅನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯಪಿತಸ್ಯಘುರುತ್ವವದ್ವಿಷಯಕತ್ವಸ್ಯಾಭಾವಾತ್ವಿಷಯಘುರುತ್ವಾಭಾವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಯದ
ದಿವಘುರುತ್ವಾವಗಾಹಿಘುರುತಾಂಶೇಅಪ್ರಕಾಶ್ಯಕತ್ವಬಾಗಂಭಾವಿಸಂಸರ್ಗಾಂಶೇಮಾವಬಾಧಕತ್ವಃ ತದ್ಧಾವಕತ್ವಂಘುರುವಿಷಯತ್ವಾಂಶೇಪಿಪ್ರಮಾತ್ವನಿಯಮಿತಿರಾ
ಕನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯತಿಭಾವಃ ಯದನುವ್ಯವಸಾಯವಿಷಯ ಇತಿ ಅನ್ಯಥಾನಿಷ್ಠ ಇತಿಶೇಷಃ ನಸಂಶಯಃ ನಪ್ರಮುತ್ವಸಂಶಯಾಧೀನಃ ಸಂಶಯಸ್ತದ್ವಿಷ
ಯತ್ವೇತಿಅನಸ್ಯಭಾಷಿತಇತಿಶೇಷಃ ಘುರುವಿಷಯತ್ವೇತಿ ಘುರುತ್ವವಲಕ್ಷಿತಪ್ರಕಾರತಾವಿಷಯತ್ವೇತ್ಯರ್ಥಃ ಘುರುವಿಷಯತಾಪಿ ನೇಕಸ್ಯಭಾಜಿತ್ವಸ್ಯಪ್ರಾಕ್ಯಪತ್ತೇ

ಪತ್ರದಂಶೀ೬

[illegible]

ಶ್ರೀರಾಮ

ಪ್ರಮಿತ್ಯಾ

೩೭

39

ತ್ವಂ ಚ ಪ್ರಾಯೇಣೇತ್ಯಪಿ ಕಶ್ಚಿತ್ ಅನುಮಿತೇಃ ನಾನಾವ್ಯಕ್ತಿಸಾಧ್ಯಕಾನುಮಿತೇಃ ತತ್ರ ಧೂಮತ್ವಂ ಚ ಅತ ಏವಾಹೇತಿ ತತ್ರ ಸಾಧ್ಯನಾರ್ಥ ಮಿವಾಂತೇಂತ್ಯರ್ಥಃ ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟೇತಿ ಸತ್ತಾಪ್ರಸಕ್ತಸಾಧಾರಣತದ್ವಿ

ಶಿಷ್ಟೇತ್ಯರ್ಥಃ ಕ್ರಮಿತಿ ರಜತತ್ವೇ ಮಾಪಸ್ಯ ವಿತಥಾತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಸ್ಪಷ್ಟಂ ತ್ರೈಗುಣ್ಯವಿಶೇಷರ್ಥಂ ವಿಶೇಷ್ಯಾಂಶೇ ರಜತತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಮಿವಂ ತದ್ವಿಶೇಷ್ಯಕಂ ಚ ರಜತತ್ವಪ್ರಕಾರಕಮಿತಿ ಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞಾ

ನಸ್ಯೈವ ಇದಂಪದಾರ್ಥಸ್ಯ ವಿಶೇಷ್ಯತಾವ್ಯತ್ಯಿತಿ ಕಿಂ ತತ್ರ ಸ್ಯ ತಂ ತ್ರೈಗುಣ್ಯ ಸತ್ತಾನಿಶ್ಚಯಜನಕತಯಾ ಬಾಧಾರ್ಥೇ ವಿಶೇಷ್ಯಕೇ ಬಾಧೇ ಸತ್ತಾನಿಶ್ಚಯೇ ರಜತತ್ವಂ ನಿಶ್ಚಿತ ತತ್ರ ರಜತವಿಶೇಷ್ಯಕತ್ವ

ಸ್ಯೈವ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಶರೀರತ್ವೇನೈತಜ್ಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ತ್ವೇನಾಪಾದಿ ವಿಶೇಷ್ಯತ್ವೇನ ಯಥಾ ಶಕ್ಯತೇಽನುಪಪತ್ತಿಸ್ತದೇವಾಹ ಅನ್ಯಥೇತಿ ವ್ಯಾವರ್ತ್ಯಃ ಅಲಗ್ನಕತಾವದಿತಿ ಬಾಧೇ ವಿಶೇಷ್ಯಕತಾಖ್ಯಾಪಾದಿತಿ ಖ್ಯಾ

ಪೇಃ ತಥಾ ಸತೀತಿ ಸಸಂಬಂಧಿಕಪದಾರ್ಥಸ್ಯ ಸಂಬಂಧ್ಯುಪರಕ್ತಸ್ಯೈವ ಜ್ಞಾನವಿಷಯತ್ವಾದಿತಿ ಖ್ಯಾಪೇಃ ಪ್ರಕಾರತಾಂಶ್ಯನವಗಾಹಿ ಘಟಾದ್ಯುಪರಕ್ತ ಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹಿ ಜ್ಞಾನಂ ಚ ನಾಗೃಹೀತವಿಶೇಷಣ ತಿ

ಖ್ಯಾಪೇಃ ಅತ್ರೇದಮವಧೇಯಂ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಪನತಘಟಾದಿವಿಶೇಷ್ಯಕ ಜ್ಞಾನೇ ಜನನೇ ತತ್ರ ಸತ್ತಾನಿಶ್ಚಯೇವಾವನೇಃ ನ ಪರ್ಥೇ ವಿಂವಕಥಂ ಅನ್ಯಥಾಪರವಾಗಾಃ ರೂಪವಾನಿತ್ಯಾದಿ ಪರ್ಸಂ ೭

ಜ್ಞಾನಂ ಸವಿಯೋಗ್ಯವ್ಯವಸಾಯೋಪರಾಗೇಣ ತಾತ್ಪರ್ಯಾಂಗ್ಯವಿಷಯಕತಾಂಶ್ಯ ಜ್ಞಾನಸಪರ್ಥೇ ವುನಃ ತಿ ನ ಸತ್ತ್ವಯೋಗ್ಯವಿಷಯಕತಾಂಶ್ಯಜ್ಞಾನಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುದ್ಧಮಿತಿ ವಾ ವ್ಯಾಂತಾ

ಶ್ಯಕಲ್ಪನಾಯಾಂ ಗೌರವಾಭಾವಾತ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವ ಪ್ರಕಾರತ್ವ ವಿಶೇಷ್ಯತ್ವಯೋರ್ನಿವಪ್ರಕಾರತ್ವೇನ ಘಟತ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟೇ ಘಟೇ ವ್ಯವಸಾಯಾತ್ಮಕಸಂನಿಕರ್ಷಸತ್ತ್ವೇನ ಘಟತ್ವಪ್ರಕಾರಕಂ ಜ್ಞಾನಸ್ ಘಟ

ಮಿತಿ ಜ್ಞಾನೇ ತಾವದಸ್ಯಪ್ರಂ ಪಶ್ಚಾತ್ ಗೌರವದರ್ಶನಾತ್ ತಾವ್ಯತ್ ಯತ್ತು ಸಂನಿಕರ್ಷಸ್ಯ ಕರಣಾಪಿ ಇತರಾಣ ಗತಾವ್ಯಾವಾಂತ್ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯೋ ಸ್ಯಾದ್ಯಾಗುಪಪತ್ತ್ಯಾ ವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯ

ಘಟತ್ವ ವಿಶೇಷ್ಯಾಂಶೇ ಸಂನಿಕರ್ಷತಾನಕಲ್ಪ್ಯತೇ ನ ಸ್ವೈವ ಪರೀಕ್ಷ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯೋತ್ತರಕಲ್ಪತಯಾಶ್ರೀ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯೋ ನ ಜಾತಸ್ತತ್ರ ವ್ಯವಸಾಯವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂನಿಕರ್ಷತ್ವಾಪಗಮಿತಾಂಶ

ಕಾಂಶಾಪಾತ್ ತದನು ವ್ಯವಸಾಯೇನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹೋಪಪತ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತಾಂವತಾಪಿ ಯಾವಜ್ಜ್ಞಾನಗ್ರಾಹಕಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವರೂಪಸ್ವತಸ್ತ್ವ ಕ್ಷತೇರಿತಿ । ತನ್ಮ । ತಥಾಸತಿ ಕವಿಕಾರ್ಯವಾರ

ದಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚನಾತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಬಾಧಾರ್ಥೇ ವಿಶೇಷ್ಯಕಂ ತಸ್ಯ ತ್ ನ ಪತಸ್ಯ ಅನುವ್ಯವಸಾಯಂ ಜನಕತಾಪ್ತತಥಾ ಜನಕತ್ವಂ ಕಲ್ಪ್ಯತೇ ಕಾವ್ಯಪರ್ಯಾಲೋಚನಾಂತ ಜ್ಞಾನಜನಕಸ್ಯ ಯಿ ಷ

ನಾಂ ಅನುವ್ಯವಸಾಯೇನ ಜನ್ಯತ್ವೇ ವಿತ್ಯತ್ರ ಪರ್ಯಾನಾವಾಪಾದಿತಿ ಕಿಂ ತತ್ರ ಅಪನಯಸ್ಯ ಪಿಘಟತ್ವಾದಿವಿಶಿಷ್ಟಜ್ಞಾನತ್ವಂ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಂ ನ ತು ಸತ್ತಾನಿಶ್ಚಯತ್ವಂ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷ

ಣತಯಾರೋಪ್ಯಾಪನಯೇನ ಘಟತ್ವಾದಿಗ್ರಹಾತ್ ತತ್ಸತ್ತಾನಿಶ್ಚಯತ್ವಸ್ಯಾಗತಮಿವಕಾರಣಂ ಅತಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯಾನುಪಾಧೇಃ ಸತ್ತಾನಿಶ್ಚಯತ್ವಾನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯ ಕಲ್ಪ್ಯ

ತ ಇತ್ಯಾಹುಃ । ಅನ್ಯೇ ತು ವಿಶೇಷ್ಯತ್ವಪ್ರಕಾರಕತ್ವಯೋಃ ಉಪಸ್ಥಿತಯೋಃ ಪ್ರಕಾರತ್ವಮೇವ ನೇತಿ ನ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹ ಇತಿ ವಿಷಯಾದಿ ಅತ್ರ ವಸ್ತುತಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯೇತಿ ಅಗ್ರಾಹ್ಯ

ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ಅಪ್ರಮಾರೂಪಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಮಾತ್ವಸ್ಯೈವ ತತ್ರ ಗ್ರಾಹ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯತಾವ್ಯತ್ ತದಪೇಕ್ಷಯಾಪಕತ್ವಂ ಚ ಪ್ರಮಾತ್ಮಕವ್ಯವಸಾಯಾದಿರಪೀತಿ ತದ್ಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವೇನ ಬುದ್ಧಸಾಂಕ

ನಾಪತ್ತ್ಯಾ ತನ್ನಿಶ್ಚಯೇನ ವ್ಯವಸಾಯಾ ದಿಕ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗ್ರಹಕಾರಕ್ಯಂ ಸಾಧ್ಯದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಸ್ವಗ್ರಾಹ್ಯ ವಿಷಯಾಂಶೇ ಪ್ರಮಾತ್ವಮೇವ ತತ್ ಸ್ವತಿ ಸ್ವಗ್ರಾಹ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ತದಪೇಕ್ಷಯಾ ।

ದರ್ಥಂ ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯೇ ಸತಿ ತತ್ಪಕ್ಷ ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯೇ ಭಾಂತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ [illegible] ಇತಿ ವಾ [illegible] ಪ್ರತ್ಯಯಃ [illegible] ಸಂಶಯ [illegible] ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯ [illegible]
ವಿ [illegible] ನ ತತ್ರ [illegible] ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯಂ ಭಾಂತಿ ಇತಿ [illegible] ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯ [illegible] ಇತ್ಯಾದ್ಯನ್ತೇನ
ತಿ ತನ್ಮತಿ [illegible] ಸಂಶಯ [illegible] ಪ್ರತ್ಯಯಃ ಸಂಶಯ [illegible] ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಧರ್ಮಿ [illegible] ಸಂಶಯ [illegible]
೬ [illegible] ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯೇ [illegible] ಇತಿ [illegible] ಪ್ರತ್ಯಯಃ [illegible]
[illegible] ಇತಿ [illegible] ಪ್ರತ್ಯಯ [illegible] ವಿಷಯ [illegible]
೧೪ [illegible] ಇತ್ಯರ್ಥಃ [illegible] ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯ [illegible] ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯ [illegible] ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯ [illegible] ಇತಿ [illegible]
[illegible] ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಕ ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯ [illegible] ಪ್ರಸಂಗಾದಿತಿ [illegible]
೬ [illegible] ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯ [illegible] ಧರ್ಮಿ [illegible] ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಕ ಧರ್ಮಿ [illegible] ಸಂಶಯ [illegible] ಇತ್ಯರ್ಥಃ [illegible]
ಪ್ರಕಾಶಕತ್ವಂ [illegible] ಸಂಶಯತ್ವಂ [illegible]
[illegible]
೫ [illegible] ಸಂಶಯ [illegible] ಸಂಶಯಃ ಧರ್ಮಿ [illegible]
[illegible] ಧರ್ಮಿ ಸಂಶಯಃ [illegible] ಸಂಶಯ [illegible] ಧರ್ಮಿ [illegible] ಸಂಶಯ [illegible] ಧರ್ಮಿ [illegible]
ಧರ್ಮಿ [illegible] ಇತಿ [illegible] ಸಂಶಯ [illegible] ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಇತಿ [illegible]
[illegible] ಸಂಶಯಾತ್ಮಕ [illegible] ಧರ್ಮಿ [illegible]
[illegible] ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯ [illegible]
[illegible] ಧರ್ಮಿ [illegible] ಸಂಶಯ [illegible]
ಸಂಶಯ [illegible] ಪ್ರಕಾಶ ಇತಿ ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯ [illegible] ಧರ್ಮಿ [illegible] ಪ್ರಕಾಶ ಇತ್ಯರ್ಥಃ [illegible]

ತಿರಾವಾ

ಪ್ರಮಿಕಾ

೪೦

ಎವಂ ಸವಪದಸ್ಯ ಸಮುಚ್ಚಿನ್ನಾಪ್ಯಾತಪರತ್ವ

ತ್ರಯಾಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವೇ ಸತಿ ಸ್ವಾತ್ರಯಾತಿರಿಕ್ತಗ್ರಾಹ್ಯಾತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ... [illegible]

[illegible]

ಉಪಾ ೪ [illegible]

೬೦ [illegible]

ಪ್ರ ೩ [illegible]

ಸ್ವಾ ೧ [illegible]

[illegible]

41

[illegible]

[illegible]

ಧ್ಧಿರ್ನ ಪ ಸಾ್ವತ್ರಯ ವಿದ್ಯಮಾನತ್ವ ತಿ ವಿಶೇಷಣಾ ಸಂಗತಿ ರಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ॥ ಷಲಾಂಶಯೋರ್ವಿರ್ಣಾತ್ಮಕ ಯೋ ಶಂಕ್ಯ ನಿರಾಕತ್ವೆ ಸತಿ ತಿ ಕ್ರಮಲ್ ಯ ಯತಿ ಕರು ನತ್ವ
ತ್ಸರ್ಧ: ಅಯಮಂತಿ ಶಲೋಕ್ಯ ಏವ ಕೃ ಮಿತ್ವಾದ: ಅ ಷುತ್ವಸ್ವೆ ತಿ ತಿ ಪ್ಸ ತಿ ರತಿ ಕೃಶ್ಚಂತ: ತಸ್ಯ ವಸಂಶಯ ಪ್ರಯೋಜಕಸ್ಯ ವಸಂಶಯ ವಿಷಯತ್ವ ನಿಯಮಾದಿ
ತ್ಯಸ್ಯ ಕ್ಷಿತಾವ ಪ್ರಿದತತ್ವೆ ನಿತಾ್ವದಿ: ನಮಕಾಲಿ ನಿಷು ಯಾ ತ್ಮ ಕೆ ಕ್ಷಿ ಜ್ಞಾನೆ ಸ್ನ ಕಗ ತ್ಮಕ ಕಾಲಿ ಶ್ಯ ಯ ಸ್ಮ ರನೆ ನಾಮಿಕ ಕ್ಷ ದ ಸಂಶಯ ಇತ್ಸತ ಅವಾ ಸಾವ
ಗ್ರಾ ರಲಿ ತಿ ಕೃಷ್ಣಿ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಷುರುನಿ ಖ್ರಿಯ ಷುರು ರಾವಿ ದಿ ಕಾಲಿ ಷ್ಟಂತಿ ರೂಪ ವಯಾ: ಸಂಶಯ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಂ ಶಯೋರಶಿ ತ್ಸ ಕ್ಷ ರ್ನ: ಅತ್ರ ಮಾನ್ಯ ನಂತರೇ ಶ ಲೆ
ಕ್ಯದಾ ತಿ ಯಸ್ಯ ಕಾಲಿ ನಿತ್ರಿಯ ಸ್ಯೈ ವ ಸಂಶಯ ವಿಶಾಖಿ ತ್ವಂ ಸಾ ... ಕ್ಯ ಸ್ಯ ತ್ರುತ್ರೆ ಅ ಸುಶವಂ ಪೃಶಿ ತವ ತ್ರ ದರ್ಶನ ಇಷ್ಟ ತ ಇತಿ ಭಾವ: ತ್ರೆ ವಿ ತ್ತ್ರ ನಸುಕು ಯ
ತದಭಾವಯೋರ ವಿರ್ಣಾಭಾತ್ ತತ್ಸಾ ಪ್ರಕಯೋರ ಶವಿ ವಿಶಾಖಿ ಇತಿ ಕ್ಷ್ಯಂ ನಂಶಯ ತ್ವ ತತ್ಯತ ಅವಾ ಸಾಂ ಮಗ್ರೀ ಇತಿ ನಿ ತಿರ್ಕ್ತ ತಿ ತದಭಾಸತಿ ಸಂಶಂ ಯ ವನ ಸ್ಯಾ್ಯ
ದಿತ್ಯರ್ಥ: ಅಗ್ರಿ ಕ್ಷ ತ್ಸ್ಯ ವಲತ್ರುಣು ಪೂರ್ವಂ ಪಾರಸ್ಥಾ ಪಿತ್ರಾ ದಿನಾಂ ದರ್ಶ ತವ ಶ ತ್ಯ ಪಿತ್ರ ಷ್ಟ ವ್ಯ ಮ ತ್ವಾ ವಯ: ಸಂಶಯಾ ಸ್ಯರ್ಶನ ವಿತ ಷುಟು ತ್ಸ ಪ್ರಕಾರಕ
ವ೯ ಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರ ಸ್ಯೈ ತತ್ರ ತಿ ಕುಂವಿ ನಿ ಷ ಯಕತ್ವಾದಿ ತ್ಯರ್ಥ: ತದಂತ್ತರಾಂ ತ ಸಾವತ್ರಯೋ ಕ್ಷ ತ್ತ್ಯ ತ್ತ ರ ತ್ರುಣ ರೂ ಪಾ ತ ಅ ತ್ತ ರ ತ್ವ ಸ್ಯ ಅ ತ್ತ ರ ತ್ಸ ಪಾ ಪ ಕ ನ್ನ ಪ್ರ
ಯೋಗ ನ ಸ್ಯ ವ್ಸರ್ಥ ತಾ್ವತ್ ನಿತ್ರ ಯೋ ಬ ಕ ತಾ್ವತ್ ತ ದ ವಕ್ಷ ಪೂರ್ವಾ ಕ್ಷ ರೆ ತಿ ಸಾವತ್ರಯ ಪ್ರಾ ಕ್ಷ ತ್ತ ಯ ತ್ರುಣ ವತಿ ಸಂಶಯ ಪ್ಯ ರೂಪ ಪ್ರಾ ತ್ತ್ಯಂ ತ ರ ನ್ನ ಪ್ಯ — ವಿಷಯ 2
ವ್ಯ ಕ್ತಿ ವ ರತ ತಯಾ ತ ದ ವ್ಯ ಕ ಮಾತ್ರ ಪ್ರ ಯೋ ಜ ನ ಕ ಸ್ಯ ಅ ತ್ತ ರ ಶ ಬ್ದ ಪ್ರ ಯೋ ಗ ಸ್ಯ ವ್ಯ ರ್ಥ ತಾ್ವ ದಿ ತ್ಯ ರ್ಥ: ಯದ್ಯಾ ಶ್ರುತ್ರ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಸಾಂದ್ರಾರಣ ಕ್ಷ ತಿ ಯತ್ರ
ಗತ್ಯ ಸ್ಯೈ ಕಸಾ್ವ ಧಾ ರ ಕ ಅ ಸಂಗತಾ್ವ ಪತ್ತೇ: ಯ ಕ್ಷ ವ್ಯ ರ್ಥ: ಸಂಶಯಾಂತರಂ ವಿಶೇಷದರ್ಶನೇ ಬುನಿ ತ ಸ್ಯ ಷುರು ನಿ ಶ್ಯ ಯ ಸ್ಯ ಸಾ್ವ ತ್ರ ಯ ತ ಯ ರೆ ಪ ಕ್ಷ ರೆ
ಕ್ಷ ಕ್ಷ ತಿ ಯತ್ರೆ ಣ ವತಿ ಸಂಶಯ ವಿ ಷ ಯ ತ್ವ ಮ ಧಿ ರ್ನ ವ್ಯ ಖಿ ನಾ ಕ್ಯ ವ ತ ಭಾ ಮಿ ಕ್ಷ ತಿ ಯ ತ್ರ ಣ ವತಿ ಸಂಶಯ ವಿ ಷ ಯ ಪ್ರ ಮಾ ಣ್ಯಾ ತ್ರ ಯ ನಿ ಶ್ಚ ಯ ಸ್ಯ ಸಾ್ವ ತ್ರ
ಯ ವ ದಿ ನ ವಿ ವ ಪ್ರ ಗ ತ ತ ತ್ರ ವ ಸಾ್ವ ತ್ರ ಯ ಸ್ಯ ವಿ ಶೇ ಷ ದ ರ್ಶ ನ ಜ ಯಾ ಲ ಕ ತ ಯಾ ಕ್ಷ ತಿ ಯ ಪ್ರ ಮಾ ಣ್ಯ ಸಂಶಯ ಭಾ ವೆ ನ ವಿ ನಿ ಶ್ಚ ಯಾ ತ್ಮ ಕ ಸಾ ಕ್ಷ ಸ ತಾ್ವ ದಿ
ಭಾ ವ: ವ ಸ್ತು ತ ಸ್ತು ... ಸಾವ ತ್ರ ಯೋ ತ್ತ ರಾ ದ ತ್ತ ರ ತ್ಪ ತಿ ಯ ತ್ರು ಣ ಇ ತ್ಯ ತ್ರ ವ ರ ಮ ಯು ತ್ತ ರ ತ್ವಂ ನ ವಾ ಷ್ಟಂ ಕಿಂ ತ ಸಾ್ವ ತ್ರ ಯೋ ತ್ತ ರ ತ್ಪ ತಿ ಯ ತ್ರು ಣ ಇ ತೇ ವ
ವಾ ಚ್ಯ ಮಿ ತಿ ಸಾ ವ ತಂ ತ್ರ್ಯ ಗ ತ್ಪ ತಿ ಯ ತ್ರು ಣ ... ವಿ ಶೇ ಷ ಣ ಯು ತ್ತ ರ ತ್ವಾ ದೂ ಷ ವ ತಿ ಕ ವ ತಾ್ವ ಕ್ಷ ಪ್ಯ ತಿ ಯ ತ್ರು ನಿ ಅ ರ್ಥ ಸಂಶಯ: ಸಾ್ವ ತ್ರ ಯಾ ತ್ಮ ನಿ ಶ್ಚ ಯ ಸಾಂ — ೫೧

[illegible]

[illegible]

[illegible]

శాస్త్రం పుటుం స్పృవిషయాం కృత్వ నపూర్వాపరం లంఘనం స్మరణాపుత్వం। స్వం తత్ర ద్వితీయపక్షే ప్రామాణ్యసంశయేన తృతీయపక్షే అర్థసంశయాత్
ఏతేన సాపేక్షత్వేన బాధిత ఇతి తత్ర తృతీయో ఽయం: పక్షాన్తరాణ్యపి వక్ష్యామః। కించ సాపేక్షత్వే స్థితి పక్షాన్తరే ఽపి తృతీయపక్షే ప్రామా
ణ్యసంశయః। ప్రామాణ్యస్య స్వతస్త్వే యత్ప్రామాణ్యం తేష్వపి ప్రసక్తః। పుటుభాష్యే ఽపి ప్రామాణ్యావగాహనే విపరీతస్య తృతీయపక్షే ఽనాశాత్
... పి తదర్థపక్షే ప్రామాణ్యసంశయాత్ ... బాధకాభావాదిత్యపి యోజయితుం సాధితాః। యదపి నం
శయసాంశయస్య సాపేక్షత్వే హాన్త్రే తాదృశి। తత్ర స్పష్టం। సామాన్యస్య సాపేక్షత్వే హాన్తా తాత్పర్యస్య సత్త్వత్రైః। సర్వత్ర కార్యే విశేషసాపేక్షత్వే నిత్యకాల
రాత్ కేవలప్రామాణ్యసంశయరూపవిశేషకారణాపేక్షత్వం తదర్థనః। అగ్నిహోత్రాద్యపి బాధాపత్తేః। సాపేక్షత్వే సతి విశేషణాంశే నైవ అగ్ని
హోత్రః। వాక్యార్థస్య తదితి చేత్తథా విరూపవాక్యే పుటుతి నిశ్చయస్య విపర్యయ మిథ్యాత్వాదకతరూప్రయుక్తత్వాన్న తాదృశకారణసంశ
యాం ప్రతిబంధకత్వేన తాదృశసాపేక్షత్వే సరూపకార్యసంశయవిషయత్వసాధనవ్యభిచారాత్॥ అత్రోచ్యతే॥ యాంతర్యసాపేక్షత్వే
క్తేరుత్తర తృతీయపక్షే యస్యాం సః ప్రామాణ్య ఏవ సంశయః తద్రూపం తథా పుటువాక్యేషు తత్ర విశేషసాధ్యత్వే తదర్థః। పరాంశత్వేన యాం
సతి సప్రమాణ్యసాధారణాధికరణ్యాలంభః తథాచ తత్పురుషనరూపాణాం అధికరణతత్పురుషత్రయ తృతీయపక్షే ఽప్రత్యక్షసంశయాభావాత్
౩౦౬ అతిశ్రాంతః। అయం పుటుపూర్వసాయం। తత్ర ప్రామాణ్యాప్రామాణ్యే పుటువిషయకాం వ్యాపి మిథ్యాత్వం తథాం పుటువాక్యం ప్రమా స్కంధ ౧౦౬
ణ్యతిసంశయ ఇతి నిశ్చితః। ఏవంచ నాప్రమాణాభావాత్। సాపేక్షత్వే నిశ్చయస్య ప్రామాణ్యావగాహనే తస్య వ ప్రతిబంధకత్వే సంశయాం ఏవ
సత్వం తాత్పర్యత్వే ఇతి। గ్రాహ్యసంశయే నైవాయం హేతుర తాం అభావ్యసాధారణ్యసంశయత్వాం నివర్తకత్వాభావాత్ ఇతి। సరూపాంశగు ౨౨.౨౮
ణాతాత్పర్యగ్రాహకం కాయధానవాప్రామాణ్యం సిద్ధం। అస్య తథా ప్రామాణ్యసరూపాణాం అధికరణానిశ్చయస్యాపా
యాం వాక్యే పుటుకేఽపి అధికరణాన్యవ తథా తత్ర రూపం తథా మిథ్యాత్వాపత్తి తదా ప్రామాణ్యసంశయస్య తదా పరాత్వ ప్రతి అధికరణత్వం
ప్రతిపత్తికర్మణా తథా మిథ్యాత్వాపత్తి తదా సాంశయం వాక్యసాపేక్షం ప్రకాశమానేతి సాధ్యం యత్ర దర్శనేఽయం దర్శనదేఽయం
తదర్శనేతి

ಪುಗ್ರಾಹ್ಯಸ್ತಸ್ಥಿತಿಸತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ತೇನ ಸಾರ್ವಯತ್ರಿತ್ರಯಬಾಧ್ಯಸ್ಥಗೆವಧಿಕಪೂರ್ವತ್ವತಿಯಮ್ವೃತಿಆಲೋಕಾದ್ಯಭಾವಪ್ರಯುಕ್ತಾರ್ಥಸಂಶಯಸ್ತತ್ರ

ತಾಂದೃಶಸಂಶಯಾಂತ್ರಕಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಕಸಾರ್ವತ್ರಯಸ್ಯವಿಶೇಷದರ್ಶನಾದಿನ್ಯತಯಾಂತದುತ್ತರತ್ವತಿಯತ್ವಿಗೆಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯಬಾಧಕತಾಭಾವೇತಾಂ

ದೃಶವಿಷಯೇಸಂಶಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಂತ್ರಯಗ್ರಾಹ್ಯತಾಯಾಂಅರ್ಥಸತ್ವಾಬಿನವ್ಯಭಿಚಾರಃ ತತ್ರಸಾರ್ವತ್ರಯಸ್ಥಿತಿತ್ವಗೆವಧಿಕತ್ವತಿಯತ್ವಗಾವತಿಸಂ

ಶಯವಿಷಯತ್ವಸಾರ್ವರ್ಥಕಭಾವಾಂತಸಾರ್ವತ್ರಯಾಂತ್ಮನಿಶ್ಚಯಸಾಂಪುಗ್ರಪ್ರತಿಬಂಧಕತಸ್ಥಿತಿಅರ್ಥಸಂಶಯಾಭಾವಾಂತತ್ವತಿತ್ವಗಾವತಿತ್ವಂಚ

ತ್ವತಿಯತ್ವಿಗೆಾಂಷ್ಟುಷ್ಟತ್ವಂತೇನಪೂರ್ವೋಕ್ತವ್ಯಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಸಂಶಯಸ್ಯತಾಂದೃಶತ್ವತಿಯತ್ವಗೆತ್ರಕೇಸಾರ್ವಯಸಾಂಪುಗ್ರಕಾಲೇಸತ್ವಾಬಿನತ್ವಾತಿರಿತಿಧ್ಯೇ

ಯಂ॥ ನತು ಧರ್ಮಿಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಿಕಲ್ಪಕಾಲೇಪ್ರಕತ್ವಸ್ಯಸಾರ್ವತ್ರಿಯಬಾಧ್ಯತ್ವಗೆಪೇತ್ವಯಾಂಕತ್ವಿಕಾಲೇವಸಾರ್ವತ್ರಿಯಸ್ಥಿತಿತ್ವಗೆಪೇತ್ರಯಾಂವತುರ್ಥ

ತ್ವಮಿತಿಭಾವಃ॥ ಉತ್ತರತ್ವಸ್ಯತ್ವಾಪಿಷಷ್ಠ್ಯಂತಾನಾಂಸಾರ್ಥಕತ್ವಾಂತ್ಯನಾನ್ವಯಃ ಸಾರ್ವತ್ರಯನಿಶ್ಚಯ ಇತಿ ಗುರುಮತೇ ಸಾರ್ವತ್ರಯಏವತ

ನ್ನಿಶ್ಚಯಃ ಅಸ್ಮಾಕಂತ್ವಗುವ್ಯವಸಾಯಃ ತಥಾಚ ಸಾರ್ವತ್ರಯನಿಶ್ಚಯಾಂತ್ಮತಿತ್ವಗೆವಧಿಕತ್ವತಿಯತ್ವಗಾವತಿಸಂಶಯವಿಷಯತಾವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅ

ತ್ರತಸ್ಮತಿಪೂರ್ವಕ್ತಸಾರ್ವಯಸಾರ್ಥವ್ಯಭಿಚಾರಃ ಉಕ್ತಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸವಿಷಸಂಶಯ ಇತ್ಯಸ್ಯ ರಹಸ್ಯಮಾಹ ತದುತ್ತರೇತಿ ಸಾರ್ವತ್ರಯಾಂತ್ರಿಕರಣಕ

ತ್ವಗೆಾಂತ್ತರೇತ್ಯರ್ಥಃ ಅತ್ರಾಪಿಗುರುಮತೇ ಉಕ್ತಪ್ರಾಮಾಣ್ಯೇನಸಂಶಯಃ ನಾರ್ವಯನವಿಯವಶಾತ್ಸ್ಯಸವಿಕಲ್ಪಕೈಕವೃತ್ತಾರ್ವತ್ರಯಗಾವತ್ವ

ಸ್ಯಕಸೇರೂಪಾರ್ಥ್ಯಃ ಅತ್ರವದಂತಿ ಸಾರ್ವತ್ರಯಾಂತ್ರಿಕರಣತ್ವಗೆಾಂತ್ತರತ್ವತಿಯತ್ವವ್ಯಭಿಚಾರಃ ಯತ್ರಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಂಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕೋಟಿ

ಸ್ವತಿತ್ರವಸಾರ್ವತ್ರಯಾಂತ್ಮಕಪುಷ್ಮಸ್ಮತಿಸ್ವದುಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಂಶಯಃ ತತ್ರತದರ್ಥಂತ್ರಾಹಾರ್ಥಸಂಶಯಸ್ಯ ಸ್ವತಾಂತ್ರ್ಯ ಸಾರ್ವತ್ರಯಪ್ರಕ್ಷೇಪವಧಿಕ

ತ್ವತಿಯತ್ವಗಾವ್ವತ್ತಿತಾಲತತ್ರಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯತ್ರೈಃ ಸಾರ್ವತ್ರಯವಿಷಯತ್ವಬಪರಸ್ಪರನಿರಾಂಪಿತಧರ್ಮದ್ವಯಭಾವಾಂವಗಾಹಾನ್ನಸವಿಶಿಷ್ಟ

ತ್ವೈಭಾವಾತ್ ಅನ್ಯಥಾಽಭಾವತ್ರಿಕಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಏವಂ ನಾರ್ವಯಸಾರ್ಥವ್ಯಭಿಚಾರಃ ಯತ್ರಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕೋಟಿದ್ವಯಂಪು

ನಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ದೂಷಣಾದತ್ರ ಪ್ರಾಂಲೋಕಕಲ್ಪತ್ರೈವಸ್ಯಯುಪಪಕ್ಷಂಬಿದುಷ್ಯತ್ರಾಪಕ್ಷೇಣಾಂಪೇಕ್ಷಾಯಾಂ ತ್ವತಿಯಪ್ರತ್ಯಬಗುರುಮತಅರ್ಥಸಂಶಯಾಂಬ

ವತೀತಿ

తధా త్ర కేవలాది హేతు కవియోవతేత శృతం విశిష్టం వా భవత్రం యస్తత్త్వాగా

శయ [illegible] తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావాన్ ఘటో ఘటత్వా త్ర ప్రతియోగ్యసంశయ విశిష్టః యాంవం త్రింత్ర యసస్వత్రయాం స్తా వద్రత్ర వత్వ త్వం
ఘటత్వే అస్త్వి ఇతి కథం తదభావస్య సాధ్య త్వం అం త్వప్రతియోగ్యసంశయ విశిష్టత్వం తద్వ్యక్తిత్వానాం స్తాంతి విశిష్టా ప్రసిద్ధ్యా కథం విశిష్టా
భావ ఇతి చేన్న స్వరూపసైవ తాదాత్మ్యేన సాధ్యసాధ్యావాల్యాభావా [illegible] తః తత్ [illegible] పదం త [illegible] తదా తత్ర తాదాత్మ్యాది హేతు స్త త్వ పద మితి యాం
వతే తస్య పక్షే కృత సంశయ సాధుగ్రవిశిష్టం సామ్యత్వం త్రర త్వతీయుక్త వర్తిగ సంశయ సాధుగ్ర విశిష్ట ప్రతియోగ్యం యసాధ్యః సామ్య త్రయ వ్యక్తేః శత్వ
తయోం విశిష్టాభావ ఇతి। అభావస్య పం యాం వతాత్వ త్రయ గ్రహితాత్వ భావస్య పం సాధ్యం యసత్వ తథా తదా తత్ర తాదాత్మ్యాది ప్రాంతస్త వృద్ధన
య తాత్మత్రయ వ్యక్తేః తత్ర త్వతీయుక్త లో ప్రతియోగ్య ఏవసంశయ యాం ఘట తాత్వ దిఘ తస్య వ పరావ శాగవ తత్ర హేతత్వ భావాద్వ వ్యభిచార
తిసము దాకథనః। ప్రతియోగ్య సంశయ బస్త్రా శృతీయుక్త వర్తి ప్రతియోగ్య సంశయ బస్త్రా సంభవతీ త్వం త్ర కం యాం ప్రాంతస్య త వృద్ధేః తస్యాః సామ్య త్రయ వృత్తే
పరావర్శనః సాధ్యదిత్యర్థః। ఇదంచ వస్య గతి పగురుత్వ తథా త్వ ఖ తాత్వ సంశయ స్వ చ తద్ధ గావతి త్వ కప్రాంత్య భావ [illegible] సాధ వ వ్యభిచారాప్రసంగా
దితి। క్రమబత్ర। సామ్య త్రయాం త్రర త్వతీయుక్త గావృత్తి ప్రతియోగ్య సంశయ విశిష్ట తవస్వగ్రహక తత్వ యాం భావ వత్ర వ్యక్తి కత్వ మి [illegible] సాధ్యం
నేలగ్రాహకే తత్ర స్వపదంచ యధాయ త్రహి తః యాం తత్ర త త్వరం విశిష్టాభావ పదంచ్యుత యత్వ విశిష్టాభావపరం। కృష్ణ వ పపి య త్రతా
త్వశ సామ్య త్రయాం త్రర త్వతీయుక్త లో ఘట త్వ ప్రతియోగ్య యాంః సమయాం పాలంబనా తాన్ సంశయః తత్ర ఘట త్వ వ్యభిచారం ఏవేతి వాచ్యం
ఏతదాత్మ వస్య గుణా త్వ ప్రతియోగ్య యాంః సమయాం పాలంబన సంశయ సామ్యభావాదిత్య సనత్రె ప్రంథ కృత్వ వల శంక్య నియ తావ్య సంభవతి
౧ త త్వదకం త్రకం యాం తదస్య తాదాత్మ్య ప్రతియోగ్య సంశయ [illegible] నిర్వ కాత్య ఇతి శేషః। ఇదంచ వ్యాప్తర వదృష్ట గతి పగురుత్వ తి వాచ్య త్రః। సామ్య త్రయ
సతీ త్వ సామ్య స పక్షం నేవ్యా [illegible] వపత్తి స్వ తాత్వ దయుక్త వ్యావ్యభావ్యం త్రర వృం రచిత యదృష్టి తి। సంశయ ఇతి। అప్రతియోగ్య [illegible] సంశయ
విషసంశయ తదర్థః। అసంశయ విషయాం భావ ఇతి। అప్రతియోగ్య సంశయ విషయ సంశయ ఫలాంగ పతిం త ఇత్యర్థః। ఫలాంగ పదాద్ ఇతి
అప్రతియోగ్య సంశయ విషయ సామ్య త్రయ వ్యక్తి స్త తద్విషయాం యాం గ్య తావిరహాదప్రసిద్ధి రిత్యర్థః। తథా త్వ తాత్వ ప్రతియోగ్య ప్రాంత్య నిద్ధి రితి।
భావః। ఖాత్వగాం తత్ర ఇతి। సామ్య త్రయ బాధక వ్యక్తేః సామ్య త్రయ బాధక వ్యక్తినాం ఘటదేవ త త్రప్రతియోగ్య స్త్య కార్యదిత్యర్థః యత్ర భ్య ప్రతియోగ్య [illegible] నసం ప్రా

త్రకే ప్రసిద్ధిః అప్రతియోగ్య సంశయ ప్రసిద్ధేః। తథాచ వ్యాప్తె తత్ స్వ సంశయ యాం గ్య తాం యాం అప్రసిద్ధి రితిభావః। తస్య ప్రతియోగ్య స్య ౧

సంశయ

ప్రామాణ్య ప్రముఖ ౪౪ తానవచ్ఛిన్నయ వృత్తి ప్రకారతాకం సంబన్ధావచ్ఛిన్నం తత్ర తత్ప్రకారకత్వ నిష్ఠ దేశ ఆధారాదాన్యత్వ తన్నిష్ఠయాం ప్రకారత్వ లంబాం ల వయు లోకే ప్రతీ
యత్వం ఉక్తా వ్యవధాన పరమేవ। అత్ర చ రూపం వంగు ణాః ఇదం చ విశిష్టం ప్రవ మాంస త్ర తిస వయం పాలంబనాం త్క స నిష్ఠయాం ధికర
[illegible] రూపం వంగు ణా త్ర తి సంశయాంశగా త్వే వృత్తి బాం రణ తి ల గ్రహ తాం ప్రావణంగ్రతి
ణాం వ్యవధానాం త్రకత్వే మైత్ర సవ్య తాం ద్వృత్తి వయం దాయు వృత్తి బాం రాం ప నేవాం నాంధికరణ తి। తాం ద్వృత్తి
రూపం వంగు ణా ఇతి చైత్రీయ నిష్ఠయాం వ్యవహింత్రాంత్ర రక్షణే తాం ద్వృత్తి సంశయ వయం దాయు తత్ర వృత్తి బాం రాం ల నిష్ఠయ రూపం ప్రతి రూపం వ
సంశయాంత్మక నిష్ఠయాం ధికరణా వ్యవహింత్రాం త్రరక్షణే తాం ద్వృత్తి సంశయ వయం దాయు తత్ర వృత్తి బాం రాం ల అవ్యవహిం త్రేతి। తద వ్యవహిం తత్ప్రాంశ్చ క్ష
ం గుణా ఇతి నిష్ఠయ వ్యవహిం తక్షణే తాం ద్వృత్తి సంశయ వయం దాయు తత్ర వృత్తి బాం రాం ల ఉత్తరాతి। రూపం వంగు ణా ఇతి నిష్ఠయాం ధికరణా వ్యవహింత్రాం త్రక క్షణే
ణే తాం ద్వృత్తి సంశయ వయం దాయు తత్ర వృత్తి బాం రాం త్వ ధర్మిణా। నిలా గు ణా ఇతి నిష్ఠయాం ధికరణా వ్యవహింత్రాం త్రక క్షణే
తాం ద్వృత్తి సంగు ణా న ప్రతి సంశయ వయం దాయు తత్ర వృత్తి బాం రాం త్వ ధర్మిణ తావచ్ఛేదకావచ్ఛేదక తద్ధర్మిణ తావచ్ఛేదకా న్వప్రకారత్వం రూపిత్వం
రూపం వంగు ణా న వేతి సంశయ। తత్ర వృత్తి బాం రాం త తద్ధర్మిణ తావచ్ఛేదకా వచ్ఛేద కా న్వ ప్రకారత్వం రూపిత్వం
రూపం వంగు ణా న వేతి సంశయః తత్ర వృత్తి బాం రాం ల సంశయ ఇతి। రూపం వంగు ణా ఇతి నిష్ఠయాం త్రరం రూపం గుణా
వధాన తాం ద్వృత్తి నిష్ఠయ రూపిత్వ వయం దాయు తత్ర వృత్తి బాం రాం ల తి। రూపం వంగు ణా ఇతి నిష్ఠయాం త్రక ప్రకారాం
యు వృత్తి సతి సంశయ వయం దాయు ధర్మిణ తావచ్ఛేదకే తత్ర వృత్తి బాం రాం త్వ నిష్ఠ తి। ఏవం చ ధర్మిణాం తు వి శే షణాం లోగు ణా ఇతి నిష్ఠయాంత్రరం రూపం వంగు ల
వేతి సంశయ వయం దాయు తల్లక్షణ తద్ధర్మిణ తత్ర వృత్తి బాం రాం ప్రకారత్వ తి। ఏవం చ ధర్మిణి తు విశేష్యతా తద్ధర్మిణ తావచ్ఛేదకా వచ్ఛేద నేతి సం ద్వితీయ
వేతి సంశయ వయం తాయు త్రత్ర ప్రతి నతద్వ్యాప్తి లోగు ణా ఇతి నిష్ఠయ గ్రాహ్యతా వృత్తి బాం రణ తిసాధ్యత్వ ధర్మిణ తావచ్ఛేదకా వచ్ఛేద
ణా న వేతి। సంశయ వయం తాయు త్రత్ర ప్రతి నతద్వ్యా గుణా పృథక్ ప్రకా తాద్వృశ సత్త్వ మితి కృత్వ బాం రణ తాం ద్వయః॥ తథాంత్వం॥ ప్రతీతః॥ అన్యత్ర తాం
ప్రతి ధర్మిణ తా వచ్ఛేదక రూపం తద్వచ్ఛేదక తత్ర గుణాద్యస్వావచ్ఛేదక తాద్వృశ సత్త్వ మితి కృత్వ బాం రణ తాం వయః॥
ఈ ధర్మిణ తాం వచ్ఛేదక రూపం వ తద్వచ్ఛేదక తత్ర గుణాద్య స్వార ప్రకార తాద్వృశ సత్వ మితి కృత్వ బాం రణ తద్వయః యు త్రత్ర ప్రసంశయధర్మిణ తావచ్ఛేదకావచ్ఛే
ప్రావణాన్యాక గ వణం నాంధికరణ నిష్ఠయ రూపం వ తాన్యత్రయ శత్వ వ్యవహింత్రాం త్రవర్తి సంశయ ప్రకారాం యు త్రత్ర ప్రసంశయ ధర్మిణ తావచ్ఛేదకా వచ్ఛే
దేశ వ తాన్యత్ర ప్రకారాం గవే తన్నిష్ఠ వాన్య ప్రతి తా వృత్తి రూపం శేషం స్వార్థ వది వినైత్త వయః॥ యత్రాత్ర ఏకం కాలే గుణ మ ప్రమితి। విషాభావేతి। గగు తాం ద్వృత్తి
సంశయ వ శేష్యత్రయాం తం త్రః। నిష్ఠయాః తావత్ర్వహ్య తాద్వాభావః సాధ్యః యద్వృశే వల్క్షవ ధికరణత్ర వృత్తి యుక్త ప్రావణాన్యస
ఏ. వర్తిసంశయకార్యత్వం

౯ ధర్మ ద్వితీయ

మాధాయా ౨ తే౧

భావాదితి భావః ౧

అత్ర కేచిత్తు: సకలప్రామాణ్య నిష్టతయా భాగాంశిద్ధ్యుద్దేశ్యత్వాదితి। యత్ర ప్రామాణ్యసంశయస్తత్ర నైవాప్రామాణ్య సంశయో వా అవశ్యస్వేల
తత్ప్రామాణ్య భాగాంశిద్ధి వారణాయ అర్థసంశయత్వ కసంశయ విషయత్వం ద్వితీయ ప్రామాణ్య పక్షవిశేషణం దేయమేవేతి
యం అయం విశేషణం ప్రత్యేకస్వరూపః స్వప్రకాశత్వే వదత్యపంప్రమాణ తత్స్వరసః ఇత్యపరే అస్వరసః। తత్ర
౪ పాయాన తద్విశేషణం ప్రత్యేకస్వరూపః। అయం విశేషణం నస్వరూపః। స్వరూప ప్రామాణ్యాదితి పక్షేక్ప్రామాణ్యాదితి విశేషః॥ సవ తత్స్వ
కరణ ఇత్యర్థః ఇతి కేచిత్। ప్రథమకల్పే ప్రథమప్రామాణ్య ప్రామాణ్యమాత్ర అభావ్యసాంశభావ్య సకలాంపక్ష జ్ఞప్రామాణ్యబాధేతి।
పాం ౧ ఈశ్వరయోగి మాత్రప్రతీత వర్థనిరూపితం యత్తత్తత్వమితి తదంశ కరత్వ ప్రకారకత్వాదితస్యావతాభవత్రయ
౭౪ భామతే ఈశ్వరయోగి జ్ఞాన ప్రకారత్రయ అవతాభవత్ర్య ప్రకారకత్వ అవసాధ్యన తాదృశ విత్యర్థః। విశేష్యాభావ విత్స్వత్రయా వధిక శ్రుతేల
యుక్తారవతి సంశయకోటిత్వ యావతాభవత్ర యప్రకారక భావయాంభావ వృత్తి విశేష్యాభావః। యోగి జ్ఞానాదివరాంత్ర వృత్తి
ప్రామాణ్యతయా వతాభవత్ర యప్రకారక త్వసత్వవృత్తి యుక్తారవతి సంశయకోటి తాభావాత్ అధయాంభావ్రే వికల్పః
సకలయోగి జ్ఞాన ప్రామాణ్యసాంపి పురుషాంతరయ తాదృశసంశయకోటిత్వ నవమాం నాధికరణ తాదృశసంశయకోటిత్వం
వక్తవ్యం తత్ప్రాప్రసిద్ధం సర్వజ్ఞత్వన యోగినాం సంశయాభావాదితి వాచ్యం। పురుషాంతరీయ బాధ్యపదార్థమితి తత్ప్రామాణ్యస్వప్ర
కాశాంతరకృత్యతయా నాడుపపత్తికృభావేనపురుషాంతరీయత్వం భయాభావాత్ ఇష్టం పత్తియుక్తా వృత్తిత్వమపి సా
పాదేయం। తాదృశప్రామాణ్య కదాపి కస్యాపి సంశయాభావాత్ తత్ర ప్రామాణ్యవృత్తీయత్వాదిప్రాంతరవ్యయ వశిష్ట విశేష్యవా
చ్యం। హేతుత్వం తన్న తత్ర సవయా మాలంబనాం మితైస్వం భావాత్। తైవం యుక్తా హేతుద్వయం తత్ప్రామాణ్య నిరికృత్ప్రామాణ్యస్వైకప
క్ష। అవనత ప్రబాధసాధ్య నత్వాత్సాధ్య విశేషణాదాగమశేషమితి వాచ్యం। తాదృశప్రామాణ్య బాధవారణాయ తాదృశసాధ్యావస్య
క తేవప్రామాణ్యానాం తద్రూప తాదృశసాధ్య కశలేకత్వ భావోత్తరవృత్తి తాత్పర్యకత్వ ఎవంచ సాధ్య విశేషణమవతత్త్వపక్ష విశే

తక్షర

ప్రామాణ్య ప్రమితి త శయః నః పక్ష ఏవేతి భావః। న చైవమపి యత్ర ప్రామాణ్య సంశయస్తత్రైవ తదాపి తత్సంశయాం సిద్ధిస్తత్ర విశేషాదర్శనాభావాత్। తత్రాప్రామా-
ణ్యే మతు విషయాంతర ప్రణిధానాం తాదృశ సంశయయోగ్యతాయాం స్తత్రాభావాదప్రామాణ్యయోగ్యతాం నేతి। ఏవం చ ప్రామాణ్య
యుక్తస్య సాధ్యత్వ విషయాంతస్య త్వం ప్రతి లాంఛనః। కేచిత్తు। ఫలాంశ పాదాదితి। యత్ర ఘటవృత్తానాం ప్రామాణ్య సంశయస్య ఫల
ఘటస్య సంశయస్తత్ర మిశ్రాం ప్రామాణ్య సంశయస్య సంశయ యోగ్యతాయాం తత్రైవ ప్రసిద్ధిరిత్యర్థః। జ్ఞానాంతరేతి ధర్మాంతర
రవిశేషస్య కష్టు తావది జ్ఞానే అప్రామాణ్య సంశయస్య తద్విషయత్వ తజ్జస్య సంశయస్య ప్రసక్తిరిత్యర్థః। అప్రామాణ్య సంశయస్య
సంశయత్వ తద్ధర్మిక త్వం గౌరవాత్ నిష్ప్రయోజకత్వాచ్చ విశేషణమితి భావః। తస్య ఘటత్వాది పదార్థస్య ఐక్యాత్। నానాత్వ
ధారణాం తు తద్యోగ్యతాం న తయోరైక్యం యోగ్యతాయా వచః। న స్వప్రామాణ్యం తదభావ ఇతి తత్ర కారణత్వం। తదా
యద్విషయ జ్ఞానస్య తాదృశాప్రామాణ్య న సంశయః। కిం తత్ప్రామాణ్య భావేతద్ధీ ప్రామాణ్యాంతరాన్ని అప్రామా
ణ్యం త్వేతి। తథా చ ప్రకృతప్రామాణ్య విశేషత్వేన ప్రామాణ్య సాంశయి సంగ్రాహ్యే జ్ఞానాంతరభావః ఇతి భావః। అధికాంశాన్తర్
ప్రామాణ్యాపితి। ప్రామాణ్యాంతరేతి। ప్రామాణ్య భావవతి ప్రామాణ్య ప్రకారక త్వం ఇత్యర్థః। ప్రామాణ్యాంతర సంశ
యోనిపాతప్రామాణ్యాంతర సంశయస్యాపి ఉక్తాప్రామాణ్యాంతర విషయ విషయాం సంగతమనీయః। నాపిద్ధిరిత్యత్ర కిం తు జ్ఞాన
సంశయస్యేతి। స్వవిరోధికతాం ప్రామాణ్యాంశ కసంశయస్యేత్యర్థః। యద్విశేష్యత్వా తత్ర సంశయ విశేషణత్వాత్ స్వాభావస్య
ప్రామాణ్య సంశయస్య కత్వమిత్యనిత్యత్వాదశక్యం తథాచ ప్రామాణ్య విరోధి సంశయత్వం తత్ర ధర్మాంశ వైశిష్ట్య కారణతా ప్రతి
యోగిక కార్యతయా యద్విషయత్వం తత్స్య వివక్షితత్వాత్। ఇదం చ స్వసమాన ప్రకారక నిశ్చయ [illegible] కారణ సంశ
యస్య ప్రామాణ్య సంశయస్య ప్రతితాదాలంబ్యాత్। అప్రామాణ్య సంశయస్య ఉత్పాదకతయా కారణతా భావాదితి ధ్యేయం
ఏవం అప్రామాణ్య సంశయస్య సంశయస్య త్వరూపయోగ్యత్వస్య ప్రతిబంధకత్వ। పక్ష విశేషణం। నను కార్యత్వ జ్ఞానదశాం పక్షత్వరూపం

ప్రత్య

45

[illegible]

ప్రకాశ
ప్రమితి
౯౮

షణామితి। యత్ర విశిష్టాభావస్తత్రేతి। సాధ్యత్రయాంశధికవృత్తియుక్తత్వాదితి సంశయస్య సమానాధికరణత్వస్వగ్రాహకత్వాభ్యాం భావ
వదాద్యవతాత్పర్యయకత్వం సాధ్యం। యోనితాదృశజ్ఞానాంతరసంశయస్య విషయాంతరే పురుషాంతరస్య ప్రసిద్ధ ఇతి। తన్న। స
ంశయో పింసాధ్యయవిశేష్యకప్రకృత్త్రప్రామాణ్యకాలికసంశయయోర్యత్కించిత్సంశయయోర్వాద్యః। తాదృశప్రామాణ్య ౮౩
సాధ్యప్రసిద్ధిః। తాదృశప్రామాణ్యకాలికసంశయస్య అప్రసిద్ధిః। ద్వితీయే అయంపుటః ఇదంపక్షత్వం ప్రతిసాధ్యయాంవధి
కత్వేతియుక్తత్వాదిసంశయసంశయేన తాదృశసాధ్యయోస్తాదృశసంశయసమానాధికరణత్వస్వగ్రాహకత్వాభ్యయసతాత్ప
ఘటత్వవతితాదృశప్రామాణ్యతాదృశాభావయోర్భావవదాద్యవతాత్పర్యయగ్రాహకత్వేభావరూపసాధ్యస్యపపత్తయేతథా
చతాదృశప్రామాణ్యస్యపక్షతావచ్ఛేదకాంతరతావచ్ఛేదకే తత్ర బాధః। పక్షవిశేషణతయేతిభాగాంశతవారణాయ
పక్షవిశేషణతయాంగవాద్యత్వమితి అర్థాంతరానైతద్విరోధసంభాష్యత్వపరః। ఏవంచాతఏవేతి గ్రంథః। వృత్తాద్యనవాద్య
భావ్యనాంశవేతద్యర్థః। అర్థస్యవిశేషే అప్రామాణ్యసంశయయసంశయయోర్విశేషవద్భిన్నాకారవారణాయేతి। గ్రంథవృత్తాద్యనకాలేపి తత్ర
వద్భిన్నాకారత్వతదాద్యకరణాయసంశయస్యప్రామాణ్యతాద్యవిశేషణాంశకత్వకించిన్నవృత్తాద్యనతద్యర్థః। సంశయేతి ప్రకృతప్రామా
ణ్యసంశయప్రామాణ్యవృత్తియుక్తత్వేనసాధ్యయగ్రాహ్యమితిసాధ్యం తత్రచప్రామాణ్యసంశయరూపవిశేషణాంబాధకవిశిష్టాభావ
సతాత్పర్యవద్భిన్నాకారత్వతి। యద్యప్యేవం సాధ్యాప్రసిద్ధిస్తదుత్తరవృత్తియుక్తత్వేప్రామాణ్యసంశయాభావాంశేతువిశిష్టాభావః త
థాపి యత్ర సాధ్యయోస్తత్రపంచ్యయుక్తానాందోషప్రామాణ్యసంశయః తదధిగమానాధికరణసంశయస్తత్పరమైవేదం। యత్రతుప్రా
మాణ్యసంశయ ఏవాసిద్ధిః తత్రోక్తభిన్నాభావతమైవేతిభావః। యద్యాశ్రయతత్రతత్పరః గ్రంథవృత్తాద్యసమానాస్యత్రతాద్యవరోధ
చితద్దితితత్రాప్యప్రామాణ్యసంశయబోధసంశయయోర్గత్యాంతరనిరుక్తప్రమాంతభిన్నాభావాదేవవద్భిన్నాకారాభావాదితి। ఏతల
త్తుఘటకాంతరంగసరూపంగుణాద్యతాద్యదిపాఠః కేవలః। నసద్గుణాద్యతాద్యదిప్రఘటకాంతరం ఏవంచాత్రతాద్యదిపా

జ౩ స్తు౩ సాధ

క్షణేచాంశే గుణానాంతేతి సంశయః న చ సాధ్యత్వయోః నివర్తకత్వే యోర్భవతి అప్రామాణ్య సంశయోఽతంతత్వాదతస్త
త్వాద్యాను(?)వత్వే యోర్వతాన్యత్ర యుగ్రాహాంత్య న తాద్యత్వ ఖబారక ఇతి తృతీయ క్షణాన్వృత్తి అప్రామాణ్య సంశయోఽన్యతి
తదధీనః అప్రామాణ్య సంశయోఽన్య సాధ్యధర్మా ఘటక సంశయోఽభిన్నాయః అప్రామాణ్య సంశయో[illegible] సంశయో ల్లాఘవాత్వాదితి
పయుక్త విశిష్టాంశ అధర్మః సాధ్యధర్మత్వం నాన్యయుష్యత గిద్ధ వ్యవసాయవిషయత్వం తన గుణ వశిష్ట ప్రామాణ్యసాధ్య సిద్ధిః తత్ర ఏవం త సాధ్యతయా తా ఇ
ఘటకాన్య సంశయోఽనాదిత్వాదితి లాఘవాద్వైతరత్యేతి వాచ్యం తస్య హింత్యం తత్ర ప్రత్యక్ష తాదాత్మ్యభావాత్ ప్రత్యక్షం ప్రమాకరత స్ఫుటత
తయారోక్షైకత్వం ధర్మమితి యుక్తం హింతు ప్రతిక్షణ సంశయ ఏవ సాధ్యత్వయోర్నివర్తనియమేత్యన్నయః తథాచాగ్రహి తాప్రామాణ్యక సాధ్య
యోత్పత్త్యుత్తర వృత్తియుక్ష్మణాకతిన యుత్వం శయత్వం తత్సంశయధర్మిణో తేకధర్మినా వాచ్యాదకారణ తాదృశాం శౌర్ణా
గ్రా యోర్వతాన్వయత్రాన్ [illegible] ప్రత్యక్ష ఇతి సాధ్యాన్వయ ఇతి తస్య ఇదం తాద్యవశాత్ కేవల ప్రామాణ్య సంశయోహేతు ప్రతిబద్ధకం ఖండం కృత్వా సాధ్యత్వ యో తస్యవర
(అ) ంత్యరేఖ్య ఇదం తాద్యవశేదిన సాధ్యత్వయోఽంతరేణాప్రామాణ్య గ్రహాత్ తదేవ చైద్దే యోర్వతాన్వయతి గ్రాహ్యత్వరూప సాధ్య స్వగుణ వశిష్ట
పి సత్వాన్నిబద్ధ సాధ్యగం పత్తః న చ యోంత్యం విరహో యోర్తావ్య యుక్తము త్తర వృత్తియుక్షణవతిన యుత్వం శయోఽకాలిత్వం తత్సంశయ
ధర్మిణాం తేనరూపేణ తయోం సాధ్యత్వయోర్వ్యక్త్యాసత్వ హానిత ఇత్యేవ సాధ్యమితి వాచ్యం యుత్వత త్వయోరసగుణమైక సాంధ్యాపి వృత్తియో తే
క్షణే తావతిప్రవేశాం వశ్యకత్వ అలోక వృత్తయోః [illegible] యోః ధర్మిగ్రహణా తాయోః ఘటత్వ కతావతి కిం చ తస్య ద్వయాత్రకాలిత్వం స
ఆంశుద్ధ సంశయ విశేషణాంతథా చ యుతాన్వయత్ర యుక్తోత్ ఉత్పత్తిక్షణాత్తర తృతీయక్షణావత్తిన ద్వయాత్రకాలిక సంశయోఽకాలిత్వం యో [illegible] స్వ
త్రసత్తతం భవత్ర యుక్తో ఉత్పత్తిక్షణాత్తర తృతీయా ప్రవృత్తిన ప్రామాణ్య సంశయ విశేష్యక త్రయోర్భయోర్భావవత్తాస్వనియుక్త కత్వమితి
తాదృశ సంశయ విషయ ప్రామాణ్యనైవ పక్షతం ద్రష్టాంతః కిం ప్రామాణ్యాభావ ఏవ భావవయాంత్ర కాలిక సంశయ నిష్కాంతత అప్రామా
ణ్య వపి ద్రష్టాంతః కారాపదగుణానా ఇతి సాధ్యత్వయో త్తర వృత్తియుక్ష్మణో బాధకం గుణానాం నవాబాధనం ప్రమాణత్వ ఇతి సవయోంపరాలంబన సంశయో గు
ణాంతేప్రాంతిం కవాంభావా[illegible] వ్యభిచారః న చ యుక్తరూపక గుణా సాధ్యత్వయో త్తర వృత్తి యుక్షణో బాధకం గుణానాం కల ద్వయాత్రకాలి

ద్రవ్యాణాం
ప్రమితి
౪౭

సాంధనకమతాయ్ శంకన్య నిరాచష్టే నచేతి। ద్రవ్యాణాం:। ద్రవ్యతదన్యవిశిష్టసంఖ్యాయాస్స్వపదం। స్వస్వద్రవ్యాణాం: పదం ద్రవ్యతదన్యవిశిష్టసంఖ్యాయా ఇతి
పదమితి యావత్ ఏకకుత్ర కుత్రచిదపి। తాదాత్మ్యేతి। వృత్తియుక్తత్వాత్తిసంఖ్యాయా భావ ధర్మమిత్యర్థః కిం త్వదర్థ ఇతి
ద్రవ్యతదన్యవిశిష్టసంఖ్యావిశేష్యతానిరూపితవృత్తియుక్తత్వాత్తిసంఖ్యావిశేష్యతాయాం తదుక్తవ్యాప్తేః తత్ర విశేషణత్వం దుర్వచమితి
తి భావః। ఇదముపలక్షణం నవనాదిపర్యాప్తసంఖ్యాత్వాదిరూపస్తత్రిగుణత్వసమ్భావోపబాధ్యద్రవ్యతావచ్ఛేదకవిశేషణతావదు
ద్ధరతి తథాపీతి। నను తథాపి వ్యాప్తిగ్రాహకప్రమాణసత్త్వసంఖ్యాయాం సంతరంరూపం గుణత్వం ద్విత్వసంఖ్యాయాసాపి సాధ్యత్వాయాం
౫౬ నివర్తనీయతయా తద్భిన్నత్వరూపేణాత్యన్తా గ్రహేతరరూపం గుణత్వం సాధ్యత్వాయాం సంతరం వృత్తియుక్తత్వాబాధ్యసంగుణత్వాన
ద్విత్వసంఖ్యాయాం వ్యాపాదాయ తత్ర ద్రవ్యత్వసత్త్వాత్ ఏవ సాధ్యత్వా వృత్తిత్రిక్షణాత్తర వృత్తియుక్తత్వావర్తిసాధ్యత్వాయాం నివర్తనీ
యః సంఖ్యాయాః వివక్షణీయా ఇతి వాచ్యం। బాధ్యగుణత్వాది నిష్ఠయాం సంతరం వృత్తియుక్తత్వాదిదం బాధ్యసంప్రత్యయాం నవారయాం ప
గుణత్వాదేతి నవయాం పరలంబనసంఖ్యాయా తాదాత్మ్యసాధ్యత్వాయాం నివర్తనీయప్రత్యయాం సంఖ్యావిశేష్యబాధ్యత్వేగుణత్వస్య సాధ్యత్వ
గత్వప్రసిద్ధ్యభావాదితి। అత్రబ్రూమః సాధ్యత్వాయాం నివర్తనీయాః ప్రత్యయాం సంఖ్యాయాః తదాహి ద్రవ్యవిశేష్యసంఖ్యాయాస్తిదల
తాం అర్థాన్తరే సర్వసంఖ్యాయాస్తదనాహితస్య సాధ్యత్వాయా నివర్తనీయత్వ సామర్థ్యం। యత్తప్రైతత్ అప్రత్యయాం సంఖ్యాయాం మన్యతే ఖంఖ
యా తేనప్రతిబద్ధతాం అత్ర ప్రత్యయాం కతనిష్ఠయా సప్రతిబన్ధకతానవయానవధిమతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రత్యయానతిరిక్తస్య
యా తేనప్రతిబద్ధతాం సాధ్యత్వాయాం నివర్తనీయత్వం ద్రవ్యత్వసంఖ్యావిశేషణాభావ। సాధ్యత్వం తత్ర యథాశ్రుత
కం మానవిసకల్పనావతార్యతావచ్ఛిన్న సాధ్యత్వాయాం నివర్తనీయత్వం ద్రవ్యత్వసంఖ్యావిశేషణాభావ
తత్ర। ఇత్థం ప్రబాధ్యసంగుణత్వాన్తర్ద్విత్వసంఖ్యాయాః కాపవవధమిన్ తావదవచ్ఛేదకబాధ్యవటత్ర్యాం ప్రత్యగావస్య ... తమాం ... గుణత్వ
తి సంఖ్యాయాం వారాపం గుణత్వాదిసాధ్యత్వాయాం నివర్తనీయా ఏతేన తత్రా తాయ వ్యభిచారావకాశః సమ్యక్ ప్రత్యయాం ప్రత్య
త్వప్రసంగ బాధ్యసంబంధాత్ సంస్కరణాం నవచ సాధ్యత్వాయాః తత్త్రాం వృత్తియుక్తత్వాపబాధ్యసంప్రత్యయాం ద్విత్వసంఖ్యాయాః వృత్తియు

నిశ్చయస్య విషయతయా బాధాదావంత్యంతికయుక్తా ఇతి [illegible]

[illegible]

పక్షే

౧౦ [illegible]

[illegible]

। కేవలవ్యతిరేకి యుక్త్యా పక్షే తతి తస్య వ్యక్తిగా ఇత్యాది అప్రామాణ్యసంశయా జనకత్వేవ తద్ధర్మః ప్రామాణ్యాప్రామాణ్యాభిజ్ఞానకాలే ।

అప్రామాణ్య ప్రమితి ౪౮

48

కః సంశయస్సతు తద్గుణాన్తరవత్త్వేనాతు రక్షిన తత్సాధ్యం తాదృశ తద్వ్యక్తి యుక్త్యాగ్రే అప్రామాణ్యసంశయాభావాదితి వాచ్యం ఏతావతాపి సాధ్యాప్ త్రి

ప్రసిద్ధ్యా వ్యభిచారాత్ తావతి సాధ్యాప్రసిద్ధేశ్చాదోషత్వాదితి । తస్మాత్ అయం షట్ః ప్రామాణ్య ఘటితజ్ఞానం చ ప్రమేతి న చ యూంపాలం

తదుత్తరే తస్యత్ర తత్పదం ర   యద్ధ్వనిః ప్రతిపాదయ ౧౦

ష్ఠతయా। సత్ప్రతిపక్షోన్నాయకతయా। విరుద్ధేతి। సాధ్యవిరోధిసాధ్యశ్రీకాయా సాధ్యనిష్ఠాత్యంతాభావప్రతియోగితావచ్ఛిన్నత్వదున్నాయకత్వమితి
తదర్థః। సందేహః। సామానాధికరణ్యనిశ్చితసాధ్యవత్త్వేన సందేహః। తథా అన్వయవ్యాప్తినిశ్చాయకః విరోధివ్యాప్త్యన్నాయకత్వేనేత్యర్థః। సవ్య
శ్రీః భిచారనిశ్చయస్యైవ వ్యాప్తినిశ్చయకత్వాదితి భావః। సందేహేతి। సాధ్యతదభావసంశయే ద్వాపకతా పక్షే తదర్థః। అనాధ్యాపకస్య పక్షీయసా
ధ్యాభావసంశ్లేషసాధ్యప్రతిబంధకత్వాదితి భావః। అతుల్యబలతయా సాధ్యతదభావసమానాధికరణనిశ్చయతత్వతయా సాధ్య
తదభావసమానాధికరణసంశయే సంశయాత్మకత్వాభవత్వేతి వాక్యం। ప్రకారాంతరేణ కారణ్యపక్షేతి తత్రాధ్యక్షకారణ్యపక్షేతరప్ర
యోజకత్వాత్ తదభావసమానాధికరణప్రతియోగి తత్రసాధ్యనిశ్చయసాధ్యపక్షేతరే సాధనాధర్మదర్శనస్థలే సంశయ
వ్యావ్యాప్తి ప్రతీతి భావః। తదవచ్ఛేదకత్వేనాన్వయి। ఏవ। వ్యతిరేకవ్యాప్తి తర్కః। అను పక్షేతి। అనుపక్షేతరవ్యాప్తి
సాధ్యసిద్ధతాదనేతి। విశేష్యవ్యాప్తిప్రకారాంతరవిష్టబాధ విషయతత్త్వనివిష్టవ్యాప్తిప్రకారే విష్టబాధ వ్యాప్తివిశేష్యత్వేన
వ్యాప్తిపక్షతావచ్ఛేదకసామానాధికరణ్యనిష్ఠతద్వ్యాప్తి విషయాస్తు తువవ్యాప్తివ్యాప్త్యాది వ్యావృత్త తత్వాపకతాయా వచ్ఛేదకత్వాదయా
తతా వ్యతిరేకిణ్యుపయోగః। వ్యాప్తివ్యాప్త్యాదిప్రకారకబాధనాభావేతి తదభావాని వ్యాప్యత్వవాప్తి కస్మాత్। న్యాయం। విశిష్టవిశేష్యవ్యాప్తిప్రకార
కవచ్ఛిన్నబాధవిషయకత్వనిశ్చయవ్యాప్త్యవ్యాపకత్వవ్యాప్త్యాదిరూపతస్య భాగసంభవాత్। ఏకదేశే విశేషణ ఏవ ప్రయోగాత్। ఏతదను వ్యవసాయనం
తరం సాధ్యసాధ్యప్రసిద్ధిసంభవాత్। సాధ్యవ్యతిరేకిణ్యుపధాయకబాధ విశిష్టస్య వ్యాప్తివృత్తిప్రకారాంతరవచ్ఛిన్నత్వనిశ్చయే నిష్టానాం ప్రవృత్తేః
పయోగితయా తదర్థం। తదాదరాత్। ఇదమభిప్రేత్యోక్తం। ఇదం విశిష్టబాధమితి। యుక్తం। విశేష్యవ్యాప్తిప్రకారకత్వే వవ
బాధే సాధ్యతాం ప్రవృత్తివ్యాప్త్యాది సాధ్యప్రయోజనేనేతి। తస్య। ప్రకారవిశేషణత్వప్రామాణ్యవ్యవహారసం। వినానిష్టం ప్రవృత్త్యనుపపత్తేరితి
కారాంతరం బాధవిశేషవిశేష్యకప్రకారాంతరం అనన్యథాసిద్ధం సాధ్యం ప్రామాణ్యవ్యతిరేకిణ్యుపధేయప్రకారాంతరమితి వివక్షితబాధ విశేష
నిష్ఠతయా ప్రామాణ్యబాధానాం మధ్యయోః ప్రకారః। ప్రవృత్త్యుపాయః। తదర్థమిత్యర్థః। అన్యథాప్రయోజకసత్త్వప్రయోజకత్వపర్యాప్తి
గాదరయత్వప్రతిబంధకతా విశేష్యప్రకారతాత్త్వ విషయతావచ్ఛేదక విశేష్యతయా సంబంధవశాత్। విశేష్యతాదేః ప్రామాణ్యగ్రాహకేషు బాధ్యనే ॥

త

ప్రామాణ్య ప్రమిత ఖన

హంతాద్యుక్తేతి। అత్ర వహ్నేరితి। తద్విషయక జ్ఞానే ప్రమాత్వాభావప్రకారకేన ప్రమాకతయా తద్ధర్మః। తస్యాపి। అప్రామాణ్యస్యాపి।
తదానీం తద్విషయక జ్ఞానే స్వప్రమాత్వాభావాగ్రహాదగ్రాహకత్వమితి వాచ్యత్రః। సాధ్యాభావస్య వ్యాప్యత్వం త్రైగుణ్యాదిత్యర్థః
సంబంధే తత్ర గౌరవాత్ వస్తుగత్యా తాదృశ అర్థకస్యేతి। ద్వితీయాంత తత్వస్య నియమస్యాప్రామాణిక త్వాదాహ। అర్థకస్యేతి। ప్రసక్తి
విశిష్టాభావాదిగ్రాహక సంసర్గస్య యోగ్యానుపలబ్ధి తద్వ్యాప్యత్వ విధి నిషేధ ధర్మ కరణే తయోః తదాశ్రయ తన్నతాభావ్య ప్రకారక వ్యాప్తి
బాధికితి వ్యాపకస్య తత్త్వమితి। విశేష్యవృత్తిత్వ ప్రతియోగి దలం వ్యవచ్ఛేద్య ధర్మం ఉపాధి లక్షణం త్వేయ తద్విహాయ ప్రకృత
పి నే తత్వ విభాగత్వం। అత్ర। అత్రేతి। విధిః। భావః। ఇదం ప్రపాత తః। అర్థికస్య సంసర్గ విధేయాంశే విషయతా సాధక తయా న సం
భ్రమ లయ్యాయ క్యాప్రమా విషయ వ్యాప్యభావ గ్రాహకతయా న స్వాపి సంబంధాత్ అభావాం అర్థకం సంబంధ యోగ్యాభావ తద్ధత్వాన
స్వాత్ తత్ర భావాత్ తత్ర తత్స్థాన ఏవ ఏవాయం తద్విశిష్ట త్వం తాత్పర్య సం। ప్రకారకత్వం ప్రకారాన్తర విశిష్ట జ్ఞానం। తద్వ్య
వృత్తి। విశిష్ట్యం ప్రకార వ్యాప్యవృత్తి ప్రకారక తద్భావక తద్విశిష్ట తిః ప్రకారం ప్రకార విశిష్ట జ్ఞానం ప్రత్య యత్నః। తేన ప్రకారాదివిశే
షణానాలంబన విశిష్టబుద్ధి ప్రకార వ్యాప్యవృత్తిత్వ ఘటిత తత్ప్రకారకత్వ వికాధః। దానం నవమద్దన విషయకేతి। స్వాశ్రయ ప్రత్యయః। దానం నవధ
విషయ ప్రవర్తకం యద్జ్ఞానం తద్వ్యధికరణః దానం నవధన విశిష్ట కాయాం ప్రవృత్తి సిద్ధనక నిశ్చయ తాద్విదితి। యదావచ్ఛిన్న యం
యథా తాద్విశిష్టనవ్య ప్రకార ప్రకారణాం యవిషయకత్వం। అభావ విశిష్ట తాద్రూప్యకార కత్వం తదాశ్రయణాం యనిశ్చయేతి। తదర్థ
ఏకత్ర విరుద్ధాభయ ప్రకారకం యత్ర స్థితం। విశిష్ట పాదాదివిశేషణాంశాలంబన వ్యాప్తి ప్రకార ప్రకారణాం య ఏకత్ర ప్రకార విశిష్ట కత్వం నిశ్చ
య విశేషణాదయం। ప్రవృత్తి తత్ర కరాచిత్ ప్రకారక విశిష్ట రథం తత్తత్ వర తదుభవ న। అనుభవ తత్ర సదాధ్యం తదుభయ వ్యాప్తి
య ఇతి। సవర్ణం సమం సం। సాధ్య నిశ్చయవతి తస్య తద్ధాన విరహం నిశ్చయ అన్వయః। అన్వయ తస్య ధాన నిశ్చయాం శేన తద్ధాన వ్యాప
భావేతి। సాధ్యవత్ తత్ర నసవ్యభిచారి। ఏతదయుత్రక్రా పి అసాధారణ్య స్యాత్ తద్విరహ నిశ్చయాంశేన తద్ధాన తద్ధాన తద్వ్యాభావ ఇతి। సంప్రదాయ

8 భావవది తద్ధర్మః తేషు టీకా ఇత్యవతలప్రకేవ సాధ్యస్య తావత్ సాధారణ్యం తథా వవిశేషణ వహ్ని వ్యవృత్తిరూప తాద్విదిప్రకారః

విశ్వయ ౧

ఇతి ప్రాప్తి

వేన్న తి। యథా శబ్దే నవన నామ వుశిం వర్ణ విశేషలంభః। తత్ర కో౽పి పక్షధర్మతాబలాదితి దృష్టాంతాలాభాదర్శః। పక్షధర్మతాయాం:
విశేషబాధనసామర్థ్యం పించ నవన నాం శమ వుశిం వు శబ్దత్రాంతం ప్రామాణ్యఘటకీభూత పదార్థానాం ఖండశః అవస్థితా వుక్తా వసాంధ్యా
వస్థితిరితి న వాచ్యః ప్రాప్తివీయాతి ఇదము వలక్షణం। అపూర్వన్యైత్రాదిషు తత్ప్రామాణ్యప్రాగసంభవేన సంస్కారం భావ ఇత్యుక్తదృష్టప్రం
సవ్యాస్త్ర ప్రమేయవతీ ప్రత్యయప్రకారకత్వస్యైవ పూర్వసముభవాత్ తత్రాదానీం సంస్కారానుద్బుద్ధవశాంత ప్రత్యయతావ్యం శా స్మృతారా న త్వన
షం ప్రామాణ్యానాం తాదృగ్రూపత్వేనాస్మృతిః సంభవతి। ఏవమేవ చ పుంసః పదార్థానాం ప్రత్యయత్వేన శక్తిగ్రహేం పునః స్త్రీత్వం చ అనాప్తప్రకా
రకాస్మృతిః సంభవతీత్యాపమః। తస్య చేశనాదృష్ట వైద్యద్భుధకత్వం చ। తత్వినా ప్రామాణ్యజ్ఞానం వినా సంభావ్యరయం న్నేతి। తథా చ విశేషే సంస్కా
రస్య న కల్పకత్వం కల్ప్యత్వనిదేశః పూర్వకల్ప ఏవ ప్రాప్తివీయ సంస్కారాలంబ్యన మేవ ప్రామాణ్యాను మానే౽ప్రామాణ్యాభావానుమాన। అ
యబధా। అప్రామాణ్యాభావస్య సంశయం సంశయాభావం న సంశయో వారేతి। అప్రామాణ్యసంశయ ఇత్యర్థః। నన్వేవ మపి ప్రామాణ్యానామ సంశయ
ద్వైయుభ్యనమ సవమం పిం తత్ర అతః సంశయ యోగ్యతా విషు ఏకత్రైనైవ తదాన ధర్మకత్వం వాచ్యం। తస్య సంశయ యోగ్యతాయాః ప్రవృత్తిప్రతిబంధకత్వ
నివర్తనం తత్త్వతస్మద్భవయోగ్యార్థనవమం సంశయ పూర్వనమితి। తథా చ తదా నిమవి ప్రవృత్తిప్రతిబంధానుభవాన్నివారణాత్ సంశయ యోగ్యతా
యాం స్పతదానీం న తావ త్రైవప్రతిబంధి రితి భావః। నైవమపి పక్షతాఘటక సంశయ వమాలకాడి స్మరణార్థం ప్రాప్తిసుశీయ గం సంస్కారాత్ శ్రావస్య
కేత్యత అహం(ప్రతి। ననుతదభావేనానుమిత్యభావాపత్తిరిత్యుక్తం అనుమితౌ పక్షతాయాం అతోంతు తావ్యదత అహం పక్షతాప్రాంతు ప్రస్తుతి
అభయత్ర ప్రవృత్తిప్రతిబంధే అనుమితావభయయోగ్యతాప్రామాణ్యసంశయ యోగ్యతాం సాంధ్య సంశయ యోగ్యతా చ తంత్రమితి శేషః
అస్వీకారితి। అగృహీతం అనిశ్చితం ప్రామాణ్యం అప్రామాణ్య విరోధియత్ర తాదృశజ్ఞానసమానవిషయకత్వమిత్యర్థః। గృహీతప్రామాణ్య
జ్ఞానసమానవిషయకత్వమితి కవచితాశ్లోకః। ఏకత్ర ప్రవృత్తిప్రతిబంధకే తథా చ ప్రామాణ్యసంశయం వినాపి ప్రవృత్తిప్రతిబంధకాక్రమం

ప్రకారవిశిష్ట
ప్రతిబంధ
౫౦
50

వితద్వైశిష్ట్యానవగాహియాం శేవ వహ్నిజ్ఞాననేయ్యతి। వహ్నిః వికిష్ట్యవృత్తిప్రకారానవచ్ఛిన్నజ్ఞానవిషయ ఇత్యస్య యనీతి శేషః। వ్యాఖ్యాతబలాం
దేవ వహ్నివృత్తిప్రకారానవచ్ఛిన్నం సాన్నిత్యేతి వ్యాఖ్యా తథాపి దేవ। దేవయ ఉపలక్షణం। విశేషవృత్తి తాద్యదేః జ్ఞానసామాన్యస్య వృత్తిత
యాం ప్రకృతజ్ఞానవిశేషస్య వృత్తిత్వాద్దేవాంశస్య తయాం వ్యక్తిరేకిణోర్వపయోర్నవసానాత్ అన్వయినా సంబంధ ఇత్యపి ప్రవృత్తం జ్ఞానవిశే కిమర్థ యిత్యత
షవిశేష్యకప్రతిబంధకత్వాభావానాం ధర్మాణాం వ్యతిరేకిణః అవశ్యకత్వాదిత్యర్థః। తస్య విశేషవ్యాఖ్యా తస్య ప్రకృతత్వాత్। సామాన్యవ్యాఖ్యాం
...యనేతి। తథా అసాధారణత్రికత్వాద్దోషః। నిషిద్ధత్వాత్। నిషేధబాధకత్వాత్ విషయీకృత్య తాం। ఏవం జ్ఞానాదితి। తయోల
సాంజ్ఞానపక్షతాదిత్యర్థః। చకార స్వప్రతిబంధ్యనిషేధ ఇత్యర్థః। తత్రైకం యోగ్యః। తదుపన్నితి శివా। నప్రతిబంధ్యవస్తుతీత్యర్థః।
స్వవ్యాఖ్యాం తదభావజ్ఞానస్యావశ్యకప్రతిబంధకత్వప్రతియోగిజ్ఞానస్యావశ్యకత్వస్యాభావేన వ్యభిచారాదితి భావః। అభిత్య।
పర్యాప్తసమవాయాన్న విదేయం గతిః। స్వాదితాత్పర్యం కృతయాం ప్రతిబంధ్యమితి ప్రతిబంధ్యజ్ఞానవిశిష్టం తస్య పరస్య నిషేధ వా కేవలత్వ
స్వ వైశిష్ట్యాఖ్యా దాత్మకవాక్యవిషయసాధ్యాభావసాధ్యస్య జ్ఞానానాం వాక్యప్రయోగాం తత్రాప్రతిబంధ్యానాం వసాధ్యజ్ఞానాదితి యావత్ తదభావ నా
భావజ్ఞాననప్రతియోగిజ్ఞానాద్యన్యథాసమితి భావః। వాక్యప్రయోగస్య బుద్ధిరితి వేతి వ్యాఖ్యానః। తద్విషయోదర్శనాద్రూపవిప్ర
యోగితి। పరప్రతిషేధే నతి విషయం దితి ఆశ్రయం దిత్యర్థః। విషయస్య సాధ్యస్య ప్రయోగాంశ తదాపయధాత్రయస నహింతంల
ప్రతిబంధ్యం స్వయత్ర తథాత్ర యోగ్యతాసమావరగ్రహోదస్య యత్వశంకా సాధ్యత్వే ఇతి తథా ఇత్యర్థః। యత్ర వహ్నిరూపవిషయవిశేష
ఆగామిత్యర్థః। ఆదినా వహ్నిజ్ఞానసంగ్రహ ఇతి। తత్ర ప్రతిబంధ్యస్య వహ్నిరూపవిషయవిశేషగర్భత్వనియమాద్యనుకృతి సంభవాత్ తత్ర
వహ్నిజ్ఞాన వ్యవచ్ఛేదకవహ్నిజ్ఞానాంతరత్రితసాధ్యసమావరగ్రహసంశయేనాన్యయత్వశంకా సంభవాదితి। తయోరేవ నామ్న వహ్ని

ప్ర

[illegible]

ప్రామాణ్య ప్రమిళ ౫౧
కచ
51

వప్రామాణ్య సంశయయోగ్యతాయాః నిరాసార్థం । ప్రామాణ్యానుమానమితి భావః । కేవలాన్వయి సాధ్యక సంశయ సంగ్రహాయ పర్వత్రా
పవిష్టావ్యాప్యవాన్ వర్త్రావత్విష్టా నత్రేతి సంశయాంసాపి । ననుగకలంయహో హం ఉద్దేశ్యతిప్రకాంత్రవె తదర్థః । అవరత్ర అగుమితౌ నాస్తి నాశేక్షత్రాక
సామాన్యయోగ్యతాయాః ప్రవృత్తిప్రతిబంధకత్వేప్రామాణ్యగ్రహాత్తిపిప్రవృత్తిః న స్యాత్ అగ్రహేతత్ప్రామాణ్యాయద్జ్ఞానాంతరం తత్సమానవి
విషయకత్వస్య తత్ర నవ్యాప్తగ్రహే తత్ప్రామాణ్యజ్ఞానే సమాన విషయకత్వమేవ యోగ్యతేతి వాచ్యం । గృహీతప్రామాణ్య జ్ఞానసమానవిషయకజ్ఞానాం
తరకాలాంతరేప్రామాణ్య సంశయోపి ప్రవృత్త్యాపత్తేః ఉక్తయోగ్య రూపయోగని తాయాం సత్రసత్వాత్ అతోనిష్కంప ప్రవృత్త్యా కుత్రచిదప్రామా
ణ్య సంశయాభావ సంపాదన ద్వారా అప్రామాణ్యాభావానుమితేరావశ్యకత్వాదితి ప్రవృత్తిరాంతూత్సైవేతి ఫలావదానాత్మక స్వప్ర
కృతేః ప్రాదుర్గ్రహాత్వతీతి భావః । ఇదముపలక్షణం ప్రామాణ్య సందేహోపి ప్రవృత్త్యావృభిచారాదిత్యపిద్రష్టవ్యం వదతి । తత్ ప్రవృత్తిరాంతూత్పల
దం ప్రవృత్తియోగ్యతావరమితదర్థః । తస్యేతి । యోగ్యతావచ్ఛేదక సాప్రామాణ్యభావస్యైవ కూంపఖాదేన సాధ్యత్వాత్ ఫలత ఇతి । తస్యాః శక్తి
తాయాః । సంశయాదిసంద్విగ్ధం ప్రామాణ్యదపి । అంశేనాసాధాయాం । తదాంచ సంశయోపి ప్రవృత్తిసంభవేనసంశయాంసక్రాంత్ర అర్థస్యైల
యాంత్సుతరాంతత్సంభవ ఇతి భావః తేనప్రామాణ్య సంశయాంవశ్య కత్వవిచ్చాంత్రకియ్య సంస్కారాద్రక్ష్యాదోషేంభవతీతి ధ్యేయం । తదనంత
రం । [illegible] । అప్రామాణ్యాభావానుమానాసంత్రరం తదనుమానాదేవేతి । ఖ్యాంవ న వత్రే చాష్టత్వావచ్ఛేదకాం ప్రామాణ్యాభావా
నుమానానుమానేభత్రతా త్ర[illegible]రార్థస్యైయోపృతావత్రి నష్టత్వకూంపవాదవతః కథ వనదర్శనాత్ సంశయానుత్పత్తిరితి భావః ప్రామా
ణ్యానుమానేతి । తదృతితత్ప్రకారకతావ్యనుమానేతదర్థః । ఏవమగ్రేపి । అగ్రిమేతి । అగ్రిమసాధ్యర్థనిశ్చయయ స్వసాకాంక్షార్థనిః ష్కంప ప్రవృత్త్యవ
చాలనార్థమిదం ప్రాథమికాన్వర్థనిశ్చయ అప్రామాణ్యాభావానుమానమితదర్థః తదాంతదసంత్రరమితి । చ తస్మిన్నవిప్రాంతాపి ద్రష్టవ్యం వష్టా
త్వాభావక దశామ్య కత్వమితి తన్నిశ్చయాంర్థమేతదనుమానస్యైవయోగ ఇతి వాచ్యం ఏవం సతి తత ఏవేతి వక్షకాయాః విరోధానుద్ధారాత్

హెతుత్వస్య

తన్నియమే ... విశిష్టతాసంబంధేన విశేషణాభావనిష్ఠయ ... [illegible]

[illegible]

శ్రీరామాయనమః
ప్రమిభ
[illegible]

అతోఽనవచ్ఛిన్నత్వప్రభృతి అంశత్రయం బాధః సప్తమ్యర్థః । సప్తమ్యంతార్థః ఇత్యాదిసంబంధః [illegible]
ప్రకారకత్వం [illegible] అవచ్ఛిన్నత్వాభావవద్వృత్తిత్వ [illegible] ఇతి న్యాయం [illegible] ప్రకారకత్వ [illegible]
పక్షతావచ్ఛేదక [illegible] తదవచ్ఛేదేనావచ్ఛిన్నత్వాభావవద్వృత్తిత్వ [illegible]
[illegible] తత్రాపి [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ ౧

తద్ప్రకారక [illegible]

॥ స్త్రీయసంశయరూపే ॥

వారణాంవచ్ఛిన్నతాభ్యాం కారవిధయకత్వం నిశ్చయత్వమితి। అన్యథావివక్షణే చ సప్తమ్యైవ ఏతదర్థప్రాప్తిః। అతఏవేతి। అతఏవ అత్ర వచ్ఛిన్నత్వమి
తి నిశ్చయవారణాయ వచ్ఛిన్నత్వప్రకారకత్వం అత్ర వచ్ఛిన్నత్వం। ఇతి సంశయవారణాయ నిశ్చయపదం యత ఇత్యర్థః। తద్విశేష్యకేత్యత్ర
యే వచ్ఛిన్నత్వవిశేష్యకప్రత్యయే ఉభయోః పదయోః వచ్ఛిన్నత్వప్రకారకనిశ్చయపదయోః సమభివ్యాహారపితి। యద్యపి వచ్ఛిన్నతాదాత్మ్యే
రోప్యదాంశసముద్ధర్న నిరూపితం వైశిష్ట్యం విషయ ఏవ। చ వచ్ఛిన్నవచ్ఛిన్నతాత్పర్యప్రతియోగికతాద్యనుయోగికతాద్యవచ్ఛిన్నవైశిష్ట్యావ
గాహిత్వం వివక్షితం తాదాత్మ్యాంశే సామ్యాత్ప్రయోభేదసంసర్గస్య వచ్ఛిన్నత్వనిరూపితస్య భానాదితి [illegible] వాచ్యం। తత్రాపి వచ్ఛిన్నత్వస్య గం ౨
తాదాత్మ్యాంశే ప్రయోజకభేదసంసర్గస్య వచ్ఛిన్నత్వస్య భానాభావాత్ సాంయుక్తనతాద్యవచ్ఛిన్నతాదాత్మ్యేన ఇతరాంశే విశేషణే భాసమానా
సమ యోర్దాంశసముద్ధర్నః తన్నిరూపితవైశిష్ట్యమేవ వచ్ఛిన్నత్వేన వివక్షితం తాదాత్మ్యాంశే ప్రయోగదాంశసముద్ధర్నస్య తాదాత్మ్యేనేతరవిశేషణాత్
నాంశత్వాపత్తేః। దాంశ్యేనేతి విశేషణాయుక్తయోరంశయోర్ద్వితయత్రాంతాంశేవ వాచ్యఖండనాయేతి। అత్రాంశసవి
శిష్టవచ్ఛిన్నత్వం। ఇతి ప్రాంశోక్తేన వాకీకృత్యం వచ్ఛిన్నవిషయత్వమితి। తత్ర పితతాభ్యాం వాచ్యవ్యత్యయాంశస్య విరోధసర
శం ఖిత్వభ్యాం నాం యద్యపి వస్తుగతావిరుద్ధం యదుభయం ఏకధర్మిణో తదప్రకారకత్వసత్యక్తా వచ్య తద్వారణం భవత్య
తద్ధాంశలాంఘవాయ యో [illegible] కత్రేతి। ఇదంపుప్రక్య తత్ర విష్ణుసంశయనిర్వచనం న తు సంశయలక్షణమిదం। లక్షణత్వే
యత్ర కోటిద్వయవిరోధః సంసర్గతయా భాసతే తాదృశపరస్పరాభావప్రకారకజ్ఞానత్వం తదితి ద్వయం। అతః సంయోగితదభా
వవాంస్త్రీతి సముచ్చయగతివాచ్యప్రాప్తిః। సకోటిద్వయవిరోధస్య సంసర్గత్వేతయోః పరస్పరస్మిన్ ప్రకారకతాపత్తిః సంశయస్య
భావకోట్యాంశతియోగి విరోధసంబంధేన ప్రకారత్వనియతత్వాదితి తస్యైవ వచ్ఛిన్నతాభ్యాం వ। ఇదన్తు త్రిరితి బోధ్యమస్యాం అత్ర సం
శయేతి ఇదం వచ్ఛిన్నత్వం తదభావో [illegible] తి। సంశయ ఇత్యర్థః। అత్ర క్రమేణ ద్వైతేతి। ఏకకాలావచ్ఛిన్నత్వరూపవచ్ఛిన్నతాంశావా [illegible] విరల

[illegible]

[illegible]

[illegible]

త్వప్రత్వ పవారణానాం యత్ర ప్రథమ సత్త్వం త్త్రం తాదాత్మ్యేనేతరాం విశేషణాదానామ సము ధర్మనిరూపితవైశిష్ట్యావగాహిత్వేన తిప విశిష్టప్రకారక(త్వ)వ నతివల
విశిష్టస్య సాక్షాద్విశేషణక తయా దాహానసము ధర్మావచ్ఛిన్న విషయకాదనస్య తాపదితి ద్వితీయప్రాంత్య ధర్మ ఇతి వాచ్యమ్ః। తస్య విశిష్టతాదాత్మ్యా నాప్రవిశ
విశిష్టత్వం సామ్రత్రయ తదాత్మ్య సంబంధేన దాహాన సము ధర్మాఖిన్న ప్రకారీభూయా భాసత ఇతి విశిష్టస్య సాక్షాద్విశేషణతయా దాహా సము ధర్మాఖిన్న విషయ
కాదనస్య(త్వ) నైవ వారణా ఉభయోః విభాతాపః ప్రథమ సత్త్వం త్రైయథార్థ్యం తేంబాత్ర విశిష్ట రూపమితాదాప్రత్యక్ష వష్యమ్ పాదానక తదానయన
విష్టసాధనమితత్వస్య తాంబ ఉభయోః విభాతాపవర్య భిబారవ (వాచ్య) పాయున తయా వచ్చిన్న రివవశ్యా భాస యునసాంబిసాధ్య తయా ప్రయత్న విష
యత్వసవత వాక్యచర ఇష్టసాధన తాను విషయ వవిశిష్ట ప్రవర్తక తాప్య। యదవిగుంబన్వప్రంపోఅయం విశిష్టరితి ప్రవృత్తి బాంరా దావిప్రాంతాపద అత్ర విశిష్ట
త్వమితాపద ప్రత్యక్షా వ్యభిచారం వ్యభిచారా వ్యతిరేక ధర్మస్య విశేషణగత్వయా ఇదత్వప్రకారకత్వం. తేనైవ విశిష్ట రూపం ప ఇతాపదరపి వపుదాదానః విశిష్ట
వ నయున విష్టసాధన మితాపద్య గుమితా వ్యభిచారాన్నిర్ణయతి। తదధర్మస్య ప్రత్యక్షత్వం (బాంపనిత భాంనాం త్వ(రా ష్టసాధన తాంప్రత్యక్ష వ్యభిచారః। తాం రా
తాప్యక్షాత్ర వచిరింబ్రదం పా తాం కికం తత్రా వే ష్టసాధన తస్య ద్యవష్యాసయునసపాం నకారి(నాయం పుడుఇత్యత్ర పుడుం పా తాంకిక తాప్య సవాం సంపా తాం కిక త్వం
పక్షైస్య ప్రసిద్ధం విశిష్టస్య సామాన్య(ప్ర తాప నత్రాప ఆనాంగత్వ విశిష్ట దరఖాస్త్సంభవాం దితివాచ్యం। వం విశిష్టతాప్యం(త్రా తాం కిక త్వస్య వివక్షిత తాప్య తాప్య విష
యతయా విశిష్టస్య సత్వం నాతః పరమ తాం ప్రసిద్ధిః। ద్వితీయప్రాంతాంతు ఇవం విశిష్ట రూపం వ ఖత్వత్ర వ్యభిచారాం దాంప్రాంతి। సంసర్గత్వ సంసర్గప్ర
తియోగితాప్యతిరిక్త విషయత్వప్రవప్రకార్త విశేష్యత్వ ప్రణాం క్రం తధావ విశిష్ట తాదాత్మ్యాప్రవృవ పెన్నస్సం సంసర్గ తయా సంసర్గప్రతియోగితయా
బాం భాంనాన్నిర్ణయతి। తస్మైక స్మిన్ధర్మిణి పరస్పర విరుద్ధ ప్రకారకవరం తాంప్రత్ర పబని(త ప్రవృక్ష తత్రైకస్య రణౌ వ్యభిచారాం విశిష్ట త్వే తి తప్రవిశ
ప్యనిష్టం సాంధారణా ధర్మ ప్రకారక పరమితి। తస్య ప్రధ మప్రాంతాః విశిష్ట రూపం వమితాపద ప్రత్యక్ష వ్యభిచారాం నవ తత్ర వం వన్యాపం పా ఇదం తాప్యప్రకా
రక తాప్య (దాహాన సము ధర్మ విషయక ప్రవృత్తిజనకత్వం। తద్వ్యతిరూపం పాం(జరెవ ఇదం త్వే(వ విశిష్ట ఇదం తస్సాంబి భాంనాం అత్ర విశిష్ట్యమితి బాధ్యసస్య
వవిశిష్టే ఇదం త్వమితి బాధ్యసస్యవిప్రవర్తక తాప్య। అభిజ్ఞ భాబ్యయం విశిష్టరిత్యక్ష రూపం పం దావబి ఇదం త్వ భాం నెభాంధకాం భాం వాంచ ద్విత్తియప్రాంతాం॥

త్రిపాదా
ప్రమిభ
౫౪

54

యకత్వ వివక్షణేన నిష్ఠ యపదార్థే వక్తృ తదా వాం నవమర్థే తాద్యాది విశేష్యాణాం తత్ర తే త్వర్థః యథా శ్రుత నిష్ఠ యపదాం వ వహ్నిత్వ సంశయానవచ్ఛిన్నాధికా
సాంక్రత సంశయ యస్య కథం న విశేష్యాణాం తత్ర తేనాకారణాయ తథా హాంయత్ర సంశయానాం విరతి। వృత్తి తాద్యాది కోటిక ఇత్యర్థ నదాం వాం నవమర్థ నైవ ఇష్టలతి
విషయక త్వం నవయూం వరిలంబనా త్వే తథైవ నవం వహ్నితాద్యభావాంశే వహ్ని త్వ ప్రకారక త్వం చ సూచితం। నను యథా శ్రుత నిష్ఠ యపదాం తథం త స్య నవా
రణాం అతథా వాం ధమిన్ కోతి। వహ్నిత్వ రూప సంశయ ధవిన్ కాద్యు … ఏవం చాన్నస్య సంశయ తృన వం వహ్ని తావ్యంశే సంశయ తాద్యభావాది త్యర్థః। ని
యమాంత్వే తి। చ కాంతా విశేష్యాత్ర ధర్మ తాం తు నవము స్వ యాం ధర్మ … అత్ర తు మే తైవ తైవకారలభ్య మర్థ వాం వాం। తు యథా శ్రుత తే త్యాం త్యాం
క్తాధర్మం। నను యథా శ్రుత త నిష్ఠ యత్వదాం తథం। తదావ్యరణాం అతథా వాం యక్త ఇ తాద్యది నియమాం త్వం త్వం ఏక ఏవ తాం తు: చ కాంతాం భిన్నత్ర
మితస్య చధమినో నిష్ఠ యత్వనియమా వాం ది త్యర్థః ఇ తాద్య వ: ఇదం చ విరుద్ధా భయ ప్రకారక జ్ఞాన త్రివసంశయ ఇతి। మతమ సు ప్ర త్య నస్య తాం వి
రుద్ధయా … కధర్మి సంబంధావగాహి జ్ఞాన త్రివసంశయానాం। తు తధుభయ ప్రకారక తాన్నైయ త్య మతి మతే తు వహ్ని తావ్యంశే ఏవ సంశయానాం అయా
సంభవతీతి ద్రష్టవ్యం। నను వహ్ని తాద్యభావా విషయకత్వం యది నిష్ఠ యపదార్థః తదా పర్వతో వహ్నిమాన్ వహ్న్యభావవాన్ ఇతి నవయూం వరిలంబన వ్యభిచారః ఇత్యత ఆ
హ నవయూం తాంతి అంశే ఇతి తత్రాపి సాధ్యమస్త్యేవ తత్యుక్తమిత్యర్థః। నన్వత్ర వహ్నిత్వాంశే తే సంశయ అభావాంశే వహ్నిత్వప్రకారకత్వాపి దాం వాం న
మధాంశే వహ్నిత్వ ప్రకారకత్వం నాస్తి తచ్ఛావశ్యం వివక్షణీయం। అన్యథా అత్ర వహ్నిత్వ సంబంధ ఇతి నిష్ఠ యవ్యభిచారాంపత్తేః తథా చ వహ్నితాద్య
భావ ఇదం ప్రత్తిరితి జ్ఞానసామాన్యే నైవ కారణేన నిష్ఠ యపదం త్యర్థం। అత్రేదం బోధ్యం వహ్నితాద్యభావా విషయక త్వేన వహ్నిత్వ సాక్షాద్విశేష్యాకతయా
దాం వాం నవమర్థ భిన్న విషయకం యత్ర దస్య త్వం వివక్షితం అత్ర వహ్నిత్వ సంబంధ ఇత్యస్యాపి వహ్నిత్వ సంబంధి దాం వాం నవమర్థ భిన్నే వహ్నిత్వస్య విశేష్యతా
పక్షీభూతా వహ్ని ప్రత్యక్షేభూత లాం దావ పి వహ్నిః ప్రకారత్వ సంభవాత్ తదాద్యరాం వహ్నిత్వస్య తత్ర విశేష్యతా త్వ అపి ద్విత్య తత్సాక్షాదితి తదిహాం సంక్షే
పః వహ్ని తాద్యభావక ద్విశేష్యక తాద్యభావః ప్రథమ సాధ్యార్థః। వహ్న్యవిశేష్యక తాద్యభావాశ్చ చతుర్థ సాధ్యార్థః। దాం వాం నవమ ద్వి విషయక ప్రయుక్తవత
క్ష వహ్నిత్వ ప్రకారకత్వే చ సతి వహ్నిత్వ సాక్షాద్విశేష్యకతయా దాం వాం నవమర్థ భిన్న విషయకా దస్య త్వం ప్రథమ సాధ్యార్థః తత్ర చ వహ్నితాద్యా

త్వ

రణాం యున్నిష్ఠయుపదం ప్రథమచతుర్థయోరపి సాధ్యయోః ప్యంశయయవ్యాప్యవృత్తిత్వలాంభాయ నిష్ఠయుప్రకారకభవదృత్తిత్వాభావవద్వృత్తిత్వప్రకా. నిష్ఠ
యుప్రకారకభవదృత్తిత్వపదవిశేష్యణాంశతత్ర వయవసాంశతత్త్వాభి సాంధర్కతావ్యవచ్ఛేదకధర్మకవిరుద్ధాభయోః ప్రకారకజాత్తి
నత్వంఇతవత్రాప్రకారకమితద్గ్రవసామద్ధ్యేశేషవనిద్ధిరాకత్వనపృథఙ్మితివాస్యం విశిష్టంభావతావచ్ఛేదకనష్టావవిద్విరితిజ్ఞానప్ర
థమచతుర్థాన్సృసాధ్యేవ్యవబిభారః అధికంతాత్పర్యతిద్వితీయపంచ్యపమష్ఠేషుసాధ్యేషువక్ష్యాతాత్పర్యతితృతీయప్రకారవిశేషణతావ
ఛేదకంతి। తత్రకించిద్ధనాంధ్యదాంశయతిఏవంచేతిపరంధరాంశయయతవమనవహతింయత్వతి। తత్ప్రయోజనంవచ్ఛిన్నత్వప్రకారక దప్ర
ప్ర త్వపదయోరంబనం నంశయవచ్ఛిన్నవిశేష్యకేతస్యవృత్తికరణేతి। తథాచవచ్ఛిన్నత్వవృత్తికరణేతాత్పర్యసాధ్యస్యతత్రాభావఇతిభావః। యథా
త్రతన్నిష్ఠయుపదార్థవదాంయశంకాంనిరస్యతినేతివిరుద్ధతదన్యఏకధర్మక్రితావ్యతిః దాహంఇతావ్యతికమితిప్రథమచ్ఛంతాఖనకాంత్రంత్వ
తియత్రంతాచవిశేషస్యంత్రమితపృథక్ప్రవృత్తిప్రవృత్తిప్రవృత్తిష్టవత్తాకర్కణారణం(పి)ప్రవృత్తిదంతాకత్రతద్భూరణంవి వచ్ఛిన్నత్వప్రకారకేత్వ
త్వవిశేషస్యవృత్తిత్వసాధ్యానతావ్యదితిభావః। అత్రద్వితీయపంచమషష్ఠసాధ్యానాంప్రవృత్తిష్టతత్రేదంతాకత్రమపతావ్యత్రత్రదార్భితావ్యదికల
మనర్ధప్రాప్రతిదాశంసృతితావ్యదుర్లక్షత్వతృతీయసాధ్యపినిష్ఠయుపదందాంశయితువాంపంఅస్మిన్యతావ్యదివచ్ఛిన్నతాంశతి। విశేషస్యవృత్తి
వచ్ఛిన్నత్వప్రకారకతావ్యభావస్యవచ్ఛిన్నధర్మికసంశయానతావ్యతదార్థ్యరణంవృథఙ్మితిభావః। తదుపాదానస్యవంచ్ఛిన్నతాంశాపాదనస్యప్ర ౪
కావిశిష్టేతిపృథక్త్వవచ్ఛిన్నతావ్యతిత్రకారవిశేషణాంపాదానాప్రతిసర్వంఇదముపలక్షణంఅవచ్ఛిన్నతావ్యదిసాధ్యత్రయేపిఇదంతాత్ప
తిప్రకారవిశేషణాపాదానావ్రతిసర్వంఇదంసంశయఅవచ్ఛిన్నవృత్తిదంతాఖప్రకారత్వభావరూపసాధ్యనత్వననిష్ఠయుపదం
పృథఙ్మితివ్యర్థం। ఏవంత్రదాంత్రమరూపసవయోపలంబన్రఅంశభేదనసాధ్యనతావ్యద్వచ్ఛిన్నతత్ప్రకారకత్వపదంపృథఙ్మితిపి
ద్రష్టవ్యం। అస్యేతిఅభేదావగాహిత్వనియమితపృథక్ప్రవృత్తిప్రవృత్తిష్టేతిఇదంతాత్పర్యవిశిష్టేఇష్టతావచ్ఛేదకప్రకారకజ్ఞానస్యవత్రవర్ణకతావ్యది
తద్భిప్రాయః। తథాంశదాహానమథర్వవిషయకేతివృథఙ్। ప్రయుత్నవనకత్వైవతదార్థ్యరణాంఇతిభావః। యహాసత్స్మరణాస్యఉపాదాన

క ఇష్టయ

స్మరణా ౩

దాహం సవుధర్మ శాఖావ్యుక త్వస్యైవ సాపు ధర్మ తర భాగ వైయధిత్యం వహ్ని తాదాత్మ్య సంబంధేన వహ్నిః ప్రకారతయా విశిష్య ...
సవ సామ్యత్వయు తాదాత్మ్య సంబంధేన వత్ర వహ్నిత్వ మేవ ప్రకార ఇతి వాచ్యం। ...
ఇదం తాత్ర సదాం సకాలం ప్రసన్న సన్ని కర్షజ నిత్ర ప్యం ...
యు దాధ్రా తావధి ఇహం వ హస్త ... పంవప్యాం సయుస మిష్టనాధ సరు తావద ...
సవహ్నిత్వ ప్రకారకత్వం త్రై తదర్థః। సపు వాం ...
వహ్నిరితి ప్రము వ్యభిచార ... [illegible]
... [illegible]

ఖండ

త్రాంతః । అవచ్ఛిన్నవృత్తిత్వాభావ యత్సాధ్యం యత్కించిద్విశేష్యం తద్వచ్ఛిన్నవృత్తిదం తత్ప్రకారకత్వాదితి తదర్థః । ఇదమేవ వచ్ఛిన్నేషు హేతుషు ప్రతియోగ్యా బాధా

వ్యభిచారాభావ యత్కించిద్వివిధవ్యాపకవ్యాప్యం వచ్ఛిన్నవృత్తి తదాపత్తేర్విశేష్యాంశ ఇతి । వచ్ఛిన్నవృత్తిశ్చ తద్వచ్ఛిన్నవృత్తివ్యభిచారాత్ ఇదం తత్త్వే

తి సాధ్యవిశేషణాని అత్ర వదవచ్ఛిన్నతావిశిష్టసాధనవత్త్వనియమనవానకారణాయుక్తాభిత్వం వ్యభిచారాత్ ప్రతియోగిత్వం ద్వితీయతత్త్వాంతాంచ

ప్రతియోగిత్వం యుక్తం ప్రవృత్తి తత్తత్కన్న కరణే సాధ్యనత్వాదేవమేవ వంచ్ఛిన్నత్వం సాధ్యం నివారకత్వం । అత్రావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వ వచ్ఛిన్నవృత్తి

తద్విశేషణే వం నివారణసాధ్యః । విశేష్యవృత్తి వచ్ఛిన్నత్వప్రకారకత్వాదితి సాధ్యం తృతీయం తత్ర వచ్ఛిన్నయుక్తనిష్టసాధనం వచ్ఛిన్నతి ప్రతివ్యభి

చారవారణాయ ప్రథమత్వాంతావచ్ఛిన్న ప్రతియోగిత్వేషు తత్తదాశ్రయప్రవృత్తి ప్రకారతాలాంభాయ ప్రతియోగిత్వం నిరూప్యం । అన్యథాత్వం వ్యభిచారాత్

నిరుక్తావృత్తి । అత్ర బాధాయాం వచ్ఛిన్నవృత్తి అనుభవే ఇదం తత్త్వం శి ఇదం తత్రాషు తద్వసాధ్యానాం అప్రతీతవత్త్వాభావే పయుక్త సాధనానాం నైవ తద్వ్యాప్తి

ర్వృత్తి । తదా పత్తేరితి । తథాచ తత్రవత్త్వం నాంతర నిష్ప్రకారవిశేషః సాధ్యవిశిష్టాభావః తదాభావాపత్తేరితి పాఠే తథా త్వాపత్తేః

ప్రతీతవత్త్వసహ ప్రతియోగితాకాభావాపత్తేరితి యావత్ వత్త్వనాంతరనిరూపణే ఇదం వచ్ఛిన్నత్వాభావవద్విశేష్యకం విశేషణ ప్రవృత్తి ప్రకారకత్వాత్ తదనుపపత్తేరితి వ్యధికర

యుక్తవిశేషణవాంశ్చ తథాపి ప్రాగభావానుపస్థితవత్ప్రతీతవత్త్వం బాధ్యత్వ అనుమానాదియుక్త జ్ఞానసాధ్యప్రసిద్ధిః తత్త్రైవ వృత్తిరేకవ్యా

ప్యత్వం నం అతః అన్యవైయధికరణ్యం । తథాచ సాధ్యప్రసిద్ధికరణా యత్ర తాంతాం కవత్వం జ్ఞానత్వం తత్త్రైవ తాదృశానుమానస్య వయువృత్తి ఇతి భావః

తదాభావకతయా కారణతదాభావకతయా సాధ్యవత్వ లక్షణం సాధ్యవత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వం । వస్తుతస్తు వన్నిష్టగతా వ్యాప్త

దభావేన తద్వత్త్వవిశిష్టాభావేన తదభావః । తథా వత్త్వవిశిష్టప్రతియోగితాకాభావః విద్యమానత్వాత్ ఏకదేశే వతవిధాంతత్వాత్ స్వతత్తద్వత్త్వా

వకతయా కపినం యోగాభావ్యాప్తిరితి ఇతి సంయోగస్తత్ త్వాభావాసమానాధికరణత్వం ప్రతియోగి వ్యధికరణత్వేన విశిష్టాభావ్యం విశే

షణ ఇతి వాచ్యం । తథా చ కపిసంయోగాభావం ప్రతి ఏతద్వృక్షత్వాభావ స్వరూపతత్వాప్రసంగేత్యప్తత్వేన కపిసంయోగానుమానే స్వరూప

ప్రతియోగిత్వం ఇత్యనుమానే ఇతి ప్రతియోగివ్యధికరణస్య తద్వత్త్వవత్త్వప్రతియోగిక స్వయుక్తం ఇత్యాదావవిశిష్ట స్వరూపకతయా యథావత్త్వ

శ్రీరామ
ప్రమిత
౫౬

56

క

ప్రతిబన్ధకతయా ప్రవర్తకత్వమసంభావితమేవ కిం త్విష్టసాధనతావిషయకజ్ఞానత్వేన తత్పూర్వకతాసాధ్యప్రవృత్తమితి వాచ్యం తథా చ నిరుక్త
మిష్టసాధనమితి స్వాత్మవృత్తివిషయతయా విశిష్టప్రకారత్వేన నిష్ప్రయోజనపదార్థవారణాయ తత్ విధ్యవిశేష్యత్వే ఇతి విధ్యత్వకామి
కృతిప్రతిబన్ధకత్వం అప్రసిద్ధిరితి తదభావవిశిష్టబోధం ప్రతిబన్ధకతావచ్ఛేదకానాం యద్విశేషణం యత్కమితి భావః యదపి స్వసమానా
ధికరణస్వసమానకాలీనసత్త్వయప్రకారక స్వవిశిష్టవిధ్యాత్మభావే యత్ర తద్విశేష్యకత్వసత్త్వప్రతిబద్ధసాధ్యబోధతా స్వశరశిక్ష
స్వవతః యత్ర బాధిత విశేష్యత్వం నాస్తి తదవస్థిత్వసాధ్యసాధారణ్యం దోషః తథా హి స్వపదేన నిష్ప్రయోజనబాధితే స్వప్రసిద్ధిరిత్యనుగమసూత్రే
తిప్రసక్తవ్యం విశిష్టప్రతిబన్ధకారణవార్తా స్వీకారే స్వరసాధ్యవేదాయుండదర్శనాత్ తేనానాపేక్షితేతి విరుద్ధేతి విరుద్ధప్రకారకప్రయుక్త పరత్వాచ్ఛేదత్వధర్మః తత్సమ
వ్యాప్తపక్షతాకత్వశరీరేణ స్వతాదాత్మ్యభావాత్ విరుద్ధప్రకారకబాధకతాప్రతిపత్తే విరుద్ధప్రకారకబాధకతావత్త్వం తత్త్వభావ వద్విభక్తిశ్శేల
త్వధర్మః ఏవవదన్యత్ర బాధితేన పదేనస్వప్రతిబద్ధపరం తత్ర వవిధ్యాత్మభావ వద్విశేష్యకతాప్రత్యక్షవద్విధ్యావత్త్వ విశేష్యకత్వే చ సాధ్యబోధకత్వధర్మ
విషయకప్రయుక్తతక్షప్రతిబన్ధకత్వతారతమ్యాదిపరత్వం వప్పూర్వానయనాదివిశేష్యవిశిష్టసాధనతానుమితౌ తద్విభక్తిః దోషః నవధర్మ
స్వప్రయుక్తవిషయతాసవావ్యావృత్తయోస్తాదృశప్రయుక్తశరీరప్రతిబన్ధకత్వ ప్రయుక్త తత్ప్రయోజనాదిపూర్వాయాం తత్ర వవ్యత్ర ధర్మవిశేషణేయతా
మాణదృష్టానాం ప్రతిబన్ధకే ఇష్టసాధన వప్పూర్వానయనసవానకాలీనానాం పుత్ర ఇతి ప్రతిబన్ధకే చ తద్విభక్తిః అపాదానే కథం తవవిధ్యాప్రతిబన్ధ
కత్వవప్రతిబన్ధకతాయా నాన్యనిష్ఠః యత్త్వం స్వవిశేషణం శవవిశిష్టప్రకారక విరుద్ధప్రకారకత్వప్రతిబన్ధకత్వం ప్రతీయమానం తదా ఏవమేవ విరుద్ధప్రకా
రకతాయాం తత్త్వభావవత్ త్రితయం చ తత్పూర్వేణాన్తః ఇవం వక్తవ్యం పరం తదా భావాభిధానార్థయుక్తిం స్వవిశేష్య ఇతి వవిధ్యాప్రవృత్తిరు
పం వవిధ్యాదివిశేష్యవాక్యత్వే వవిధ్యావ్యక్తికప్రతిబన్ధవారణాయ ప్రకారకాం తత్రం ప్రవృత్తిరతా కశ్శరీరం వస్తరనిశ్చయస్వాలక్షణానాం
వనితభాసే వవిధ్యాప్రవృత్తితాకారకేచ తద్విభక్తిరావ ప్రతిబద్ధేతి విషయతయా వవిధ్యత్వసమవరం దానాపేక్షధర్మ విశేష్యకత్వం ప్రతీయా

ప్వ

తయోత్వస్య యన్నిరూపితప్రతియోగిత్వస్య యోగభావసంబంధావచ్ఛిన్నాయాదధికరణాధికరణస్య వ్యాపకతయా తదర్థః ఏవం యదభావ ఇత్యత్రాపి యన్నిరూపితప్ర
తియోగిత్వస్య యోగిభావసంబంధవాన్ యదధికరణాధికరణ ఇత్యర్థః । సవ్యాప్యాభావరూపస్య వ్యాప్యప్రతియోగినః సాధ్యస్య వ్యాపకాభావరూపస్య
౪ వ్యాపకప్రతియోగినః ... ణాం తేషాం సంగ్రహ ఇతి న కాప్యనుపపత్తిః అత్రాభావయత్ర పృథివీత్వాభావవ్యాప్యభావస్య వ్యాప్యత్వగ్రహణం వ్యాపకత్వగ్రహణం వా పృథివీత్వ
స్య పృథివీత్వేన వాసిద్ధిః సంగ్రహకారణాయ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం చ ద్వైతద్వ్యక్తిత్వేన కపిసంయోగాభావాన్ సంసర్గకపిసంయోగావచ్ఛిన్నాధికర
ణస్య తదభావస్య ప్రసిద్ధిరితి వాచ్యం ఇష్టత్వాత్ । తత్రాన్యైకరూపనిరూపణం తత్కథ్యన్నాధికరణం యత్ర తదభావస్తత్ర పృథివీత్వాభావవ్యాప్యనొన్యాభా
వాభావత్వాదిప్రతియోగికరూపేణైవ నిరూపణం తు తదనుమితౌ తద్వ్యక్తిత్వప్రకారకత్వ తత్ప్రకారాకారవిషయాణాం సర్వరూపనిరూపణమితి ద్వయం ।న
౩ త్వస్య ద్విత్వప్రతియోగినఃవ్యాప్యనాంస్యయ వ్యాప్తిత్వప్రకారక ఇతి సాధ్యసిద్ధిరవచ్ఛిన్నత్వైవ ఇతి భావః ప్రథమమిత్యత్ర తత్ర తు రూపం విశేష్యత్వేతి ౩
ఏవకారార్థస్యానన్వయరూపం కుతోపి వా సన్నైవేత్యవకారార్థః వ్యాపకారూపస్య మితావ్యాపితి తథా చ పక్షవిశేష్యకప్రకారార్థ త్వేన బనకతాభావః
విధాంతరస్య ప్రకారాంతరస్య తాదాత్మ్యపక్షవ్యాప్యార్థవాన్ వ్యక్తిత్వపద్విశేష్యకమితి ఏవమితి నవిష్ణు ... కరూపం త్వైవవహ్న్యభావవద్వృత్తి ...
తాద్విషయక ఇత్యత్ర వ్యాప్యభావవదవిశేష్యకత్వేన తిర్విశేష్యకత్వేన్యత్రసాధ్యత్వేనైవ వహ్న్యభావవదవిశేష్యకత్వేన విశేష్యకతాద్వితీయార్థః
కరణీయః అతోన నిరూఢకల్పకైః ప్రబోధకః విశేష్యతాసిద్ధిం పరిహరతి ... ఇతి అన్యథా ప్రాగుక్తవ్యతివిశేష్యకత్వభాగం విరహం రూపైన
షంభాగానాంస్య ప్రతియోగిత్వాభావం ... తత్వాత్ ఇతి । వాచ్యానాం తత్రకం వికల్ప్య దూషయతి ... ఇతి । వాచ్యానాం తత్రకం వికల్పార్థః
తంస్మృతి విశేష్యతా వ్యాప్యకారణాన్వయి ... యాం ఇతి శేషః ఏవం అగ్రే విశేషప్రకరణీయః । తంస్మృతి విశేష్యకత్వమితి పాఠే తత్ప్రవిష్టయాం ఇత్యేవ శేషః రూపం
నంతాంతాది । కింబ విశేష్యకత్వప్రతిబంధక ... తాద్వ్యాభావాదిత్యర్థః తత ఏవ ఇతి । వహ్న్యభావవిశేష్యకత్వప్రతిబంధక అవహ్న్యభావవిశేష్యకత్వ
ప్రతిబంధకతా వ్యాప్యద్రవ్యాభావాంశే తాత్పర్యార్థః । అత్ర పక్షేతాకం తత్రకరూపం ... తి । తథా చ వాచ్యానాం తత్రప్రత్యేకం ... ద్వయ ధారణా
అనుమానేనాయ ధర్మమిత్యర్థః । బనేతి । బన్నాం తత్ర రయ సంసర్గాణాం సులతం సవిశేష్యకత్వం అనుపపన్నమితి ప్రకారతయా చాన్ననప్రతిబంధకత్వాత్ ।
యదప్రస్తుతే త్వాదిరూపకతా వాచ్యప్రసక్తిరూపతాసంసర్గవిశేష్యకత్వం ... నసాధ్యప్రకారకతాయా సప్రకారకతేన వాపవిష్టత్వ ఇతి భావః । వ్యాపకతాయా వాచ్యత్వ
కదలీస్త్వస్య సాధ్యతయా ... విషయత్వమిత్యర్థః ... నవిశేష్యత్వమితి ప్రకారార్థమితి । సద్రూపేతి వహ్న్యభావవిశేష్యక

ప్రామాణ్య
ప్రమితి
౨౨

స్వసాంభాభ్యాం యత్సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగి వృత్తి కరణ్యా గృహీతగ్రధర్మావచ్ఛిన్న తత్సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతిప్రతియోగితాకాభావస్య తత్సంబంధ
వత్తా లక్షణమనవచ్ఛిన్నత్వేన విశిష్టేతి వినిగమకవిరహాత్ దోషః తదా సంబంధభేదాదికమాదాయాతిప్రసంగః ఏవం సంయోగాభావత్వేన విభా
గాభావాను వాదానం న స్యాత్ తద్వృత్తి లక్షణయోః సంయోగవిభాగయోః ప్రతియోగివృత్తికరణతాప్రసంగ వాదితి వాచ్యం ఇష్టత్వాదితి నాపి కాలత్వ
భావస్య తరవ్యాపకతా ఘటాకాశతరస్య ఘటస్య కాలిక నత్వాదత ఘటత్వేతరతాదాత్మ్యేతి నను ప్రమేయత్వభావస్య తాదాత్మ్యవ్యాపకత్వే తాదాత్మ్యత్వం తత్
భావస్యైవ విశిష్టస్య దత ఆహ [illegible] వేతి తథాచ యద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగి స్య యత్సంబంధవ్యాపకతయా ప్రమేయభావప్రవృత్తితః ప్రమేయాదినా
తదవచ్ఛిన్నస్య తేన సంబంధేన అభావః వృత్తి తాదాత్మ్యసంబంధేన ఇతరాభావః వృత్తి న తు తథా ప్రమేయత్వాభావ ఇతి భావః నన్వితర తాదాత్మ్యం ఇతరభేదా
భావః తస్య భేదగ్రహాధీనగ్రహకత్వాత్ కథం ప్రసిద్ధిః సాధ్యకత్వాదత ఆహ యద్ధాచేతి తాదాత్మ్యం భేదాభేదరూపం తచ్చాప్రసిద్ధమత ఆహ యద్
ధాచేత్యుపలక్షితమప్రసిద్ధ్యాయోగస్య ఇతరపదం తథాచేతరత్వవ్యాపకతా ఆకాశత్వాభావస్య ప్రసిద్ధేతి వమాలం లంధనః నైవమితరత్వ త్వం తత్వా
కవళక్ష్యత్వం తత్స్వేతరభేదత్వమితరత్వస్యేతరభేదాభావాత్మకత్వేన భేదసాధ్యపి ఇతరత్వవిరహాత్ వ్యావర్త్యకం యోయద్విరహరూపః స తద్రూప ఇతి
తి సామ్యప్రతీత్యాపహుః తత్రాహ యద్ధాచేతి ప్రతీతి వైచిత్ర్యాదేకస్య యమేవావా యోరూపాభావయోర్వ్యవహారభేదసామాన్యాభావ ఇత్యభ్యుపగమాన్నితయో
ర్భేదాభావత్వకః నహి తస్యాత్మాభావత్వమన్యోన్యాభావత్వరూపధర్మభేదా ప్రతీతి వైచిత్ర్యాదుపపత్తిరితి వాచ్యం తథా నతి లాఘవాదేకమేవ నిత్యో అభా
వోస్తు ధర్మభేదాదేవ ప్రతీతివైచిత్ర్యాదుపపత్తిరితి భావః అత్ర అనువాసస్యం చెన్న యద్భావవ్యాపకతయా యత్ప్రతియోగికాభావం ప్రతివ్యాపకతయా
యత్త్వయో అభావాయాయనియతిప్రత్త్వయా యదభావవ్యాపకతయా తర్కః తేన పృథివీభేదవ్యాపకతయా గంధాభావప్రసిద్ధిరపి గంధేన పృథివీత్వసాధనే
ఉపపత్తిరితి తస్య అనుపదమేవ తేనైకాభావినా ఇతరతాదాత్మ్యవ్యాపకతయా ఇతరభేదప్రసిద్ధిప్రతిపాదనవిరోధాత్ యద్భావ ఇతి యో అభావో యన్నిత్యబహు
త్రిహిః తేన పృథివీత్వ సామాన్యాభావస్య వ్యాపకత్వగ్రహాత్ పృథివీత్వేనేతరభేదప్రతిపాదనం న విరుధ్యతే నచైవం పృథివీభేదవ్యాపకతయా గంధాభావప్రసిద్ధి
ధేన పృథివీత్వస్య పృథివీత్వస్య గంధవ్యాపకత్వగ్రహాత్ పృథివీభేదేన గంధాభావానుమానం న స్యాత్ తదైవమవినిగమనావిరహాత్ అన్యత్ర యద్భావవ్యా
స్వబళ

ఇతరత్వపరం౨

క
౪౨౭

తదలక్షణాంప్రమా తావ్యభావానుమాన పూర్వకత్వే తు నిశ్చిత వహ్నివిశేష్యక తాయానుమాన. తన్నిరూపిత తదాపన్నపక ◦ సం. వాదిప్రవృత్తిజనక

తావ్యభావవద్విశేష్యక తావ్యభావత్వేన వహ్నిత్వప్రకారకం యదవచ్ఛిన్న వహ్నివిశేష్యక తావ్యభావానుమాన పూర్వకత్వం తదుభయాభావ వహ్నితత్వే భావవద్విశేష్యక తావ్యనుమానస
మిత్యప్రామాణ్య నాప్రత్యయ ఇత్యర్థః। వహ్ని తావ్యభావవద్విశేష్యక తావ్యనుమాన సమిత్యంతరం। తదభావ వహ్నివిశేష్యక తావ్యనుమాన సమితిరిషః। తత
ఇతి వహ్న్యాదివిశేష్యకత్వేన తిన విశేష్యకత్వమేం తునిత్యసంతరమిత్యర్థః। తదను మానసం। వహ్ని తావ్యభావవద్విశేష్యక తావ్యనుమానసం। అప్ర
ధేతి వహ్నివిశేష్యక తావ్యభావరూపం ప్రామాణ్యానుమానే అప్రామాణ్య సంధిరితి తద్భావాత్ అప్రామాణ్యానుమాన ధైవసప్యాది త్యర్థః
అయమభిత్యసంతరం వియలసాధ్యయ ఇతి శేషః నను కృత్రిమ ప్రామాణ్యసాధ్యత్రయమిత్యంతర ప్రామాణ్యానుమానం సాధ్యదత అవరోధం చేతిత
ప్ర లాఘవాయ సంధిత్వసిద్ధి లాభాయ కథితప్రకారేతి। వాదం న మధ్య విశేష్యక త్వగ్రహణం నిరతివహ్ని విశేష్యక త్వసాధ్య సాధ్యసిద్ధిన తావ్యత్రప్రకారే తాదిప్రు
కారేత్యర్థః। తదభావప్రామాణ్యజ్ఞానవిశేష్యకత్వ బినా భావానుమానత్వం న కత్వ నియమః। తాదృశాంతాది బుద్ధిసాధ్యమన సాధారణత్వంభవా
దితి భావః। ప్రత్యయమితి। జ్ఞానాదౌ అప్రామాణ్యాప్రసిద్ధ్యాది దోషకృత ప్రకారేత్యబుద్ధిష్టం। యత్ర అప్రామాణ్యభావానుమానానా దివత్త్వం కా
నిరాంగిప్రామాణ్యానుమానత్వే యుక్తత్వం। అప్రామాణ్యాభావత్వం కాని రసాంధనాత్। అప్రామాణ్యాభావానుమితిరేవ ప్రామాణ్యవత్వం కధ శ్రుతి ధర్మ
తస్మిన్ సకతాప్యదితి తస్య। అప్రామాణ్యాభావస్య ప్రామాణ్యాభావవాప్యవత్వం కతాప్య ప్రసిద్ధ ప్రామాణ్యానుమాన సాధనకాల్యత్। నాయం పంథాః। అప్ర
ప్రామాణ్యాభావానుమాన పూర్వకత్వ వప్రామాణ్యానుమాన సాధ్యతినియమ్యయం ఇత్యర్థః। నను తదాన మనికృతాం కథమయం ప్రకారాత్రకారా ఇత్యత
అ పూర్వకప్రకృత్తి తిస్మరణాం సంభవేనేత్యస్య పూర్వం స్వత్వం ఇత్యస్య ధాతు నా విశ్నరణాత్ స్మరణా అన్యస్నేత్యర్థః। ఏతస్య అప్రామాణ్యాభావానుమానస
పూర్వకప్రామాణ్యానుమానస్య ఏతస్య తత్రక్తు రపి పూర్వకస్య। భ్రమమనికృతాదిభిః పంథాః। అభావానుమాన పూర్వకప్రామాణ్యానుమానప్రకారః త
తథా చ ప్రాప్తవిషయ సంస్కారాలంబన వత్తా న సంభవతి ఇత్యత్రైవ మనికృత తస్మాత్ యస్య నత్వైతత్ప్రకారాంశ యక త్రైవ ఇతి భావః। దాహాన మధ్య నాప్యయన త
త్రాపి ప్రామాణ్యస్యయితి తభావన సంభవాత్ యథా ప్రత్యసాధ్యసంభవాదితి। అపూర్వేన తాప్యర్థ పంథా ఇత్యంతః। పాఠః కల్పనీక ఇతి భావః। అతిరిక్తవి పా
షయతావాదినాం మతే విషయత్వైవ సప్రకారిక జ్ఞాన సప్రకారకత్వ వ్యవహారస్త దుపాధికః ఇతి పూర్వోక్త సాధ్యానాం గృహమాప్యప్రత్యయం తన్మత
ఇత్యప్రామాణ్యే అతిరిక్త విషయతేతి। నను వహ్నిత్వముఖిత్వం జ్ఞానాం విషయతాన తాప్యత్వే విషయతాశ్రయ వృత్తి ప్రకారకత్వం సాధ్యమవస్తైవేతి భువ సాధా

మిత్యేతాదృశాంశాకారకద్రవత్వవిశేష్యకత్వబాధ్య(మితాంశయః। అనుమానస్యప్రామాణ్యమితి। ప్రామాణ్యగ్రాహకసామగ్రీ ప్రామాణ్యగ్రాహకాంభాంవాంగ్రాహకాం
ప్రామాణ్యకత్వనియమః। సార్వత్రికత్వం త్వ్రయుక్తమిత్యర్థః। తత్రాద్యముపపాదయతి। తదాదావితాంన్యదినాంసిద్ధసాధనాంచేత్యంత్రేన విషయనియమ
మః। నియతవిషయకత్వం। ప్రవృత్తైరాతి। తథాహి ప్రామాణ్యగ్రాహకస్య నప్రామాణ్యకత్వేవిశే తదగ్రాహకస్య నప్రామాణ్యకత్వనియమ ఇత్యర్థః। ఘాంగాదృన
పలబ్ధింమతద్యుతమానాంపపాదయతి ప్రవృత్తయోర్గతి। అనవలంబ్యేతి। ప్రవృత్తయోర్గతి నవవిరోధ్యనుపలంభసంభవాదిత్యర్థః। కిమనవమతి। తథాహి జ్ఞాన
ప్రామాణ్యకత్వనియమః నవా సార్వత్రికత్వముపేతి భావః। ద్వయోరవిశేషముక్త్వా ప్రామాణ్య అతిశయమాంశంవిష్నాతాత్పర్యభవత్యస్యేతి। వషింతాత్పర్యభావేల
వత్వఘటిత ప్రామాణ్యస్యేత్యర్థః। తద్వత్వస్య తద్వత్వఘటితప్రామాణ్యస్యేత్యర్థః। బాధగమ్యేతయోః బాధవిరహయతయోః సంవాదగమ్యేతి। సంవా
దవిషయేత్యర్థః కత్వేతు యథార్థం తద్గ్రహసాధు। తస్యేతి। సంవాదగమ్య ఏవప్రకార … స్యేత్యర్థః। స్వాధ్యవయోర్లాభనయోర్ననుమానస్య ప్రామాణ్యకత్వం
నిరస్యత్రాంతదుపయోర్లాఘవనయోః తన్నిరస్యతి అభావేతి। ప్రామాణ్యేతి అప్రామాణ్యభాంజ్ఞత్యర్థః। జ్ఞానప్రామాణ్యయోరవిశేషముక్త్వా ప్రామాణ్యే అతిశయ
మాంవాంప్రవృత్తేతి। కింవాంస్యాపితాంతమితి ఉపసంహరతి వస్తుతో నమాంపాయసైపాయాం తత్రాంధాం పక్షత్వమతః ప్రవృత్తిత్వం వసంవాంరత్తి … ఇతి
వషింత్వస్య లఘుత్వేన తాదృశయుక్తక్రమేణేత్యర్థః। సార్వత్రికత్వం ప్రాథాన్యననిరస్యతి వస్తుతస్త్వితి ప్రవృత్త్యోతజ్ఞతి విషయోత్రయత ఇత్యర్థః। ప్రామాణ్యనిశ్చ
యానురోధేనేతి। పక్షేజ్ఞానత్వేన అనువ్యవసాయగోచరకతాప్రతీతిభావః। ఎతదితి। విశేష్యకత్వంసప్రమాణ్యర్థః। ఎతచ్చ ప్రామాణ్యానుపక్షేసాధ్య విశేష్యతా
దస్య అనువ్యవసాయప్రకారకత్వముపజీవ్య ఉత్పత్త్యా యుక్తం। యుక్తంచైతత్ తత ఎవ … దం నవిశేష్యకం। నత్రితికదాంబనగంశయః। అయంఘట ఇతి ఘటత్వస్య వస్తుత త్రా
యాం ప్రామాణ్యసోధఘటకతార్థమిదమయుక్తం। తత్ ద్వావ్నేతి వక్తవ్యర్థః। నను ఘటత్వప్రకారకప్రమాత్వ విశేష్యకజ్ఞానత్వాభావే ఘటప్రామాణ్యగ్రహోత్ర
రవతిరస్యార్థ విశేష్యకజ్ఞాన అప్రామాణ్యశంకాప్రతిబంధాన స్యాదత ఆహ … మితి। వస్తుతస్తదవచ్ఛేదనప్రామాణ్యవిశిష్టస్యైవజ్ఞానస్య ఘటాంశే
ష్ణాత్వం సంభవతీతి భావః। … మితి। యద్యప్యుక్తరీత్యా … విశేష్యకత్వం … కాంత్రవవిశేష్యత్వం … ఏవ। అన్య
థావషిం విశేష్యకత్వసాధ్యవ్యతిరేకవ్యభిచార … విశేష్యకత్వసాధ్యప్రసక్త్యాదిదం వషిం విశేష్యకం … సంశయాం వనా
దాయత … పరం … సాం … తి ననుతత్ర సంశయాం సంత్రత … ప్రతధర్మ … ఏవ … తస్యప్రా
మాణ్యాం … తదాం న తయాం తదాభావాంగ్రా … దుర్బలత్వాదితి భావః। వషింజ్ఞాననైతి వషిం ప్రమాయాం వషిం

ప్రసిద్ధి … ౬౫౨౮

౨ తథా | చప్రవర్తకస్య తపత్రిక్షణే జ్ఞానస్యాపి ప్రవర్తకస్య త్రిక్షణే జ్ఞానప్రవృత్త్యోః కార్యకారణభావగ్రహో న సంభవతి తత్క్షణే జ్ఞానస్యైవ ప్రవృత్త్యా ౧౭

తత ఏవ ప్రవర్తకే జ్ఞానాదేవ ప్రవర్తకే జ్ఞానే ౦౩

ప్ర

తద్యుక్తం స్యాద్భాటాద్వివప్రయుక్తత్వాదికాతిప్రవృత్తీనాం యోగ్యతావదవస్థానం సంభవత్యేవ తథాపి ప్రవృత్తిస్వనయోర్వర్తిత్వైవైవ విషయస్య కారణత్వమిత్యభిప్రాయేణా

వవయుక్తం ... కర | యదాప్యవ్యాపారవత్త్వయోః వర్ణ్యారిష్టసాధనం కృతిసాధ్యత్వే తి జ్ఞానస్య ఉపాదానగోచరచికీర్షాజన్యకార్యత్వం

నకత్వమిత్యభిప్రాయేణెదమయుక్తం | ప్రవర్తకజ్ఞానే త్విత్యాజ్ఞానవదం ఇష్టాపరం | అనువ్యవసాయలక్షణో వ్యవసాయ స్యనత్వనవ్యదినాశలక్షణో ప్రవృత్తి జనక నాభావ క్రా

భావాద్యద్యాక్తస్య సంగతే: | ఇదమయువలక్షణం ప్రవృత్తిసామగ్ర్యాః బలతాబదపినాం సువ్యవసాయ ఇత్యపిత్రస్టవ్యం | అనువ్యవసాయః అనువ్యవసాయస

పూర్వానాం కారః | ప్రవృత్త్యనంతరం ప్రవృత్తేః ప్రత్యక్షత్వనతితిరోక్షః గురుమతే జ్ఞానస్య స్వప్రకాశత్వనైవైవంపపత్తేరప్యాపాదా | తద్వితాయం ఇతి | అత్రేదం

త్రిజ్ఞానజాతతత్వయుక్షణే తదను వ్యవసాయ వృత్తయుక్షణే ... తాతేన తాయాం చ తథా తదనువ్యవసాయ పంచమక్షణే యత్ర జ్ఞానద్వయోః స్వత్వ

వనయ కారణత్వగ్రహాసంభవః | ఏవం ప్రవృత్తిసామగ్ర్యం తాన్య అనువ్యవసాయః | ఇష్టత్వజ్ఞానస్య ఉపాదానప్రత్యక్షాదౌ భావినా ఇచ్ఛా కృత్యాదయ ఉత్పత్త్యాదిన

స్వరూపాంతరయోరనువ్యవసాయ సంభవాత్ | చప్రత్యక్షస్వనయోర్వర్తిత్వే న కారణత్వం గౌరవాత్ తత ఏవ ప్రాగుక్తప్రత్యక్షప్రవృత్తి తెంతు తాం గ్రహేణ పపత్యా

ప్రసామాన్యప్రతాయనత్వబగనః | చప్రవృత్తౌ సతాయంత్ర యోరనువ్యవసాయయోనిరస్య కల్ప్య కల్పక ఏవ తథా చ జ్ఞానత్వప్రయుక్త్వత్వ యోరనుపత్తి

కథం తేన యోగ్యతాగ్రహ ఇతి వాచ్యం | తస్య విషయయోస్తేన వికల్పకతయా వర్ణ్యవిషయకతాపదినైవ తాతాత్వగ్రహసంభవాత్ ఉపాదానప్రత్యక్ష

జ్ఞానత్వకృతిత్వ యోరుపనయజ్ఞానతావదినాపి తద్గ్రహసంభవాత్ | ఏవం చికీర్షాప్రత్యక్షయోః కార్యకారణభావగ్రహస్యథానువ వతాయపినత త్వికారః | చికీర్షా

విషయత్రేణ ఇష్టసాధనతాస్మరణేన తాదృక్ చికీర్షాయామ్ ఉపాదానప్రత్యక్షే చికీర్షాయామ్ ఉపనయప్రవృత్తాసత్వం తదనువ్యవసాయతద్గ్రహసాయ్య సంభ

వాత్ అపేక్షా బుద్ధ్యాత్మకస్య ఉపాదానప్రత్యక్షస్య ప్రవృత్తిజనకతావత్త్వం గంధాపినాస్తి తస్మాద్యుక్తం తత్తత్సాధారణలక్షణం సిద్ధం ఇదమపి తత్ప్రయోజనం సత్వే

తదనుగతైకైకత్వేన కారణత్వం వరత్రైవ | ... అభావే ఇతి | అత్రోభయాం భావసాధ్యకాయమితాదిత్యర్థః | ... | వర్ణ్యాత్వవదృష్టావిశేష్యక

త్వసాధ్యక ఇత్యర్థః | నపయాం పాలంబనస్య వర్ణ్యాతద్భిన్నవిశేష్యకస్య వర్ణ్యాతాభావవదవిశేష్యకత్వస్య త్రాంతాం: తదాప్రవృత్త్యాదిత్యర్థః | అనుప్రతియోగ్య

ప్రసధాకథమభావయోః పం సాధ్యం వరాదాగ్రాహ్యపతత్వం వర్ణ్యాతాభావవదితి అనుతదభావసాయ్యయోగ్యతయా అనుమేయత్వేన వాచ్యప్రత్యాదిజ్ఞా

౬౩

యోః పృథివ్యాం విశేష్యతావచ్ఛేదకతా సంబంధేన ప్రకారత్వవి [illegible]
సమవాయేన ప్రకారతాపన్నగంధ ఇతి । యత్ర ఇయం పృథివీ గంధవతీతి జ్ఞానాకారాయా విషయతేతి తత్ర జ్ఞానే ఇదం త్వప్రకా
రకత్వవిషయతాయాః తదప్రకారకత్వ విషయతాయాః విశిష్టప్రకారతాపన్నత్వాదితి । తథా సతి జ్ఞానే తత్ప్రకారకత్వం సాధ్యతే
విశేష్యవిశేషణాస్య విశిష్టనిష్ఠవిషయతాయాః ప్రకారత్వే విరోధాభావాత్ । అన్యథా దండవాన్ రక్తదండవానితి విషయతాయాః అవిశేష
ప్రసంగాదితి । ప్రతియోగివృత్తిత్వాకారస్య రణాస్య వారణాయ సాధ్యస్య ప్రకారపదం యథాశ్రుతమేవ సాధ్యస్య వ్యాప్యవృత్తిత్వమితి వాచ్యం । అ
సంభవాపత్తేః తయోః తద్వ్యాపారాసంభవాత్ బాధ ఇతి । స్వావచ్ఛేదకత్వమతిరిక్తవృత్తిత్వం తథాచ సతాం పృథివీత్వసంభవస్య విషయతాం పృథివీవృత్తిత్వైవ
అవచ్ఛేదకత్వేన తస్య తత్త్వేనేతి సాధ్యసత్వస్య బాధ ఇతి చేత్ । అవచ్ఛేదకత్వ సంబంధేన తత్త్వేన పృథివీత్వసమానాధికరణప్రకారక విషయతాకత్వాభావః
ఏవ చ సాధ్య ఇత్యభిప్రాయాత్ బాధవదంతి తథాచ పృథివీత్వసంభవాదితి తథాచ పృథివీత్వసంభవః పక్షే ఏవేతి భావః । ఇదం పృథివీ పృథి
వ్యాం ప్రమేయత్వ ప్రకారస్య తత్పక్షత్వ ధర్మావచ్ఛిన్నః పృథివీ ఇతి పృథివ్యాం ప్రమాణసిద్ధత్వాదితి భావః । ఖలాం సాధ్యస్య అభిచారేవ తత్ర
దూషణమితి । తథాచ పృథివ్యాం సాధ్యత్వ అపరాం సాధ్యస్య అభిచార ఇతి విరోధాంశః తత్ర ప్రతియోగిత్వమితి తత్ర ప్రసక్తిః । తేన తత్ర
తియోగిత్వమితి ధర్మః పృథివ్యాం తత్ర తథాకారణే తేన పృథివ్యాం ఏవ సంఖలాం ఇతి ధర్మః । సఖలాం సాధ్యస్య పృథివీ త్వప్రకారక విషయ
తాకారాదాయ సాధ్యస్య అభిచారః తత్ర విషయతాయాః । పృథివీత్వ సమానాధికరణ సఖలవృత్తిత్వం తత్ప్రకారకత్వాదితి భావః
పృథివ్యాం ఖలవృత్తిత్వం తత్ప్రకారక విషయతాయాః అనన్వయ ధర్మత సాధ్య గుణ ప్రవృత్తేః । ఖలపృథివీవృత్తిత్వే ఇదం తత్ర తథాభిప్రాయేణేదం
తథా సతి తస్య పృథివీత్వ సమానాధికరణ తాదాత్మ్య సంగతాప్యవృత్తిరితి అభిన్నత్వం సమానాధికరణత్వం । తథాచ పృథివీత్వ సమానా
ధికరణ ప్రకారక ఖలవృత్తిత్వం తాదృశ సమానాధికరణ పృథివీత్వప్రకారక విషయతా ప్రతియోగిత్వం పృథివ్యాం ఏవ ధర్మ ఇతి సాధ్యస్య అభి
చార ఇతి । యద్యపి ప్రతియోగి పృథివీకరణ సాధ్యాభావస్య అభిచార ఇతి సర్వమిదం అసంగతం తథాపి యత్ర విషయతాయాం పక్షే సతాం తత్ర
— పృథివ్యాం ప్రమేయత్వ తత్ర తత్ర ధర్మ

యు ౧ | ధర్మ

శ్రీరామ
ప్రమిత
60

[illegible]

౨ ప్రమితిజ్ఞాన॰ప్రమా సం॰వాదిప్రవృత్తిజనకతావచ్ఛేదకప్రమాత్వప్రకారకనిశ్చయత్వాదిత్యనుమితౌ సం॰వాదిప్రవృత్తిజనకత్వస్య ప్రమాణోపయిక వృత్తిత్వేప్రామా
త్వమి

యత్ప్రవృత్తిత్వాత్ప్రామాణ్యగ్రాహకత్వమిత్యత్రైనాన్వయః ప్రామాణ్యే త్వప్రామాణ్యజ్ఞానప్రామాణ్యనుమితాదిత్యర్థః । ఏవంచ తత్ప్రామాణ్యవ్యాప్యవ్యాప్యత్వ
నైనాన్వయః తద్వ్యాప్యత్వేన విషయీభూతప్రామాణ్యవ్యాప్యత్వేన । తద్వృత్తి సమర్థప్రవృత్తిజనకత్వవతి । తత్రాప్రామాణ్యవ్యాప్యత్వం ప్రామాణ్యజ్ఞానప్రామా
ణ్యవ్యాప్యత్వం యద్వాప్రామాణ్యజ్ఞానప్రామాణ్యం ప్రతి తత్ప్రామాణ్యవ్యాప్యత్వం ఇత్యభిసంధానాదిత్యన్వయః తదనువ్యవసాయోనతేతి । యద్యపి
దాహానసమర్థత్వం ప్రదర్శనే నైతన్మ్రంపనేయం పక్షిజ్ఞానానువ్యవసాయో యద్వా ప్రవృత్తిర్విశిష్టకత్వం । తథాచ విశిష్టే విశేషణాభితినాద్యోన విశిష్టవైశిష్ట్యబో
ధనివారణప్రోభవత్యవతరణానువ్యవసాయవర్ణనం తత్రానుధావనం । అఫలం తథాపి స్మృత్యుపనీతదాహానసమర్థవిషయత్వమితిగ్రంథదర్శనాత్ విశిష్టవైశిష్ట్య
బోధనివారణహేతువిశిష్టోపనయస్యసిద్ధ్యర్థత్వమవయుక్తం వస్తుతః స్మృత్యుపనీతదాహానసమర్థః । తద్విషయకస్మృతిత్వార్థకత్వాందనువ్యవసాయాం
నాపేక్షితేతి ధ్యేయం । ఇదం చానువ్యవసాయస్య విశేష్యకత్వప్రకారకత్వమభిప్రేత్య ఇతరథా తు జ్ఞానాంతరీయసంస్కారతదుపస్థితిద్రష్టవ్యా । ఇతి తత్త్వ
హిందర్శనస్యరూపసంబంధాత్మకవిశేష్యత్వస్య మతే స్యాగ్రహీతం స్యాంతరశాన్యోన్యేన మతేసాంగ్రహీతం విశేష్యత్వమస్య త్రాప్యుపనీతం జ్ఞానతావిశేష్యత్వస్యసంశయం నష్ట
త్వాత్ సమర్థస్య విశేష్యత్వస్య జ్ఞానాదిత్యాశయః । తయోః ప్రామాణ్యగ్రహానైతి । అత్రస్వాశ్రయత్వాదితి హేతురత్ర గ్రహపదం గృహ్యాణాంనాపరం । కృతమభిహితేతి
నాన్యథాశరీరజ్ఞానస్యప్రవృత్త్యాదివిషయతయా ప్రవృత్త్యవతాద్విప్రామాణ్యస్య సంధిత్తాయాం శరీరమితి జ్ఞానబాధాదాప్యభిమానాదాహ
శరీరత్వవతీతి । ననుకరచరణావచ్ఛేద్యకశరీరత్వప్రకారకజ్ఞానత్వస్య శరీరాంతరాంశేదచ్ఛేద్యవిశేషాంశే ప్యభిమానకంకరసాంద్యనతాప్యతతివి
శేషణాంశేసాపావాచ్యసాధనసంభవతీత్యాశంక్యనిరాకరోతీ । ప్రాచీతి । తద్విశేష్యకత్వప్రతీతి । ప్రశరీరాంశేదచ్ఛేద్యభివరిరత్వేవశరీరత్వవిశేషణావిశేష్యత
యాం తద్విశిష్టాయాం మపికథమయుక్తిసంభవఇతివాచ్యం విశేషణాంశేపయుక్తవిశిష్టతాభావాత్ । ప్రామాణ్యఘటకత్వాదితి సాపత్రయాంశేదసం
బంధేనశరీరత్వస్యావిశేషణతయా అశేదాంశేనశరీరస్యకవిశేషణత్వమితి తత్ప్రవాచ్యమాంసం । తథానతివిశేషణాంశేకరచరణావచ్ఛిన్నవిశేష్యకశరీర
త్వప్రకారకజ్ఞానత్వస్యావ్యభావాదభిమానకశంకానుద్భావనావత్తరితి । ఇయంశ్చయత్రయదంశేవూదాయత్రాలగతత్వంతత్రతదంశేపూ

ర్వ రా

త్తత్తద్విషయతావచ్ఛేదకప్రకారకత్వవదితి। యత్తు ఘటత్వాద్యవచ్ఛిన్న [illegible] తదుక్తం [illegible] నాధికరణ ప్రకారక [illegible] ప్రకారకవిషయతా

ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం [illegible] తదేవ పక్షే [illegible] తత్పృథివీత్వప్రకారక [illegible] ప్రకారకవిషయతా [illegible] తదవచ్ఛే

దక పృథివీత్వ [illegible] నాధికరణ [illegible] పృథ్వీప్రకారకవిషయతా [illegible] సాధ్యాభావ [illegible] తావచ్ఛేదక [illegible]

[illegible] పృథివీత్వప్రకారకవిషయతా [illegible] పృథివీ [illegible] త్ర

[illegible] పృథివీత్వప్రకారకవిషయతా [illegible] సాధ్య [illegible]

[illegible]

తి తదభిప్రాయః । విశేష్యత్వస్యోద్ధూమవద్వృత్తితయా కేవలపిష్టా త్వప్రకారకశాబ్దత్వ తత్సర్వవ్యభిచారితయా విష్టా వదభిధానాద్వ్యభిచారితయా విశేష్యత్వస్యోద్ధూమవద్వృ
త్తిత్వకత్వసంభ । అభిధ్ధిః ధూమవతి తాదృశః శబ్దానాభావః । నను పురుషత్వవ్యాప్యవద్దర్శన [illegible] న తత్ర పురుషత్వసంశయో వియున్నవసంస్థః పురుషత్వశాబ్దప్రామాణ్యసం
శయోऽపి కథం నతు అప్రామాణ్యాదేవ తద్విశేష్యదర్శనేऽపి పురుషత్వవ్యాప్యదర్శనేऽపి తథా చ ప్రతిబంధకనిర్ణయసామగ్ర్యా భావాన్న ప్రతిబంధకత్వ
మితి భావః నను కరాదిదర్శనస్య ప్రతిబంధకత్వే ప్రామాణ్యనిశ్చయోత్తరకాలే తాదృశసంశయః ప్రామాణ్యనిశ్చయ ఏవ ప్రతిబంధకత్వేన ప్రకార
కతావచ్ఛేదకం ప్రామాణ్యం స్యాదితి । తదభావాదితి । తన్నిశ్చయకాలీనతద్ధర్మసంశయం ప్రతి ప్రామాణ్యసందేహరూపప్రతిబంధకాభావాదిత్యర్థః ఇ
దం చానారోపితసంశయే విశేషదర్శనస్య ప్రతిబంధకత్వమితి మతమనుసృత్య వస్తుతస్తు । కరాదౌ పురుషత్వవ్యాప్యత్వం అగృహ్యమాణ కరాదిమ
తి పురుషత్వశాబ్దత్వస్య ప్రామాణ్యవ్యాప్యత్వగ్రహః సంభవత్యేవేతి ప్రాగేవోక్తం నను సంశయమాత్రం ప్రత్యేవ విశేషదర్శనస్య ప్రతిబంధకత్వం తథా చ తత్ర
మాన్యమితి । యద్భావస్య ద్వైతమితి । ఇదం చాప్యపాతతః సంశయమాత్రం ప్రత్యేవ విశేషదర్శనస్య ప్రతిబంధకత్వాత్ప్రామాణ్యసంశయాహితధర్మసంశయస్య తత్ర విశేష
దర్శనేऽప్యప్రామాణ్యసంశయాధీనసంశయ ఇతి ప్రామాణ్యగ్రహవిషయత్వమితి ఇదముపలక్షణం । కరాదిమత్త్వదర్శనస్యాప్రతిబంధకత్వం కథం ఏతాదృశ
స్యానాహార్యత్వనియమేతి । అప్రామాణ్యానాస్కందితధర్మనిశ్చయస్య । అత ఏవ । తాదృశస్యైవ తద్ధర్మవిశేషవిశేషదర్శనం విరోధి ఇతి తదభావవ్యాప్యవత్తాయా ఇతి । అతః
ఏవముపనయసాధారణ్యమేవ । యద్యపి వేదేనేతి । అయం త్రితి । సంపాతాయాతం ప్రకృతానుకూలత్వాదితి తద్విశేష్యకత్వేతి పూర్వవర్తి విశేష్యకత్వేత్య
ర్థః । నను ఇదం సిద్ధమితి । నిర్విఘ్నననపౌరుషేయత్వాత్ నను ఏతత్ప్రామాణ్యాభావానవైయర్థ్యకర్తృత్వవస్తుతస్త్వితి । తథా చ విశేషకథనాగ్రహాం స్య
నాత్ప్రతిబంధకత్వం తదుత్తరకాలప్రామాణ్యసంశయస్యాప్రామాణ్యవదేవాస్యైవ ప్రతిబంధాత్ తథాపి నసంశయస్య బాధకశబ్దాభావేనైవాను
త్పాదాదిత్యభిప్రాయః । తదనుమితౌ ధూమవాన్నితి శబ్దస్య ప్రామాణ్యానుమితౌ నతాం । ధూమవద్వృత్తిత్వకత్వమితి । ధూమవద్వృత్తివిశేష్యకత్వవిశిష్టశబ్ద
నత్వవిచ్ఛేదేన ప్రామాణ్యగ్రహకాలీనాప్రామాణ్యకర్తృదర్శనవిధయా తస్యాపి ప్రతిబంధకత్వాదితి భావః । తత్ర అనుమితౌ ప్రామాణ్యశబ్దత్వే
ప్రామాణ్యశంకానిరాసం విధత్తే యం । స్వతస్త్వపరతస్త్వేరూపప్రకారకత్వం [illegible] స్వవసాయ ఇతి వియాలం । వ్యవసాయకృష్టభిధప్రామా

త్ర
౧౭

మ్ యత్నే ౧ నాపి ధిశిత్వర్థః

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ప్రామాణ్య
ప్రమిభ
౬౦

దాయి సాధ్యవత్త్వమితి యత్ర ద్రుష్టిత వాచ్యత్వ ప్రతిబంధకశంకా అన్యథా ప్రతియోగివృత్తి సంధ్యాభావాసత్త్వ ప్రసక్తి సంభవాభావాత్ ఇతి ...
ఇతీతి తథాచ యత్ర ...వాచ్యత్వ విపక్షి ప్రతిభావః ... తథా ... విశేష్యతాం ... ప్రకార తావ్య భావాత్ ...
... యథా ... తావ్య ... విషయత్వ ... ప్రతిభా ...
... ఇతావ్యపి ... కరవరణ ... సంతదన్య ... నతితి విపక్ష ... ఇత్యర్థః ...
... ఇతి ... కరణ ... సంతదన్య ... విపక్షే ... ఇత్యర్థః విశక్తి ... ఇతి ...
... ఇతి ... వాచ్య ... వర్ణా ...
... తద్వ్యాప్య ... ప్రతి ...
... ఇత్యర్థః ... తత్ర ... ఇత్యర్థః ...
... లింగ ... ఇత్యర్థః ...
... తద్వ్య ... అర్థ ...
... తథా అర్థ ... నివర్తకః ... అర్థ ... విషయ ...
... ఇతి ... తదర్థ ప్రతిపాదక ... ఇత్యర్థః ...
... వాచ్య ... బోధ ... ఉపపాదయితుం ...
తథాచ ... సంశయ ... తద్విషయ ...
... ఇతి ... ప్రామాణ్య ... భావః ఇతరథా ... భావః ...
... ప్రతిబంధ ... సంభవతి ... ప్రతి ...

ప్రత్యాసత్తి ప్రమితి ౬౩

[illegible]

ప్రవృత్తిప్రయోజ గ్యవాదః

63

[illegible]

౹౩

[illegible]

జ

తేర. జ. త౩ అధ్యాయ ౧

వివక్షణీయస్య సర్వపదార్థవత్త్వనిరాస ఇతి వాచ్యం। అత్ర కల్ప ఏవ తద్విశేష్యాణాం అత్ర చ సూత్రపదార్థవత్ప్రవృత్తి తాత్పర్యవిషయస్య నియమస్య
తద్విలంభాత్। ప్రమేయస్య తాత్పర్యవిషయమితి వాక్యార్థవృత్తివిశేష్యతావచ్ఛేదకీభూతవిశేష్యాణాం సూత్రవృత్తిత్వేన విశేష్యతాప్రయోజకత్వాదిత్యర్థ
అత్రత్రకృష్ణాణాం ప్రవృత్తిత్వస్య తదవచ్ఛేదకత్వేన పదార్థతావచ్ఛేదకాభావాదవాప్యంశే వృత్తి। ఇతి సర్వస్య సత్వస్య ప్రయోజ్యస్య వృత్తిరేకాంగవి
ధాయిత్వాభావాదనత ఇతి విశేషణమితి భావః। అత్రాపి ప్రాప్యస్య వృత్తిరేకాంగవిధాయి తత్త్వాపత్త్యభావాదిత్యర్థః। ప్ర
త్యర్థః। పూర్వకల్ప్యవ్యవచ్ఛేదపరః। తత్ర సూత్రపదేనైవ తదాదర్శలాభాత్। అత్ర అసతః సర్వస్య విధేయాంశగా। తేన న వ్యాకరణప్రవృత్తిరితి
ప్రతితేన నిత్యప్రవృత్తిః కార్యతావచ్ఛేదకత్వసమర్థనవిరోధాత్ వాక్యార్థత్వసంబంధేన ప్రవృత్తియుక్తానాం ప్రవృత్తిసత్త్వేనావశ్యకమితి
అసంభవ ఇతి శబ్ద్యం యద్యపి సర్వపదార్థానామేవ యత్వ ... తదితి విధేయతావచ్ఛిన్నస్య యావత్ప్రవృత్తిరేవ అదృష్టనియమస్య త్వాత్ సత్వ
మేయత్వం తత్ర ప్రవృత్తిత్వావచ్ఛేదకం సామాన్యత్యర్థః। మేయత్వేన యత్ర తదితి వాచ్యం। తథాపి తద్విశేషణాం కథం ప్రాప్తమత ఆహ
సకృదితి। అపి తు నిత్యప్రవృత్తితా రూపమితి వ్యాయాం తు స్వరూపమేవ ఇతి సాధ్యమేవ వాక్యార్థప్రాప్తపదార్థస్య విశేషణతావిశేషణాంశత్రయతావచ్ఛే
యః। ఏవంవిధవస్తూనాం త్రైవిధ్యం కార్యసూత్రేతి। ప్రయంబాంధకాభావవసూత్ర ఉపప్రాప్తస్య శక్యతాంశే ప్రాప్యాంశేన తత్ర తదపేక్ష
దర్శనాత్ప్రతిబంధకాభావాద్గతిత్వసాధర్మ్యః। తథాచ బాధకవిశేషాభావః ప్రాప్తప్రవిష్ట ఇతి తదైవ యద్భూమితిభావః। యదవచ్ఛిన్నస్య ప్ర
వృత్తిరిత్యత్ర ప్రవృత్తి తదితి వృత్తి తాత్పర్యప్రవృత్తిః స్వరూపం అవచ్ఛిన్నపదార్థయోర్వైలక్షణ్యాభావః। తథాచ యద్ధర్మావచ్ఛిన్నః సర్వప్రాప్త
నియమస్య ఇవ వలక్ష్య త్వర్థః। అతిప్రసక్తస్యావచ్ఛేదకత్వబాధాకాంక్షాత్ర రూపం యదవచ్ఛేదేనేతి। ఏతేన అవచ్ఛేదాత్యతిప్రసక్తస్య
వచ్ఛేదకత్వవాదినః పూర్వపక్షిణాం ప్రతిబంధవద్యుక్తం షట్ఫల ఇతి దూషణం ప్రత్యుక్తం। అత ఏవ యద్వృత్తిరేకాంగవిధాయిత్వం అత్రయ
వృత్తిరేకవాక్యప్రపంచితం। అత్ర చ వృత్తిరేకవాక్యప్రపంచితే గౌరవాదప ప్రకృత్యాపాదనం వస్తుత ఇతి ప్రాప్యవ్యతిరేకసైవ ప్రాప్యతిరేకిణా త్వవాక్య

౧౨౯ క్షణికాత్త్వం

೪ ಕಿಂ ತ್ರ ವಿರಾಧಾಪಿಹಿತಾನಭಾಸರೂಪಃ । ವಿರಾಧಾ । ತದ್ಗ್ರಾತ್ರಂ ಕಿಂ ತ್ರ್ಯ ಬಾಧಾಪಿ ಪ್ರ [illegible]

[illegible]

ತ್ವಂ

తథ్యప్రపఞ్చం త్వదాత్మ్య తాత్త్వదివాదివ్యాప్తివత్ప్రకాశం తాదవకాశం తః స్వరూపం పాఖణ్డిరత ఆపం [illegible] త్వతి । [illegible] విశిష్టత్వాదాత్మకాం త్రప్ర త్రః ప్రకాశం తత్వస్య
ప్రక్షిప్తం కృతస్య నివిర్వికల్పక సాధారణాని తద్వాద్యప్రవృత్తసంశయాదివాద్యప్రవృత్తవిభాగం కాపాండిత్యస్య తాత్త్వ తద్ధర్మ వమితి వాక్యం ప్రకాశం తార్య
ప్రమా తత్స్య తత తదస్య వతే విపక్షాణాం చితి । తద్ధర్మ ఇతి । లౌకికనిష్ఠ తాద్యశవిభాగం గాం స్తత్త్వ తైత్తిరీకఖణ్డ విభాగం ప్రకాశం వాద్య ఇత్యర్థః ॥ స్వవిషయం తి ।
సర్వత్ర కాలం విషయం స్తద తితి క్తవిషయాణాం యాత్ర వాకాం విధాయం బిస్తృత వాదయమితి భావః । స్వసాధ్యవిషయక త్వవ సాధ్యః పితః శంఖ బా
త్త్వా తథ్య పరివిషయ తాని యం శుక్రశంఖాద్యదయం శ ఇత్యసాధ్యసంగతిః । యద్విషయక త్వరితి । యాం తృత విశిష్ట విషయక తాత్త్వ వబిస్తృత్వ తాత్త్వ విశిష్టం ప్ర
తత్వర్థః । ప్రత్యక్షస్య విషయబుద్ధితా యాం విశిష్టం విషయతయా ఆశ్రయ ఇకం నిర్వికల్పక ఖవిషయబుద్ధితాత్త్వ ప్రకాశం ప్రకాశం త్రకస్య విష తా౭౬
యప్రత్యక్షక ప్రకాశః । వి త్రస్య పితత్వ విశిష్ట శంఖ బాధ్య తాత్త్వ బిస్తృం ప్రతిబద్ధ తమితి తాత్త్వ శవిశిష్ట విషయాణాం త్రిపవ త్వ [illegible]
మేవ నను తత్ప్రకాశ మిత్యర్థః । [illegible] సాదాద్ తాద్య విపదికే నిత్య శాం త్రసంగ్రహం బుద్ధి శిష్యాయ ఇతి । ఆపాదకస్య త్రిపాషః కథం వివయం యాం వయ
వసాధకవ త ఆపం [illegible] నతే తబిద్ధ తృత వయాంగాం అకరణస్య తాత్త్వ శబ్ద తాత్త్వ భావ సాధ్య భావ శరాం విశిష్ట శరాం తబద్ధ త్వ వది విశి వర్మ్య
భూతాం త తాత్త్వ వబద్ధ తాద్య భావ భావం వ శబ్ద బిన్న త్రైవివయం యాం గు శాం న సాక్షి వాద్య వబద్ధ త్వ విశిష్టాన్త్వై య ధర్మ మిత్యర్థః । వాక్య ధర్మ
విశేషణ ఇతి । వాద్య వక్రప్రగుణా యాం బన్ధ త్వ విశేషణస్య వృద్ధ తాం సాధిత్యర్థః । కేచిద్ధ కారణబద్ధ వృత్తాం దివ్య తలిక్త కారణబద్ధ త్వసనాం వల విశిష్టత్వ
యాం వల విలక్షణ బద్ధ త్వ విశిష్టస్య త్ర వాం తాత్త్వ నశాం నామ కరణ శాం పనిశాం బిత కార్య తాం ప్రతియోగి కారణబద్ధ తాత్త్వ భావ సాధ్య భావః తత్ప్ర
కృతానుభూతం సాధ్య ఆపాదక యా బన్ధ త్వ విశేషణస్య త్రయ ధర్మ త్యక్త వ్యతిరేక నాద్వి వాద్య నిత్య సాధారణ తయాం ప్రకృతాను భూతం సాధ్య నాల్లాం
క్త వ్యతిరేక సంపాదక బద్ధ త్వ విశేషణస్య విలక్షణ ప్రయోజనం బి కాత్వది త్యర్థః । యత్ర వ్యతిరేకస్య తథితి విశేషణాం ప్రకాశం వి జాతీయ గారవ తాత్త్వ ఇత్యర్థ కాల
యర్థ త్వ [illegible] విశిష్టత్వ తస్యత్రైయ ధర్మ త్యక్త సాధ్యస్య నిత్య సాధారణ త్వ త్వబుద్ధి బాం శాం భావం వాక్యం వాక్య ధర్మ విశేషణతేతి ఆపాదక బస్య
తాం వ

ప్రకాశం

౬౫

తద౬

65

వ్యస్యాద్యధికరణతాకత్వమిత్యర్థః అత్ర చ వ్యవహారేతి పదం ప్రదేయం వ్యాప్యాదిసత్వస్య త్రాంప్యధికరణాపూర్వపదప్రసక్తతాప్య త్రవృత్తిత్వవాన్ సత్వస్య

దానః అత్ర చ వృష్ట్యాది కాలికత్వే కాలస్య కారణాంభివలేతి శేషః అస్య ద్వారా అనాదానం స్యాత్ అత్ర వ్యవహారాంయోగసాధ్య వ్యక్త్యాదితాప్య త్ర దేశ

త్వాద్యాప్యవని త్వజ్ఞానాది కరణతాపేతని త్వవృత్తి త్వవార్థ వకరణాంత ఏవం ప్రాక్ కాలిక కారణాంగం త్రరం త తద్వ్యాప్యవృ భయాంది కాలేని

తాద్విసత్వాత త్వవృత్తి త్వవర్ణ వ్యవదానః యత్న్య రూపం యథార్థ వభిన్న స్వరూపం తదభేదకస్తు యవ్య తావభేదక త్వేనాభివలత సహ్యలత్వే

తిప్రసక్తి నియవలం త్వే అత్రైవ వ్రమాతుః యత్నరూపం ప్రమాతు నియవ్య మిత్యర్థ నేతి తేన ఏతేన తాద్యవ్యక్త దామషః తద్వ్య శాతి తా

త్త్వభయం ప్రమాతు నియవ్య తావచ్ఛేదకమిత్యర్థః తాషాం త్రరసస్తా ధాఖ్యప్రవిష్టః ఏతేన సిద్ధసాంధం శ్యాం వనక వ్యవహారత్వ స్వస్యైవ కాయన

తావచ్ఛేదకత్వ వర్ణురిత లభిద్ధసాంధం అత్ర త్వనిత్యజ్ఞాన స్వస్య సర్వవిద్ధ స్థలే తదర్థః యద్వ్య వ్యత్రావిపూరం నకనియఅనిత్య

జ్ఞానత్వం నత్వితి తద్వారా భూగవల్ప వవిద్ధసాధకవహూలం వథాప్యాయ యథా భిప్రాయతోనోదమితి అభివలతసాంధ్యవిషక్త్యమవాధ్య త్రరూ

పాంవభిన్న కారణతాంఘటిత సాంధ్యవిద్ధః ఏవం జ్ఞాన సామహూన్య కారణభవ్య తావచ్ఛేదకత్వే నైవ అధార్థం త్రరం సాధ్యవత్వ లప్త ఏకనిరూ

పితేతి ఏకాంతాయాం కారణతా తంత్రరూపతా యాం కారణతా తసాధ్యమవచ్ఛేదక త్వయాం ఏం నకారాంద్య త్యర్థః తేన తాద్యవగ్యతాయాః

సంయోగత్వవవర్ణగుణాతాప్రవృత్త్వన్వయప్రజ్ఞత్వితి వ్యవహార్యభాంగం ఏకాధికరణాత్వవన్య వ్యయత్ర వ్యాప్యత సాదివం వాక్య వ్యవహారం ఏకధ

వహూంవభిన్నకారణతాప్రతియోగిక కాయన తాంయాం ఏకాధికరణ వృత్తి ఉపాధిరూపవిశిష్ట సామహూన్య వచ్ఛేదకయోగం గకారాది

త్యర్థః ప్రత్యగుణత్వవాచ్యప్రసంయోగ వ్యవస్య ఉపాధి తాప్యభాం వాన్య తేన వ్యభిచారః ఘటాభావజ్ఞత్వ వరగ్య తాయాం ప్రపట భాంత్వ ఘటకప్రతిత్వ

ప్రవచ్ఛేదకతాప్రకాధికరణ [illegible] వ్యక్త్వ వతేనన్య స్వత్వ వ్యవహారగత్వ వద్వరపూరగత్వం వర్గ్య తాయాం ఖల్పు వ్యత్వతద్వ్యా వ్యవహార

ద్వవచ్ఛేదత్వ ఏకధవహూంవభిన్నేతి జ్ఞాన తప్రవశేశవప్రహూంతవ్య సాంపాధి వృత్తాప్రకాంతసంగతిరితి నను [illegible] వ్యవహార [illegible]

యూ జ్ఞా

ఘంస్య దర్పాస్య సాధకత్వం త్వం భావత దంస్య సాధారణో పాదకస్యాపి సాధ్యాభావ కంక్షావ సాయకర్భేతు ౯

గాం పాత ద్విపర్యయ

ఘం పః పయర్వ వస్య తీత్వ [illegible] యుక్త త్రయస్యత్రె అప్రవహం తాదాంత్మ్య తి వయం లదర్శనా తస్యైవాం పాంస్య త్వ సత త అ హం అగ్రె వేతి అప్రవహ
తాదాంత్మ్య త్వ స్య వాన్య ఖ్య ప్రవహం విభాంతీ యుకాం యుర్భింనాన్యత్వ కత్వాద్ తి నస్యాపాదకస్య తిల్లకస్యైవ వక్తాంగు నత్ర పక్ష్యగు వహంగ సాంధ్యల
త్వం గ్రవహ్య త్ర [illegible] తాన్య పాంద్య స్య తిల్లకసాంప్యపి ద్రోం త్వ భింక్ష త్వం తద్ధాంబ యుద్ధాశ్వ తప్రకల్ప తపాంద్య తాన్యగ్రలాం అగు బి తబ్ద తాన్య హంవస్య తద్ర
[illegible] తి [illegible] తి తద్విశేషణా భ్యాంగ యస్య త్వఘం వ తత్ర కారక త్వ స్య తత్ర భాంవాదితి భావః। అపాంద [illegible] త్వ విశేషణాం తద్వ్య తిల్లకసాంప్యమంతస్త్రై
వసాంధ్య దిత్వా గయ [illegible] ది త్వభి ప్రె తాన్య హంబగ్య త్వ నవహంగాధికరణో తి వ్యతిల్లకతాన్య తప్రకల్ప తాంగు వహంగ సాంధ్య ఘం వ వ్య తిల్లక తాన్య తయ
[illegible]

[illegible]

ఘ్న [illegible]

Ⅲ ప్ర ౩

త్ర

త్రిశాంవరా — త్వవిశేషణానాం పాదానాం కృతాయాం విరుద్ధప్రయోజకతా ప్రకృతత్వాత్ తాత్పర్యాయాః త్వవిశేషణావ్యర్థతాసాంకర్య తదర్థః తేనైతత్ తత్ర త్వాత్
పాదకాంభావస్య నిత్యసాధారణతయాం త్రితావ్యధ విశేషణాత్ త్మైత్తి ధూమాంషణావలగ్న కంసాధనస్య త్రిధాం వ్యర్థవిశేషణాతావ్యభావసాధ్యవ్యా
౬౬ — వ్యాప్యాంగాది తాత్పర్యాః। అ వస్యస్తి। ఉపనస్యస్య సాధ్యపాదకస్య యోవిషయాయస్త స్య విత్రిసాంధాయో త్రిత్రిపక్షసాధనాంగోగః కాయస
త్వవిశేషణాస్య త్రై యదార్య విత్త్వర్థః తదేవప్రపంచ్యయతి యద్యపి యస్యైవ తి। యథా తి అత్రాపాదకాంభావ్రూం పైతావైత్ త్రిత్రిసాంధ్యత్ర
వాంవ్యర్థవిశేషణాతాకింత్త్రయోలాక్త ఇవ సాధ్యం సాధ్య తత్రయయం తర్క బాధకవయాంనాథ సాధ్యాభావశంకా నివర్తకవిషయపరిభాధక — శౌవ౫
తర్కస్య తత్త్వైర్యం పగవయాం అతఏవ అత్ర కింత్వభావస్య విపాదత్త్వంసాధ్యాభావనిత తత్త్వలక్షణ పక్షపాత్య పాదకత్వాత్యే క్షాంపా
ధీకు — వాంబాధకవయానాం సాధ్యాభావశంకా నిరాసాంధారం తాద్రృశ తిసాధ్య అపాతి యోజనసాధనాదితి అనిష్టస్య వాంఛాపగమాదే — ఢ్రీ ౨
౫ అపాదనాత్ — పాధకత్వ మత్రవాదికే నాం పాదక ననంధనాంత తథాచసాధ్యాభావతులక్షణ తయోం వ్యనిష్టాంవదర్శకత్వం త్రై తస్య తత్ర త్వాత్మత
దేరప్రమాంవృత్తి తేర్ అప్రమాం తావ్యసమాంగాధికరణతావ్యభావే తదసమాంగాధికరణయాం పాదకాంపితాయాంశే త్వవాచ్యతాపవ — అ
౬౬ రయాం — స్వకాయస్తాం తత్ప్రతియోగికాంశరణావిశిష్టాంకారణతాం తత్ప్రతియోగికాయస్తాం యాం పక్షే కృతప్రమాం వృత్తితావ్యభావః — ది౫౮
కావ్యస్తనను యథాలాక్త సాధ్య ఏవాయం త్రితదితివ్యర్థతాం ప్రకృతతర్కాన పాదకచోంప్రమాం తావ్యసమాంగాధికరణత్వేవప్ర
మాంతావ్యధికరణవృత్తిత్వమత్రాంగాపాదకస్య పక్షే సత్త్వం తర్కాంతత్రాంధ్యాపదార్థాంబాయాంత్ర నా విపయేయపయాయవల
౫ అప్రమా — సాయాం తథాహియద్యప్రమాంతావ్యసమాంగాధికరణయాం పనిరూపితకాయస్త్వప్రతియోగికకారణతావ్యభావవతే సాధ్య
త్రిష్టంపత్తిచారణాం యథాలాక్త తర్కః ప్రమాం తావ్యసమాంగాధికరణత్వం అప్రమాం తావ్యధికరణాధికరణత్వం తథాచ బాధకః అప్ర
మాయాం అపిదర్శనాత్ ప్రమాం తేన అనిత్యప్రమాంతావ్యధిస్త మాంగాధికరణతావ్యభావాదితివాంచ్యం। తదధికరణాధికరణత్వస్య తద
ర్థతావ్యతితాదాం పాదకత్వి యథాలాక్త సాంధ్య ఇత్యర్థః అనిత్యతావ్యధికరప్రమాం తావ్యధికరణావృత్తితావ్యతితాప్యమః। అప్రమాం విభా
వయతి అత్ర కాయస్వదమాంశవశాత్ గాంధావ్యభిచారవారణాయ ఏవవాం పాదవిషయయః కృతాంగుమాంత్రిత్రాంతరాం
౫౯ — జగర్వర సవత్రకాం కార్యతేన సతి అప్రమాం తావ్యసమాంగాధికరణాం పాదయాం పితకార్యతాప్రతియోగికద్వ

దసత్త ప్రగ

గశ్వం

క్తేర్వ్యాః ఫలాంవద్ధాంశాం త్మకకాయన్ కారణాభావః। తస్మిన్ అతిప్రసంగః(క ఇతి యాంబగాసం వళ్ల(తాంధర్నః। తథాచ విశేష(తాం(యవ సత్త్వ రాంగభాంవసాంధా
కత్యాబిన్నరూంపయాంగతాంవచ్ఛేదకత్వే (విశేషణా) రక్షతి ప్రసంగ ఇతిభావః తత్ప్రవాం వృత్తింప్రతిబంధకత్వమితిభే(క ... త్వం ఫలాంవద్ధాంశం సన్స్వ
వం ప్రవాంత్వవాంకస్మి కం సాధ్యదళ అవాం ప్రవాం త్వంబ తి। కిరి తస్య। తద్వ్యక్తిత్వ(రి వ(త్రాం తుతాం సాధ్యాం సత్య యాం స్తత్ర వాంగాం ప్రకార వాం త
స్వరూంపయాంగత్వం కారణతాం నా స్తి తత్సాధ్యయ ఇత్యాశయః। అవాం తత్త్వం తరస్తు తః। సులాలవిశేషబ(వాంతియాం నాంఘవాం నాం
ఏకజాంతీయ సంసర్గ(క త్వం సులాలవిశేషబ(వ తావచ్ఛేదక మేకైతి। తాదృశతాన్యథావచ్ఛేదక ఇతి భావః। వచ్చం లాక్తవాం వృత్తి అప్ర
యాంబకత్వం శంక్వాం(కసతి సాంవాం సత్త్వ ఇతి। విశేషణాం తావచ్ఛేదకసంభవతి తి శేషః। తప్ర। బాంధకత్త్వ వృత్తిగతం లరసగతతావ్యబి
కబత్త్ర శ్చేషాంతః (లఘుత్వఘటితత్వ తద్వ్యక్తిత్వాంసాం వారణాంయ యథా క్రమం విశేషణాం నిరవచ్ఛేదకాం తత్ర(తి। అత్ర
బాధక వ దెన్నె తత్రితయ మే వ్యాంక్షాంగతు నిత్య వృత్తి వృత్తి(ఇ) తా విశిష్టత్వే యత్యర్థః మితభావః। అవచ్ఛేదకాం తరాణాం వ వన్నం కాల
యన్ త్వం యు స్య తాదృశవధిశరణాం యత్ర త్వమితయర్థః। తేన లఘుత్వ సత్కాయన్ తాంధికరణతాదృశ సంగతి సక్ష భవతి సాధ్యత్త
యన్త్వం యు స్య తాదృశ వదిధకరణాం యతత్త్వమిత్యర్థః। తేన ఘటత్వావచ్ఛిన్నకాయన్ తాయాం ఏ
తి। స్వవిశిష్ట రూపావత్వాయన్ నియతపూర్వవర్తితాయాం ఏకావచ్ఛేదకాం సం ఘ వ ఇత్యర్థః। తేన ఘటత్వావచ్ఛిన్న కాయన్ తాయాం
ప్రసక్తా కథం తత్ర బాధకసత్వం నిత్య వృత్తి త్వాదరత్యనైవ వాకస్రా శ్రీ ధం వా విశిష్ట సాధ్య కత్వమితి ధూంమ ఘూం కరాం సం కాక్ష త్వ విశిష్టే
యరూపవ్యాయనసియమత పూర్వవర్తితాయాః అత్మత్వావచ్ఛిన్న సంభవేత తస్య వ్యక్తరణాం తాంగాం ఏకవ్యక్తిత్వే తి। బ్రేతన్న
బాధకం ప్రాగభావాదినాం తత్త్వవ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నం ప్రతికారణతాయా వగమాంవితి వాచ్యం కారణత్వైభావత్యప్ర యాంబకే భూంతాం న
గతావచ్ఛేదక త్వసమృద్వత్వే ఏకవ్యాంత్ర వృత్తిత్వమేన తదభావేన వ్యభిచారాం త్వా దృశణాం యతధోక్తత్వాత్। తెబిత్తు। ఏకవా
సాధారణాకారణాంత్వరావపన్నం యత్ర తివ వ్యక్తిరాత్ప్రయాం గృతత్వమిత్యర్థః। తేదండాదినా తుపపన్నే ఏతద్ధు తు ఏ తద్ధు
త్వం కరాన భ(వ)తావచ్ఛేదకమిత్యర్థః। యత్రతు కారణాంత్వరాత్తదుపపత్తిః తత్ర తద్వ్యక్తిత్వం బ(వ)తావచ్ఛేదకం నిర్వీర్య యతె

ప్రం.శ

త

త్వాం

వ

౧౩౭ సవ్యభిచారప్రకరణం

ముక్తావలి త్యర్థః। అపిశబ్దస్సముచ్చయే [illegible] పూ ం అనుమానం ఉపజీవ్య ఉత్పత్తౌ వ్యభిచారగ్రాహకప్రమాణకః। స్వరూపసిద్ధత్వం వ్యభిచారత్వం పక్షేతరం తత్ప్రమాణానుత్పత్తి। తథాచ
త్రవర్ణం ప్రతిబంధకం। [illegible] తః సాధ్యమితి। అనుమితేః ప్రమాణత్వేన తత్ప్రామాణ్యాత్ ప్రమాణానుత్పత్తి సాధ్యసామగ్రీ తద్భావాదితి భావః। తథాచ
౬౨ ఘటాదావ్యభిచారే అనుమానాదితి। దృష్టాంతే సాధ్యసత్వకల్పనాయామప్రమాణాయాం త్విత్యేవమితి ఏతం కారణం వ్యక్త్యా భేదన్యాయేన నైమిత్తికప్రమా
షట్కత్వే తత్సంభవః। అనుగతహేతు సంభవః। తదా అనుగతకార్యతా సాధ్యానుగతప్రమాణత్వం। నను ప్రమాణం। ప్రమాణహేతుతావచ్ఛేదకానుగ
త్వానుపపత్త్యా విభాగో వక్తవ్య ఇతి ప్రమాణం జనకత్వమిత్యాదికం అనంగతం ప్రమాణం జనకత్వాద్యసిద్ధేః ప్రమాణం జనకత్వావచ్ఛేదకత్వసాధ్యప్రసక్తత్వాదత ఆహ
వహ్నిమత్త్వ ధాతేతి। గుణానామివ ప్రవృత్తినిమిత్తత్వం సంభవాదిత్యర్థః। అంత్రేత ఇతి తథా చానుమితిత్వే సాధ్యప్రసిద్ధమిత్యర్థః। వస్తుతస్తు। ప్రమాణవలాచ్చ
త్వవతి ౬ దాయకత్వం ప్రమాణస్వరూపయోగ్యతావచ్ఛేదకం సాధ్యతస్తదాశంక్య నిరాకృతమిత్యేవ మిత్యేవ। ప్రతిబంధకానాం త్రిస్వితి। యద్యపి తదర్థతాద్యవివాదాత్
స్వయం ప్రతిబంధకయోః శక్తత్వం ప్రతిబంధకానాం త్రయం తథాపి తయోః ప్రతిబంధకసంపాదకతయోక్తత్వాదనుక్తమితి ధ్యేయం। నను తదప్రాప్త
౬౭ ప్రసవవ్యక్తేరపి వర్ణత్రయ తత్ తదేవేత్యత ఆహ నియమస్త్వితి। తంతువ్యక్తివిశేషాదితి పంతుతారతమ్యకత్యర్థః। ఇంద్రియాణాం సన్నికర్షవ్యక్తేః ప్రమా వ ౨
తావచ్ఛిన్నం తత్ప్రమాణం వ్యక్తిం వా ప్రతి జనకత్వం ఆవశ్యకం తదవచ్ఛేదకమితి। ద్వితీయే యదీతి। హీం తద్వ్యక్తిం ప్రతీతి అనుత్పత్తిస్స్వత్వ సాధ్యవత్వ వ్యాప్యత్వత్యర్థక
త్వవతద్వ్యక్తిం ప్రతిగుణానామివ వ్యక్తీనాం సభాదివ్యక్తీనాం వ్యక్తికత్వే విషయకాభావాదితి భావః। నన్వేతదనుగతో నానాత్వాదియుతయా వ్యాప్తేయత్వం హేతుః
తాం కారణాదిజ్ఞేయతయా తత ఆహ తజ్జాతీయతి। నన్వేవం వహ్నిష్టప్ర కార్యతావ్యవస్థాపకకారణత్వం సాధ్యతత ఆహ తథాపేతి తత్రకార్యతావచ్ఛేదకవహ్నిత్వాదిక
త్ర పావత్వ వ్యభిచార ఇతి భావః ఏతేన తద్వ్యక్తిత్వేన కారణతాం కార్యతాం ప్రయుక్తస్య వ్యవస్థాపన పలాయనమితి దూషణం నిరస్తం। నన్వనుగత ఇతి। అ
పావతి వ్యభిచార ఇతి భావః ఏతేన తద్వ్యక్తిత్వేన కారణతాం కార్యతాం ప్రయుక్తస్య ... తద్వర్థః। గ్రాహ్యత్వాదిగ్రాహ్యం కారణత్వం గ్రాహకేణ అవ్యభిచరిత సహచారః।
హేతుభాతేయ అనుగతస్య తత్ర సన్నికర్షవ్యక్తేరన్యోన్యతేత్యర్థః। సన్నివ్యక్త్యా వేతి కార్యకారణభావః ఫలోపధానాత్మకః తద్ధటతో తత్ఫలోపధానం। నన్వేవం
తయోః వ్యభిచారాభావాదిత్యర్థః। నను వ్యక్త్యావేతి కార్యకారణభావః ఫలోపధానాత్మకః తద్ధటితో ... । నన్వేవం
రాసభాదావతి। ప్రసంగ ఇత్యత ఆహ యథాదేతి సామాన్యతః। స్వరూపయోగ్యతాం నియామకదండత్వఘటత్వాభ్యాం తత్రవ్యక్త్యోరితి। తత్ర వ్యక్తి

కేవలతిపక్షే బాధాంశే (రైనరర్థక్యరీయప్రవేశం వ్యావర్తకత్వహేత్వాభాసాంశే వక్తి శ్రీశ్వరాణాం (రైకపక్షే బాధాంశే తత్వే దూషణాత్వ
ధాంచదూషణాతాప్రయోజకం సోపాధ్యయనిద్దవక్తవ్యమహంయచ్ఛతి । దూషణం । ఉపాధిః సతోంధ్యయపిద్ధ ఏవేతి భావః । సత్య
దూషణావాయామితి । ఉదూషణాతాప్రయోజక (ద్రవ్య) ఆర్థజిజ్ఞాసస్త్రమితత్వర్థః తదన (త్రి)విహావరంగకవ (త్రి)బాంధాన్నితపక్షే
త్వర్థః । యద్ధాశ్వ (త్రి) ఉపాధే రేవ బాంధాన్నితత్వే (అలక్షక తాం పాం తాచ బాంధాకేతే ఇతిపాఠస్తు సుగమ ఏవ । అనం త్వకవద
స్వజశ్యపరతయాం ఈశ్వరజాత్క రూపగుణోరవ్య తయాం వినృ తత్తవం సాధ్యతివినై యాం యుకే నైవ్యక్తా వత్తిరత ఆహ అసాధారణేతి
శ్వరజాత్క సాధ్యవ ఉక్తార్థః పం కాల్యద్ద జత్మే తాదృశానా అసాధారణాపం ఇతి భావః । నవ్యభావేన కారణతాం రవయ దక త్వనైయాం యుక్తమత
బాంధేనోకథం ఉయోం (త్రి) తదాశం త్వరాత్వతమత ఆహ తథావా స్రమేతి । ఏవంబాంధాన్న దానాం ధాం (త్రి) సాధారణం త్రరమితిసాధ్యయుక్త
ఖండకమితి ఖంశకేతురాశయః । తత్రేమమిత్రవేత్వి తి । అత్రవయోంత్రాం తు విలక్షణాత్రాంవ్య త్వర్థః । శైలక్షణ్యం త్వత్ర (అప్రయోజక) అ
వచ్ఛేదకధర్మ ఖత్వం తత్వం తేనా ప్రమాంసాధారణకారణాత్వమిత్రాం యోంగాదినాం దాహం భావవిశిష్టత్వే కారణత్వశంకా (త్రి) న
సాధ్యయుకక్తి తి । యద్యాప్యేతన్న (త్రి) విగాధ్యయమతఖండక వ్యుపపాదనీయం తత్ర్ధం సాధ్యదత ఆహ తదావేతి అప్రమాంశైలక్షణ్య ఇతి సప్తమీ
తదాపదాం ఖాంశాంవతతాభమాంధ్య కారణాం తేత అప్రమాంశైలక్షణ్య నిష్టే తాదృశసాంధ్య పాధ్య పత్యేవప్రయోజకతావ్య ప్రమాయాః తాదృ
శత్రాం తు నిష్టిః ధర్మతాబలాదుణావిషయత్వవయనకనే సాక్షాత్ భత త్వర్థః । సుమయాం (త్రి) యాష తదభావ ప్రయోజక ప్రమాత్రాం తు
త్వవ్యవస్థాపనాం యదాశ్వ త్వసాధ్యసుగత తే వ్యుత్పాదనం అనుభవమితి తదవతారాయాం మాసవ్యనుగమ ఇతి కారణాం
తావ్యభావాపాదక తమితి । ప్రకృత్రిభత్ర మసాం మాం సైవ కారణతావ్య సంభ (త్రి) బత్రవవిశేషేతత్వం భవాన్న కారణతావ్యభావాపాదక ఇతి భావః
కారణతావ్యపాదకత మితి పాఠే దోషత్వసాధ్యసనుగమాం సున్రాం తు తావ్యపాదక ఇతి భావః । నవ్యనుగమః కారణతావ్యపాదకతమితిపా
ఠేత్వభసాం మాం స్వకారణతావ్యపాదత్రాంయోం అనుగమః సవవనాత్ర అసాధ్యత్వకైశ్వే తత్వర్థః । అవినిగమ ఇతిపాఠే అధవిశేషదర్శనా

పక్షేగ

శ్రీరామ
[struck-through word]
ప్రమిథ
౬౨
68

యద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రాగభావస్య తావద్భేదకం తత్తు తేష్వమితావ్యాప్యః అత ఏవేతి అనిత్యప్రమాతావ్యాప్య యావత్త్వాయాస్సమానాధికరణవ్యాప్య
సంభవేన సామ్యత్వభిన్నత్వాదిబాధకసద్భావాదితి భావః। అనిత్యసాక్షాత్కారీతి తత్ర చ విశేషణావచ్ఛిన్నసంన్నికర్షాజన్యత్వాత్ప్రమాణత్వసం
భవ ఇతి భావః। యద్యావత్తీ అన్యగ్రాహ్యాః సంభవతి తావదేవ తత్ప్రదర్శితం న చ ధర్మాన్తరసాధారణ్య ఏవేతి భావః। కార్య
తేతి సమానాధికరణాత్యన్తాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాదినా సాధికరణయా అర్థాన్తరవృత్త్యా వ్యాపకత్వమితి। తా
దృశేతి। ఉక్తబాధకాభావేనేతి యత్కార్యమాత్రవృత్తి తద్వ్యాపకతావదిత్యర్థః। అత్రాపి తద్వ్యక్తిత్వాదిబాధకవారణాయ వ్యాపక
త్వపదమన్తం। సత్ప్రతిబద్ధేతి ప్రతిబద్ధేత్యాదివ్యాపకత్వసత్వేన సామ్యేన తావత్కార్యమాత్రవృత్తిత్వమిత్యర్థః మితివెల్
యద్బాధకాభావవిశిష్టయావత్కార్యమాత్రవృత్తి యద్ధర్మవ్యాపకం తత్కార్యతావచ్ఛేదకభూతధర్మవ్యాపక
మితి యత్ర దర్శనగర్భవ్యాప్తిబాధకప్రతిబద్ధవృత్తిబాధకవారణాయ తద్ధర్మకార్యఏవ సంన్నిధానాపి విశేషణానాం సార్థక
త్వమూహ్యం। ఇత్థం వ్యాపకత్వం చాత్ర యత్ర సాధారణం నాధికరణ్యమవగన్తవ్యం [illegible] సకలేతి ప్రత్యక్షాదిసా
ధారణానిత్యప్రమాత్వావచ్ఛిన్నం ప్రతి కార్యరూపధర్మప్రమైవ గుణాః ఏవం పరప్రమాయామపి విశేష్యవత్త్వం తేన యత్వ
త్వావచ్ఛేదకానాం అన్యగ్రహణసంసాధారణప్రమాత్వప్రతిబద్ధవిషయతేః। కాశ్యపేయమప్రమాయాం స్తుత్యనిరూపితస్వవిశేష్యతా
వచ్ఛేదకప్రమాజనకత్వం తేన తత్ర ప్రమాయాః సర్వత్ర సులభత్వేన పక్షప్రమాంశే ప్రమాత్వపాదకనిరవకాశమితి వ్యాప్త
ంత్రమితి। అనిత్యప్రత్యక్షత్వాదిం నార్థకంచ తదనిత్యప్రత్యక్షసాధ్యసద్వ్యాప్యత్వేన దాసః। గుణాన్తరమితి। అన్యత్వదం భావాం సక
పరం తస్యైవ ప్రమావచ్ఛేదకత్వాత్ తత్ర భ్రమా సకలసామ్బాధాన్నితత్వాదితి ప్రమాత్రస్యైవ గుణత్వాదత్యాభావవత్త్వేన నిర్ణల
యాదిత్యర్థః। తద్భావబాధాన్నితత్వే నపక్షేత భిన్నసంభావితవదాం షణ్ణాం ప్రమాయాం జనకత్వాత్ తథేత్యర్థః। నను నైయాయి

పత్రః । ఇదం చ సార్వభౌమపగతదార్ఢ్యాయ అగృహీతాసంసర్గకవతే తత్ర గుణత్వాభావస్యైవ ప్రాప్తత్వాత్ అసంసర్గ ఇతి సార్వదితి । ప్రమాతేల
ప్యం వసంభూతాయాం వయుకేంద్రియసన్నికర్షప్రమాతదభావే తత్ర న్యాయవృత్తిక ప్రదర్శనాత్ ఏవ ప్రకృతసమాధానే సంభవ
౧౭ తీత్యాశయం నవ్యతి । అగృహీతా గుణాం భావాంశ్చైవ తత్త్వకృత్యే దోషకృత్యే అప్రమాత్వాపాత్తాత్ సర్వసామగ్రీకరణా యదం । గుణదూర
త్వదోషా ఏవ ప్రమా గుణాదః । గుణాం భావాద్ తథా హ వస్తుత ఇతి తదభావత్రాతు వ్యం భూతా వయుకేవసన్నికర్షరూపగు
ణాం భావే ప్రమాత్వం యథా భావత్వే విశేషదర్శనత్వేన అతఏవ విశేషదర్శనే తత్రాతు త్వాదేవ తావతా గుణ నిష్ఠః కథం అత
ఆహ । తిప్రమాజనకతావచ్ఛేదకరూపం వభిన్నాభావత్వే జనకత్వాదన్యదోషత్వమితి ప్రమాజనకతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాన్యా అ
భావత్వాయ స్మృతిభవత్రికాణాం తస్మాత్ర వత్రి వి త్రత్వాదిత తదర్థ లాభః । తేన తస్య తత్వం దోషత్వం దృష్టాంతః అప్రమాతత్రాభ
భవత్రికాణాం అప్రమాజనకతావచ్ఛేదకరూపం వభిన్నాభావత్వాయ స్మృతత్వేన తస్మాత్ర వృత్తిధర్మేణా విశేషదర్శనత్వాదినే
త్యర్థః । తేనాత ఏత త్వాదినా విశేషదర్శనప్రమాతు తాయాం గుణనిష్ఠ ఇతి యదుక్తం తదుపపన్నం జనకత్వం విరోధాభావత్వతి । రూ
పావభిన్నాభావత్వే అజనకత్వేన తిత్రమజనకత్వాదన్యత్వాత్ దోషత్వం ఏవమప్రవిరూపాదవభిన్నాభావత్వే జనకత్వే నతిప్రమాజనకల
త్వాదగ్రత గుణత్వమితి పాదన్యానరసఏవ । తత్ర గుణాభావవారణాయ దోషలక్షణే దోషాభావవారణాయ గుణలక్షణేన
గూ. త్వ౪ త్వం త్రయాదం స్వయం తనిష్ఠ దోషత్వాత్ సభ్యమితి । కింబహునేతి । నవగా దోషామితి ప్రమావిశేషదర్శనే దోష ఇతి
పూర్వోక్తవిరోధః । అతఋక్షసంస్కారస్యైవ తత్ర దోషత్వమిత్యభిప్రాయాత్ ఆవశ్యకత్వాదితి తత్రత్రాతు రుపజీవ్యత్వాదితి పి
త్వాదప్రమాయాం తాదోషతాయాం మితి । పూర్వపక్షిణాం భ్యుపగతాయాం మితి శేషః తదలగ్నకేతి । తంప్రతి పిత్రాద్యుదోషాం పాదన
నోపలగ్నకతావత్త్రః తేకేషాం పాదనాదిత్యభిప్రాయః కమాదిదిత్థావ విశేషదర్శనప్రతిబంధకత్వే కారణత్వం యోనాంగవాకతయా

అరావయాం
ప్రమిత
కార
69

విగుణ్యా ఇవయూల సాభ్యేవ తాంరాంధన క్షుధం । అవినగమః గుణ తదభావ సత్వదాష్ట తదభావ సత్వచ ప్రమాణం అప్రమాణ యోః పరిగతు తాయాం
వినిగమకాభావః గుణాభావ సాధ్య ప్రత్యాం కరణాతా పాదకేత ద్యోం ప్రయుక్తే । సచ నా సిత్త ప్రత్యక్షే వినిగమక సత్వాద్వి తృతీయ
తత్వాదికే గత్వే । తత్ర కమిత్వాదిపో త్వేవ పాశః । తత్ర విగ్రహభావ తత్వేన ప్రమాణత్వాం తు త్వరిత్వ సంత్తరం యోగస్య ప్రమాణం యాం నభ్యభావ వృత్తి
చాంతేం భవే దితి శేషః ప్రకారాం తత్రాభావా అత్ర మసం మాం నవ్య కారణతాం తావత్ధేదకానుగత థమాం గ్రాం వాంతం నవ్య మయాం తు తృభావ
ప్రకా రాం తత్ర పునః గచాం తత్రయః విశేషణతా నాం సంమాం నవ్య కారణతా వచ్ఛేదక త్వాచత అపం భ్య మయాం తు త్వగ్ర వార్థమితి । తథా
చాతి ప్రసంగ భంజకా యాం విశేష కారణతాయాం ఏవావచ్ఛేదకత్వం గవేష్య త ఇతి భావః । తత్ర దితి తత్ర త్వ రుభియాం యు త్వాదికావాం చి పదగ్రాల
వ్యాం । నను ప్రమయాం తు వృగ్రా పాంక అన్యయు వ్యతిరేకే వక్త వ్యే ప్రమాణ యోర్యు స్యైవ యుత్తమితాం త్యంశాం పాం అత్ర ప్రమాణమితి ఏవం చదా
షాం తత్రాం భావే నత్య మమప వశ తిబద్ధ తయాం తు సిద్ధ మమంశాం కవ సాంగత్య ధాం పాప వంశేయ రగత్వమః తదభావే అవశ్యం ప్రమితవ్య
తదభావే అరగత్వ మాం భావత్వ తృతీయః అకువర్తతీత్వం తనత్వ దాశాం తత్రత్యతదానిత్య మకరణేన వరండయాం కవ సాంయాం అనవ్య దానిద్ధి
శంకాసాధ్యతే । తదవసారణాం యు యా ష నత్వే ప్రమాణ శువర్తి బద్ధ తత్వాం తు సిద్ధ మమ అరగత్వ మః । తదభావే అవశ్యం ప్రమాణ ఇతి దేశాం ష
భావః । ప్రమాణం పోత్తరితి యాష్ట తదభావ యోంప్రమాణం ప్రమితు త్వన్య యు శ్యతిరేక వ్యదర్శన మితి పయూలాం ధర్మ ఇతి సంప్రదాయః తదభావ
చా షాం భావః తావదే తేతి । తావద్భూర రవర్తి శే భవి శేషల్య కసాష్ట త్వార వాం త్రు ఏవ తస్య ప్రాం తు త్వం మాం త్ర పదం స్వత్వ ధర్మకం తద్విశేష్యకనీలనుయ
త్రత్యాదిత్వమ సాభ్యేత కవిసాంభావా దితృతీయః అస్తి త్వాకే భాగానాం సంయోగవిశేషేం యు సిద్ధ గవతి తత్ర నీల ఘాంత్ర తాప్యతా వ్యవహారః । తథా చ
యు త్వభమాం ప్రయోం తితి సాభ్య యాం ఏతస్య తెవి శేషమర్భుర వత్తి శేష ప్రమాణయాం తస్య తాం తు త్వేనాయాం శంగుణస్య తాం తు త్వమిత్యా
భయుగాం వర్గగు తావతితి శేష తాశ్రుశ ప్రమాణం తాభవచ్ఛేదే తేక తాం తు త్వ గభిదానాం ఏగాను స్యావలంభ తా । అతత్వాప త్తేః । అగుణ తా

నాం। న చ నిర్వికల్పస్య సామాన్యాభావత్వావచ్ఛిన్నరూపేణాపి తత్త్వవిశేషస్యాపి తత్త్వమాయాంత్రవిశేషరూపేణ తత్తత్త్వతత్త్వ ధర్మసామగ్ర్యా మంగళాభావా
దితి। విశేషకారణతావచ్ఛేదకసామాన్యకారణత్వస్యాపి కసామాన్యాభావాదిత్యర్థః తదేవ స్ఫుటయతి విశేషాణామితి। తత్సామాన్యత్వాంతత్వమపి తి। తం
త్రమితి। ప్రాచీనైర్న్యాయః అత ఏవ విశేషత్వాంతత్వే [illegible] సామాన్యవిషయత్వస్య తంత్రత్వాదేవ నియమ ఏవ। అసంభవదాపత్తి కనియమ
ఏవ సర్వసామాన్యేతి। విశేషకారణతావచ్ఛేదకవ్యాపకసర్వసామాన్యేత్యర్థః। వ్యభిచారవారణాయేతి। యద్యపి కించిత్సామాన్యత్వాంతత్వే నైవ సాధ్య
సత్త్వే వ్యభిచారాసంభవతి తథాపి యాదృశకారణతావచ్ఛేదకవ్యాపకసామాన్యరూపేణ కారణతా న సంభవతి యథాభావస్యాభావ సమవా
యికారణతాయాం ద్రవ్యత్వమవచ్ఛేదకం తత్ర తద్వ్యాపకప్రమేయత్వాదినా పి తద్వ్యాపకప్రతియోగికారణతా వ్యాపకత్వేన సత్త్వేతి తదభావాదిన సాధ్యాభా
వాద్ వ్యభిచారో సంభవతీతి భావః। అత ఏవ వక్ష్యమాణో వ్యభిచారవారణాయేత్యర్థః। తద్విశేషప్రవృత్తి అత్ర యద్వ్యాపకసామాన్యావచ్ఛిన్నే [illegible]
[illegible] యద్వ్యాపకసామాన్యావచ్ఛిన్నత్వాంతః తద్విశేషే తద్విశేషావచ్ఛిన్నత్వాంతరితి వాచ్యమిత్యర్థః। అత్ర న్యూనాంత్యత్వవిశేష
గుణత్వావచ్ఛిన్నే వృత్తిత్వే వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నస్య ప్రమేయత్వాంతత్వే సత్తా ప్రమేయత్వే పృథివీత్వే ఘటత్వం యత్ర కారణతా ద్వయం వ్యభిచారతిత
ద్వారణాయ తయా క్రమసతీతి। విశేషాణాం సామాన్యం అన్యథా కుత్రచిద్విశేషేణ పృథివీత్వగంధత్వాదినాపి తత్త్వసత్త్వే సాధ్యసత్త్వే వ్యభిచారా
ప్రసంగాదితి। వాకార్థధర్మత్వే సామాన్యే నైవ। వాకార్థధర్మత్వే తద్రూపవత్ [illegible] రూపస్యావచ్ఛిన్నే నైవ విశేషస్య వక్తవ్యత్వే విశేషస్య తు వాకార్థధర్మ
విషయకత్వస్య సామాన్యకారణతాయాం ప్రవ[illegible]శే విశేషకారణతాయాం కథం తద్భిన్నత్వతదభావం విశేషణమితి। సామాన్యత్వస
మాన్యయావత్తామితి వక్తవ్యత్వే సామాన్యత్వం తన్యత్వాదేర విశేషరూపేణైవ ప్రమేయత్వాదావపి నైతద్వ్యాప్తిభంగ ఇతి వాచ్యం
వాకార్థధర్మత్వేన విశేషరూపాంతరావచ్ఛిన్నత్వం తు పదత్వేన తు తాదృశయోగ్యే నైతదభిధానం ఇతి। తథాచ విశేషణతః క్లృప్త కారణతాన
వాకార్థధర్మత్వే మాత్రవృత్తి వాకార్థధర్మత్వే సామాన్య న కారణత్వవక్తవ్యం। తదేవ న సంభవతి తథా లఘుతా ధర్మ వాకార్థధర్మత్వే నాపి
పేంతు తాసంభవతీతి ప్రకృష్టికార్థః। యద్వాయావత్తాం విశేషరూపేణ ప్రయోజకత్వం తావతాం సామాన్యరూపేణాపి తత్ప్రయోజ
కత్వమిత్యర్థః తథాచ వక్తవ్యత్వే సామాన్యే నైవ ఘటత్వే విశేషకారణతాయా సంగ్రహే తస్య విశేషరూపేణాఖిలాంతత్వం సాధ్యత్వే।

ప్రమాణ
ప్రమిభ
౭౦

70

తసామ్యఖ్యాపనాయత్వం శాబ్దత్వేతి విషయాలాభయః ప్రమాణ సత్త్వాపత్తిరితి। నచ సత్త్వాపత్తిరిత్యర్థః తథా చేంద్రియసన్నికర్షోత్పన్నత్వే
స్వర్గాద్యసిద్ధిః ప్రమాణాన్తరానుపపత్తిరితి తయోస్సాక్షాత్కారిత్వం ఇంద్రియమితి నవాన్ంశే ఇంద్రియసన్నికర్షాభావస్య ధ్వంసస్య గుణత్వయోః అతంత్రత్వాదితి
త్వభావః తదంశే ఇంద్రియసన్నికర్షస్వరూపయోగ్యత్వమవత తాత్పర్యాత్ శాస్త్రే నియమాత్ కించ అన్యథా అతిప్రసంగో ఇత్యభిప్రేత్యాహ అప్రమా
ణత్వేతి। తస్మాత్ తత్ప్రత్యభిజ్ఞాయాస్తత్తాంశే పరోక్షత్వాపత్తేః తత్ర ప్రత్యభిజ్ఞాయాః తద్ధేతుత్వే సాక్షాత్కారిత్వప్రసంగః। అన్యగుణపదః స్వరూపద్వా
షస్య స్వరూపసన్నికర్షస్య నియామకత్వం అనుగమ ఇత్యర్థః నన్వన్యత్ర అనుగతత్వప్రసంగః వర్తమానత్వగుణసత్త్వే కథం గుణగతత్వాభావ
లాభః విశేషణాంశే అపి గుణాద్యంశే తత్త్వం సన్నికర్ష ప్రత్యభిజ్ఞాయాం ప్రమాణత్వేనాయం తన్నైవ యుక్తం ప్రత్యక్షత్వమితి వదత్యయుక్తం కారణాద్వా భవత్యేవ అన్యోన్యా
పేతి। తాత్పర్యవత్త్వమితి। అనిర్ణయో భాగ్యభావ ఇత్యర్థః ప్రత్యక్షప్రమాణయోరేవ తస్య గుణత్వం సాధకత్వమప్రామాణ్యమితి। అతదాత్మ సన్నిధానస
గ్రహః। తదనయోరేవ హేతుత్వం తదభావనిశ్చయాత్ సాధ్యాభావాత్ గంధప్రాగభావ చేతి తత్ర పృథివీత్వస్య గంధప్రాగభావకాలేపి సత్త్వేన తత్త్వప్రమాణత్వ
స్య యథార్థత్వాదిభావః గుణవాక్యాదిశబ్దప్రముతిః గుణభావాదిప్రయుక్తశబ్దప్రమాణత్వం శబ్దప్రమాణయోరిత్యర్థః। తదయథార్థ
వాక్యార్థజ్ఞానం తత్ప్రభావా జ్ఞానయోః గ్రహణ ప్రత్యభిజ్ఞానస్య। ప్రత్యభిజ్ఞాస్యస్య ప్రామాణ్యం ... తాత్పర్యం ప్రమాణగతం తాత్పర్యమ్
హేతుతాజ్ఞానస్యేతి। తత్సిద్ధిః ప్రమాణయోరేకగుణస్య ప్రత్యక్షసిద్ధిః నను ప్రమాణానాం తత్ర కథం విశేషణతాజ్ఞానం ప్రమాణయోర్ ప్రత్యభిజ్ఞారవాదిత్యుక్తమితి గా
నాన్యాన్యప్రయోగేత అవాదేంద్రియేతి। తద్విశేషేతి। తత్ర త్వేన వాక్యార్థజ్ఞానసామాన్యవాక్యార్థజ్ఞానసామాన్యయోః పదార్థయోః తద్విశేషశబ్దేన చస
వాంకవయోః కారణయోః తదేవ వాక్యార్థజ్ఞానస్య వాక్యైకదేశజ్ఞానాత్ప్రమాణత్వం ద్విసంవాదీతి తత్రైవ ఏకసాధ్యభిజ్ఞాభావాత్ తద్వ్యాప్యస్య సన్నిహిత్రావలం
బనత్వాదితి। అప్రమాణేతి। విశేష్యారోప్యం సర్వప్రతితోయః కారణశక్తివిశేషః తస్యత్యర్థః అనుమానమాత్రాదౌ ధాత్వర్థ కారణతాగ్రహేణ ప్రవృత్తికా
లమవానమాత్రదౌ అప్రమాణాదిత్యయవృత్తికేకతమే తదనంతరం చేంత తాగ్రహేణ తతీతి శేషః అన్యత్రాపి। శక్యాదివాక్యేపి తద్విధాయ వాక్యార్థజ్ఞా
నమవానమాత్రాద్వైధార్థప్రత్యభిజ్ఞా న్యాయవృత్తి... తత్త్వవిపరీతేతి। విశేష్యాంశే తత్త్వస్య సామా
నధర్మ్యప్రాగేవ చేంత తాగ్రహేణ తద్బుద్ధిః। నిశ్చయాత్మకేతి। కారణాభావాంశే నిశ్చయాత్మక ఇత్యర్థః। తత్త్వవిపరీతేతి। విశేషాభావేన తత్త్వస్య సామా
న్యహేంతత్వబాధకస్య వ్యభిచారేణ నగరాదేః సత్త్వాపత్తిసామ్యవిశేషవిశేషణత్వబాధకత్వప్రతీతేః ఇత్యర్థః విపరీతనియమప్రమావదర్శయతి యథా చాత్యాది

క్రం

శేష॰గ్రహం తాం వహ్నిర్న॰ సంశయానాం జనకత్వం । తాదృశసంయోగవిశేషజ్ఞానం తత్ర సాధ్యాభావాదిప్రత్యక్షే తాదృశవహ్నిత్వం ప్రతిబంధకతా
సాం వహ్న్యంశవిశేషయోర్భేదప్రయోజ్యత్వాభావః । వస్తుతస్తు తత్ర నిరుక్తసాధారణ్యప్రత్యక్షప్రమాత్వాభిన్నం ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకః
కాంతివిశేషవత్ధ్వనివిశిష్టసన్నికర్ష ఏవ భూయోవయవేంద్రియసన్నికర్ష ఇతి తత్వం పక్షతావచ్ఛేదకావిరోధి తాదృశ అనుమితావపక్షతావ
చ్ఛేదకసాధ్యయోర్వైయధికరణ్యాభావః సంబంధః । సతి తాదృశసంబంధే పక్షతావచ్ఛేదకవిశిష్టసాధ్యానుమితిప్రయోజ్యాయాం యద్ధర్మపరామర్శః
తాదృశపక్షతావచ్ఛేదకవిశిష్టసాధ్యవత్త్వవిశిష్ట॰పరామర్శో హేతురిత్యర్థః । ఉత్పన్నగంధప్రాగభావకాలీనసామాన్యాధికరణ్యేన గంధా
నుమితౌ నసంగ్రహః । పక్షతావచ్ఛేదకావచ్ఛేదేనానుమితౌ యద్ధర్మపరామర్శస్య అన్వయవ్యభిచారః ధూమో వహ్నివ్యాప్య
వహ్నిర్వ్యాప్యానుమితౌ సాధ్యవత్త్వావగాహిత్వయోః ప్రయోజ్యయోర్వ్యతిరేకవ్యభిచారేణేతి బాధ్యం లఘుధూమప్రయోజ్యానుమితౌ గౌరవాత్ ప్రయో
జకత్వానుయత్రోపస్థిత్యాన్వయమితౌ దిలాఘవవ్యభిచారాద్వ్యవిశిష్టపరామర్శానుమితిస్తత్రోక్తపరామర్శస్యాన్వయవ్యభిచారోऽభవదితి
సాధ్యస్య యద్ధర్మవత్త్వమితి సాధ్యవత్త్వాదౌ గౌరవత్వాన్న హేతుత్వమితి శేషః । తేన సాధ్యత్వావగాహియోగ్యత్వే తద్వ్యాపకత్వాయోపచత్ప్రవృత్తిః
హే॰ ౧ మిత్రం తద్గ్రాహ్యత్వమితి నాన్వయవ్యభిచారః । ఉక్తసోऽపి తాగ్రహం । తద్గ్రహస్య అన్వయవ్యతిరేకగ్రహస్య । తత్ర సామాన్యతో ఽపి తద్గ్రహః
విప్రకృష్టం వస్తుత్రసాధ్యయద్ధర్మవత్త్వస్య హేతుత్వేపి కార్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నాయాం । తథాభావాత్ యద్ధర్మవత్త్వం నానాధర్మవత్త్వరూపగ్రాహ్య
వ్యాప్తిసాధ్యస్యాన్వయవ్యతిరేకగ్రహోऽత తదన్వయ్యభిన్నం । అన్వయవ్యతిరేకవత్త్వం దుర్బోధం । యద్వాకృత్యసంగ్రహాత్ తు సాధ్యవహ్నివ్యాప్తి । అనుమిత్యాదౌ విత్యా
దిపదే నోపమితౌ భేదద్యోతనాయ తత్ర సిద్ధేః ప్రతిబంధకత్వేనోపధారణాదిసంగ్రహః । ఉపమితౌ సిద్ధగ్రహః । అత ఏవ యద్ధర్మగ్రాహ్య
త్వం సగుణాదౌ ఉపప్రాప్యనియతప్రమాత్వం కార్యతావచ్ఛేదకమితార్థః । యద్ధర్మపక్షతావచ్ఛేదక॰ ఇతి అనుమితౌ యోగసంబం
ధేన పక్షతావచ్ఛేదకవతి యోగరూఢ్యా సాధ్యస్యాపి నం తేన సాధ్యవతి తదంశే పక్షతావచ్ఛేదకయద్ధర్మవత్త్వమిత్యర్థః । గంధ

౪ ఇతి పాఠస్య ధ్రువః [illegible]

విశేషణీభూత[illegible]తత్వావచ్ఛిన్న[illegible]వాక్యార్థ[illegible]ఇత్యర్థః ఇత్యర్థ ఇతి యద్విశేష[illegible]ఇత్యర్థః [illegible]

దేవాహం. తేన తాద్యదినా [illegible] ప్రథమ[illegible] వాక్యార్థ[illegible] వాక్యార్థ[illegible]

[illegible]

ప్ర

విరూపగుణానాం త్రైత్యర్థః। యథార్థప్రవృత్తినిమిత్తేతి ప్రవృత్తినిమిత్తప్రకారకయథార్థజ్ఞానేత్యర్థః। యోగ్యతాయోగ్యతాప్రమాణాన్తరా
ప్రాప్యయథార్థేన తాద్రూప్యా ప్రమాత్రపదాని ప్రవృత్త్యర్థకాని। అత్రాయుక్తేతి। యద్విశేషయోరితి నాప్యయోరిత్యర్థః। సమీపే తం ద్వయం ప్రమా
యాః గుణాభేదస్తత్త్వం ఈశ్వరసిద్ధిశ్చ తద్వ్యక్తానాం ప్రమాయాః। ఇత్యాదినా। అగ్రాయుక్తేతి। విశేషతో గుణత్వేనైవ ప్రమాయాం తదన్త
రం యద్విశేషయోరితి నాప్యయోః సామాన్యేనైవ త్రయోః ప్రత్యక్షప్రమాణాదావపి గుణత్వేనేశ్వరసిద్ధిరిత్యర్థః। సర్వత్ర అత్ర బ్రూతే ఇత్యాదినా యోగ్యతా
ఇకం గుణత్వే సామాన్యవత్ప్రమాయాః గుణాధిక్యేనైశ్వరసిద్ధిరిత్యుపసంహృతం। కేవలాద్ధి ఇత్యత్ర అహం అతఏవేతి। యత ఏవ యత
త్రుపగమ్యత్వాదాం తత్రైవ ఇత్యర్థః। తథా చ తస్యాపి సామాన్యగుణేతరం తాద్వయాన్ మితి భావః। విశేషపదస్య విశేషపదార్థపరత్వే ప్రకృతా
సిద్ధిః ప్రామాణ్యాదిపరత్వే బాధః స్వదర్శనే సత్యప్రమాం ప్రత్యక్షం తత్త్వాదత అహం నాప్యదర్శనేమిత్యర్థః ఇతి। దర్శనే నిశ్చయః సవిశేష
దర్శనపదం తు పురుషత్వాదిప్రత్యక్షప్రమాప్రయోజకః తత్స్వరూపపురుషత్వాదిప్రమాం జనయతాం ఇత్యాశంకాయాం మనస్యధితిల
ప్రమాలం నాప్యవస్థే అనన్యధీతి। తద్ద్వితీ। పురుషత్వనాప్యదర్శనం ప్రతిపురుషత్వనాప్యవ్యాప్యదర్శనస్య ప్రమాత్వేతి తత్త్వార్థః। విశే
షదర్శనమేవేతి తాదృశవిశేషదర్శనస్యైవ పురుషత్వనాప్యదర్శనమేవేత్యర్థః। పురుషత్వతద్వ్యాప్యసాధారణం విశేషత్వమేకమా
భిప్రేత్యోక్తమిత్యన్యే విశేషదర్శనాదన్యదేవేతి। తథా చ తత్ర వవిశేషదర్శనస్య వ్యభిచారాన్న ప్రమాత్వేత్యర్థః। సా వాప్యవచ్ఛి
న్నకతేవమతి। తథా చ సతి ప్రమాణాన్యస్య తస్యాపత్తిరితి భావః। ఇదముపలక్షణం నాప్యవచ్ఛిన్నకత్వస్యగ్రహాపి తస్య నియమేన నా
ప్యశేగాగ్రహత్వం సంశయయుత ఏవేతి భావః। సముకారాదాపితి। ఇదం చాత్ర నిర్ణయం కరాదినిశ్చయస్య ప్రమాణాన్యశ్చాగాన్నం ఇ
తత్పురస్తాం తత్ప్రత్యక్షమాత్రస్యేతిమాత్రపదం వ్యావర్తకం తథా చ ప్రత్యక్షత్వావచ్ఛేదే విశేషదర్శనసామగ్రీశక్తత్వాదీనామపవా
వాయం దోషః సముసంశయమాత్రప్రత్యక్షత్వావచ్ఛిన్నం ప్రతి తద్ధేతుత్వాదీనాం తత్ర తాదృశసంశయాంశావచ్ఛిన్నత్వాభావాదితి భ
స్స

శ్రీరామ —
ప్రమిభ
2౭

72

ప్రాగభావావచ్ఛిన్నేషు ఘటోంగంధవానిత్యాదౌ సామానాధికరణ్యేన తదవచ్ఛేదేన వా గుణమితాం వ్యతిరేకవ్యభిచారాన్వయవ్యభిచారౌ వా
సాధ్యతదభావసాధారణత్వవ్యాప్త్యాదిరూపత్వే పక్షతాయాం ద్రవ్యత్వే వ్యభిచారాదిత్యయథార్థజ్ఞానత్వాద్యప్యంశ [illegible] త్వాప్యంశేవంశేష్య
సమితి: ప్రపఞ్చత్వప్రసంగ: ఏకణ ఇతి ఏక: విలక్షణ: విశేషణవద్విశేష్యసన్నికర్షో న విశేష్యే ఇష్టవిశేషణసన్నికర్షేషు విశేషణవత్సన్నికర్షే త
ఇత్యర్థ: తేన రూపవాన్ ఘట ఇత్యాదౌ రూపే సంయుక్తసమవాయస్య ఘటే చ సంయోగస్య సన్నికర్షత్వాన్నైకత్వం చ విశేష్యేషు
ఘటవిశేషణసన్నికర్షత్వం తదర్థ: సురభిచందనమిత్యాదౌ అతీతానాగతవిశేషప్రత్యక్షే చ జ్ఞానలక్షణాసన్నికర్షస్య విశేష్యే ఘటే తత్త్వేన
జనకత్వే ప్రపఞ్చాభావాత్ ఏవం దండిపురుష ఇత్యాదౌ చ దండపురుషసంయోగ సంయోగే తథా తద్భావాద్ వ్యభిచార ఇతి దూషణ
నావలక్షణం వ్యభిచార: నాన్వయవ్యభిచార: నిర్వికల్పక ఇతి నిర్వికల్పకస్థలే విశేష్యతాభావాత్ యథార్థానాం కార్యార్థజ్ఞానస్య చ ప్రామాణ్య
స్యాదితి తాత్పర్యమిత్యయథార్థజ్ఞానస్య ఏవ విషయతాదితి భావ: తస్య నిర్వికల్పకస్య జ్ఞానవిషయీభూతతయా వదతి ఇదం చ పూర్వోక్తత: ప్రత్యక్ష
ప్రమాణాదాపత్తిరిత్యత్ర యేన విశేష్యతయా తత్సన్నికర్షస్తత్ర సంబంధప్రసక్తి: ఘటాదీనాం ఘటరూపవిషయతయా వర్తమానాత్ ప్రసక్త్యా ఘటాదీనాం వర్ణ
కల్పే ఏవ నవ్యాస్తు నవ్యం విశేషణవద్విశేష్యసన్నికర్షస్య హేతుత్వే వినిగమనా విరహాత్ విశేష్యవృత్తి విశేషణసన్నికర్షస్యాపి తత్సన్నిబంధ విరోధ
ఇత్య [illegible] మానచేతి వినిగమనావిరహాత్ విశేష్యసన్నికర్షమాత్ర ప్రతిబంధతాసంభవదుక్తిరిత్యత్ర తత్ర వర్ణస్య విషయతేతి తథాచ యయోర్వత్సన్ని
కర్షత్వేన ప్రతిబంధత్వమితి నిబంధతా ప్యయ మిత్యర్థ: ఉక్తప్రసంగ: సామాన్య విశేష్యతయో: ఏకప్రయోజ్యత్వప్రసంగ: వాక్యకారణే భూ
తేతి ఉక్తయో: వారణాయ వాక్యకారణేభూతేత్యాది విశేషణం దేయమితి భావ: వాక్యకారణతావచ్ఛేదకయో: లాఘవాద్ వర్ణమాత్రమేకపదార్థ
ఇతి పక్షతావచ్ఛేదకేతి పూర్వం సాధ్యకతిపక్షతావచ్ఛేదకజ్ఞానంగుణత్వేనోక్తం ఇదానీం తత్ర పక్షతావచ్ఛేదకవతి సాధ్య [illegible] జ్ఞానమితి భేద: అం
శభేదాదివివక్షాత్ [illegible] పూర్వవత్ అప్రసిద్ధసాధ్యకేత్యేవకారియం జ్ఞానం తద్దతి వా తత్ర వ్యాప్యుక్తరూపగుణానాం తత్రేతి విశేషణవద్విశేష్యసన్నికర్షా
రెమా నారాయణజ్ఞానవిషయీభూతయావత్సన్నికర్షసత్త్వేన విషయవద్విషయసన్నికర్షస్య ప్రత్యక్షత్వం విగరహాద్ [illegible]
త్ర

యస్య సామగ్ర్యాభావః । తత్ర సంశయవిరోధిత్వే తత్సామగ్రీత్వం తాదృశనిర్ణయసామగ్రీత్వం । చ నిర్ణయసామగ్రీత్వే । సంశయవిరోధిత్వం విరోధిత్వే
న చ నిర్ణయసామగ్రీత్వం ఇత్యన్యోన్యాశ్రయ ఇతి వాచ్యం । నిర్ణయసామగ్రీత్వవిశిష్టస్య యావతః సంశయవిరోధిత్వమిత్యత్ర తాత్పర్యాం । న తు
విరోధితావచ్ఛేదకత్వేనైవ ప్రతిబంధకత్వాంగీకారే గౌరవం సామానాధికరణ్యాదితి । ఏవం సతి ప్రాగుక్తం తన్నిర్ణయసామగ్రీత్వే । సంశయవిరోధితాభిధానం
తాం తత్ర కరణాంశే తత్ఫలీభూయం ఇదముపలక్షణం యావద్విశేషదర్శకసన్నికర్షాదిరూపసామాన్యా విరోధిత్వేన తదుత్తర ప్రత్యక్షం ప్రత్యపి తస్య హేతు
౨౬౪౫ త్వం బాధ్యం । నైవం విశేషదర్శనస్యైవ హేతుత్వా భావే బాధ్యబాధకాదివ్యవస్థా । స్యాదత ఆహ కించిత్ । యదింద్రియేతి । చక్షురాదేరాలో
కసంనిధానే తత్ప్రత్యక్షే ఘటాదౌ తదనుపదర్శనే భూతలం ఘటవద్వేతి బాహ్యే సంశయః । తదనంతరం ఘటే ఆలోకసముపధానే బాహ్యే ఏవ నిర్ణయః । కథం
విశేషదర్శనం వినా । ఏవం కుంకుమగంధసంశయోపి ఘ్రాణస్య సంభవతి తదుత్తరగంధగ్రహో విరహే బాధక ఇతి వాచ్యం । యదింద్రియజన్యతావచ్ఛేదకః యా
దృశధర్మవిశిష్టేంద్రియజన్యః సంశయః తాదృశధర్మవిశిష్టేంద్రియజన్యస్య తదుత్తరనిర్ణయస్య ఇత్యర్థః । తత్ర చక్షుర్యాలోకసంబంధాభావ
విశిష్టేంద్రియజన్యః సంశయః ఆలోకసంబంధవిశిష్టేంద్రియజన్యస్య తదుత్తరనిర్ణయ ఇతి విశేషణమాత్రం తదభావవిశేషదర్శనానపేక్షయా
తాదృశనిర్ణయకారణకాలీనసంశయోత్తరప్రత్యక్షం ప్రతి విశేషదర్శనత్వేన హేతుతా । అంధకారస్థ సంశయోత్తర తాదృశయావ
కారణసమవధానే ఆలోకసంబంధాభావాదేరపి బాధకత్వం తత్పరమేవ । అంధకారే ఘటసంశయః కుంకుమగంధసంశయస్య
౮ నన ఏవేతి కృత్యాద్యదింద్రియేతి తాదృశసంబంధాభావాదేర్బాహ్యే ప్రత్యక్షమత్ర తత్సంశయాంతరం తత్ర విశేషదర్శనం వినాపి ఆలోకస వ
సముపధానే బాహ్యే తత్సంశయోపి బాధకమితి తత్ర బాధకత్వస్య సంభవత్వాదిత్యప్యవధారణం చక్రుః । ప్రతిబంధకాభావ ఇతి । త
దభావవిశేషదర్శనప్రతిబంధకకాలీనసంశయోత్తరప్రత్యక్షం ప్రతి విశేషదర్శనత్వేన హేతుతా । అంధకారస్థ ఘటసంశయానంతరం తాదృశాలో
కసముపధానరూపకారణాభావాదేవ విశేషదర్శనమితి తత్ర తత్ప్రతిబంధకకాలీనసంశయోత్తరప్రత్యక్షత్వావచ్ఛిన్నం వా సవిశేషబాధః । స్థాణు వ౨
త్వాదిసంశయజనకస్య దూరత్వాదిదోషస్య పురుషత్వాద్యవగాహిప్రత్యక్షప్రతిబంధకత్వస్యాంగీకారాదిత్యభిప్రాయః । నైవమప్యత్ర
యత్ర విశేషదర్శనస్య హేతుతా తత్రైవ తత్సామగ్రీత్వేన హేతుత్వం స్యాదత ఆహ విశిష్టజ్ఞానత్వేతి । న చ వ్యాప్తిప్రత్యక్షే పి వ్యాప్యవిషయకత్వేన
వ్యాప్యదర్శనమితి తత్సామగ్రీత్వేన హేతుత్వే గౌరవం స్యాదిత్యస్య వ్యాప్యవిశేషదర్శనస్యేత్యత ఆహ వస్తుతః ఇత్యత్ర ప్రత్యక్షాదికం వదతీతి । అత్ర ప్రత్యక్షే పదా

హేతుతా స్యాత్తథాహ యద్వేతి । నైవమనుమానాదావిపి విశిష్టజ్ఞానే విశేషజ్ఞానసామగ్రీత్వేన

ప్రత్యక్ష ప్రమాణ
౭౩
73

యువతసాంయోగాధియు [illegible] త్వాదితి భావః। అన్యథా ప్రత్యక్షాణాం నిర్ణయాత్ విశిష్ట విశేషదర్శనే నిత్యత్వ త్వేత తత్ప్రత్యక్ష సర్వపురుష ప్రత్యక్షస్య త న

దా అప్రత్యక్షాణాం బాహ్యానాం దిత్యత్వం కృచిత్కారాదివాక్యైరేవ అప్రత్యక్షాణాం సంబద్ధం ఏవ వర్తతే ఇత్యత ఆహ నత్వితి। తదాంశయుక్తా రాద్యం ప్రత్యక్షాణాం

న్యా [illegible] సంశయః పురుషత్వాంశేన సంశయః తత్ర తదేకేన పురుషత్వ సంశయాత్ అనుభూయతే నసన్యాదిత్యర్థః। బాహ్య స్థావరాణాం ప్రతి వాద్యాదినా వినా తవ

థః। అభ్యుపగమ వాదేన తత్ర త ద్రవ్యత్వాంశ సంశయో న స్యాదితి ఇదమపలక్షణం కరాదిమతి పురుషత్వే బాహ్యే స్యాస్యవ్యవసాయేన నిశ్చయాదిత్య

పి వ్యవసాయస్య కరాదిమత్వ విషయకత్వే ప్రత్యక్షాణాం [illegible] త్వసాంవస్యస్య మితి బాధ్యం తద్వాం బెతి తాదృశ సంశయాభావాపత్తిరాదా త్యర్థః। అ

సుమితి వదితి అనుభూతాయమ్ భావకం తథా సాత్రేతి రజకవృష్టం త్రః తద్యభిచారిణః ప్రత్యక్షసాం వాస్య వ్యభిచారిణః। [illegible]

[illegible]। తత్ర ప్రత్యక్షసాం వాణాం నైప్రత్యక్షాణాం సంశయాభావస్య ప్రత్యక్షాణాం సంశయాభావం హి తత్ సంశయాభావస్య నోక్తదోషః। వాస్య

సంశయాభావాపత్తిదోషః ఇష్టాపత్తేరితి భావః। వృక్షవర్కరాదిరూపవిశేషణామేవ ప్రత్యక్షం త్వేన తదుష్టత్వేన తద్గుణాంశ్రానసంగతేరితి తదాద్య

ఖ్యాపేంతరాంశమితి ప్రత్యక్షరూపం త్ర ఇతి రూపాంత్రపదే స్వప్రసాధారణ ప్రత్యక్ష పరిగ్రహః। వాస్య దర్శనం త్వతేన దండాకారాదిస్ఫు మెగాజనితాయాం

పురుషత్వాదిప్రమాణాం అవ్యభిచారః। నన్వేవం కేవలం ధర్మిగ్రాహి బసంశయాం దుత్తరప్రత్యక్షాణాం ఇత్యత ఆహ వాస్య ప్రగ్రహింబతి। తదుత్తరప్ర

వాణాసుత్పత్తిః శ్రుమసంయోగాంత్తర ప్రత్యక్షాణాం సుత్పత్తిః। తద్ధితాణాం సాం। అనుగత తదాంతి పురుష యతి వాస్య వ్యదర్శన సామగ్రీ వ్యమితి యుద్యుకీ దం వాస్య

దర్శనవాచ్యత్వే యాణాంగుణవాక్యేన సంగతం వర్త్య త్రికం। తథా బత తద్ధతాణాం రితి సాధ్యమాన అసావ తారణ ఇతి। వాస్య త్వంత్వేతి యత్రాపి తత వాచ్యప కస్య విదృశ

వాణాం విశేష్యు అపనీత భాంగాంత్ర కప్రత్యక్ష ప్రమాణం తత్రావతర వాణాం యుక్తిం బ్రూ దార్య వ్యవసైవ త్రితి భావః। సాధ్యదేవం యది సంశయోత్తర ప్రత్యక్ష తాస్య

వస్తేదేవిశేషదర్శనం ప్రోత్తః। సాధ్యత్తదేవ నసంభవతి తాస్య నం సంశయోత్తర ఇతి తద్యనా బ విశేషదర్శనం వినా బ తత్ప్రత్యక్షస్య కుంభమునం తత్ప్ర తస్య

క్షస్య తదుభయం అలాకనమవతానతైలసంబంధాభయం। తదాద్యవ్యం ఇథం చ వస్తుగతి మనుతు రస్య తత్ర యాణాం వాస్య వ్యవత్రయాణాం తతాసామగ్రీ సంశయో

త్తరప్రత్యక్ష సామగ్రీ ఇదంప్రసా [illegible] భయోంత్తర ప్రత్యక్ష వాణాం త్రెంతు రితి వ్యాం వేసణాం స్వతం। తత్వే సామగ్రీ త్వే తస్యక వృసైతి బశకసవు దాం

హా ౨   ఘటగంథవాప్యం   వస్తుగతాసయోవాన వ్యవాకతద్దశన ం త్వర

న
తవ
దా
తత
౭౪

యు..న్నతాద్వినియామప్యరూపం పంక్తౌ। ఏకస్య విశేషదర్శనస్య ఉభయసామగ్రీత్వే అగ్రిమ ఇతి ప్రత్యక్షం ఉభయసామగ్రీత్వే ప్రకృతేవ వ్యాప్యగుణతాం పరామ
ర్శః పర్వతప్రత్యక్షే చ పర్వతసన్నికర్షాంగ్రహంతః। పర్వతే వ్యాప్యపరామర్శగ్రహం వాదిత్వేకస్య పరామర్శస్య గ్రహం ఉభయసామగ్రీత్వమితి
నాగ్రిమ ఇతి ప్రతిబంధక ఇతి భావః। వస్తుతస్తు। వహ్న్యాగ్రిమ ఇతి సామగ్ర్యాః వహ్నేతర ప్రత్యక్ష ప్రతిబంధకత్వే ఏతదభావేష్వపి పర్వత
ప్రత్యక్ష సామగ్ర్యేవ ప్రకృత్తేనాస్తి తథా చ వహ్న్యాగ్రిమత్వ గ్రాహ్య విషయక దోష విశేష గ్రహస్య ఉపనీత భానే విం ద్వం యు ప్రత్యక్షం తదా
సామగ్రీ వహ్న్యాగ్రిమ ఇతి ప్రతిబంధక ఇతి నిష్కర్షః। పంచావయవ వ్యాప్య వత్తాగ్రహం నతి ఉపనీత భానాత్మకం యుస్తం దూం నవ సాంత్మకయాప
త్తే ప్రత్యక్షం తదా సామగ్ర్యాః ఉరగ త్వాగ్రిమ ఇతి ప్రతిబంధాత్ తిరోంగి నాపి అభావ్యం తం విశేషణం ఉపనీత భానాత్మక వహ్న
ప్రత్యక్ష సామగ్ర్యాః వహ్న్యాగ్రిమ తేర ప్రతిబంధాత్ బిందున్నాం త్వమితి। ఏకస్యాభయ సామగ్రీ సత్త్వ ఇతి పాతే ఏకస్య విషయస్య ఉభయ సా
మగ్రీ సత్వే ప్రత్యక్షానుమితౌ ఉభయ సామగ్రీ సత్వ ఇత్యర్థః। అత్ర చ పర్వత ప్రత్యక్ష సామగ్ర్యేవ నాస్తి వహ్న్యాగ్రిమ ఇతి సామగ్ర్యాః ప్రతిబం
ధకాయుం। ఏవ న తాదృశ తథా వ్యాప్తిమితి భావః। బాధితమితి। స్వరూపసత ఏవ ప్రతిబంధకత్వాదితి భావః। అగస్త్యేతి అగస్య
ద్విత్వాత్ర త్యర్థః। ప్రత్యక్ష। గుణప్రమాబాధికేత్యనేన విశేషదర్శనస్య తేన ప్రమాత్వే గబాధిత త్వయోః శక్యాభావాదాహ తత్రయుగ్మవసన్న
త్వాదితి ప్రమాత్వబాధక ప్రయోజక త్వాదిత్యర్థః। తచ్చ స్వరూపసత్త్వం విశేషదర్శనస్య త్వమితి వ్యాప్తి విశేషదర్శనస్య త్వన్యైవేతి
తదేవాహ। శ్రీతి। సమాన విశేష్యక విరోధి ప్రకారక బాధయోరిత్యర్థః। వినిగమక ప్రవృత్తిం వినిగమకాభావాం। అప్రమాత్వబాధకత్వ
నైవం శీతాద్యిదం రజతత్వబాధం రజతత్వాభావవతి రజతత్వప్రకారకం రజతత్వాభావప్రమా సమాన విశేష్యకత్వాదత్ర తత్త్వమిత్యర్థః।
ఇదం రజతత్వాభావబాధం ప్రమా రజతత్వాభావవ్యాప్యదర్శనస్య త్వాదిత్యనుమానమితి। తత్ర। ప్రమాత్వ రప్రత్యక్షే। తద్వ। ప్ర
మా విరోధిత్వ। తచ్చ విత్తాదృశ్యాభావతి। తచ్చ శ్రైవ ప్రత్యక్షా ప్రభావాదిత్యర్థః। శంఖ త్వగ్రహం। తత్ర శంఖ త్వగ్రహం వ్యభిచారాత్
శ్వేతత్వ ప్రత్యక్షదశా భిచారాత్

ప్రాంతరాం
ప్రమిఖ
౨౪
74

ప్రత్యక్షప్రమాణాపరం। జాతిసంకర ఇతి। వ్యాప్యదర్శనస్య తు వ్యాప్తిగ్రాహకత్వాద్గ్రాహ్యసంశయాదికాలేపి తాదృశాంశత్వమనోయోగా
దికమాదాయాతిప్రసంగ ఇతి తాదృశస్య లోపధాయకసామగ్య్రం తథా వాచ్యం। తథా చానుమిత్యాదిరూపే విశేషదర్శన
సామగ్య్రా తాదృశప్రత్యక్షోత్పత్తిజాతిసంకర ఇత్యర్థః। ప్రత్యక్షత్వవ్యాప్యజాతిప్రత్యక్షప్రమాణాపరం ప్రత్యక్షపదం। అనుమా
దీనాం। అనుమిత్యుపధాయకానాం ప్రత్యక్షజనకత్వే। ప్రత్యక్షోపధాయకత్వే। తత్త్వం విశేషదర్శనత్వం। వస్తుతస్తు। వ్యాప్యదర్శ
నసామగ్య్రపేక్షయా వ్యాప్యదర్శనత్వేనైవ లాఘవాత్ప్రతిబంధకత్వమిత్యేయం। వ్యాప్యత్వం ప్రకారాంశే తు తావద్విశేషదర్శనస్య ఇ వ్యాప్యం శంకిత
మపి। నిరాకృతం పురుషత్వవ్యాప్యవిషయకం పురుషత్వస్య లఘుత్వాత్ తస్యైవ గురుణా త్యాగ ఇత్యాశయః। యత్రాపి తమసి గతమస్య
వానరత్వం వ్యాప్యం తత్ర తదాశ్రయాంతేషు తద్విశేషస్య తాదృశవిషయకసప్రత్యక్షే తస్య వ్యభిచారోక్తౌ తు త్వమితి సమాధానే స్య

స
ఇత్యాదితి। ఏవం విషయత్వే ప్రత్యక్షసామగ్య్రాః బలవత్త్వే చేతి। నను। పక్షతా। అనుమానాతిరిక్తప్రత్యక్షప్రమాణాతిరిక్తస్థలే సం
శయోత్తరప్రత్యక్ష ఇతి గతిత్వస్య యః అనుమిత్యుపత్త్యేతి। తథా చ సమానవిషయే అనుమితిసామగ్రీ బలవతీ ప్రకృతే తు ల
సామగ్య్రాభావాదేవ ఫలం భావ ఇతి భావః। సర్వత్ర ప్రత్యక్షసామగ్రీ బలవతీ త్యసాధ్యానుమితిసామగ్య్రాః ప్రత్యర్థః। గురుత్వాద్
యస్య అత్యక్షాంతు త్వకల్పనాగౌరవమితత్ అనుపపత్యామితి। ప్రత్యక్షసామగ్య్రా అనుమిత్యుపాంసలాభం యథా
అనుమితిస్వభావవిశేషసామగ్య్రభావాయ తథైవ ఫలబలేన కల్పిత ఇతి భావః। అథ వ్యాప్యతిరిక్తం దూషయతి విపక్షే తామయాం ఇతి
తాదృశ నిత్యభావస్యైవ పక్షతే త్యాదితి భావః। యద్వ్యాప్యాదిరిక్తం దూషయతి అనుమితితి। సమవత వ్యాపతావినిగమనా వి
రహాదితి భావః। తథా చానుమితిత్వప్రకారకత్వేన సమానవిగమానసమాకృతసమానవిషయకానుమానాతిరిక్త... మాం
నాం భావసాధ్యసిద్ధ్యంతరేణానుమితారంభత్వాననుమితాను... కారానుమిత్యభావ ఇతి భావః। ఇదం చ। సమానవిష

దేవదత్తస్య పి ౨ త్వతావ్ ౩

జ్ఞానస్య సాధనాన్య సామగ్రీ తత్కల్పం। ఏకం కల్పం। బ్రహ్మత్వం యాఖ్యాతి కల్పం వా। న్యాయగ్రంథదా చివితి చయాలం ... తాద్వపక్షే దేశకాలకస్య బ్రా
తుదా కల్పన్నస్య గనకాలకకల్పనాకారక స్య యాజ్ఞాకయాక త్వమితి। లాకైనిత్యతాద్భావాపత్తి వర్ణానిత్యత్వప్రతీయవ్యావృత్తి
నిత్యతాదితి భావః। ప్రపదానాం ప్రకృష్టత్వే న వక్తృవాక్యార్థజ్ఞానం ప్రకృష్టత్వే నేత్యర్థః। న్యాయాదసత్తియోగ్యతైవ జ్ఞానబాధాం స్త
అతో గతాద్యం వాక్యం ప్రదానామిత్యభిధానే న యోగ్యతాసత్తిసంవాదస్య ప్రదానాం వాక్యత్వమిత్యభిధానేన కేవల
యత్వేతి। ఘటోనాస్తీ తాత్కాలికస్య ... అయోగ్యత్వాదితి। ఘటోనాస్తీతి పాఠే అస్తీతి వాక్య ఇత్యర్థః। నను వక్తృ
జ్ఞాత వాక్యార్థబాధ ఇతి లక్షణే వాక్యకారణత్వ సాధ్య ప్రత్యక్షత్వం తద్భావే లక్షణా ... వక్తృవాంత్రవాత అవాంతరాల
వక్తృజ్ఞానే ... వాక్యకారణే ... వక్తృజ్ఞానమిత్యర్థః। పరమ కల్పే వాక్యప్రయోగకారణేతి కథంచిత్ కథంచిత్ప్రవా
క్యప్రయోగం కారణేతి పాఠః। తత్ర కారణ పదం కారణ పదం ప్రయోగ ... ప్రయోగ ... ఇతి భావః। తత్రాపి వక్తృ
వ్యుత్పత్తి కారణాదియోగ్యతాసంస్కారణాద్యుచ్యత ఇతి। అద్యతి। తథా వాక్యకారణాం ... విషయ వాక్యార్థ బాధా
అస్తీతి భావః। నానాప్రకారాణాం ప్రతిబంధకాభావసంయోగా ... ఇతి। ప్రాగభావ ... ప్రాగభావ ... నానాప్రత్యయ
క్తృత్త దధ్యాదీనామిత్యర్థః। నను గవినానా ... సంసర్గ ... సంభవతి తత్ర అపాసంసర్గ ... పదార్థ ... సంసర్గ ... దితి సాధ
న్యత ఏవ। నానాత్వాదేవ నైవ। ... అనుమితి సాధ్యత్వాద్యప ... సంసర్గ ... ప్రత్యయప్రత్యయ
తాపన్న సాధ్యం వర్తమానం పరతాదాత్మ్యసాధ్య పనయోః సంసర్గ ... ప్రకృత సంభవతీత్యర్థః। నను నానాత్వం ... నాల
వాక్యత్వ అన్యనాతాదాత్మ్యసాధ్య ... తాదాత్మ్య తద్భేదాత్ ... నానా తత్ర వసాధ్య ... నిరాకరణం ... భావా
దితి తథాచ యత్ర నానాత్వం తద్రూపాన్వయాభావ ... నానాతాదాత్మ్యత్వే తత్ర ప్రత్యక్ష ... సాధ్యమితి భావః। ఏకపదత్వే ... ఇతి।

గ్రాహ్య
ప్రమిత
౭౫

ఇదమేవ ప్రాగుక్తమితి రూపం ప్రకృతే తన్నిర్ణయ సామగ్రీ రూప సాధ్య విశేషం తద్వ్యాప్తే సాధ్య విరోధి తద్వ్యాప్యత్వం। తద్వ్యభిచారి। విరోధి వ్యాప్య తన్నిర్ణయో వ్యభి-
చారి సాక్షాత్కారే ఇతి। అత్రాపి దోష విశేష ఘటిత ... పనీత బాధే బుద్ధి సాక్షాత్కారే ... బహిరింద్రియ జన్య నిర్ణయ తదింద్రియ జన్య విపరీత నిర్ణయ ఏ-
వ విరోధి తద్ధర్మః తేన అపనీత బాధే తదభావ వ్యాప్య నిర్ణయస్య ... నిశ్చ తదభావ నిర్ణయ సాధ్య విరోధి త్వ న సంగతిః। దోష విశే-
ష జన్య సాపనీత బాధ నాంతరీయక ... తదింద్రియ జన్య విపరీత నిర్ణయస్యైవ విరోధిత్వాత్ ... ప్రతియోగి యోగ్యత్వం తత్ప్రతియో-
గి విశేషణమితి ... తత్ర ... పదస్య పలక్షణం ... ప్రత్యక్ష రూపేతి ప్రత్యక్ష రూప ... యా పి ... ంద్రి-
య జన్య విపరీత నిర్ణయత్వేనైవ విరోధిత్వే తదభావ ... తాయాం వ్యభిచారాభావాదితి భావః వ్యభిచారాదితి పాఠే అనుమాన నిశ్చ-
య విపరీత ప్రమాణస్య తద్వ్యాప్య ప్రమాణస్య చ విరోధిత్వే తదభావ స్య వ్యభిచారాది త్యర్థః। అనుభవ దోష విశేష ... సహకృత ... మేవ
ప్రత్యక్షం విరోధి ... వ్యాప్య ప్రత్యక్షమితి వ్యభిచార ఇత్యత ఆహ ప్రతిబంధకేతి। సామగ్రీత్వేన తాదృశ ప్రతిబంధకతా ... ప్ర-
క్ష సామగ్రీ ... ప్రవృత్తి నాం తత్ర ప్రవృత్తి త్వే అనుమాన సామగ్రీత్వే విరోధిత్వే చ సామగ్రీత్వ ... యాం ... చ్చర్వ ... యం। సాధ్యతంత్ర
... దోష విశేష ... త్వ ... నాం। తథా చ సాక్షాత్కారే నిర్ణయ తదింద్రియ జన్య విపరీత నిర్ణయః తత్సామగ్రీ చ విశేష దర్శనాదిః తత్ప్రవృత్తిత్వ విరోధిత్వ
స విరోధి ... విశేష దర్శనత్వాత్ ... తి నియమాదర్థ ఇతి భావః। కించిత్ర అనుప్రత్యక్షప్రమాయాం తదభావ వ్యాప్యాది గ్రహం ... విరోధి
1 తయోక్తం। ... తబల త్వాభావ ప్రమాయాం ... ప్రమాపకం ... బల ... సాక్షాత్కార ... ప్రత్యక్ష సాధ్య విరోధి త్వాదత ఆహ మ౫
ప్రతిబంధ ... ప్రమాణాంతరమితి। బల త్వాభావ ప్రమాణాంతరమిత్యర్థ ఇతా ... యః ... లింగ సాదృశ్యా ... దర్శనం ... తత్ర ... పదం ...
గాదిత్ర ... ప్రత్యక్ష నైతి సాధారణ్య సామగ్రాణాం। ... విరోధాయాం। ... తత్ర ... నిర్ణయ ... దేవ। తత ఏవ
తదన త్వాద్ ... తదభ్రక్ష ... తి ... వచ్ఛేదక ... త్ర ... లా ... త్వాభయః। ఇలా ... వాదా ... త్ర ... తి। ఏ సంకల్పం। ... గాది
తా

త్ర ఖలు కారణవాక్యే తదాకాఙ్క్షావత్త్వస్యేతి తథా వాక్యార్థవిషయకజ్ఞానే తాత్పర్యం చ స్వాకాఙ్క్షాత్వేన వాక్యాకాఙ్క్షితాయాస్తత్త్వస్య
ర్థః। లాఘవాదితి భావః। ప్రమాణగుణాశ్రయాత్ తత్ప్రామాణ్యలాఘవేనైవ తద్గుణత్వే విషయాంశే కరణాదిత్యర్థః। యథా యథార్థ
వాక్యార్థజ్ఞానత్వేనైవ గుణత్వే కథం గుణాపేక్షయా ప్రామాణ్యమిత్యత ఆహ ఆపేక్షయా జ్ఞానేష్విత్యపేక్షయా జ్ఞానస్య గుణత్వే
ష్టవియా జ్ఞానస్య గుణత్వే ప్రమాకారణత్వాదిత్యపి కారణాంశే ప్రమాణత్వేన వా తద్వియం। తథా ప్రమాణత్వం ప్రమాణత్వం త్రరతాపత్తే
రితి। తత్తత్కారణత్వేనైవ విశేషః ఇత్యాపత్తిం నిరస్యతి ఆగమేతి। యథార్థత్వేనైవ గుణత్వం తథా ప్రమాణస్థలే త్వాగమవాదే।
కేవలజ్ఞానస్య గుణత్వాభావప్రసంగాచ్చేతి చేత్। ఏవమత్ర తత్త్వచిన్తామణిగ్రన్థస్య వికల్పద్వయం చ నియతాపత్తిః అపేక్షయా బుద్ధ్యా యథా
ర్థవాక్యస్య ప్రసఙ్గే గుణత్వమత ప్రమాణాఫలత్వేన వా। ఆదౌ లాఘవాదితి। అన్తే చ వస్తుతస్త్వితి। వాక్యార్థవిషయకత్వమి
తి ప్రకృతవాక్యజన్యానాం వాక్యార్థయథార్థజ్ఞానత్వేనైవ గుణత్వం ప్రకృతవాక్యజన్యత్వం తన్నిష్ఠం ఆదిజ్ఞానస్య వాక్యార్థ
విషయత్వేన జనకజ్ఞానస్య చ ఉపాదానప్రత్యక్షత్వేన తస్యోచితమితి భావః। నను విశిష్యేతి। వాక్యార్థవిషయకతావచ్ఛిన్నప్రకృ
తవాక్యజనకతాకప్రమాణత్వేన గుణత్వమిత్యర్థః। అత్ర తాదృశకమిం పురస్కృత్య తత్ర పరస్పరం నత్వేకతమత ఏవ వాక్యా
ర్థయథార్థజ్ఞానస్య గుణత్వం వ్యవస్థాపనాదేవ। ప్రాంవాన్తాదృశకవాక్యార్థజ్ఞానస్యైవ వైదికప్రమాణయోః ఉపపత్తేరితి భా
వః। అసాధారణం నిశ్చయం దోషాభావేతి। అబాధితసంసర్గసంసర్గబాధజ్ఞానస్యైవ దోషత్వాదిత్యర్థః। ... తదపి వలక్ష
ణం। సంసర్గత్వస్య యోగ్యతాయాః అతిరిక్తత్వేనాశక్యత్వాదిత్యపి బాధ్యం। సంశయయోగ్యతాయాపి యోగ్యతాజ్ఞానం
యోగ్యతాయాం యథార్థత్వాదితి తదసం ప్రమాః। బాధాభావయథార్థజ్ఞానమిత్యత్ర బాధపదం సాధ్యాభావప్రమాపరం
సాధ్యాభావపరం వా। ఆద్యే స్వరూపసన్నితి। అన్త్యే సాధ్యాభావేతి। ప్రకృతేపి। ప్రాఙ్ప్రమాణత్వే వాక్యార్థబాధస్యేతి। యో

పక్షే। సాధ్యవతి। తేన పక్షస్యైకవ్యక్తికత్వే పి అపక్షీభూతసాధ్యవద్వృత్తిత్వం తత్ర రాంభేదాంశావగంతవేన నాసంగతిః। ఇదంచ్చ సాధ్యవద్వృ-
త్తిత్వం తత్ర రాంభేదఖ్యాం సాధ్య వత్వ్యావర్తనాయ ఏకవ్యక్తికసాధ్యకత్వ వపెక సాధ్యసాధ్యాం తత్ర రాంభేదఖ్యాం సాధ్య వత్వస్యావారణ-
యా। యద్యా అయం ఘటః ఏతద్ద్రూపవాన్ ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ గుణాదౌ పక్షాంతరితి గుణాస్య వృత్తి ఏకవ్యభిచారాంశాంతంగ
వృత్తాంత్మకదా పసాధ్యస్య యువ్యభిచారత్వ త్వర్థః। నను ధూమవ త్వాది తి। ఇదం త్వా పాం తదః। పరాంవు ఖ్యవిషయస్యైవా-
నుమితివిషయత్వేన అవిద్యవర్ణాన ధూమవాంది నాం వృత్యనుమితాం భానస్యకు వాంచరత్వా వక్ర తత్ర తాంతా తావదేవ కాంద్వు షు మిల
వవాత్రమిష్ట త్రవహ్నిమద నాత్ర వృత్తిత్వ ప్రకారకపక్షధర్మతాంజ్ఞాన స్యవహ్నిమదనాత్రవృత్తి వనావ వక్రాం వహ్నిమాని త్యాకార-
కానుమితి వ్యాపకాంయూన తావదేవ తం కల్ప్యతే నను తాదృశధూమవాంది వృత్తి కాంయూ తావదేవ కల్పనాను నివేశ్య తదా న
వికారణా తావదేవ ధూమవాంది వ్వవేశే అనంత్రకాంయూన కారణా భావప్రసంగాత్ తదా యత్ర తత్ర ధూమవాండే ధూమే పక్ష
లాండే వాన వహ్నిమదనాత్ర వృత్తి త్వేన పక్షేత్ర పరామర్శః తత్రాపి అనుమితా వహ్ని [illegible] మదనాత్ర వృత్తి త్వవిశిష్టస్యైవ విషయత్వం
నను ధూమవత్వే ప్రక్రపి పరామర్శస్య తద్రూపావవిశిష్టవిషయతా వవశిష్ట వృత్తి త్వ భిజ్ఞ నైవ భానాక సాంశ్యగ్రహ్య భావాదిత్యాశ-
యేనాహ తాత్పర్యః। విశేష్యే మతి। భ్రమరూపవిశేషవపర్ణ వ్యభిచారి యా మిత్యర్థః। విశేష్యేప్రమాం భిచారియా మితి వాంతే న శిప్పా క్షేత్రా
యాహవార్థః। ఇదముపలక్షణాం। సాధ్యభావభ్రమ వ్యభిచారి యాం పుమితా వవిష్య రత్వెన వగుణాఇతి భావః। ఇత్థంచ తాభావ్యవిశిష్ట
వ్యభావవతి వాం వ్యాదిజ్ఞాన కరాం వ్యాభావః తేనాన్యయి వ్యభిచారః। నాంపాక్షజ్ఞానం విశేషత్యభావతదేషు భావనిశ్చయే తత్ర పు
తు విశిష్టే తి త్యాయాంత్ర తృప్తు తత్వాదాం యునజ్ఞానం వినాంఅనుపపత్తిరిత్యర్థః। కిమాంశ్య వర్గాకిమాంశ్య రజ్ఞానే నకాం త్వాద్యర్థ నధి
కాంవు రితి। తథావరాం త్వకారణే భూతరాం కాం త్వాద్యర్థస్త్వ వాంత్వేన యుజ్ఞాప్తిప్రమాం యాంగుణా త్వవుక్తం తస్య వ్యభిచారత్వ ర్థః। ఆ

ఛ

ధా

అత్ర బ్రూమః। ఇతి పంతాభావే విశేషణాధారం విశిష్ట ఏవేతి। కించిత్తు। [illegible] ప్రతిబంధకతావదితి చేత్।
ప్రాగభావః పక్షః [illegible] తాదృశ [illegible] యుక్తం [illegible] ఇత్యర్థః। [illegible]
యత్రాన్వయః। [illegible] ప్రకృతే [illegible] సమానాధికరణ [illegible] ఇతి। అధికరణ [illegible] తాదృశ [illegible]
పక్షః కథం [illegible] ఇతి [illegible] ఇత్యర్థః। [illegible]
[illegible] ఏవ [illegible] ఇతి [illegible]
[illegible] బాధ ఏవేతి। [illegible] ప్రతిబంధక [illegible] ప్రతిబంధకం [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ఇత్యర్థః। [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ಶ್ರೀನಿವಾಸ
ಪ್ರಮಿತ
2-2

ಸ್ಥಿತಾಯಾಂ ಸಂಸರ್ಗರೂಪತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ। ಸಿದ್ಧಸಾಧನವದಿತಿ। ಪಕ್ಷತಾನಭ್ಯುಪಗಮೇಽಪೀತಿ। ತಸ್ಯ ಚ। ಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯ ಚ। ಅತ್ರಾಪಿ। ಅಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಯ [?]
ತ್ಯಪಿ। ಜ್ಞಾನಸ್ಯೇತಿ। ಜ್ಞಾನೇ ಸತಿ ಚ ಜ್ಞಾನಸಾಮಗ್ರೀ ದಶಾಯಾಂ ನೈ[?]ತಸ್ಯ ವಿಷಯಃ ಯಥಾಶ್ರುತೇ ಚ ಜ್ಞಾನೇಚ್ಛಾಸಾಮಗ್ರೀ ಚ ಸಂಸರ್ಗಜ್ಞಾನಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಆಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ
ಉಪಪತ್ತೇಃ ಅಸಂಗತಾಪತ್ತೇರಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ। ಇದಂ ಚ ಜ್ಞಾನಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಂ ಸತ್ಯಾಮೇವ ಆಕಾಂಕ್ಷೇತ್ಯಪಿ ಸ್ಪಷ್ಟಂ। ಯದಿ ತು ಜ್ಞಾನಂ ಬಾಧಕರೂಪಜ್ಞಾ
ನವಿಶೇಷಜ್ಞಾನಾಯಾ ಏವ ತದ್ಧರ್ಮತ್ವಂ ತದಾ ನಾಯಂ ದೋಷಃ ಜ್ಞಾನಬಾಧಾನಾತ್ಮಕಸಂಸರ್ಗಜ್ಞಾನೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜ್ಞಾನಬಾಧೇ ಇಚ್ಛಾ ಸಂಭವಾದಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ
ಸಂಶಯಸ್ಯೇತಿ ಚ ಜ್ಞಾನಸಾಮಗ್ರೀ ತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ। ಅಂಗತ್ವೇನ ನ್ಯಾಯಪ್ರಕೃತತ್ವಂ ಗತ್ಯೇನ ನಾಮಾನುಗತತ್ವಾದಿ ಸಾಧ್ಯಾಂಶೇ ವಿಶೇಷಃ ಪ್ರಕಾರಾಂತರೇಣೇತಿ। ಸಂಸರ್ಗ
ಬಾಧಕಪ್ರಮಾವಿರಹರೂಪಯೋಗ್ಯತಾಜ್ಞಾನೇ ಸಂಸರ್ಗಸ್ಯ ಪ್ರಕಾರತಯಾ ಭಾನಂ। ಜ್ಞಾನೇ ತು ಸಂಸರ್ಗವಿಧಯೇತ್ಯರ್ಥಃ। ಸ್ವೈವಂ ಯೋಗ್ಯತಾನಿಶ್ಚಯಃ
ಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನೇ ಬಾಧಕಾರಣಂ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯಭಿಪ್ರೇತ್ಯ ಸಂಸರ್ಗಾತ್ಮಕ ಯೋಗ್ಯತಾವಚ್ಛೇದ್ಯಯೋಗ್ಯತಾಂತರಂ ನಿರಸ್ಯತಿ ತಸ್ಮಾದಿತಿ ಅಪರವದಾರ್ಥೇತಿ ಅಪರ
ಪದಾರ್ಥನಿಷ್ಠಾ ಯೇ ಧರ್ಮಾಃ ಸಂಸರ್ಗಾದಿರೇವ ತದ್ವಿರೋಧಿತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾಂ ಸ್ತ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ ಪಕ್ಷತಾವಚ್ಛೇದಕಸಾಧ್ಯಯೋರಿತಿ। ಇದಂ ಚ ಪ್ರಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯ
ಕಾನುಮಿತ್ಯಭ್ಯುಪಗಮೇನ। ಅನ್ಯಥಾ ತತ್ರಾಸ್ತದಾದಿ ಜ್ಞಾನಸಂಭವೇನ ತದನುರೋಧೇನ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ತತ್ಕಂ ದಿನಪ್ರವೃತ್ತ ವಯಾಂ ವಿರೋಧಾಪತ್ತೇರಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ
ಯಂ ಸನ್ ಅವಿರೋಧಜ್ಞಾನಸ್ಯಾನುಮಿತಿಸಾಮಗ್ರೀ ಮಾತ್ರೇ ತದ್ವಿಶೇಷಸ್ಯ ತದ್ವಿಶೇಷಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಂ ಭವತೀತ್ಯಾಶಯೇನ ತತ್ಸ್ವಸ್ವ ಪಯತಿ ವಿರೋಧಿತ್ವ
ದಿನಾ। ವಿರೋಧನಿಶ್ಚಯೇ ಪಕ್ಷತಾವಚ್ಛೇದಕೇ ಸಾಧ್ಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯನಿಶ್ಚಯೇ ಪಕ್ಷತಾವಚ್ಛೇದಕೇ ಸಾಧ್ಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಜ್ಞಾನಂ ತತ್ರ ನ್ಯಾಯಯಾ
ದಾರ್ಥತಾನಿರೂಪಕಾಧಿಕರಣಾಂ ವಚ್ಛೇದಕಪ್ರಮಾ ಚೇಂತು ಸ್ವಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾದಿನಾ ಪಕ್ಷತಾಯಾಂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾನೈವ ಪ್ರಮಾರೂಪ ವಸ್ತ್ವನುಮಿತೇರಪ್ರಸಂ
ಗಃ ಅತ ಏವ ಯೋಗ್ಯತಾನಿಶ್ಚಯಾಂ ಶಾಬ್ದಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಮಾಯಸ್ಯ ಯೋಗ್ಯತಾಜ್ಞಾನಸ್ಯೇತಿ ಬಲವತ್ಪ್ರಮಾಃ ಯಥಾಶ್ರುತೇ ಬಾಧಾತ್ ಅತ ಏವ ಉಕ್ತ ಗುಣಾಭಾವಾ
ದೇವ। ಅನ್ಯಥಾ ಉಕ್ತ ಸಾಲಗುಣ್ಯ ಸಾಲಕ್ಷ್ಯ ತಯಾ ಶಬ್ದಸ್ಯ ತಯಾ ಏವಂ ಸಾಧ್ಯವಿರೋಧಪ್ರಮಾ ಯಾಂ ಗುಣತ್ವೇನ ಸ್ವೈವ ಮಿತ್ಯನಂತರಂ ವ್ಯಾಪಕಂ
ಬಾಧ ಏವಾಂಗತ್ವಂ ತತ್ರ ದಾನಾದಿತಿ ಪಾಠಃ। ನ ಸಮೀಚೀನಃ ಏತತ್ಪ್ರಾಭಾಕರೇ ವಯಂ ತತ್ರ ತ್ರಾವರ ಇತ್ಯ [?] ತ್ರಾ ತ್ರಬ್ರೂಮ ಇತಿ ಪಾಠಃ ತತ್ರ ಚಾವಿರೋಧಜ್ಞಾನ
ವಿಶೇಷಣಾಂ ಸಾಲತ್ರಾಂ ತದ್ವ್ಯಘಟಕತಯಾ ವಿರೋಧ ಅಭಾವತ್ವೇನ ಸಂಶಯೇ ತದ್ವೈವಂ। ಕಿಂ ತತ್ರ ಗುಣಾಂತರಮೇವ ತತ್ರೈ ವಿಪ್ರಾಂ ಪರ್ಯಾಪ್ತೇರ್ವಸ್ತುಂ ಜ್ಞಾಪಯತಿ॥

77

గం ఏవం ఏకత్వసంసర్గాగ్రహం సహం తం కారణంతయేతి। శేషం ఇత్యాద్యర్థః। అపంథాద్యాయాం స్వస్వాన్నిత్యత్వత్రికారి ... ధర్మధర్మిణోరసంసర్గ
గాగ్రహోదోషః అగ్రేచ బాహ్యేయోరేకత్వసంసర్గాగ్రహాచ ధర్మధర్మ్యసంసర్గాగ్రహో తురితాద్య ... దర్థః కల్ప్యః। తాద్రూప్యవ్యాప్తసంసర్గాగ్రహా
దిగ్న ధర్మధర్మ్యసంసర్గాగ్రహో దోషో ఖ్యాలం అగ్రేచ ధర్మధర్మ్యసంసర్గాగ్రహో ఖ్యాలమితి వృత్తేయః కల్ప్యః ధర్మధర్మ్యసంసర్గాగ్ర
హం తాద్రూప్యవ్యాప్తేత్యర్థః। తత్ర ఏకత్వసంసర్గాగ్రహాచ దోషో ఖ్యాలమితి వృత్తియః కల్ప్యః ధర్మధర్మితాదిక్యం ప్రాంవర్ణపదాఖ్యాయామ
తాద్యర్థః। తదనువృత్తసంయోగేతి ఖ్యాలం తత్రవాహ్యాన్ ఇవాన్యోన్యాన్యస్వరూపమితి। తత్త్వత్రికాంచ్యసంసర్గాగ్రహం రూపమయథార్థత్వ
మితరదోషాత్ తద్బాహ్యరూపధర్మ్యభేదత్యర్థః। అయథార్థత్వయథార్థత్వ ఇతి। యత్రాయథార్థత్వం తత్రదోష ప్రాంవర్ణకత్వం యత్రయ
థార్థత్వం తత్రదోషాభావ ప్రాంవర్ణకత్వమితివాద్యపి ఖ్యాత్రం తదోషతదభావయోబాహ్యస్వరూపమేతేత్యర్థః। తేనప్రాంతోక్త
ద్వేయోర్థః యథార్థత్వయథార్థత్వ ఇత్యత్ర ఖ్యాంవాదాగ్రాహి పక్షి ఇత్యన్య। కింవిత్యాది ఖ్యాలం పరిశేషమేవ దృష్టాంతత్వేనోపపాద
యత్ స్వప్రత్యయధర్మవిరం। కారణదోష సంశయాదితి। కారణదృష్టాంతదోషమస్వప్నసంశయాది త్యర్థః తయోర్జ్ఞానకారణత్వేతి సా
క్షాత్త్వం నియమమనంతసార్వ్యనేక విషయకబాహ్యాపేక్షత్వం అత్ర ఖ్యాతిరితి। తథాచ యథార్థత్వస్య స్వగ్రాహ్యత్వేన ఖ్యాతి ప్రప్రవృత్త్యాదయ
కత్వేన ప్రబాహ్యత్వస్య తత్త్వం విప్రతిపత్తి విషయ ఇతి తస్యనిత్యం ప్రతిపాదిత మేవేతి ప్రపంచకార్థః అస్ప ప్రతీతాంసంసర్గాదేరితి యద్యపివిశేషగ్రా
హిత్వం। రూపతధర్మత్వధర్మిత్వ లక్షణయోర్వత తస్య ప్రకీర్ణ ఖ్యాతి ఖ్యాత్యమితి తథాపి తాద్రూప్యనిశ్చయాంనుగాధేన తస్య స్వతత్త్వమితాద్యర్థః।
అవిద్యాఖ్యాతి తాద్రూప్య ఇదాగ్రహ పదార్థకబాహ్యత్వమిత్యర్థః। అత్ర త్వాసతాదితి। తథాచ ప్రామాణ్యస్వరూపత్వమప్రనిష్ఠమితి కథం తస్య స్వత్వ ত
మితిభావః। సంసర్గాగ్రహేతి। భావప్రధానోనిర్దేశః అలాకేవాత్వఖ్యాతి। పక్షే ధర్మతాంబాహ్యస్య బోతాంతరఖ్యాతి త్యర్థః। సాంద్యతదభావ
యోః దోషత్వఖ్యానాదితి పాదిత్రియాం ప్రపక్షే ధర్మతయాం అఖ్యానాదిత్యర్థః
ధర్మాపక్షః సర్వతంత్రసిద్ధాంతసిద్ధః శాదిప్రతివాదిభ్యో పగతోంర్థః సర్వతంత్రసిద్ధాంతసిద్ధః నప్రతిపక్షతా ప్రసంగో మేయత్వం

సవతపసశతస్తవరూపయోః౧

ప్రకరణ
ప్రమిత
౭౯

78

ఫలశికాల్ప్రత్యక్షశ్చ తాసంశయో త్రర ప్రత్యక్ష ప్రవరో స్యాత్ తింగ్రకాణమితి ప్రకరం తాప్య నుచోదినాం పిన్నకశ్యర ఇత్యత నిర్వాల నూంౡ తాపయుద్ధతృణం
అత్రబ్రూ ఫల ఇతి ఇతి గ్రంథో పమిత్రాణామితి కైచిత్ నయదన్యరూపవసతి తేలాంగ్య త్రైవగణాస్తదా తదజ్ఞాన్త్రిపశాబ్దప్రవరం సత్యదత త
వం వయం లిక్వచిదాల్యగ్య తాదిజ్ఞాన మితి। తథాచ తత్ర సాంవరం న్య సామగ్ర్యభావాదివప్రవరం నతాపద ఇతి భావః। ప్రవరాణామితి ప్యవల
ప్రియత ఇతి శేషః। ప్రవరాణాం శబ్దం ప్రతీతి। తథాచ విశిష్టబుద్ధి ప్రతితత్వేపి ప్రవరం ప్రత్యపిహేతుత్వమితాల్య శయః। నశాబ్దప్రవరం ప్ర
త్య ప్రతితత్వేపి ప్రవరాణాం శబ్దం ప్రతిపక్షేవాకార్యధర్మ యద్ధర్మ జ్ఞానస్య ప్రతితాత్ప్య త్రదగులోధినైవ గ్రాంత్రప్రతారకాదివాక్యస్థ త్రె
కశ్యరణ్ణిర్ణితత్యభిప్రాయో గ్రాం వా తథాపి। యద్ధర్మతాత్పర్యకత్వం గుణోస్తదనులోధిచవై దికప్రవరం స్థ త్రెకశ్యరణ్ణిర్ణిత్య
భిప్రాయో గ్రాం వా [illegible] ధితి। అగాదావితి। వేదస్యనిత్యత్వం తాత్పర్య విజ్ఞాతీయత్వం ప్రవరాంగ్రాస్త్రయాంశకమితివా అభిప్రాయతే ఆలాకై యోగ్యతా
వచ్ఛేదకరూపవత్ యేతి। యదవ్యవధానం యోగ్యతావచ్ఛేదకం తథావియోగ్యతావచ్ఛేదకేన రూపవత ఇతి వ్యుత్పత్తేః తదథనతయత్యర్థః
అసంసర్గాగ్రహాత్మకత్వేనేతి వ్యతిరేకంవరతయత్వదత ఇత్యత్ర హేతుతత్వే నాన్యయబాధిశాబ్దజ్ఞానసామగ్ర్యమితి। దోషం సప్రవేశాందాత్ప్రతీత ష
న్యాయం తవర్ణధర్మగ్రాహసంసర్గాగ్రహః। తస్మాచ్ఛాబ్దైకతాప్య సంసర్గాగ్రహసహితం యోగ్యతావచ్ఛేదకం ధవర్ణ సంసర్గాగ్రహరూప
పమిత్యర్థః। ఏవం వ్యవిపరీతవ్యవహారజనకశాబ్దజ్ఞానే ప్రవృత్తికాలీనధవర్ణధర్మగ్రాహసంసర్గాగ్రహేందోషస్నైవ యోగ్యత్వవత యోరసంస గ
గాసగ్రహం ఏవ శాబ్దైకతాప్య సంసర్గాగ్రహం ప్రతితరితి త్రథవః ష్యవర్ణధవర్ణసంసర్గాగ్రహేంజ్ఞాతైకతాప్య సంసర్గాగ్రహేందోషస్నైవ యోగ
ఇతి యత్పన్నజ్ఞాన ఇతి ద్వితీయ్యకలాప్యర్థః। క్రిచిత్తు। వ్యవహారప్రవర్తకత్వం వ్యవహారాపధానం తత్ర దోషజన్యజ్ఞానం ప్రతితః। దోషహేతుకా
సంసర్గాగ్రహ వార్తిక్యత్రాసంసర్గాగ్రహం పదం అసంసర్గగ్రహేతితివ్యుత్పత్త్యా జ్ఞాపరం ఉత్పన్నే జ్ఞానే దోష ఇతి వతాంతరం అత్రజ్ఞానం
దోషస్య వ్యవహారహేతుః తత్ర సహకార్యర్థ హంథర్మతాప్యదిరూపం వ్యతికాయర్థ తయతివ్యుత్పత్త్యా తత్కారణకం విపరీతవ్యవహారం పథా

పత్రః ౪

౭౭

౭ ప్రమాలక్షణసంగ్రాహ్యం

శ్రయుక్తస్యావగాహిత్వం తదా విషయబాధాభావాత్ ప్రమాత్వసత్వే యోగపద్యం। సర్వత్ర యుక్తస్యావగాహిత్వే తు విషయాభావత తత్ర క్తే ౯౩
నామేవ తత్ర ప్రవృత్తే తథా సామగ్ర్యా వర్తమాన యోగపద్యమిత్యర్థః। యద్యపి సర్వత్ర యుక్తస్య ప్రామాణ్యవర్తితాభావాత్ ప్రమాణతాసంభవః తథాపి
సర్వత్ర యుక్తస్య తత్తు తద్వ్యక్ష్యాత్ కేవలాపాదేరత ఏవ సమర్థతు ఇతి మిత్యా యః విషయతాభావేపి తాదృశ లక్షణానాం తత్ప్రవృత్తి
విశేషణాంశయోః ప్రవృత్తేనాం వా తత్ర ప్రవృత్తే ప్రసక్తిలక్ష్యస్య సమగ్ర్య యోగపద్యమిత్యాశయేనాహ స్వరూపవదితి అలోకైకేతి ఇతి చ
నీలాదిరూపాలోకవిషయాణాం తయోరేవ ప్రత్యక్షే గ్రాహ్యత్వమిత్యర్థః। తదుపనయః। తదుపనీతభాసం ప్రత్యక్షం నాపి సిద్ధం యద్యపి
గతసాక్షి ప్రమాణమిత్యాదినా ఉపనయః। సంభవతి తథాపి నిర్వికల్పే వస్తుపనే యనియమాభావాదప్రాప్తిరేవేతి భావః। తతః ప్రత్యే
తతక్షణవగాహి సర్వాపాధ్యక్షే తదాయాం ఇతి తస్మాత్ ప్రకారవర్ణనానాం వేత్తి తాం తాం ముత్రాత్ర రక్షత్ర గ్రహోదగ్రహో తత్ప్రాయో త్వం
సాంప్రదితిభావః భావేనేతి। స్వరూపాధీ విమృగ్యతి లక్షణం గుణాకారాణాం దృష్టాంత తయోః వాంశత్ర ప్రత్యక్షే। అగ్రత్ర గౌణబాధకా తత్ర ప్రవర్తనవత్త్వ
తస్య వవిషయత్వే। వదానుభవ తగుణాకవర్ణదీనాం ముఖవిషయతాయుత
త్యర్థః। అవ్యపదాన్నితి నైరాకాంక్ష్యా ఇతి భావః। అతఏవ అవ్యపదాన్నానుత్పత్తేరేవ సాంకారవాదినాం జ్ఞానస్య ఖఘటత్వేనావాహం సం స్వ్యాకా
కారేతి ప్రతిబోధతి। తదాంశ అన్యాత్రయాణ ఇతి భావః। వాచ్యవర్త్యేతి తత్ప్రదర్శ్యతి శేషః। ఇత్యభావాం సత్ప్రత్యక్షా దేవరిత్యభావమాం కాకుత్తరఖ ప
నాదీనాం పారమార్థికత్వాదితి భావః। అతదాధారేన అనత్త్వాత్తాదాత్మ్యనవస్తుతః ఘటాకారవాన్ అనత్త్వాశేషం సమపరాంగాత్
ముఖాంశవత్ తాద్రీ తయో విషయం తేభావేనేతి వాకారాణాం ప్రత్యర్థః। తస్మాత్ విషయధారాయాం తదాకారాంశ వత్ తిరేత్యసమాధానాత్ తదవలోకే
ఇతి శేషం తన్నిష్ఠేతి। గుణాన్నిష్ఠేత్యర్థః। విశిష్టాభావేతి। తథార్థప్రమాలక్షణసత్త్వమిత్యర్థః విశేష్యనిష్ఠతాయిలక్షణాదౌ
వాప

తజ్జ్ఞాన

శ్రీరామరామ
ప్రమిష
౨౯
79

ర్విరుద్ధమత ఆహ తదేతి । తాదృశసమానవిషయత్వ సత్త్వమనుమితావుపయోగమితి శేషః సమానేతి సాక్షాత్త్వాదినేతి । యద్వా విసర్గాంశే ప్రమాభా
వేన సాక్షాత్ప్రత్యక్షవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రమాత్వమితి తత్కర్తృకం తథాపి యథార్థజ్ఞానమాత్రవృత్తిత్వస్యేతి త్వేన సాంకర్యసంప్రమయ ఇత్యాశంక్య ప్రమా
త్వకస్యేతి ప్రమాత్వాభావాదయథార్థానుభవమాత్రవృత్తిత్వాభావాత్ తుల్యవృత్తికతా ప్రమాత్వే అనత్యన్తాభావవృత్తిత్వే
సాధ్యాభావవత్త్వం ప్రమాత్వాభావాత్ నానాభావః ప్రమాణానామితి వ్యవసాయస్య సర్వసాధారణ్యాభావాత్ ఏతేనాలక్ష్య
గామిత్వే తి నత్వం అనన్యాసం గతి రితి ప్రవృత్తికవాపి సామాన్యధర్మయుక్తిత ఏవ అన్యాప్య వృత్తిత్వం ఇత్యాదిత్యేకాంతం । సాక్షాత్త్వాదిత్యేవ
త్వా కిక సంనికర్షజన్యత్వస్య వ్యాపకత్వ తద్వృత్తిత్వప్రకారకత్వాదికం ప్రమాత్వే వ్యాపకం । వ్యాపకతావచ్ఛేదకసాధ్యతా
వచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావ కారణాభావేఽపి ఘటత్వస్య పటవృత్తిత్వే కులాలత్వేన ఘటత్వే కార్యకారణభావస్య భంగప్రసంగాత్ కులాలం
వినాపి ఘటోత్పత్తికస్య తాదృశాభావస్యాభావాదిత్యర్థః ఏకాపాంథవదితి । సజాతీయసాక్షాత్త్వాదిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకవృత్తి
వినాపి తత్కారణభావేన ప్రమాత్వాభావేఽపి కులాలకర్తృకం వినాపి వ్యాప్తి సార్వకాలిక సామాన్యతావదితి । తథాచ యదవచ్ఛిన్నవృత్తి
ఘటత్వేఽపి స్వాపాంథ తదిత్యర్థః యాంవత అనన్యథేతి । అన్యథాఽనుపపత్తిర్లక్షణం వినాపి వ్యాప్తి సార్వకాలిక సామాన్యతావదితి
తత్సాధ్యత్వం తత్రాభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకరణమితి వ్యాప్తి బలాంతవృత్తిత్వప్రకారకత్వశూన్యపాంథేఽపి విపర్యయాభాసాధ్యత్వం తత్రాభావనానాం
తత్ సాధ్యత్వం తత్రాభావ ప్రమాణాంతరకరణమితి వ్యాప్తి బలాం తద్వృత్తి ప్రకారకత్వరూపం ప్రమాత్వే విపర్యయానుమానాభావనాదిరూపాంతరమ్
కరణత్వే [illegible] సాధ్యమిత్యర్థః । సాధ్యమితి । అన్యయరూపత్వం వ్యాప్యవ్యాపకవృత్తిరూపత్వం అలౌకికవిషయతాయాం నేతి ఇయ
ంభావసత్త్వాదితి వాదినః । ఆశంక్య అసత్త్వాదితి నిరాసనసమానధర్మే తద్విషయత్వస్యేతి । తథాచ రజతత్వప్రకారకప్రమాదౌ రజతవిషయత్వమేవ ప్రామ
ాణ్యత్వ ప్రత్యక్షావచ్ఛేదకం తత్ర రజతత్వం తదాత్మత్వనత్వమేవ తస్య ఇతి తదంశేఽపి ప్రమాత్వం సాధ్యమితి తనసవాంశే రజతప్రమాయాం
ప్రమాత్వస్య వ్యాప్యవృత్తిత్వేన తత్ర రజతవిషయకత్వస్యావచ్ఛేదకత్వేఽపి ప్రశ్నః । యద్వా రజతత్వవతి రజతత్వప్రకారకత్వరూపం ప్రా
మాణ్యం ప్రమాత్వం ఏవ తథాపి రజతవిషయకత్వాదిత్యర్థః తత్ప్రామాణ్యం తదంశ ఇత్యాశయః । అన్యథేతి మూలం । యదిత్యస్య

వశిష్యకత్వాదేర్యత్సంబంధేన శశ్లైకగగనస్య నత్వే తదభావానవగాహ్యదితి స్వావచ్ఛిన్నాధికరణేతి స్వావచ్ఛిన్నాధికరణాధర్మానవచ్ఛిన్నేతి।
తాదృశాలమ్బనాన్యానత్వం తత్రాభావఘటితస్వావచ్ఛిన్నాధికరణాధర్మానవచ్ఛిన్నత్వవిశేషణే ఘటాదిరూపత్వం ఘటాంశే నిర్వికల్పకాన్యాప్యవగాహితేతి।
ప్రకారపదస్య స్వప్రకారపరతాయాదితి భావః దోషాంతరమితి। ద్వితీయేఽపి నిర్వికల్పకాంశే ప్రసక్తవ్యాపకత్వం విశేషణే తి। తథాచ విశేష
ణాంశవత్తావైజ్ఞాత్యైవ విశిష్టత విషయత్వాంశే యః ఏవం చ విషయతాసంబంధేన ప్రకారతాధికరణావృత్తి ధర్మానవచ్ఛిన్నేతి తత్స్యప్రకారతాధికరణావృత్తి
ప్రకారికైవేత్యర్థః అన్యథా విషయతయా విశేష్య తాత్ర వృత్తిత్వే తదనుసారేణేతి తథాచ వైశిష్ట్యావిషయతాతదానత్వయం దోష
ఇతి భావః నన్వేవం ఘటమితి జ్ఞానవిషయతాయాః ఘటత్వస్య ప్రకారత్వే ఘటవిశిష్టస్యాపి తత్ర అవగాహనాత్ప్రకారత్వాపత్తిః విషయతాయా అనుగమకత్వ
౭౯ అవానిరూపకత్వే తి। తథాచ విషయతాయా ఏవ ప్రకారత్వరూపతయా తత్ర నప్రకారకత్వం బాధితమిత్యత సంబంధవిశేషణానాయుక్త ౭౯
స్వప్రకారపదనిరూపకపరత్వేనాభావాం ఏవం చ ప్రకారతాదాత్మ్యం భాసతే తత్ర చ తాదాత్మ్యస్య సంబంధత్వం స్వరూపసంబంధత్వమిత
విషయతాయాం నిరూపకమితి తాదృశప్రకారతాదేవ విషయతాదేవైశిష్ట్యం ప్రకారత్వం తదిత్యర్థః విషయతైవ స్వప్రకారితా
వచ్ఛిన్నప్రకారత్వమవ్యతిరిక్తమేవ జ్ఞానేతు తచ్ఛిరిత పరంపరాసంబంధేనైవ ప్రకారతాయాదితి పతితోద్యం దోషః। తథాచ ప్రమేయ
మితి జ్ఞానమితి। ఇదం చైకప్రకారతానిరూపితా ఏకైవ విషయతా ఇత్యభిప్రాయేణ। సమవాయాధికరణాధర్మానవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావప్ర
సం తాదృశం జ్ఞానం సంభవత్యేవేత్యత ఆహ నత్విత్యాది ప్రభావక సామగ్రీ తాయాదిత్యర్థః తదాయోగ్యానుపలబ్ధి సహి
తప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రతియోగికసంసర్గానుపలంభ ఇతి యత్కించిత్ప్రతియోగితాకప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిష్ట
ప్రమానత్వేప్యధికరణామిశ్రోపలంభాభావానుపలంభః సంభవత్యేవ తథాపి అవాన్తరభేదం యోగ్యమిత్యతి ప్రతియోగి
తావచ్ఛేదకవిశిష్టప్రతియోగ్యుపలంభకమత్యదోష సాంవిప్రకృతసన్నికర్షాదితి భావః తక్షితిః। గౌణాన్యప్యపరివారః ప్రమేయత్వ
త్వ

ప్రామాణ్యవాద
ప్రమి ఖ
౯౦

80

భిన్నైవ తదపి దుష్టమిత్యత ఆహ నన్వితి। తదాశ్రయ్యమాణ విశేష్యత ఆహ నాంశద్వయే విశేష్యత్వాదితి పాఠః। కేవలవిశేష్యతా భావం ద్వయ విశేష్యతీతి పాఠస్తత్ర నావి వి
శేష్యవ్యత్వప్రకారత్వ తిలక్షణాన్త్యైవ తద్ధాంత్వేన వాద్యమాద్యతం। యద్ధాగన్తాక వాంన్యన్యత్వ విశిష్ట స్వాగనా ఇతి ప్రమ అతి వాద్ది పి ః కృ
విశిష్టత్వ ఆహ విశిష్టైతి పాఠః సమవయాం వేనావి విశేష్యత్వ ప్రత్త్రి ఇత్యాది ... గ్రస్థ ఏవ తద్విచ్ఛేక్తి కవి విశేష్యవ్యత్త్రితి పాఠస్త్విత్ప్రత్యయ ద
గద యాం భ్యః మూం వేల అవచ్ఛేద్యాంత్రాదిత్యత్ర ప్రామాణ్యరఘు ఃఅకృత్య పగమాం ది త్యర్థః। తదభావా వాక్యేతత్ తాయాం ః అ
భావాంది త్యర్థః। కస్త్రి ది వవదాం ధాంత్రర కూంవ ఇత్యర్థః స్వరూంపాంతిరిక్తే తత్ర పూంనవూం వాంవర చిత్త్రకమితి। త్రతి
యాంశేత్యేతి తథాంచ వృత్తియాంథాంవిన్నై వేతి భావః। ప్రకారత్వం వృత్తియాం ధ్రఇ త్యత్రాహ ప్రకారత్వమితి। కేవల
విషయ త్వమితి। కేవ విషయత్వ వూంత్రం ప్రకారత్వం అవివ తత్పక్ష ఇత్యర్థః। అతి ప్రసంగాద్దితి। విశేష్యసావ్య ప్రకారత్వప్ర
సంగాద్ది త్యర్థః। స్వసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నేత్యత్ర ధర్మః ప్రకారః। విశేష్యవృత్తి విషయతే [illegible] తివాంవత। త్రన్న ని
విశేష్యకావ్య [illegible] సంగతిః। యుక్తలక్షణేతి। అంశభేదా విక్షణాం దిదం। స్వవ్యధికరణ ధర్మేత్యత్ర ధర్మపదం ప్రకారపరం। త్రన్నా
ప్రత్తిభ్రమనిరాసః వ్యధికరణత్వం స్వసమానాధికరణాంభావప్రతియోగి తథాచమం ఏవ తౌయాం భయ స [illegible] వయాం వాలంవిన అ
భయవృత్త్యైక విషయతాసమానాధికరణాంభావప్రతియోగితా వచ్ఛిన్న తావ దవాశ్యవ్పి రతంఅవాసమవయాం త్రంవాంది ప్రమాం శ ఇతి।
అత్రతాంశ్మక ధమాం స్వచ్ఛిన్నత్వస్య తాంశ్మ కధమాం ప్రకారకత్వస్య తత్రాసత్వాదితి। అకచ్ఛిన్న [illegible] త్వస్యాసామాంనాధికరణాద్ధస్య
త్వేతు శ్రమాం శవృత్తివాంక్యవి రితిబాధ్యం యత్త్ర। గగనేశబ్ద ఇతి ప్రమాం యాం మవాంక్యవి ప్రమనస్తు। సంబంధభేదవివక్షయాం అ

కొ

తత్ర కొం ౩

చవస్తుగతివానురుద్ధ్య నిరూపకత్వస్య జ్ఞానే విశేష్యవిశేష్యనిరూపిత తాదృశజ్ఞానే తదంశే ప్రమాత్వస్యోపపాదనీయత్వాత్ తద్విషయకతాదృశ
నిరూపకతావిషయకతాయా ఘటాది ఏకస్మిన్నేవ ప్రత్యక్షే విషయ ఇతి శేషః। తథా చ సంబంధప్రతియోగితయా యద్భాసతే తస్యైవ
ప్రమాసాక్షాత్ ఏవం ఘటత్వప్రకారకప్రమాయాం ఘటప్రమితివ్యవహారోపపత్తిః సాక్షాత్ ఘటస్య వైశిష్ట్యప్రతియోగిత్వే ప్రమాణాం
తథా చ ధర్మ్యంశే ప్రమాలక్షణానాక్రాన్తత్వాదిత్యర్థః। ఇదం చ ఉపపాదనీయమత తదాశ్రితత్వేన తన్మాత్రసంబంధనిరూపితప్రతియోగిత్వ
స్య విశిష్టబుద్ధౌ విషయతాయాః కింత్వ సంబంధ ఏవ సంబంధవిధయా భాసతే ప్రకారతా[illegible] విశిష్టవిషయతా విశేషవత్త్వేనైవ చ సమూహా
లంబనాద్భేద ఇతి ధ్యేయం। కేచిత్తు జ్ఞానే నిరూపితం విశేషణత్వం విశేష్యత్వం విశిష్టబుద్ధౌ భాసతే తత్స్వరూపసంబంధవిశేషః అ
లంబనాద్భేద ఇతి ధ్యేయం। కేచిత్తు జ్ఞానస్య విషయతాఘటాదివదేవ జ్ఞానస్య విషయతా భేదః। అత ఏవ చ తాదృశ
త ఏవ ప్రత్యక్షేదం చ ఇతి జ్ఞానస్య తాదృశసమూహాలంబనాద్భేదం ప్రత్యక్ష ఇతి జ్ఞానస్య విషయతా విశేషాదేవ భేదః। అత ఏవ చ అన్యదా
తాం ధర్మతాది విషయకత్వం విశిష్టజ్ఞానస్య తథాత్వ ధర్మత్వప్రకారకత్వయోరతిరిక్తత్వపక్షేఽతిప్రసక్తేః। న చైవం ప్రకారకతాదేః
జ్ఞానస్వరూపత్వే తత్రైవ తదభిన్నస్య ప్రకారతావత్త్వే సంసర్గమర్యాదయా తద్భానేఽపి గురుమతసిద్ధస్య ప్రకారతాసంసర్గా
జ్ఞానస్వరూపత్వేన తత్రైవ తదభిన్నస్య ప్రకారతావత్త్వం సంబంధవిశేషవశాద్విశిష్టజ్ఞానమేవ జ్ఞానత్వేన సమూహాలంబనమితి
ప్రతీతిః। విశేష్యత్వం ధర్మిత్వం విశేషణత్వం ధర్మత్వం స్వరూపసంబంధవిశేష ఏవ న చ విశిష్టజ్ఞానమేవ జ్ఞానత్వేన సమూహాలంబనమిత్యర్థః
పత్తేః। అనుయోగిసంబంధప్రతియోగిత్వే ఉభయోర్జ్ఞానే నిశ్చయమప్యవశ్యం తదాపాదనమితి। అనుప్రకారత్వం విశేషణత్వం ప్రకారిత్వం
ప్య విశేష్యత్వం అత్రానుపపన్నం తదాపాదితమేవేతి ప్రమితి। విశేషణవిశేష్యసంబంధప్రమాత్వార్థః। అత్ర న పూర్వోక్తదోషావకాశః
అనుభవతయాస్త్రీవిషయకం హి సత్యత్వం ప్రతి ప్రమాణం ప్రమితి రజతరంగయోః రజతమితి భ్రమస్య రజతాంశే ప్రమాత్వాప
స్యరజతభ్రమభిన్నతాదృశానాం అవ్యాప్తిరిత్యర్థః। తద్విశిష్టవిషయత్వే తత్ప్రతియోగికవైశిష్ట్యవిషయకత్వే జ్ఞానమాత్ర వైశిష్ట్య

ప్రకారతాశాలిజ్ఞానవిషయతాశ్రయత్వేతి । వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నతాదృశాభావవతీత్యర్థః । కింత్విత్యాది । ఏతస్యాధికరణావృత్తిప్రకారకజ్ఞానత్వాదినాం
మాంశకత్వం । స్వాధికరణావృత్తిత్వేత్యంతాభావవత్వాదస్యాస్యాభావత్వేఽపి దేశభేదసంభవాదితి ప్రకృతజ్ఞానేతి । మూలం । ప్రకృతజ్ఞా
నస్య యో విషయస్తద్వ్యధికరణః ప్రకారః తదవచ్ఛిన్నత్వమిత్యర్థః । నిర్వికల్పకాద్వ్యావృత్తమితి । నను మూలే ప్రకారావచ్ఛిన్న
ప్రమాయామపి అవ్యాప్తిః బాధాద్యత్ర తాదృశవ్యధికరణప్రకారస్యాప్రసిద్ధేరిత్యత ఆహ । ఆలోచ్యేతి ప్రకృతేతి । ప్రతి
యోగికాంశవిశేషణం ప్రకృతజ్ఞానవిషయతావ్యధికరణప్రకారావచ్ఛిన్నం యత్ప్రతియోగికం జ్ఞానం తద్భిన్నత్వమిత్యర్థః
యత్ర ధర్మిణో యః ప్రకారో యేన సంబంధేన యదా కదాచిత్సంబధ్యతే తద్ధర్మిగతయోగికత్వే తత్ప్రకారప్రతియోగికత్వే
న తత్సంబంధావగాహి అనుభవస్తత్ర విశేష్యే విశేషణస్య సంబంధప్రమేతి సముదాయార్థః । తేన ధర్మపదస్య వృత్తిమత్పరత్వే
ఆకాశాదేశ్చ ఇతి ప్రమాయామవ్యాప్తిః అస్తిత్వస్య విద్యమానార్థకత్వే పాకరక్తే ఘటే శ్యామో యమితి ప్రమాయామవ్యాప్తిః
రక్తతాదశాయాం తస్య పరక్తత్వరక్తత్వావగాహిత్వాత్ । ఏతదూషణాన్యలగ్నకానీతి రక్తతాదశాయాం పరక్తత్వాద్విశేష్య
యోగికత్వస్య రక్తత్వసమానాధికరణత్వాభావాత్ రక్తతస్య విశేషణత్వేన పరక్తవిశేష్యతాభావాత్ నిర్వికల్పకాసంగ్రహాపత్తేరితి । తత్ర వి
శేష్యత్వస్యాభావాత్ ప్రతియోగికత్వావగాహనాదితి భావః । నిర్వికల్పకసంగ్రహాయైవేతి । ఏతస్య సాక్షాత్పరంపరా సంబంధేన స్వభిన్నే
తాదృశప్రకారకజ్ఞానస్య ప్రమాత్వాపత్తిః అదనాయసంబంధవివక్షా వశ్యకత్వేన నిర్వికల్పకసంగ్రహ ఇతి వాచ్యం । యత్ర యేన సం
బంధేన [illegible] యదస్తి తదతిరిక్తసంబంధేన తత్ర తదవగాహి తద్జ్ఞానం ప్రమేత్యత్ర తాదృశయోః ప్రకృతవ్యాఖ్యానాదరే ప్రకృత
వ్యాఖ్యాయాం । అనాదరే అవృత్తిప్రమేతి అవృత్తిప్రకారకప్రమాయాం గగనశశశృంగ ఇత్యాదిరేతదర్థః । ఏతదనిరూపకత్వమితి । ఇదం

ప్రమాణాంశే

ಕ್ತಿತ್ವಪ್ರಕಾರಸ್ಯ । ತಥಾ ಚ ರಜತತ್ವಪ್ರಕಾರಕಶುಕ್ತಿತ್ವಪ್ರಕಾರಲಕ್ಷಣಸ್ಯಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ । ರಜತಾಂಶ ಇತಿ ಗ್ರಂಥಸ್ಯ ರಜತಂ ಅಂಶೇ ವಿಷಯೋ ಯಸ್ಯ
ತಿ ತಾದೃಶರಜತಜ್ಞಾನಪರಃ । ಏವಂ ಚ ವಿಶೇಷಣಜ್ಞಾನಸ್ಯ ರಜತತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಜ್ಞಾನೇ ಹೇತುತ್ವಾತ್ ರಜತಗ್ರಂಥಸ್ಯ ರಜತತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಂ ವಿಲಕ್ಷಣಂ ಶುಕ್ತಿತ್ವಮಿತಿ ಯ
ದ್ವತದ್ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಜ್ಞಾನೇ ಇದಂತ್ವಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಹೇತುತ್ವಂ ಇತ್ಯೇವಂಪರತಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯೇಯ ಇತ್ಯಾಶಯಃ । ಯಾದೃಶ । ಯದ್ವಿಶಿಷ್ಟವಿಷಯಕ ತಾದೃ
ಶ ತದ್ವಿಶೇಷಣಾಂಶೇ ಭಿನ್ನೇ । ತಥಾ ಚ ಯತ್ಕಿಂಚಿದ್ವಿಶೇಷಣಜ್ಞಾನಸ್ಯ ತಾದೃಶಯದ್ವಿಶಿಷ್ಟಜ್ಞಾನತ್ವಾವಚ್ಛೇದಕಂ ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟಕಂ ಜ್ಞಾನಂ ತದುಭಯತ್ರ
ಪ್ರಮಾತ್ವಾರ್ಥಃ । ಪ್ರತಿಯೋಗಿಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರತಿಯೋಗಿವಿಶಿಷ್ಟಂ ಭಾವತ್ವಪ್ರಕಾರಕಜ್ಞಾನ ಏವ ಜನಕಂ ಪ್ರಮಾ ಯತ್ತ್ವನಾಭಾವಜ್ಞಾನಸ್ಯ ತಂ ವಿನಾಪಿ ಭಾವಾದಿ
ತಿ ಭಾವಃ । ಸ್ವರೂಪಸಂಬಂಧರೂಪಪ್ರಕಾರತ್ವಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಘಟಕತ್ವೇಪಿ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಉಪಪ್ರಮಿತಿ ಬೋಧ್ಯಂ । ಅಯಂ ವೃಕ್ಷ ಇತಿ ವೃಕ್ಷಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ । ತಥಾ ಚ ವೃಕ್ಷಸ್ಯ
ವಚ್ಛೇದಮೂಲಂ ಲಂದಾ ... ವ ಸಂಯೋಗಾಭಾವಾನ್ ವೃಕ್ಷ ಇತ್ಯಾದ್ಯಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿಃ ಸಂಯೋಗಾತ್ಯಂತಾಭಾವಸ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವೇ ... ಇದಂ
ತದವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವನಯೇ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ಅಗ್ರಮೂಲಾವಚ್ಛಿನ್ನವೃತ್ತಿ । ತತ್ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ । ಸಂಯೋಗಾಭಾವವೃತ್ತಿಃ । ಸಂಭವತೀತಿ । ಅಯಂ ವೃಕ್ಷಃ ಸಂಯೋ
ಕತ್ವಬಾಧಿತಪ್ರ ಗಿತ್ಯಾದ್ಯಂ ದಿತಿಶೇಷಃ ತಥಾ ಚಾತ್ರ ಇತಿ ಅವಚ್ಛೇದಕವಿಷಯತ್ವನಯಾಭಾವಪಕ್ಷೇ ಅಪಿ ತಥಾರ್ಥಃ ತದತಿರಿಕ್ತೇತಿ । ಅಭಾವದೇರಪಿ ವೃಕ್ಷೇ ವೃಕ್ಷೇ ಭಾವಾತಿಪ್ರತೀತಿ
ಸಾಂಕ್ಷಿಕ ವಿಲಕ್ಷಣಸಂಬಂಧೇನ ವೃಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವೇ ಸಂಬಂಧೇ ಸಂಯೋಗಾತಿರಿಕ್ತವೃತ್ತಿತ್ವಂ ವರ್ತತ ಏವೇತಿ ಭಾವಃ । ನ ಚ ಅವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇಪಿ ತಸ್ಯ
ವಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ ಭಾಂತಮಿತ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಃ । ವಸ್ತುಗತ್ಯಾ ತಾದೃಶಾವಚ್ಛೇದಕವತಿ ತದವಗಾಹಿತ್ವೇನ ಪ್ರಮಾತ್ವೇ ತು ಅಯಂ ಲಂಬಭಿನ್ನೋ ವೃಕ್ಷಃ ಕಪಿಸ
ಯೋಗೀತ್ಯತ್ರಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಅತ ಆಹ ತದ್ವ್ಯರುದ್ಧೇತಿ ತದ್ಭಿನ್ನೇತ್ಯರ್ಥಃ । ತಥಾ ಚ ತದವಚ್ಛೇದಕಭಿನ್ನಧರ್ಮೇ ತದವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾವಗಾಹಿ ತದ್ವಿಶೇಷ್ಯಕ
ತತ್ಪ್ರಕಾರಕಂ ಗುಧಪಃ ಪ್ರಮೇತ್ಯರ್ಥಃ । ತೇನ ವೃಕ್ಷತ್ವಾವಚ್ಛೇದೇನ ಕಪಿಸಂಯೋಗವತ್ತಾಜ್ಞಾನಂ ನ ಪ್ರಮಾ ತತ್ರ ವೃಕ್ಷತ್ವಸ್ಯ ಕಪಿಸಂಯೋಗಾವಚ್ಛೇ
ದಕೀಭೂತಭಾಂಭಾಂದ್ಯವಿರುದ್ಧತ್ವೇಪಿ ತದ್ಭಿನ್ನತ್ವಾರ್ಥಗುಣಾಃ ಸಂಯೋಗಿತ್ವಾದಿಭಾಂಶ್ಚ ಸ್ಪಷ್ಟಸ್ಯ ಗುಣತ್ವಾದಾ ಸಂಯೋಗಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾವಗಾ

ప్రామా ప్ర.వి.శ ౭౨

ప్రతియోగిత్వరూపప్రకారత్వభానసమానస్య ప్రతియోగిత్వ[illegible] అన్వయాంశే త్వభావసంబంధేన ప్రతియోగిత్వం యత్ర భాసతే తస్యైవ ప్రమాణస్యేతి
ఫలం వదామ ఏవ సర్వ ఇతి భావః। న చ తద్విశేషణజ్ఞానజన్యత్వం ప్రకారత్వమిత్యత్రాపి కథం ధర్మితావచ్ఛేదకవ్యాప్తిర్నిరాసః। విశేష్యసంబంధయో
ర్విశేషణతావచ్ఛేదకాభావాత్ తజ్జ్ఞానజన్యత్వాభావాదితి వాచ్యం। యద్విషయతావచ్ఛేదకజ్ఞానే తద్విషయస్య తాదృశత్వస్య ప్రమాణత్వమితి భావాత్ విశే
ష్యవిషయతావచ్ఛేదకం తద్విషయతయా విశేష్యవిశేషణసంబంధప్రమాయాః సంగ్రహః విశిష్టసాధారణ్యేతిరిక్తాదితి। అత్ర చ తద్విశేషణాదిజన్యతా
వచ్ఛేదకం తత్ప్రకారకజ్ఞానత్వం తత్తుల్యకాలం తత్ప్రకారకత్వే తద్విశేష్యకత్వావచ్ఛిన్నత్వం వివక్షితం తేన నసపరితటతుష్టతి వ్యాప్తిరితి ల ౧౫
ధ్వయం। అ[illegible]తి। ఏవం తదితి ప్రమాణస్య శుక్తిర్విశేష్యకస్య రజతీయశుక్తిత్వధీజన్యత్వే శుక్తిత్వప్రకారకత్వాత్ శుక్తిత్వప్రమాత్వాపత్తేః। విశే
షణాదిజ్ఞానజనకత్వవివక్షణాత్తు రజతీయశుక్తిత్వజ్ఞానస్య తేన రూపేణాజనకత్వాదితి వ్యాప్తిరిత్యర్థః। అవ్యాప్తేః। సవికల్పకప్ర
మాయాం అవ్యాప్తిః। ఏవం తేతి నిర్వికల్పకం సంగృహీతం ప్రమాయాం నకేవలమితి ఇత్యర్థః। యోగ్యానాం వైశిష్ట్యం తత్ప్రతీతత్వం నిర్వికల్పకానాం తత్ర
జ్ఞానత్వాదివైశిష్ట్యసత్త్వాదతః అవాంతరవైశిష్ట్యేతి। తదభావవిషయతయా వైశిష్ట్యపరిహృతమిత్యర్థః తద్వృత్తివేద్యతయా ప్రతియోగివృత్తివేద్య త
యా అభావత్వం తత్ర అనుపపత్తం తత్ప్రకారకేతి పదద్వయం। తద్ధర్మేతి। సంబంధసామాన్యలక్షణం। ఇతి వాచ్యం ఇతి వక్తవ్యం। అన్యథా తదు
భయోరంశభేదాభావాత్ ప్రమాత్వం నభవతాం ప్రమీతి। యథా ప్రతియోగిసంబంధినే అభావే ప్రతియోగిజ్ఞానం అభావత్వాంశే చ ప్రమా తథా
ఇదం రజతమితి భ్రమస్యేదం త్వవతీ ఇదం స్వరూపవిశేషణజ్ఞానాన్యత్వాద్రజతత్వవిశిష్టాంశే చ ప్రమాత్వం సాధారణం అతివ్యాప్తిరిత్యర్థః। కిం చి
త్తు। యథా అభావత్వవతి అభావత్వజ్ఞానం జన్యం ప్రతియోగిజ్ఞానజన్యమభావజ్ఞానజన్యమభావత్వాంశే చ ప్రమా ఏవం శుక్తిత్వవతి శు
క్తిత్వజ్ఞానాజన్యం ప్రతియోగిజ్ఞానజన్యమభావత్వాంశే చ ప్రమా ఏవం శుక్తిత్వవతి। ఇదం రజతమితి జ్ఞానం ఇదంత్వజ్ఞానజన్యతయా శు

౧౧

పదప్రవృత్తినిమిత్తకథనస్య। వ్యభిచారం విహాయానాతిప్రసంగాత్ ఇతి తథాపి ఇదం రజతమితి జ్ఞానం రజతాంశే ప్రమైవేతి వ్యవహారాపత్తిరి
తి ఇదం ప్రమా పదప్రవృత్తినిమిత్తమితి భావః అసంభవస్యానుభవత్వజ్ఞానప్రవర్తకతావ్యసంభవస్య [illegible] యాం తద్విషయతాశ్రయాం ప్ర
త్రీతి అత్రావృత్తిత్వం చ స్వసంబంధినా సంబంధత్వం చ సగగనే శబ్దాత్ ప్రమాయాం నావ్యాప్తిః స్వప్రకారవత్త్వం విషయత్వా అత్ర
ప్రకారే యత్ర ప్రకారాంశే సకలప్రకారఘటితమితి న పూర్వాపరభేదః యద్వా విషయతాప్రకారఘటితం ప్రథమతృతీయం జ్ఞానప్ర
కారఘటితే తృతీయే చతుర్థే స్వపదవ్యుత్పత్తిపరం ప్రకారభేదేనైకత్రైవేతి ఇదం ద్వితీయచతుర్థస్వరూపం ప్రమాప్రమావలక్ష
ణాంభిప్రాయేణ ప్రథమతృతీయయోస్తు ప్రకారవిశేషఘటితత్వేన ప్రకారభేదే విషయతాయాం అభేదేపి దోషాభావాదితి అలౌ
కే ప్రకారభేదే ఇతి ప్రకారభేదేనైవ విషయతాభేద ఇత్యాశయం తత్ర యద్వేతి గ్రంథదర్శనాదిదముక్తం తదవచ్ఛిన్నత్వేనేతి తదవచ్ఛిన్న
త్వం విశేష్యనిష్ఠం త్వం తత్ర భావప్రతియోగి ప్రకారకత్వం తదనవచ్ఛిన్నత్వం తద్భిన్నభేదః విశేష్యవృత్తి తావద్విశేష్యనిష్ఠతావచ్ఛేదకధర్మ
తావదనువాదః తథా చ ఏకస్యాం విషయతాయాం ఇదం రజతమితి తావత్కారికాయాం తాంశే ప్రకారకత్వం ప్రకారకాయాం తాదృశ
రజతత్వప్రకారకత్వం తద్భిన్నభేదవిశిష్టః తయోర్తాదృశరజతత్వప్రకారకతావ్యాప్యత్వేపి ఇదం త్వప్రకారకతావభేదే తదభావ నత్వ
మిత్యర్థః ప్రాచీనలక్షణేతి యత్ప్రకారకత్వాదిలక్షణానామభిప్రాయేణేత్యర్థః కేచిత్తు యద్వేత్యాదావాద్యలక్షణానాంభిప్రాయేణాం పా
ప్రకారభేదేనేతి విషయతైక్యద్వితీయాదిలక్షణానాం ప్రమాంశే ప్రమాయాం ప్రమాత్వప్రమాణవత్వాదితావపా ఏకస్యా ఇతి తత్ర విశేష్యప్ర
తితావదిశేషనిష్ఠత్వం తత్రాభావేతావద్ధర్మకతావనువాద ఏవ తథా చ విశేష్యతావత్త్వం తత్రభావాప్రతియోగిప్రకారక

త్వం

హింసోం వారణాయ తద్విశేషణేతి। వహ్నిత్వప్రకారక వహ్నివిశేష్యక జ్ఞానే అతివ్యాప్తి వారణాయ తత్ప్రకారేతి ప్రమత్వం తత్ర యదవచ్ఛేదే యద

జ్ఞానత్వ తదన్యధర్మానవచ్ఛిన్న దకతాక విగాహి తద్ధర్మ విశేష్యక తత్ప్రకారక జ్ఞానత్వం అభావావచ్ఛేదక ఘటాలాంది భిన్న వృక్షత్వావచ్ఛేదకతా విగా

హితి వృక్షః సంయోగీతి జ్ఞాన బాధాద అతివ్యాప్తిః వృక్షత్వావచ్ఛేదేన సంయోగావగాహి

[illegible]

ఇతి తత్త్రేతి వ్యాపకత్వే తత్ [illegible] లక్షణా ... తతం విశేష్యే ... తాం వా ప్రతియోగి ఇతి   10

ఇత్యాది

ప్రాం వాం ప్రమితి 54 ష్యం స్వవృత్తి కరణాప్రకారం అవచ్ఛిన్నత్వం ప్రవిషయతాయాం సంభవతీతి సాంబయలక్షణం వాచ్యమితి । ప్రాగుక్తేతి । విశేష్య

నిష్ఠం తన్నిష్ఠాభావప్రతియోగి ప్రకారం అవచ్ఛిన్న వాచ్యత లక్షణాత్ర [illegible] ఇత్యర్థః ప్రకృత విశేష్యక తన్నిష్ఠాభావ ప్రతియోగి ప్రకారక

విషయతా ప్రతియోగి ప్రకారక జ్ఞానం ప్రమా తత్ప్రకారకం జ్ఞానం భ్రమ ఇతి [illegible] తదభిప్రాయేణ ఆలోకేష [illegible]

84 ఘయం ప్రవిషయతా ఘటిత [illegible] ఇతి కేచిత్ [illegible] విషయతా ప్రతియోగి తదప్రతియోగి [illegible]

తి విషయిత్వే [illegible] విషయతానవచ్ఛిన్న [illegible] అధికరణానాం తన్నిష్ఠాభావప్రతియోగి [illegible] కారక విషయతా ప్రతియోగి తావ్యభావ

న సంభవతి । అవచ్ఛేదకభేదాభావాత్ విషయతాభేదే తు [illegible] నామధికరణాప్రకారక విషయతావచ్ఛేదేనాన్య విషయతాప్రతియోగి

తాభావసంభవాన్నాన్యాప్తిరిత్యర్థః । [illegible] ఘటత్వ [illegible] వృత్తి [illegible] విషయతా [illegible] విశేష్యని

ష్ఠం తన్నిష్ఠాభావప్రతియోగి [illegible] లక్షణం [illegible] లక్షణ [illegible] సంబంధ

స్యేతి । అతిరిక్త సంబంధస్యేత్యర్థః । ఆలోక [illegible] దీనాం విషయతాభావే తత్ర కథం స విషయకత్వ ప్రతీతిరత ఆహ [illegible] దీనామితి ।

అత ఏవేతి । ఏవకారాణాం [illegible] ప్రకారతా [illegible] తద్విషయతాలంబాద [illegible] విష

తాభా యతా [illegible] భావః । [illegible] విషయ [illegible] దః [illegible]

[illegible] ప్రకారకత్వే సతి [illegible] ప్రకారకత్వ [illegible] సత్యర్థః । [illegible] విషయ [illegible] ఇత్యర్థః

[illegible] సంబంధతాయా [illegible] అర్థః । అంతే [illegible] ఇతి । [illegible]

[illegible] తత్రాపి తద్విషయక [illegible] విషయతా [illegible] విషయతా

జ్ఞానమాత్ర [illegible] జ్ఞానే [illegible] ఇతి [illegible] విషయతా [illegible] జ్ఞానం విషయ

విషయతేతి పూర్వముక్త్వా జ్ఞానమేవ విషయతే [illegible]

34

సప్రకారత్వేన సంశయ ఇతి భ్రాం[illegible]వాదప్రకారకత్వాభిమతజ్ఞానమపి విషయితేతి తదుభయాంగీకారే ముఖ్యజ్ఞానస్యాంశభేదే త్యర్థః । న స్వవిశేష్యతేతి ముఖ్యజ్ఞానే ఇత్య
స్య విశేషణాంతర్గతత్వం తాదృశయోగ్యతవం జ్ఞానవిషయతాత్వే జ్ఞానస్యైవ విషయతాత్వే సంవృత్త ఇతి జ్ఞానే మెవ సంబంధో న తు విశిష్టబుద్ధే
యోగ్యతవం తస్య జ్ఞానే విషయతావచ్ఛేదకాన్ ప్రకారత్వేషు జ్ఞానే ఇతి సమూహాలంబనవ్యావృత్తత్వేషు తేషు జ్ఞానేష్వితి తత్ర జ్ఞానస్య సుఖ
విశేషణతావచ్ఛేదకవిశేషణతావిశేషః సిద్ధాంతాయః । సవిషయతేత్యర్థః । తత్రావిశేషణతాయామపి ఇదం వస్తుగతిమనుసృత్య
నను సమూహాలంబనాప్రేదకత్వే విశేషణతావచ్ఛేదయాం బిసమూహాలంబనసంభవాత్ తాదృశవిశేషణతాయాః విశిష్ట
జ్ఞానమాత్రవిషయకత్వకల్పనే తత్ప్రథమవిశేషణతాయామేవ తథాత్వం కల్ప్యతాం ఇతి ద్వయం ప్రకారాణామితి ప్రకారత్వమపి
త్యర్థః ధర్మిణ్యేవేతి విశేష్యే విశేషణనిరూపితవిశేషణతావిశేషస్తు న తు విశేషణే జ్ఞాననిరూపిత ఇత్యర్థః తథా చ దాయోతిశ
ననిరూపితవిశేషణతాం సిద్ధాంతే తు తస్యాః స్వరూపసత ఏవ భేదకత్వే మితి భావః అలౌకికవిశేషణజ్ఞానస్యేతి కారణత్వస్యేతి ఇతి శేషః
తత్ప్రకారకత్వం ప్రభేదకాంతరం సమూహాలంబనావర్తకాంతరం సమూహాలంబనేతి సమూహాలంబనేదకమిత్యర్థః పురుషాంశ యోగ్యతా
వి ఇదం ప్రతాదృశజ్ఞానే వృత్తిసు యోగ్యత్వస్య విశేష్యత్వస్య । పురుషప్రేమాంసదర్శనాయ ప్రతియోగిత్వవిషయతాపి ప్రతియోగిత్వవిష
యకత్వవిషయతాపి ఇదం ప్రతియోగిన ఇతి పూర్వోక్తాన్వయిఇదం చ ఉపాధ్యాయమతేన ఏతస్మిన్ తు జ్ఞాననిరూపితప్రకారతావిశే
ము వవిషయతాయాః । నియామకసంబంధేయం వస్తుతస్తు విషయతా విశేషరూపప్రకారతాయా ఏవ తత్రైవ తత్త్రైవ మిశ్రాణాం నిర్భరః ।
తసాంప్ర విశిష్టబుద్ధావ విషయసాంప్రి జ్ఞానభేదకత్వం అస్యథా ప్రకారకత్వరూపవస్తు వైశిష్ట్యప్రతియోగిత్వరూపవస్తువా విశేషణత్వస్య విశిష్టబుద్ధివి
షయతయాః సిద్ధాంతే తాదృశప్రకారతాదిగోచరసమూహాలంబనాద విశేషతాదృశస్యాత్ తత్ర చ విషయతావిశేషస్యాపి కారణకారణీయతాది
తిశప్తం వల్లవిరచితే ॥ శ్రీః ॥ ఇతి శ్రీవాసుదేవవిరచితం ప్రామాణ్యవాదరహస్యం సమాప్తం ॥ శ్రీః ॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీరామాయ నమః ॥ శ్రీః ॥

వ్రా చై ద: ౪